

Skolans arbetsmiljö

Betänkande avgivet av
Utredningen om skolans inre arbete – SIA

Bilagor

SOU 1974:58

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2013

National Library
of Sweden

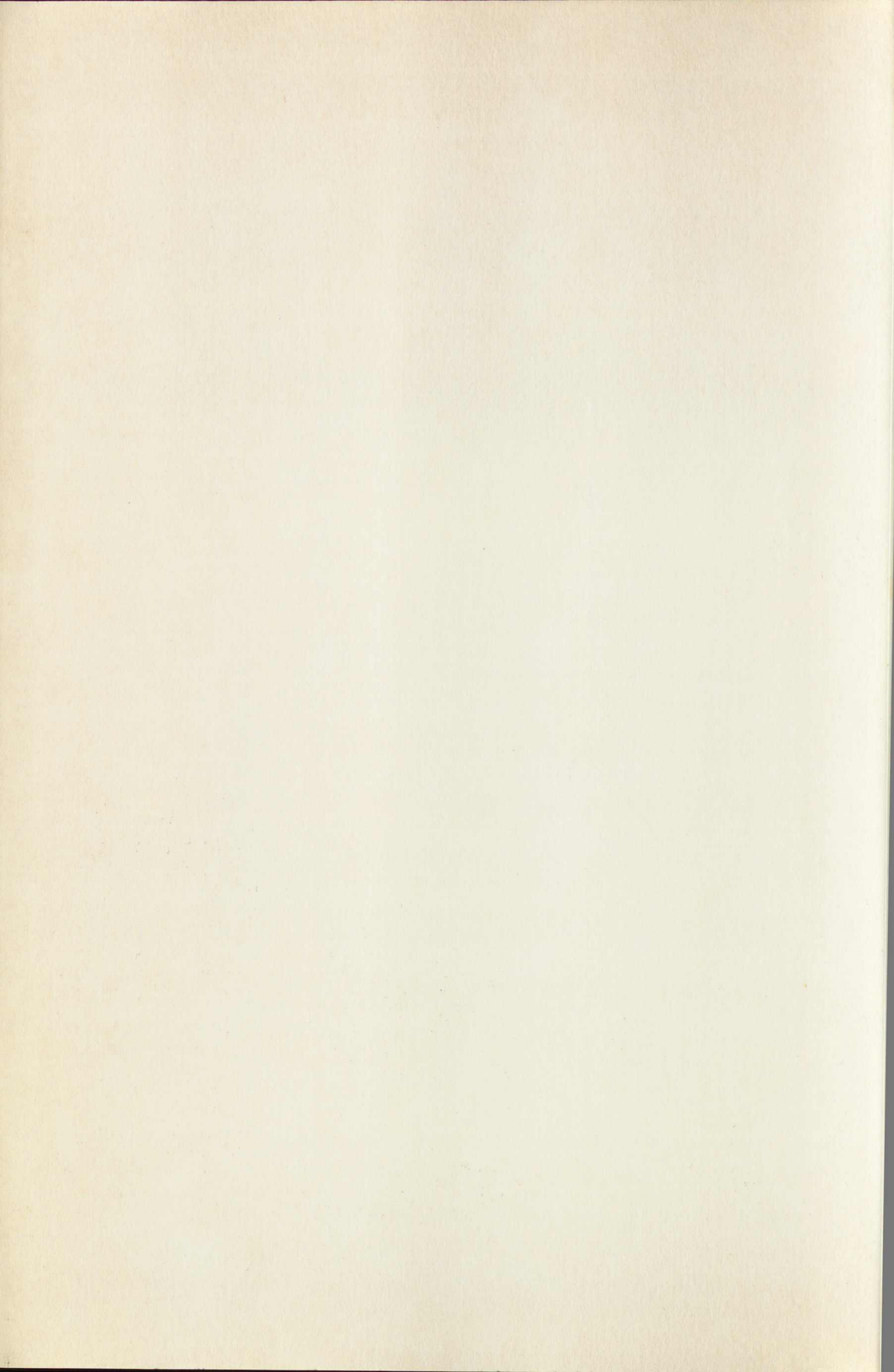
Skolans arbetsmiljö

Betänkande avgivet av
Utredningen om skolans inre arbete – SIA

Bilagor

SOU 1974:58

Statens offentliga utredningar
1974:58
Utbildningsdepartementet

Skolans arbetsmiljö

Bilagor

Betänkande av
Utredningen om Skolans inre arbete – SIA
Stockholm 1974

ISBN 91-38-02050-5

Omslag: Håkan Lindström
Göteborgs Offsettryckeri AB
Stockholm 1974

Till Statsrådet
och chefen för utbildningsdepartementet

Utredningen om skolans inre arbete – SIA har tidigare överlämnat sitt huvudbetänkande ”Skolans arbetsmiljö” (SOU 1974:53).

Utredningen får härmed överlämna de bilagor som ansluter till huvudbetänkandet. Författningsförslagen utgör ett självständigt expertarbete av 1:e byråsekreterare Lillemor Johansson. Utredningen har inte i enskildheter tagit ställning till författningsförslagets alla delar.

Stockholm den 7 oktober 1974

Jonas Orring

Carin Beckius

Alvar Mårtensson

Thorsten Larsson

Gunnar Richardson

Britt Mogård

Levi Svenningsson

/Monica Hultin

Till Stenbald

och chefen för utbildningsförvaltningen

Utsågningen om skolan i enlighet med den beslutade ordningen för utbildningsförvaltningen i Stockholm den 7 oktober 1971.

Joan Öberg

Carl de la

Gunnar Andersson

Innehåll

Bilaga 1	Författningsförslag	7
Bilaga 2	Förstärkningsresursens omfattning i grundskolan	93
Bilaga 3	Förstärkningsresursens ekonomiska värde i grundskolan	117
Bilaga 4	Kostnader för s k klassföreståndartimmar på grundskolans högstadium och i gymnasieskolan	131
Bilaga 5	Kostnader för att öka ledningsvolymen i rektorsområden	133
Bilaga 6	Förändrat antal lärartjänster till följd av ändringar i specialundervisningens struktur	135
Bilaga 7	Beräkning av antal nya arbetstillfällen totalt enligt SIA:s förslag	145
Bilaga 8	Undervisningsgrupperna i grundskolan. En studie av deras storlek och den tid eleverna tillbringar i grupper av olika storlek	147
Bilaga 9	Undervisningsgruppernas maximala storlek i gymnasieskolan samt den tid eleverna tillbringar i grupper av olika storlek	203
Bilaga 10	Förstärkningsanordningar i gymnasieskolan	209
Bilaga 11	Statistisk studie av kursuppdelningen i matematik och naturkunskap i åk 1 av gymnasieskolans treåriga H-, S- respektive E-linjer	213
Bilaga 12	Språkstrukturen på de tre- och fyraåriga linjerna i gymnasieskolan	219
Bilaga 13	Föreningsverksamhet i gymnasieskolan	237
Bilaga 14	Frivillig undervisning utanför schematid i gymnasieskolan	247
Bilaga 15	Mindre studiekurs i gymnasieskolan	257
Bilaga 16	Kumulativa relativa frekvenser över klasstorleken i obligatoriska skolan läsåren 1961/62 och 1972/73	267
Bilaga 17	Kostnadsberäkningar för skolledarutbildningen	271
Bilaga 18	Skolledarutbildningens innehåll	287

Innehåll

Bilaga 1	1
Bilaga 2	2
Bilaga 3	3
Bilaga 4	4
Bilaga 5	5
Bilaga 6	6
Bilaga 7	7
Bilaga 8	8
Bilaga 9	9
Bilaga 10	10
Bilaga 11	11
Bilaga 12	12
Bilaga 13	13
Bilaga 14	14
Bilaga 15	15
Bilaga 16	16
Bilaga 17	17
Bilaga 18	18

Bilaga 1 Författningsförslag

av Lillemor Johansson

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:1205) om förskoleverksamhet

Härigenom förordnas att 1 och 4 §§ lagen (1973:1205) om förskoleverksamhet skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

1 §

Förskoleverksamheten, som är en del av samhällets barnavård, har till syfte att i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn som icke uppnått skolpliktig ålder *eller vars skolgång uppskjutits enligt 32 § andra stycket skollagen (1962:319).*

Förskoleverksamheten ankommer på kommun eller huvudman för anstalt som avses i 8 §.

4 §

Barn skall anvisas plats i förskola från och med höstterminen det år då barnet fyller sex år. Sådan förskola skall omfatta minst 525 timmar om året.

Barn vars skolgång uppskjutits enligt 32 § andra stycket skollagen (1962:319) skall beredas möjlighet att fortsätta i förskolan ytterligare ett år.

Kan förskola på grund av barnens restider eller av andra skäl icke bedrivas i den omfattning som sägs i första stycket, får kommunen dela upp förskolan på två år. Barn som beröres av sådan uppdelning skall

Föreslagen lydelse

Förskoleverksamheten, som är en del av samhällets barnavård, har till syfte att i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn som icke uppnått skolpliktig ålder.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

anvisas plats i förskolan från och med höstterminen det år då barnet fyller fem år. Sådan förskola skall omfatta sammanlagt minst 700 timmar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1976. De nya bestämmelserna i 1 och 4 §§ gäller för kommun som tillämpar bestämmelserna i skolstadgan (1971:235) om arbetsenheter, arbetslag och fri resursanvändning m. m. För annan kommun gäller 1 och 4 §§ i sin äldre lydelse.

Kommentar till lagen om förskoleverksamhet

Enligt utredningens förslag i punkt 11.4.5 bortfaller den nuvarande bestämmelsen i 32 § andra stycket skollagen (1962:319). Ändringen i 32 § skollagen medför konsekvensändringar i 1 och 4 §§ lagen om förskoleverksamhet.

Förslag till Lag om ändring i skollagen (1962:319)

Härigenom förordnas att 3, 15, 24, 25, 28 a och 32 §§ skollagen (1962:319) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

I varje kommun skall finnas en skolstyrelse och en skolchef.

Då skolväsendet i kommunen omfattar mindre än sju klasser eller eljest särskilda skäl äro därtill, må skolöverstyrelsen på framställning av kommunfullmäktige besluta, att skolchef ej skall finnas.

För specialskolan finnas särskilda lokala styrelser enligt bestämmelser som *Konungen* meddelar.

I varje landstingskommun, som anordnat gymnasieskola, skall finnas en utbildningsnämnd.

Till utbildningsnämnd må utses nämnd som handhar andra landstingskommuners förvaltningsuppgifter.

För specialskolan finnas särskilda lokala styrelser enligt bestämmelser som *regeringen* meddelar.

Under skolstyrelse och utbildningsnämnd skall finnas en eller flera bestyrelser enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

15 §

Om kommunfullmäktige så besluta, *äger* skolstyrelsen uppdraga åt särskild avdelning, *bestående* av ledamöter eller suppleanter i styrelsen, eller åt ledamot eller suppleant eller åt skolchefen eller annan skolledare eller tjänsteman hos kommunen att *å styrelsens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall angivas i fullmäktiges beslut. Skolstyrelsen må dock ej annorledes än genom samfällt beslut pröva fråga om meddelande eller*

Om kommunfullmäktige så besluta, *må* skolstyrelsen uppdraga åt särskild avdelning *som består* av ledamöter eller suppleanter i styrelsen eller åt ledamot eller suppleant *i styrelsen eller åt bestyrelse* eller åt skolchefen eller annan skolledare eller tjänsteman hos kommunen att *besluta på styrelsens vägnar.*

Nuvarande lydelse

återkallande av godkännande enligt 34 § eller göra framställning eller avgiva yttrande till fullmäktige.

Beslut, vilket fattats på grund av uppdrag som sägs i första stycket, skall anmälas vid styrelsens nästa sammanträde.

Föreslagen lydelse

Uppdrag enligt första stycket skall avse viss grupp av ärenden vilkas beskaffenhet angivits i fullmäktiges beslut. Uppdraget må dock icke gälla fråga att meddela eller återkalla godkännande enligt 34 § eller att göra framställning eller avgiva yttrande till fullmäktige och, i fråga om bestyrelse, ej heller fråga som regleras i avtal eller fråga som rör viss tjänsteman eller viss elev.

Beslut som fattas på grund av uppdrag enligt denna paragraf skall anmälas vid nästa sammanträde med styrelsen.

24 §

Grundskolan omfattar nio årskurser, betecknade 1–9 och fördelade på lågstadium, mellanstadium och högstadium, vart och ett om tre årskurser.

Inom grundskolan anordnas dels olika studievägar, anpassade efter barnens studieinriktning, dels ock specialundervisning för sådana barn, vilka ha svårt att följa den vanliga undervisningen eller anpassa sig till verksamheten i skolan.

För barn, som på grund av lyte, långvarig sjukdom eller liknande omständighet ej kunna deltaga i vanligt skolarbete, anordnas särskild för dem lämpad undervisning.

Inom grundskolan anordnas olika studievägar, som är anpassade efter barnens studieinriktning.

För barn, som ha svårt att följa den vanliga undervisningen eller anpassa sig till verksamheten i skolan vidtages särskilda åtgärder.

För barn, som på grund av handikapp eller långvarig sjukdom ej kunna deltaga i vanligt skolarbete, anordnas särskild för dem lämpad undervisning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §¹

Studieväg för elev i grundskolan väljes av föräldrarna efter samråd med eleven och sedan upplysningar lämnats av skolan.

Uttagning till specialundervisning av elev i grundskolan sker genom skolans försorg.

Särskilda åtgärder enligt 24 § tredje stycket vidtages för elev i grundskolan genom skolans försorg.

28 a §

Specialskolan omfattar tio årskurser, betecknade 1–10 och fördelade på lågstadium, mellanstadium och högstadium enligt bestämmelser som *Konungen* meddelar.

Bestämmelserna i 24 § *andra och tredje* styckena om studievägar, *specialundervisning* och särskild undervisning äga motsvarande tillämpning på specialskolan.

Specialskolan omfattar tio årskurser, betecknade 1–10 och fördelade på lågstadium, mellanstadium och högstadium enligt bestämmelser som *regeringen* meddelar.

Bestämmelserna i 24 § *andra–fjärde* styckena om studievägar, *särskilda åtgärder* och särskild undervisning äga motsvarande tillämpning på specialskolan.

För elev i specialskolan som icke kan följa undervisning enligt första och andra styckena meddelas undervisning anpassad efter hans utveckling.

För specialskolan äga bestämmelserna i 25–28 §§ motsvarande tillämpning. Fråga om att förvägra elev befrielse enligt 27 § prövas av den lokala styrelsen.

32 §

Barn, som ej uppnått skolpliktsåldern men som finnes ha för skolgång erforderlig mognad, må tillåtas att börja skolgång i grundskolan höstterminen det kalenderår, då barnet fyller sex år.

Har skolpliktigt barn ej nått den mognad som fordras för att delta i undervisningen i grundskolan, må dess skolgång med föräldrarnas medgivande uppskjutas ett år.

¹ Senaste lydelse 1971:630.

Nuvarande lydelse

Om intagning i vissa fall vartannat år av elever i grundskolan gäller vad *Konungen* därom förordnar.

Föreslagen lydelse

Om intagning i vissa fall vartannat år av elever i grundskolan gäller vad *regeringen* därom förordnar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1976. De nya bestämmelserna i 3, 15, 24, 25, 28 a och 32 §§ gäller för kommun som tillämpar bestämmelserna i skolstadgan (1971:235) om arbetsenheter, arbetslag och fri resursanvändning m. m. För annan kommun gäller 3, 15, 24, 25, 28 a och 32 §§ i sin äldre lydelse.

Kommentar till skollagen

De förslag som SIA lägger fram, bl.a. förslaget om bestyrelser, medför flera ändringar i skollagen.

3 §. SIA föreslår i punkt 24.3.1 att bestyrelser inrättas som ledningsorgan för rektorsområden i grundskolan och för skolenheter i gymnasieskolan. I 3 § har tagits in en bestämmelse om att en eller flera bestyrelser skall finnas under skolstyrelse och utbildningsnämnd. Bestämmelser om bestyrelses sammansättning och beslutförhet m.m. har vidare tagits in i 3 kap. 1–8 §§ skolstadgan (1971:235). I annat sammanhang kommer att prövas vilka konsekvenser som den nya regeringsformen får beträffande gränsdragningen mellan lag och annan författning. Därvid får även prövas om de detaljbestämmelser om bestyrelsen som nu föreslås bli intagna i skolstadgans 3 kap. i stället bör tas in i skollagen.

Efter den kommunsammanläggning som skett den 1 januari 1974 torde det inte längre finnas några kommuner vars skolväsende omfattar mindre än sju klasser. Det nuvarande andra stycket i 3 § bör därför kunna utgå.

15 §. Enligt SIA bör skolstyrelsen kunna delegera beslutanderätt till bestyrelse (punkt 24.3.1.2). I 15 § har därför tagits in ett tillägg med sådant innehåll. I enlighet med SIA:s förslag har vissa frågor undantagits från delegering.

24 §. I SIA:s förslag förekommer specialundervisning inte som någon från skolans övriga undervisning skild organisationsform. Undervisning med specialpedagogisk metodik, motsvarar den nuvarande samordnade specialundervisningen, kommer enligt utredningens förslag att integreras i den vanliga undervisningen inom de arbetsenheter som föreslås i grundskolan. De nuvarande specialklasserna försvinner samtidigt och ersätts i viss utsträckning av fasta grupper utanför arbetsenheterna. SIA har i punkt 10.4 lagt fram förslag om sådana fasta grupper.

I 24 § har som ett nytt tredje stycke tagits in en bestämmelse om särskilda åtgärder i grundskolan för barn, som har svårt att följa den

vanliga undervisningen eller anpassa sig till skolans verksamhet. Närmare bestämmelser om de särskilda åtgärder som här avses har tagits in i förslaget till ny lydelse av 5 kap. 38 och 39 §§ skolstadgan.

SIA:s förslag i punkt 10.7.4.3 om ändring av 5 kap. 45 § skolstadgan med anledning av att anpassad studiegång införs medför även ändring i 24 § nuvarande tredje stycket i skollagen.

25 och 28 a §§. Konsekvensändringar med anledning av ändringarna i 24 §.

32 §. Enligt SIA:s förslag i punkt 11.4.5 skall skolgång inte längre kunna uppskjutas ett år för vissa barn. Förslaget medför att andra stycket i 32 § utgår.

**Förslag till
Förordning om ändring i skolstadgan (1971:235)**

Häriigenom förordnas i fråga om skolstadgan (1971:235)

dels att 3 kap. 21 §, 5 kap. 9, 27, 29, 37 och 40–44 §§ samt 15 kap. 52–55 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 3 kap. 5, 13, 15 och 19 §§ samt 5 kap. 4 och 37 §§ skall utgå,

dels att i 6 kap. 3–5, 7 och 18 §§ ordet "undervisning" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "utbildning" i motsvarande form,

dels att 1 kap. 3, 5 och 7 §§, 2 kap. 1, 2, 6, 10, 11 och 22 §§, 3 kap. 1–20 §§, 5 kap. 1, 2, 4, 7, 8, 10, 11, 13–22, 24–26, 28, 31–33, 35, 36, 38, 39 och 45–48 §§, 6 kap. 1, 2, 9, 12–14, 19, 21–23, 25, 26 och 28–30 §§, 12 kap. 1, 6, 7–9, 17, 19 och 21 §§, 13 kap. 7–9, 23, 25, 30, 33, 37 och 38 §§, 14 kap. 10, 12 och 13 §§ samt 15 kap. 1, 3, 9, 22, 23, 25–32, 48–51 och 56 §§, rubriken till 3 kap., rubrikerna närmast före 3 kap. 1 och 9 §§, rubrikerna närmast före 5 kap. 14 och 38 §§, rubriken närmast närmast före 15 kap. 48 § samt bilaga 1 skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i stadgan skall införas fjorton nya paragrafer, 5 kap. 3 a, 3 b, 11 a–11 c, 20 a, 20 b, 21 a, 50 och 51 §§, 11 kap. 12 §, 12 kap. 6 a §, 13 kap. 38 a § och 15 kap. 34 a § samt närmast före 3 kap. 12 och 18 §§ samt 5 kap. 3 a och 50 §§ nya rubriker av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

I grundskolan och gymnasieskolan finns *kollegier*, klasskonferenser, *ämneskonferenser* och *vis-sa andra konferenser*.

I grundskolan och gymnasieskolan finns *personalkonferenser*, *arbetsenhets-* och klasskonferenser samt *elevråd*.

5 §¹

I stadgan avses med skolstyrelse kommuns skolstyrelse enligt 3 § första stycket skollagen (1962:319) och med utbildningsnämnd landstingskommuns utbildningsnämnd enligt 3 § *fjärde* eller *femte* stycket skollagen (1962:319).

I stadgan avses med skolstyrelse kommuns skolstyrelse enligt 3 § första stycket skollagen (1962:319) och med utbildningsnämnd landstingskommuns utbildningsnämnd enligt 3 § *tredje* eller *fjärde* stycket skollagen (1962:319).

¹ Senaste lydelse 1974:481.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Om ej annat anges särskilt, avses i stadgan följande med nedan angivna begrepp.

Grupp

Elever som i visst ämne eller annars mera tillfälligt undervisas gemensamt, även om de ej tillhör samma lärokurs, årskurs eller klass.

Klass

Elever som i olika ämnen regelmässigt undervisas gemensamt, även om de ej tillhör samma lärokurs eller årskurs.

Lektion

En tidsenhet om 40 minuter under vilken undervisning meddelas.

Lärokurs

Den undervisning i ämnen och den verksamhet i övrigt som skall förekomma vid genomgång av viss studieväg i grundskolan eller gymnasieskolan.

Läromedel

Materiel som förmedlar innehållet i läroplan och som utgöres av framställning i skrift, ljud eller bild.

Läsår

Den del om 40 veckor (280 dagar) av redovisningsåret under vilken undervisning skall meddelas.

Läsår

Den del om 40 veckor (280 dagar) av redovisningsåret under vilken utbildning skall äga rum.

Redovisningsår

Tiden från och med den 1 juli till och med den 30 juni påföljande år.

Skola

Grundskola eller gymnasieskola, om ej annat anges särskilt.

Skolenhet

En med hänsyn till elever, som undervisas antingen i ett gemensamt eller i flera varandra näraliggande skolhus eller andra lokaler för undervisningen, bestämd organisatorisk enhet inom skolväsendet.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***Studieväg**

I grundskolan varje tillvalsämne på högstadiet jämte den undervisning och verksamhet i övrigt i vilken elev skall delta. I gymnasieskolan varje linje, specialkurs, gren eller variant.

Styrelse för skola

Skolstyrelsen i fråga om grundskola och kommuns gymnasieskola samt utbildningsnämnden i fråga om landstingskommuns gymnasieskola.

Veckotimme

En lektion i veckan på en studieväg eller, i fråga om studieväg som omfattar mer än en årskurs, i en årskurs.

Årskurs

Dels den lärokurs eller del därav, som skall genomgå under ett läsår, eller, i fråga om utbildning som börjar vid annan tidpunkt än vid läsårets början, under 40 veckor (280 dagar) av två på varandra följande redovisningsår, dels de elever som går igenom sådan lärokurs eller del därav.

Klass (gymnasieskolan)

Elever som i olika ämnen regelmässigt undervisas gemensamt, även om de ej tillhör samma lärokurs eller årskurs.

7 §²

Om ej annat följer av andra stycket eller av bestämmelse som *Kungl. Maj:t* meddelar särskilt, bedömes omfattningen av kommuns skolväsande under ett redovisningsår enligt följande poängsystem, nämligen

1. Grundskolan

a) varje <i>klass</i> av låg- eller mellanstadiet	1 poäng
b) varje <i>klass</i> av högstadiet	1,5 poäng

Om ej annat följer av andra stycket eller av bestämmelse som *regeringen* meddelar särskilt, bedömes omfattningen av kommuns skolväsande under ett redovisningsår enligt följande poängsystem, nämligen

1. Grundskolan

a) varje <i>basresurs</i> på låg- eller mellanstadiet	1 poäng
b) varje <i>basresurs</i> på högstadiet	1,5 poäng

² Senaste lydelse 1973:417.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

c) samordnad special-
undervisning, varje
fullt 13-tal vecko-
timmar

0,5 poäng

c) förstärknings-
resurs

enligt be-
stämmel-
ser som re-
geringen
meddelar
särskilt
enligt be-
stämmel-
ser som re-
geringen
meddelar
särskilt

d) undervisning för
invandrarelever

2. Gymnasieskolan

a) varje påbörjat 30-tal av det sammanlagda antalet elever inom varje årskurs i en skolenhet på följande linjer, nämligen tvåårig distributions- och kontorslinje, tvåårig ekonomisk linje, tvåårig social linje, tvåårig teknisk linje, treårig ekonomisk linje, treårig humanistisk linje, treårig naturvetenskaplig linje, treårig samhällsvetenskaplig linje samt fyraårig teknisk linje.

1,5 poäng

b) varje påbörjat 16-tal av det sammanlagda antalet elever på annan linje i en skolenhet

1,5 poäng

c) varje klass av specialkurs som omfattar läsår

1,5 poäng

d) varje klass av specialkurs som under redovisningsåret omfattar mindre än läsår men minst en termin

1 poäng

e) varje påbörjat 20-tal kursveckor av sådana specialkurser vid skolenhet som under redovisningsåret omfattar mindre än en termin

1 poäng

3. Kommunal och statlig vuxenutbildning

a) varje påbörjat 800-tal lektioner eller timmar för studiehandledning samt för studie- och yrkesorientering vid kommunal vuxenutbildning

1,5 poäng

b) varje påbörjat 35-tal av det sammanlagda antalet elever vid gymnasieskolkurser och grundskolkurser av statlig vuxenutbildning inom kommunen

1,5 poäng

c) varje påbörjat 70-tal av det sammanlagda antalet elever vid brevsolkurser av statlig vuxenutbildning inom kommunen

1,5 poäng

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4. Annan skola

beräknas
som för
närmast
jämförlig
utbildning
ovan

5. Elevhem

1 poäng

Omfattar en årskurs i gymnasieskolan delar av två på varandra följande redovisningsår, beräknas för varje redovisningsår i fråga om linje hälften av det poängtal som följer av första stycket 2 a eller 2 b, specialkurs 0,75 poäng för varje klass och redovisningsår.

För klass av särskola som förlagts till lokaler vilka ingår i skolanläggning för grundskolan eller gymnasieskolan beräknas 1 poäng för varje redovisningsår.

Första stycket 2 och 3 a samt andra och tredje styckena gäller i tillämpliga delar även landstingskommuns gymnasieskola och vuxenutbildning.

2 kap.

1 §

Styrelsen för skolan får utfärda ordningsstadga som upptar allmänna föreskrifter om ordningen vid skolenheterna samt om tillsyn över och vård av lokaler, inventarier och utbildningsmateriel.

I ärende om allmänna föreskrifter om ordningen vid skolenheterna bör *personal och elever* beredas tillfälle att yttra sig.

I ärende om allmänna föreskrifter om ordningen vid skolenheterna bör *bestyrelsen* beredas tillfälle att yttra sig.

2 §

I viktiga frågor om elevernas uppförande och ordning bör styrelsen för skolan samarbeta med barnavårdsnämnden.

I frågor om elevernas fritidssysselsättning bör styrelsen för skolan i lämplig utsträckning samarbeta med barnavårdsnämnden eller annan kommunal nämnd, som handlägger sådana frågor, och med ungdomsorganisationerna på orten.

I frågor om *elevernas fria aktiviteter under skoldagen i grundskolan* och elevernas fritidssysselsättning bör styrelsen för skolan i lämplig utsträckning samarbeta med barnavårdsnämnden eller annan kommunal nämnd, som handlägger sådana frågor, och med ungdomsorganisationerna på orten.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 §

Styrelsen för skolan får ej avgöra viktigare ärende som rör viss skolenhet utan att dess *rektor* beretts tillfälle att yttra sig.

Styrelsen för skolan får ej avgöra viktigare ärende som rör viss skolenhet utan att dess *bestyrelse* beretts tillfälle att yttra sig.

10 §

Innan fråga som avses i 32 § första *eller andra* stycket skollagen (1962:319) avgöres, skall läkarundersökning och annan erforderlig undersökning av barnet äga rum.

Innan fråga som avses i 32 § första stycket skollagen (1962:319) avgöres, skall läkarundersökning och annan erforderlig undersökning av barnet äga rum.

11 §

Vid prövning av fråga huruvida skolplikt är fullgjord enligt 36 § första stycket skollagen (1962:319) skall vad som stadgas om uppflyttning i årskurs äga motsvarande tillämpning.

Medgivande enligt 36 § andra stycket skollagen (1962:319) får ges endast under villkor att eleven under återstoden av sin skolplikts-tid får lämplig utbildning *eller har annan lämplig sysselsättning*. Om villkoret ej uppfylles, skall medgivandet återkallas. Eleven står under tillsyn av skolstyrelsen.

Medgivande enligt 36 § andra stycket skollagen (1962:319) får ges endast under villkor att eleven under återstoden av sin skolplikts-tid får lämplig utbildning. Om villkoret ej uppfylles, skall medgivandet återkallas. Eleven står under tillsyn av skolstyrelsen.

22 §

För kommun anges i organisationsplan

1. varje skolenhet under förvaltning av skolstyrelsen eller särskild styrelse som avses i 8 § skollagen (1962:319),

2. de årskurser av grundskolan samt de studievägar och årskurser av gymnasieskolan som i allmänhet skall finnas i varje skolenhet,

3. elevhem under skolstyrelsens förvaltning,

4. tjänst som skolchef, biträdande skoldirektör eller rektor *samt*

5. arbetsområdet för varje biträdande skoldirektör och rektor vid grundskolan.

4. tjänst som skolchef, biträdande skoldirektör eller rektor,

5. arbetsområdet för varje biträdande skoldirektör och rektor vid grundskolan *samt*

6. arbetsområdet för *bestyrelse*.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Avskrift av organisationsplan sändes till länsskolnämnden. Utan hinder av vad som genom fastställande av organisationsplan eller i annan ordning beslutats om skolenheter får nämnden, om särskilda skäl föreligger, förordna att skolenhet av grundskolan skall anordnas eller indragas från och med nästkommande läsår.

3 kap.

Kollegier och konferenser m.m.

Bestyrelser och konferenser m.m.

Kollegier

Bestyrelser

1 §

För varje skolenhet med grundskola eller gymnasieskola finns ett kollegium.

Vid grundskolan skall finnas en bestyrelse för varje arbetsområde för rektor.

Kollegiet består av rektor, som är kollegiets ordförande, biträdande rektor och studierektor samt lärare som har minst 10 veckotimmars tjänstgöring vid skolenheten. Vid behandling av fråga om elevs hälsa är även skolläkare och skolköterska ledamot.

Om arbetsområdet är av stor omfattning, får skolstyrelsen bestämma att mera än en bestyrelse skall finnas.

Omfattar skolenhet såväl grundskola eller gymnasieskola som annan skolform eller del därav, får kollegiet bestå av ledamöter med tjänstgöring endast vid en av skolformerna, när fråga är om ärende som rör endast denna skolform.

Vid gymnasieskolan skall finnas en bestyrelse för varje skolenhet.

I skolenhet med gymnasieskola får särskilt kollegium hållas med lärare i gymnasieskolan vid viss studieväg eller grupp av studievägar, om det behövs på grund av skolenhetens omfattning eller andra särskilda förhållanden.

2 §

I kollegiet handlägges de frågor som ankommer på kollegiet enligt denna stadga eller andra föreskrifter samt de andra frågor som rektor tar upp.

Bestyrelse för enbart grundskolans låg- och mellanstadier består av rektor, tre lärare, en företrädare för övrig personal och två företrädare för elevernas föräldrar.

Berör fråga flera skolenheter under ledning av samma rektor,

Bestyrelse för grundskolans högstadium eller för högstadiet

Nuvarande lydelse

får kollegierna sammanträda gemensamt. De anses därvid som ett kollegium.

Föreslagen lydelse

och annat eller andra stadier av grundskolan består av rektor, studierektor, fyra lärare, en företrädare för övrig personal, två företrädare för elevernas föräldrar och två elever.

Bestyrelse för gymnasieskola består av rektor, en studierektor, fyra lärare, två företrädare för övrig personal, en företrädare för elevernas föräldrar och två elever. Om studierektor ej finns, utser styrelsen för skolan ytterligare en lärare till ledamot av bestyrelsen.

3 §

Kollegiet sammankallas av rektor.

Rektor får kalla lärare som ej är ledamot av kollegiet eller annan anställd att delta i kollegiets överläggningar. Sådan lärare eller annan anställd får ej delta i besluten.

Rektor är ordförande i bestyrelsen.

Utan hinder av första stycket får skolstyrelsen bestämma att studierektor eller studieledare i stället för rektor skall vara ordförande i bestyrelsen i fall som avses i 1 § andra stycket. Studierektor eller studieledare ingår då som ledamot i bestyrelsen.

4 §

Kollegiet är beslutfört, när flera än hälften av ledamöterna är närvarande.

Som kollegiets beslut gäller den mening varom de flesta ledamöterna förenar sig eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid sammanträde med kollegiet föres protokoll genom rektors försorg.

Styrelsen för skolan utser de ledamöter som ej är självskrivna i bestyrelsen. Sådan ledamot utses för en tid av två kalenderår eller, i fråga om elev, för ett kalenderår.

Företrädare för personalen utses efter förslag av de personalorganisationer som personalen tillhör.

Innan företrädare för elevernas föräldrar utses, bör förslag inhämtas från i första hand klassmöten och i andra hand hem och skola-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

föreningar eller andra föreningar som är verksamma inom bostadsområdet och med anslutning till skolans verksamhet. I bestyrelse för gymnasieskola får dock sådan företrädare utses utan föregående förslag, om särskilda skäl föreligger.

Elev utses efter förslag av elevrådet.

Klasskonferenser

5 §

För varje klass finns en klasskonferens.

Klasskonferensen består av rektor och de lärare som undervisar i klassen. Vid behandling av fråga om elevs hälsa är även skolläkare och skolsköterska ledamot.

Rektor får kalla biträdande rektor och studierektor att som ledamöter delta i klasskonferensens överläggningar och beslut.

Ordförande i klasskonferensen är rektor. Rektor får uppdraga åt biträdande rektor, studierektor eller klassföreståndare som beröres att i rektors ställe vara ordförande i konferensen.

För varje ledamot utses i samma ordning och för samma tid som ledamoten en suppleant. Till suppleant för rektor utses studierektor eller, om flera studierektorer finns, en av dem.

Bestyrelsen får kalla suppleant till bestyrelsens sammanträden utan hinder av att den ordinarie ledamoten är närvarande. Suppleanten får därvid ej delta i besluten.

Bestyrelsen får kalla annan än suppleant att närvara vid handläggningen av visst ärende i bestyrelsen. Sådan person får ej delta i besluten.

6 §

I klasskonferensen handlägges de frågor som ankommer på konferensen enligt denna stadga eller andra föreskrifter.

Bestyrelsen fullgör de uppgifter med avseende på ledningen av bestyrelsens arbetsområde som anges i denna stadga eller andra föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, skolöverstyrelsen meddelar samt

Nuvarande lydelse

Skall klasskonferensen behandla frågor om elevernas förutsättningar för och framsteg i studier samt om deras uppförande och ordning. Lärarna skall beredas tillfälle att utbyta erfarenheter och åsikter om eleverna samt att överlägga om de enskilda elevernas utveckling och behandling.

I övrigt handlägges i klasskonferensen frågor om elevernas förutsättningar för och framsteg i studier samt om deras uppförande och ordning. Lärarna skall beredas tillfälle att utbyta erfarenheter och åsikter om eleverna samt att överlägga om de enskilda elevernas utveckling och behandling.

Berör fråga flera klasser i samma årskurs inom skolenheten får klasskonferenserna sammanträda gemensamt. De anses därvid som en klasskonferens.

Föreslagen lydelse

beslutar i ärende, som styrelsen för skolan enligt 15 § skollagen (1962:319) uppdrar åt bestyrelsen.

Bestyrelsen skall meddela erforderliga ordningsföreskrifter inom bestyrelsens arbetsområde.

7 §

Klasskonferensen sammankallas av rektor minst en gång varje termin.

Skall klasskonferens för klass i gymnasieskolan behandla fråga om planering av undervisningen eller pedagogisk fråga av allmän karaktär, skall rektor eller den han utsett till ordförande kalla representanter för de elever som beröres av ärendet att delta i konferensens överläggningar. Elevrepresentant får ej delta i besluten. Elevrepresentant utses av eleverna i den ordning styrelsen för skolan bestämmer.

Bestyrelsen sammankallas av ordföranden en gång i månaden under läsåret och vid de övriga tillfällen när omständigheterna föranleder det.

Ärende avgöres efter föredragning som ankommer på rektor eller på särskilt utsedd föredragande.

8 §

Klasskonferensen är beslutförför, när flera än hälften av ledamöterna är närvarande.

Som klasskonferensens beslut gäller den mening varom de flesta

Bestyrelsen är beslutförför, när flera än hälften av ledamöterna är närvarande.

Som bestyrelsens beslut gäller den mening varom de flesta leda-

Nuvarande lydelse

ledamöterna förenar sig eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Vid sammanträde med *klasskonferensen* föres protokoll av *klassföreståndare* som beröres.

Föreslagen lydelse

möterna förenar sig eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Vid sammanträde med *bestyrelsen* föres protokoll.

Ämneskonferenser

För varje ämne i grundskolan och för varje ämne i gymnasieskolan i vilket det meddelas undervisning vid en skolenhet finns en ämneskonferens. Ämneskonferens får vara gemensam för två eller flera ämnen.

Ämneskonferens består av rektor och de lärare som undervisar i det eller de ämnen som beröres.

Rektor får kalla biträdande rektor och studierektor att som ledamöter delta i ämneskonferensens överläggningar och beslut.

Ordförande i ämneskonferens är rektor. Rektor får uppdraga åt biträdande rektor, studierektor eller huvudlärare i ämne som beröres att i rektors ställe vara ordförande.

Personalkonferenser

9 §

För varje skolenhet med grundskola eller gymnasieskola finns en personalkonferens.

Personalkonferensen består av rektor, som är personalkonferensens ordförande, och den personal som tjänstgör vid skolenheten.

10 §

Det åligger ämneskonferensen särskilt att

1. i anslutning till läroplanen närmare planera kurserna i ämnet och granska lärostoffet i läroböckerna,

2. upprätta plan för undervisningen i ämnet,

I personalkonferensen handläggs de frågor som ankommer på konferensen enligt denna stadga eller andra föreskrifter samt de andra frågor som rektor tar upp.

Berör fråga flera skolenheter under ledning av samma rektor, får personalkonferenserna sam-

Nuvarande lydelse

3. avge förslag om inköp av böcker och annan undervisningsmateriel i ämnet samt

4. pröva behovet av nya läroböcker och avge förslag i anslutning här till.

Ämneskonferens sammankallas av rektor till sammanträde under läsåret i anslutning till läsårets början och slut och vid de övriga tillfällen när omständigheterna föranleder det.

Bestämmelserna om elevrepresentanter i 7 § andra stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om ämneskonferens för ämne i gymnasieskolan.

Föreslagen lydelse

manträda gemensamt. De anses därvid som en personalkonferens.

11 §

Personalkonferensen sammanträder på kallelse av rektor eller bestyrelsen, när rektor eller bestyrelsen finner det lämpligt eller när de ledamöter av bestyrelsen som företräder personalen begär det.

Bestämmelserna i 8 § äger motsvarande tillämpning.

Arbetsenhets- och klasskonferenser

12 §

Ämneskonferens är beslutför, när flera än hälften av ledamöterna är närvarande.

Som ämneskonferensens beslut gäller den mening varom de flesta ledamöterna förenar sig eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Åtgärd som beslutas av ämneskonferensen skall underställas rektor för godkännande.

Vid sammanträde med ämneskonferensen föres protokoll av huvudlärare i ämne som beröres.

För varje arbetsenhet i grundskolan finns en arbetsenhetskonferens.

Arbetsenhetskonferens består av rektor, studierektor, studieledare och den personal som tjänstgör inom arbetsenheten.

Ordförande i arbetsenhetskonferensen är rektor. Rektor får uppdraga åt studierektor eller studieledare att i rektors ställe vara ordförande i konferensen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Sammankomster rörande studie- och yrkesorientering m.m.

13 §

Lärare och andra anställda som tjänstgör vid skolenhet med grundskola eller gymnasieskola och som skall medverka vid studie- och yrkesorientering skall sammanträda för att överlägga om planering och samordning av verksamheten.

Ordförande vid sådant sammanträde är rektor eller den tjänsteman som han utser. Sammanträde hålles efter kallelse av rektor.

I arbetsenhetskonferensen handlägges de frågor som ankommer på konferensen enligt denna stadga eller andra föreskrifter och de frågor som bestyrelsen uppdrar åt arbetsenhetskonferensen.

Berör fråga flera arbetsenheter i samma årskurs inom skolenheten, får arbetsenhetskonferenserna sammanträda gemensamt. De anses därvid som en arbetsenhetskonferens.

Berör fråga endast en klass i en arbetsenhet, får arbetsenhetskonferensen omfatta enbart den personal som tjänstgör inom klassen. Konferensen benämnes därvid klasskonferens.

14 §

Utöver vad som följer av 1–13 §§ får rektor vid skolenhet med grundskola eller gymnasieskola kalla lärare eller andra anställda som tjänstgör vid skolenheten för att överlägga om frågor som rör skolenheten.

Skall arbetsenhetskonferens behandla fråga om planering av utbildningen eller pedagogisk fråga av allmän karaktär eller fråga rörande skolmiljön, skall rektor eller den han utsett till ordförande kalla representanter för eleverna inom arbetsenheten att delta i konferensens överläggningar.

Representant för elever inom arbetsenhet på grundskolans högstadium får delta i besluten.

Elevrepresentanterna bör uppgå till samma antal som personalens representanter. Elevrepresentant utses av eleverna inom arbetsenheten i den ordning bestyrelsen bestämmer.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Samarbetsnämnder

15 §

För varje skolenhet med gymnasieskola finns en samarbetsnämnd.

Samarbetsnämnden består av rektor, två lärare, två elever och två andra ledamöter.

De ledamöter som ej är självskrivna och suppleanter för dem utses för ett år i sänder. Ledamot som skall vara lärare utses av kollegiet. Ledamot som skall vara elev utses av eleverna i den ordning som styrelsen för skolan bestämmer. De återstående två ledamöterna utses av styrelsen. Finns för en kommuns eller landstingskommuns gymnasieskola flera skolenheter, bör styrelsen om möjligt utse samma personer till ledamöter i samtliga samarbetsnämnder.

Av de ledamöter styrelsen för skolan utsett förordnar styrelsen den ene till ordförande och den andre till vice ordförande i nämnden.

Arbetsenhetskonferensen sammankallas av rektor minst en gång varje termin.

Bestämmelserna i 8 § äger motsvarande tillämpning.

16 §

Samarbetsnämnden har att som rådgivande organ främja ett gott samarbete mellan alla som är verksamma inom skolenheten samt att verka för att eleverna iakttar god ordning och gott uppförande.

Om samarbetsnämndens befattning med fråga om avstängning eller förvisning föreskrives i 9 kap. 59 §.

Samarbetsnämnden får ej taga upp fråga som avser endast annan

För varje klass i gymnasieskolan finns en klasskonferens. Klasskonferensen består av rektor, studierektor och de lärare som undervisar i klassen.

Bestämmelserna i 8 §, 13 § första och andra styckena, 14 § samt 15 § första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om klasskonferens i gymnasieskolan. Ordförande i klasskonferens är

Nuvarande lydelse

skolform inom skolenheten än gymnasieskolan, i den mån ej annat följer av bestämmelse som Kungl. Maj:t meddelar.

Föreslagen lydelse

rektor. Rektor får kalla även biträdande rektor att som ledamot deltaga i klasskonferensens överläggningar och beslut. Rektor får uppdraga även åt studierektor eller biträdande rektor att i rektors ställe vara ordförande i konferensen.

17 §

Samarbetsnämnden sammanträder på kallelse av ordföranden så ofta omständigheterna föranleder det eller när två ledamöter begär det.

I övrigt ankommer det på bestyrelsen att besluta om anordnande av konferenser och sammanträden inom skolenheten. Bestämmelserna i 14 § äger därvid motsvarande tillämpning.

Skall nämnden behandla fråga om avstängning eller förvisning, får den kalla skolläkare, skol-sköterska, skolpsykolog, skolkurator och lagfaren person att deltaga i nämndens överläggningar.

Nämnden får bereda representanter för annan personalgrupp vid skolenheten än lärare och representanter för elevernas föräldrar tillfälle att deltaga i nämndens överläggningar i annat ärende än som avses i andra stycket.

Den som deltar i nämndens överläggningar enligt andra eller tredje stycket får ej deltaga i besluten.

Elevråd

18 §

Samarbetsnämnden är beslutför, när samtliga ledamöter eller suppleanter för dem är närvarande. I beslut, varigenom fråga om avstängning eller förvisning av elev avgöres, deltar dock endast rektor och de ledamöter som styrelsen för skolan utsett.

För varje skolenhet med grundskolans mellanstadium eller högstadium eller med gymnasieskola finns ett elevråd.

Nuvarande lydelse

Vid avgörande av fråga om avstängning eller förvisning äger rättegångsbalkens regler om omröstning i överrätt i fråga om ansvar motsvarande tillämpning.

Som nämndens beslut i annan fråga gäller den mening varom de flesta förenar sig eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Vid sammanträde med nämnden föres protokoll.

Biblioteksnämnder

19 §

Vid skolenhet med gymnasieskola kan finnas en biblioteksnämnd.

Biblioteksnämnden består av rektor, som är nämndens ordförande, bibliotekarien och högst fyra lärare samt två elever.

Ledamot som skall vara lärare utses av kollegiet. Ledamot som skall vara elev utses av eleverna i den ordning som styrelsen för skolan bestämmer.

Föreslagen lydelse

Elevrådet består, såvitt avser grundskolan, av en elev för varje påbörjat 30-tal elever på mellan- och högstadierna samt, såvitt avser gymnasieskolan, av en elev från varje klass. Elevrådet utser inom sig ordförande.

Elevrådet sammanträder på kallelse av ordföranden.

Bestämmelserna i 8 § äger motsvarande tillämpning.

20 §

Biblioteksnämnden har till uppgift att avge förslag till bokinköp för skolenhetens bibliotek.

Elevrådet handlägger de frågor som ankommer på elevrådet enligt denna stadga eller andra föreskrifter och de frågor som bestyrelsen uppdrar åt elevrådet.

För information och samråd får elevrådet disponera tid avsedd för fria aktiviteter under skoldagen.

21 §

Biblioteksnämnden är beslutför, när ordföranden och minst

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

hälften av övriga ledamöter är närvarande. Som nämndens beslut gäller den mening varom de flesta förenar sig eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

5 kap.**1 §**

Arbetet i grundskolan anpassas efter elevernas ålder samt varje elevs egna förutsättningar. I arbetet bör känslan av samhörighet mellan elever och *lärare* främjas. Eleverna bör uppmuntras att söka gemensamt lösa lämpliga uppgifter.

Skolan bör genom sin anda och miljö såväl utveckla elevernas självtillit och självständiga omdöme som vänja dem till ärlighet, hänsyn, uppmärksamhet mot andra och vårdat uppträdande.

Arbetet i grundskolan anpassas efter elevernas ålder samt varje elevs egna förutsättningar. I arbetet bör känslan av samhörighet mellan elever och *personal* främjas. Eleverna bör uppmuntras att söka gemensamt lösa lämpliga uppgifter.

2 §

I grundskolan bör huvuddelen av elevernas arbete utföras under *lektionerna*.

I grundskolan bör huvuddelen av elevernas arbete utföras under *skoldagen*.

Läroplan, fasta och fria aktiviteter samt läromedel

3 a §

I läroplan för grundskolan anges mål och riktlinjer för skolans arbete samt allmänna anvisningar för skolans verksamhet.

Utbildningen i grundskolan skall omfatta de aktiviteter under skoldagen som avses i 4–8, 10 och 12 §§ (fasta aktiviteter).

Vid sidan av de i andra stycket angivna aktiviteterna skall förekomma vissa andra aktiviteter under skoldagen enligt 11 a § (fria aktiviteter).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Läroplanen fastställles av rege-
ringen eller, efter regeringens be-
myndigande, av skolöverstyrelsen.

3 b §

Fria aktiviteter får ges en sådan
omfattning, att tiden för dem
tillsammans med tiden för de fasta
aktiviteter som skall förekomma
enligt 3 a § andra stycket och ti-
den för lunchrast rymmes inom
följande gränser, nämligen

Årskurs	Antal timmar varje vecka
1	22 1/2-30
2	25 1/6-30
3	29 1/6-30
4	31 -32
5 och 6	31 2/3-32
7-9	33 1/3-35

Läroplan, ämnen och läroböcker

4 §

I läroplan för grundskolan an-
ges mål och riktlinjer för skolans
arbete samt allmänna anvisningar
för skolans verksamhet. Läro-
planen innefattar i övrigt timpla-
ner och kursplaner samt anvisning-
ar och kommentarer i anslutning
till kursplanerna.

Läroplanen fastställles av Kungl.
Maj:t eller, efter bemyndigande av
Kungl. Maj:t, av skolöverstyrelsen.

För de fasta aktiviteterna gäl-
ler, utöver vad som sägs i 3 a §
första stycket, i läroplan för
grundskolan fastställda timplaner
och kursplaner samt anvisningar
och kommentarer i anslutning till
kursplanerna.

Bestämmelserna i 3 a § fjärde
stycket äger motsvarande tillämp-
ning.

7 §

Ämnen på lågstadiet är svenska, matematik, engelska, musik, slöjd,
gymnastik, religionskunskap och hembygdskunskap.

Ämnen på mellanstadiet är svenska, matematik, engelska, musik,
teckning, slöjd, gymnastik, religionskunskap, samhällskunskap, historia,
geografi och naturkunskap.

Nuvarande lydelse

I fråga om *klasstyp B1 och B2* finns dessutom ämnena teckning, samhällskunskap, historia, geografi och naturkunskap i årskurs 3 samt ämnet hembygdskunskap i årskurs 4.

Föreslagen lydelse

I fråga om *arbetsenhet som omfattar årskurserna 3 och 4 eller 3-6 eller 4-6* finns dessutom ämnena teckning, samhällskunskap, historia, geografi och naturkunskap i årskurs 3 samt ämnet hembygdskunskap i årskurs 4.

8 §

Obligatoriska ämnen på högstadiet är svenska, matematik, engelska, musik, teckning, slöjd, hemkunskap, barnkunskap, gymnastik, religionskunskap, samhällskunskap, historia, geografi, biologi, kemi och fysik.

Tillvalsämnen på högstadiet är franska, tyska, ekonomi, konst och teknik. För varje elev skall väljas ett tillvalsämne på sätt föreskrives i 25 § första stycket skollagen (1962:319). Val av tillvalsämne skall ske före början av varje årskurs och avse en årskurs. För årskurs 9 får franska eller tyska väljas endast för elev som i lägre årskurs deltagit i undervisningen i ämnet.

I årskurserna 8 och 9 finns maskinskrivning som frivilligt ämne.

På högstadiet meddelas undervisning i ämnena matematik, engelska, franska och tyska enligt skilda kurser.

9 §³

På högstadiet skall elev deltaga i fritt valt arbete vid sidan av undervisningen i ämnen, om ej annat följer av 11 § andra stycket.

10 §⁴

I grundskolan anordnas studie- och yrkesorientering.

I årskurs 8 anordnas praktisk yrkesorientering i form av studiebesök.

I årskurs 9 anordnas praktisk yrkesorientering i form av praktikperiod på arbetsplats. För varje elev bör praktikperiod om möjligt

I årskurs 9 anordnas praktisk yrkesorientering i form av praktikperiod på arbetsplats. För varje elev bör praktikperiod om möjligt

³ Senaste lydelse 1972:374.

⁴ Senaste lydelse 1974:481.

Nuvarande lydelse

omfatta två sammanhängande hela läsveckor. Praktikperiod för elev bör helst ej förläggas till mer än en arbetsplats. Under praktikperiod bör hälften av eleverna i klassen delta i yrkesorienteringen på arbetsplatsen, medan övriga elever *erhåller schemabunden undervisning.*

Föreslagen lydelse

omfatta två sammanhängande hela läsveckor. Praktikperiod för elev bör helst ej förläggas till mer än en arbetsplats. Under praktikperiod bör hälften av eleverna i *arbetsenheten* delta i yrkesorienteringen på arbetsplatsen, medan övriga elever *deltar i schemabundna aktiviteter.*

Elev som avser att söka inträde i gymnasieskolan på annan tvåårig linje än tvåårig ekonomisk linje, tvåårig social linje eller tvåårig teknisk linje och som är tveksam om val av linje får utöver vad som följer av andra stycket delta i praktisk yrkesorientering i form av studiebesök eller praktikperiod på arbetsplats. För sådan elev ersätter den praktiska yrkesorienteringen undervisningen i obligatoriska ämnen och tillvalsämnen samt deltagande i fria aktiviteter under skoldagen.

11 §⁵

I grundskolan får enligt bestämmelser i timplanerna anordnas undervisning i

1. *ämnet finska eller annat minoritetsspråk, samt*

2. *de frivilliga ämnena instrumentalmusik, solosång och kör-sång.*

För elev som deltar i undervisning enligt första stycket 1 ersätter denna undervisning undervisningen i obligatoriskt ämne eller tillvalsämne eller deltagande i *fritt valt arbete. Undervisning enligt första stycket 2 anordnas vid sidan av utbildningen enligt 7-10 §§.*

I grundskolan får enligt bestämmelser i timplanerna anordnas undervisning i *ämnet finska eller annat minoritetsspråk.*

För elev som deltar i undervisning enligt första stycket ersätter denna undervisning undervisningen i obligatoriskt ämne eller tillvalsämne eller deltagande i *fria aktiviteter under skoldagen.*

⁵ Senaste lydelse 1972:374.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 a §

Utöver vad som anges i 3 a § första stycket finns i läroplan för grundskolan mål för fria aktiviteter under skoldagen samt allmänna bestämmelser om den närmare inriktningen av de fria aktiviteterna.

Om utformningen av de fria aktiviteterna beslutar bestyrelsen.

Bestämmelserna i 3 a § fjärde stycket äger motsvarande tillämpning.

11 b §

Elev skall delta i fria aktiviteter under skoldagen.

11 c §

I grundskolan får enligt bestämmelser i timplanerna anordnas undervisning i de frivilliga ämnena instrumentalmusik, solosång och körsång.

Undervisning enligt första stycket anordnas vid sidan av utbildningen enligt 7, 8, 10 och 11 a §§.

13 §⁶

Läromedel antages av skolstyrelsen. I ärendet skall rektor avge förslag efter hörande av ämneskonferensen eller vederbörande lärare. Lärare har dock rätt att själv framställa läromedel som behöves till komplettering av de läromedel som skolstyrelsen antagit.

Läromedel antages av skolstyrelsen. I ärendet skall bestyrelsen avge förslag efter hörande av konferens med berörd personal. Lärare har dock rätt att själv framställa läromedel som behöves till komplettering av de läromedel som skolstyrelsen antagit.

I fråga om konferens som avses i första stycket äger bestämmelserna i 3 kap. 14 § motsvarande tillämpning.

⁶ Senaste lydelse 1974:481.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Såsom sådant centralt läromedel som avses i 2 § kungörelsen (1974:438) om registrering och granskning av vissa läromedel får antagas endast läromedel vilket registrerats såsom centralt läromedel i det läromedelsregister som avses i nämnda kungörelse.

Läromedel får antagas försöksvis om det sker för utprövning av läromedel som ej givits slutlig utformning eller för praktisk prövning av färdigställt läromedel. Centralt läromedel får antagas för praktisk prövning endast om det registrerats i det centrala läromedelsregister som avses i andra stycket. För antagande till utprövning kräves däremot ej sådan registrering.

Beslut om att försöksvis antaga centralt läromedel skall skolstyrelsen anmäla till skolöverstyrelsen enligt bestämmelser som överstyrelsen meddelar.

Klasser m.m.**Basresurser, förstärkningsresurs
och arbetsenheter m. m.**

14 §

I grundskolan fördelas eleverna på klasser och grupper enligt 15–21 §§ samt föreskrifter i timplaner och särskilda av Kungl. Maj:t eller, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, av skolöverstyrelsen meddelade bestämmelser.

Utbildningen i grundskolan skall bedrivas inom ramen för de resurser som anges i 15–20 §§ samt de medel som kommunen anvisar enligt 48 § skollagen (1962:319).

Skolstyrelsen bör verka för att eleverna fördelas så att klasserna erhåller en så allsidig social sammansättning som möjligt.

15 §

Klasser av följande huvudtyper anordnas, nämligen

En basresurs utgår för varje påbörjat 25-tal elever i var och en av årskurserna 1–3 vid en skolenhet

Klass- Klassen omfattar följande typ årskurs eller årskurser

a 1, 2 eller 3

b 1 och 2 eller 2 och 3 eller 1–3

A 4 eller högre årskurs

Nuvarande lydelse

- B1 3 och 4 eller 5 och 6 eller,
för specialklass, 7 och 8
eller 8 och 9
- B2 3-6 eller 4-6 eller, för
specialklass, 7-9

Saknas någon årskurs tillfälligt i B2-klass, föranleder detta ej ändring av klasstypen.

Avvikande klasstyp får anordnas, om länsskolnämnden eller, i fråga om högstadiet, skolöverstyrelsen medger det.

Föreslagen lydelse

En basresurs utgår för varje påbörjat 30-tal elever i var och en av årskurserna 4-9 vid en skolenhet.

Om årskurserna 1 och 2 eller 2 och 3 eller 1-3 eller 3-6 eller 4-6 omfattar sammanlagt högst 25 elever eller årskurserna 3 och 4 eller 5 och 6 omfattar sammanlagt högst 30 elever, utgår en basresurs gemensamt för årskurserna.

Efter medgivande av länsskolnämnden får en basresurs utgå gemensamt för flera årskurser på låg- och mellanstadierna i annat fall än som sägs i tredje stycket. Efter medgivande av skolöverstyrelsen får en basresurs utgå gemensamt för två eller samtliga årskurser på högstadiet.

16 §

Fordras visst elevantal för att klass eller grupp skall få anordnas, skall antalet vid undervisningens början vara avgörande, om ej annat särskilt föreskrives eller länsskolnämnden för visst fall av särskilda skäl medger undantag.

Går elevantalet därefter ned under det föreskrivna, får klassen eller gruppen likväl behållas till läsårets slut. Grupp får behållas under längre tid, om länsskolnämnden på grund av särskilda omständigheter medger det.

Ökar elevantalet avsevärt under läsåret, får ytterligare klass eller grupp anordnas, om villkoren här-

Antalet elever vid utbildningens början är avgörande för antalet basresurser, om ej länsskolnämnden för visst fall av särskilda skäl medger undantag.

Basresurs utgår utan hinder av att elevantalet minskar under läsåret.

Ökar elevantalet avsevärt under läsåret, får ytterligare basresurs utgå, om villkoren härför i övrigt

Nuvarande lydelse

för i övrigt är uppfyllda och om
länsskolnämnden medger det.

Föreslagen lydelse

är uppfyllda och om länsskol-
nämnden medger det.

17 §

*Om elevantalet i klass eller klas-
ser i en skolenhet mera varaktigt
ökar, bör klasstypen ändras på
följande sätt, nämligen*

<i>Elevantalet i klassen</i>	<i>Klasstypen</i>	<i>ändras till</i>
<i>ökar till</i>		<i>ändras till</i>
<i>lägst</i>	<i>i klasstyp</i>	<i>till</i>
31	B1	A resp. a
26	B2	B1
26	b	a

*Med basresurs avses tilldelning
av*

1. en lärarveckotimme för varje
elevveckotimme som ingår i tim-
planen för en årskurs för varje
påbörjat 25-tal elever i en årskurs
på lågstadiet och för varje påbör-
jat 30-tal elever i en årskurs på
mellan- och högstadierna vid en
skolenhet med undantag för elev-
veckotimmar i slöjd, hemkunskap
och tillvalsämnen,

2. det antal lärarveckotimmar i
slöjd på låg- och mellanstadierna
som utgår på grund av bestämmel-
ser i timplanerna om grupper i
ämnet,

3. en lärarveckotimme för varje
elevveckotimme i slöjd och hem-
kunskap på högstadiet för varje
påbörjat 16-tal elever i en årskurs
på högstadiet vid en skolenhet,

4. det antal lärarveckotimmar i
slöjd och hemkunskap på hög-
stadiet som överstiger antalet elev-
veckotimmar i dessa ämnen på
grund av bestämmelser i tim-
planerna om ökning av antalet
lärarveckotimmar i slöjd och hem-
kunskap samt

5. en lärarveckotimme för varje
elevveckotimme i sådant obliga-
toriskt ämne, i vilket undervisning
kan meddelas enligt skilda kurser
och i vilket undervisning enligt
viss kurs anordnats med stöd av
21 a § tredje stycket.

I basresurs ingår, såvitt gäller
engelska och matematik på hög-
stadiet, en lärarveckotimme för

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

varje elevveckotimme för varje påbörjat 30-tal elever inom en arbetsenhet om lägst 61 elever.

I basresurs ingår, såvitt gäller tillvalsämnen, en lärarveckotimme för varje elevveckotimme i tillvalsämne som anordnas för grupp av elever med stöd av 21 a § första, andra och fjärde styckena.

Om undervisning i finska eller annat minoritetsspråk anordnats genom beslut av skolstyrelsen, ingår i basresursen det antal lärarveckotimmar som undervisningen i ämnet omfattat.

18 §

Om elevantalet i klass eller klasser i en skolenhet mera varaktigt minskar, bör klasstypen ändras på följande sätt, nämligen

I fall som anges i 15 § tredje och fjärde styckena avses med basresurs tilldelning av lärarveckotimmar för årskurserna gemensamt enligt timplanerna. Bestämmelserna i 17 § gäller därvid i tillämpliga delar.

	Elevantalet minskar till sammanlagt		Klasstypen ändras till
högst	i årskurserna	av klasstyper	
29	3 och 4 resp. 5 och 6	A resp. a	B1
24	3-6	B1	B2
24	1 och 2 eller 2 och 3	a	b

19 §

I skolenhet med a- eller A-klasser bör i årskurserna 1-3 anordnas en a-klass för varje påbörjat 25-tal elever i årskursen samt i övriga årskurser en A-klass för varje påbörjat 30-tal elever i årskursen.

För varje kommun utgår en förstärkningsresurs som utgör 0,54 veckotimmar för varje elev vid grundskolan i kommunen. Förstärkningsresursen skall användas dels för att förstärka insatserna för elever med skolsvårigheter, dels som underlag för fria

Nuvarande lydelse

Vid tillämpningen av första stycket iakttages att

1. elevantalet i klass icke får överstiga 25 respektive 30, om icke tvingande praktiska skäl, vilka inträffar under läsåret, föranleder till annat,

2. elever i specialklass ej medräknas samt

3. jämsides med a-klass eller A-klass på mellanstadiet får anordnas b-klass eller B1-klass i syfte att nedbringa antalet klasser.

Föreslagen lydelse

aktiviteter under skoldagen, dels ock till viss del av kostnaderna för skolanknuten fritidsverksamhet.

För fördelning till kommuner disponerar länsskolnämnden därutöver en förstärkningsresurs som utgör 0,03 veckotimmar för varje elev vid grundskolorna i länet.

Om användningen av förstärkningsresursen beslutar bestyrelsen.

Närmare bestämmelser om förstärkningsresursen meddelas i läroplanen.

20 §

I ämne anordnas samundervisning med elever i olika klasser, om så lämpligen kan ske. För sådan grupp äger 19 § motsvarande tillämpning.

Statsbidrag utgår för undervisning enligt 11 c §.

20 a §

Vid skolenhet i grundskolan fördelas eleverna för undervisning på arbetsenheter. Antalet arbetsenheter inom skolenheten bestäms av bestyrelsen.

Arbetsenhet får omfatta flera årskurser.

Arbetsenheten utgör en enhet i fråga om pedagogisk planering, gruppindelning och omsorg om eleverna.

Vid undervisning i tillvalsämnen och vid fria aktiviteter under skoldagen utgör skolenheten enhet för gruppindelning.

Bestyrelsen bör verka för att eleverna fördelas så att arbetsenheterna får en så allsidig social sammansättning som möjligt.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 b §

Varje arbetsenhet indelas i klasser (basgrupper). Med klass avses grupp av elever för vilken finns en kontaktlärare.

21 §⁷

Undervisning i tillvalsämne anordnas, om minst fem elever valt ämnet. Meddelas undervisning i tillvalsämne enligt skilda kurser, anordnas undervisning enligt viss kurs, om elevantalet blir lägst fem.

Om en årskurs på högstadiet får omfatta högst två klasser vid en skolenhet anordnas dock alltid för berörda elever undervisning i en av de kurser i tillvalsämne som ingår i grupp 1 nedan och i ett av de tillvalsämnena som ingår i grupp 2 nedan, nämligen

Grupp	Tillvalsämnen eller kurser i tillvalsämnena
1	franska, allmän och särskild kurs, tyska, allmän och särskild kurs
2	ekonomi, konst och teknik

I fråga om obligatoriskt ämne, i vilket undervisning kan meddelas enligt skilda kurser, anordnas undervisning enligt viss kurs, om elevantalet blir lägst fem.

I årskurs 8 anordnas särskild grupp för undervisning av nybörjare enligt viss kurs i tillvalsämnet franska eller tyska, om antalet nybörjare är lägst fem. Är antalet nybörjare lägre än fem anordnas

Vid undervisningen indelas eleverna inom en arbetsenhet i olika undervisningsgrupper.

Undervisningsgrupp kan omfatta antingen hela arbetsenheten eller en del av arbetsenheten eller en klass eller ett färre antal elever.

Det ankommer på vederbörande arbetslag att fördela eleverna på undervisningsgrupper.

Om grunden för gruppindelning är elevernas studietakt, får grupp ej omfatta samma elever under en längre tid eller vid all undervisning i ett ämne.

⁷ Senaste lydelse 1973:417.

Nuvarande lydelse

undervisning för nybörjarna i form av samundervisning med de elever i årskurs 7 eller 8 som läser samma kurs i ämnet. Sådan samundervisning får ej föranleda utvidgning av skolorganisationen.

Föreslagen lydelse

21 a §

Undervisning i tillvalsämne anordnas, om minst fem elever valt ämnet. Meddelas undervisning i tillvalsämne enligt skilda kurser, anordnas undervisning enligt viss kurs, om elevantalet blir lägst fem.

Om högst två basresurser utgår för en årskurs på högstadiet vid en skolenhet anordnas dock alltid för berörda elever undervisning i en av de kurser i tillvalsämne som ingår i grupp 1 nedan och i ett av de tillvalsämnena som ingår i grupp 2 nedan, nämligen

Grupp	Tillvalsämnena eller kurser i tillvalsämnena
1	franska, allmän och särskild kurs, tyska, allmän och särskild kurs
2	ekonomi, konst och teknik

I fråga om obligatoriskt ämne, i vilket undervisning kan meddelas enligt skilda kurser, anordnas undervisning enligt viss kurs, om elevantalet blir lägst fem.

I årskurs 8 anordnas särskild grupp för undervisning av nybörjare enligt viss kurs i tillvalsämnet franska eller tyska, om antalet nybörjare är lägst fem. Är antalet nybörjare lägre än fem anordnas undervisning för nybörjarna i form av samundervisning med de elever i årskurs 7 eller 8 som läser samma kurs i ämnet. Sådan sam-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

undervisning får ej föranleda utvidgning av skolorganisationen.

22 §

Skolstyrelsen skall senast den 15 maj till länskolnämnden sända förslag till *klassanordning* för följande läsår. I förslaget anges *fördelning av eleverna på klasser samt klasstyper*.

Skolstyrelsen skall senast den 15 maj till länskolnämnden sända förslag till antal *basresurser* för följande läsår. I förslaget anges *antalet elever i varje årskurs samt elevernas val av tillvalsämnen på högstadiet*.

Nämnden skall snarast meddela beslut i ärendet.

I fråga om ansökan och utbetalning av förstärkningsresurs gäller de bestämmelser som regeringen meddelar särskilt.

24 §

I grundskolan hålles upprop på läsårets första *undervisningsdag*. Därefter börjar skolarbetet i den utsträckning så lämpligen kan ske. På vårterminens sista *undervisningsdag* får förrättas offentlig avslutning.

I grundskolan hålles upprop på läsårets första *skolarbetsdag*. Därefter börjar skolarbetet i den utsträckning så lämpligen kan ske. På vårterminens sista *skolarbetsdag* får förrättas offentlig avslutning.

25 §

I grundskolan fördelas elevernas skolarbete i regel på veckans fem första vardagar.

Länskolnämnden får medge att *klass* eller grupp som tillhör årskurs 1 eller 2 skall vara fri från *undervisning* en skolarbetsdag i veckan.

Länskolnämnden får medge att *arbetsenhet* eller grupp som tillhör årskurs 1 eller 2 skall vara fri från *skolarbete* en skolarbetsdag i veckan.

26 §

I grundskolan får den dagliga undervisningstiden i regel omfatta högst sex lektioner för elever i

Skolstyrelsen bestämmer inom den ram som anges i 3 b § och efter förslag av bestyrelsen för

Nuvarande lydelse

årskurserna 1 och 2 samt högst åtta lektioner för elever i andra årskurser.

Förläggningen av den dagliga undervisningstiden bestämmes av skolstyrelsen.

Föreslagen lydelse

varje läsår skoldagens omfattning i varje årskurs.

Skoldagen skall i varje årskurs ha samma omfattning för alla elever i årskursen.

Förläggningen av skoldagen bestämmes av skolstyrelsen.

På låg- och mellanstadierna samt om möjligt även på högstadiet bör skoldagen börja och sluta samma tid varje skolarbetsdag i veckan.

27 §

Före dagens första lektion användes i grundskolan för morgonsamling en tid av högst 10 minuter eller, om samlingen är gemensam för flera klasser eller eljest särskilda skäl föreligger, högst 15 minuter.

Rektor får bestämma att den för skolarbetsvecka tillgängliga tiden för morgonsamling skall fördelas på färre dagar än antalet skolarbetsdagar i veckan.

Gemensam morgonsamling ledes i den ordning rektor bestämmer av därtill villig lärare eller annan lämplig person.

Om särskilda skäl föreligger, får rektor besluta att morgonsamlingen skall förläggas senare än före dagens första lektion samt skolöverstyrelsen medge att, i fråga om skolenhet som även omfattar gymnasieskola, morgonsamlingen skall ersättas med gemensam samling enligt 8 kap. 29 §.

28 §

Om det med hänsyn till undervisningen i grundskolan är lämpligt, får rektor bestämma att lek-

Om det med hänsyn till verksamheten i grundskolan är lämpligt, får bestyrelsen bestämma att

Nuvarande lydelse

tioner skall läggas samman till längre eller delas i kortare arbetspass än 40 minuter.

Föreslagen lydelse

lektioner som ingår i fasta aktiviteter skall läggas samman till längre eller delas i kortare arbetspass än 40 minuter.

Fria aktiviteter organiseras enligt bestyrelsens beslut.

29 §

Mellan lektioner eller arbetspass i grundskolan lämnas rast om 5–30 minuter. Måltidsrast om 40–60 minuter förlägges i regel senast efter dagens fjärde lektion.

Vid fem lektioner i följd bör eleverna efter andra eller tredje lektionen få rast om 20 minuter.

Rektor får bestämma annan fördelning av lektioner och raster, om undervisningen kräver det.

31 §

Undervisningen i grundskolan får inställas under tid motsvarande högst fem dagar varje läsår för planering av skolarbetet eller fortbildning av lärare på studiedagar som anordnats av skolstyrelsen eller anordnats eller godkänts av skolöverstyrelsen eller länsskolnämnden. Undervisningen får i stället inställas i visst eller vissa ämnen under motsvarande tid.

Verksamheten i grundskolan får inställas under tid motsvarande högst fem dagar varje läsår för planering av skolarbetet eller fortbildning av lärare på studiedagar som anordnats av skolstyrelsen eller anordnats eller godkänts av skolöverstyrelsen eller länsskolnämnden. Verksamheten får i stället inställas i viss eller vissa aktiviteter under motsvarande tid.

Kommun skall sörja för att elev bereds möjlighet att delta i skolknuten fritidsverksamhet under tid då verksamheten är inställd på grund av bestämmelserna i första stycket.

32 §

Skolstyrelsen får inställa undervisningen, om det är nödvändigt för att hindra spridning av smittosam sjukdom eller om annan

Skolstyrelsen får inställa verksamheten, om det är nödvändigt för att hindra spridning av smittosam sjukdom eller om annan

Nuvarande lydelse

tvingande omständighet föreligger. I brådskande fall får rektor besluta för tid, intill dess skolstyrelsen behandlat ärendet.

Återläsning skall ske i den utsträckning länsskolnämnden bestämmer. Återläsningen får omfatta högst två veckor. Den skall förläggas senast i juni efter läsårets slut.

Föreslagen lydelse

tvingande omständighet föreligger. I brådskande fall får rektor besluta för tid, intill dess skolstyrelsen behandlat ärendet.

33 §

För högtidlighållande av minnesdag eller för annat särskilt ändamål får *rektor* samla eleverna eller befria dem från skolarbetet under del av dagen.

För högtidlighållande av minnesdag eller för annat särskilt ändamål får *bestyrelsen* samla eleverna eller befria dem från skolarbetet under del av dagen.

35 §

I grundskolan fastställer rektor för läsåret plan över *lärarnas* tjänstgöring i olika *klasser, grupper och ämnen* samt över *deras* viktigare arbetsuppgifter i övrigt.

Förslag till plan upprättas före den 1 juni. *Lärarna* skall beredas tillfälle att yttra sig över förslaget.

I grundskolan fastställer rektor för läsåret plan över *personalens* tjänstgöring i olika *arbetslag* samt över *personalens* viktigare arbetsuppgifter i övrigt.

Förslag till plan upprättas före den 1 juni. *Personalen* skall beredas tillfälle att yttra sig över förslaget.

36 §

I grundskolan fastställer *rektor* för läsåret eller för kortare tid schema, som skall innehålla uppgift om arbetet för varje årskurs, *klass* och *grupp* under varje *lektion* i veckan samt om *lärares* namn.

Förslag till schema upprättas för årskurserna 1–6 av *klassföreståndarna* och för övriga årskurser av studierektor.

Rektor skall tillse att *lärarna* beredes tillfälle att framställa önskemål rörande schema i samband med att förslag till schema upprättas.

I grundskolan fastställer *bestyrelsen* för läsåret eller för kortare tid schema, som skall innehålla uppgift om arbetet för varje årskurs, *arbetsenhet* och *fast grupp* under varje *skoldag* i veckan samt om *personalens* namn.

Förslag till schema upprättas för årskurserna 1–6 av *studieledarna* och för övriga årskurser av studierektor.

Bestyrelsen skall tillse att *personalen* beredes tillfälle att framställa önskemål rörande schema i samband med att förslag till schema upprättas.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Stödundervisning

37 §

På högstadiet anordnas stöd- undervisning vid sidan av den vanliga undervisningen enligt bestämmelser i timplanerna.

Specialundervisning

Särskilda åtgärder enligt 24 § tredje stycket skollagen (1962:319)

38 §

Specialundervisning som avses i 24 § andra stycket skollagen (1962:319) anordnas antingen i specialklass eller jämsides med vanlig undervisning. Sistnämnda form av specialundervisning skall samordnas med vanlig undervisning (samordnad specialundervisning).

I ärende om uttagning av elev till *specialundervisning* bör läkarundersökning och annan erforderlig undersökning äga rum.

Fråga om uttagning avgöres av rektor. Är rektor och föräldrarna av olika uppfattningar om lämplig åtgärd, skall ärendet hänskjutas till skolstyrelsen för avgörande.

Särskilda åtgärder enligt 24 § tredje stycket skollagen (1962:319) vidtages dels inom ramen för den vanliga undervisningen i arbetsenheter, dels genom anordnande av fasta grupper. Fast grupp ingår ej i arbetsenhet som avses i 20 a §.

I ärende om uttagning av elev till *fast grupp* bör läkarundersökning och annan erforderlig undersökning äga rum.

Fråga om uttagning av elev till *fast grupp* avgöres av rektor. Är rektor och föräldrarna av olika uppfattningar om lämplig åtgärd, skall ärendet hänskjutas till skolstyrelsen för avgörande. *Fråga om återplacering av elev i arbetsenhet avgöres av rektor.*

Fast grupp anordnas inom ramen för den förstärkningsresurs som avses i 19 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

39 §

Specialklasser får anordnas enligt följande, nämligen

Klassens art	Elevantal som villkor för		Därutöver	
	1 klass	2 klasser	1 klass för	varje påbörjat
Hjälpklass	8-15	16-28	14-tal elever	
Hörselklass	5- 8	9-14	7 " "	
Synklass	5-10	11-16	8 " "	
Klass för rörelsehindrade eller observationsklass	7-12	13-18	9 " "	
Läsklass	8-14	15-26	13 " "	
Friluftsklass eller hälso- klass	8-20	21-38	19 " "	
Skolmog-nads- klass	8-15	16-28	14 " "	

Om särskilda skäl föreligger, får länsskolnämnden medge att klass för rörelsehindrade anordnas vid elevantal som gäller för hörselklass.

Specialklass får anordnas av huvudtyp som anges i 15 §.

Grupper som avses i 38 § får anordnas enligt följande, nämligen

Gruppens art	Högsta elevantal i grupp
Grupp för hörselskadade elever	7
Grupp för synskadade elever	8
Grupp för rörelsehindrade elever	9
Grupp för elever med anpassningssvårigheter	9
Grupp för intellektuellt utvecklingshämmande elever	14

Med fast grupp avses grupp som anordnas under längre tid än en termin och som omfattar undervisning i minst två ämnen i timplanen.

Grupp får omfatta flera årskurser.

Elev i fast grupp bör beredas tillfälle att deltaga i utbildningen inom en arbetsenhet, så långt det är möjligt.

40 §

Specialklass får anordnas eller behållas vid lägre elevantal än som anges i 39 §, om länsskolnämnden på grund av särskilda skäl medger det.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

41 §

Antalet specialklasser bör motsvara högst 1–15 procent av antalet övriga klasser i kommunen. Specialklasser får dock anordnas till större antal än nu sagts, om elever från andra kommuner i större utsträckning mottages i dem eller andra särskilda förhållanden föreligger.

42 §

Samordnad specialundervisning får anordnas

1. som samordnad hjälpundervisning för vissa intellektuellt utvecklingshämjade elever och samordnad observationsundervisning för elever med anpassningssvårigheter av tillfällig art,

2. för elever med läs- och skrivsvårigheter samt för elever med hörsel-, syn- eller talsvårigheter samt

3. för sådana elever i specialklass som även har annan svårighet vid undervisningen än den som föranlett hänvisningen till specialklassen.

Samordnad specialundervisning får anordnas för kortare tid än en termin.

43 §

Annan specialundervisning än som avses i 39–42 §§ får anordnas, om skolöverstyrelsen medger det. Därvid får överstyrelsen föreskriva lägsta elevantal för klass eller grupp inom de gränser som eljest gäller för specialundervisning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

44 §

Närmare bestämmelser om specialundervisning meddelas av skolöverstyrelsen.

45 §

Särskild undervisning för sådana elever i grundskolan som på grund av handikapp, långvarig sjukdom eller liknande omständighet ej kan delta i vanligt skolarbete anordnas på sjukvårdsanstalt, barnhem eller liknande anstalt eller i elevens hem eller på annan lämplig plats.

Särskild undervisning för sådana elever i grundskolan som på grund av handikapp eller långvarig sjukdom ej kan delta i vanligt skolarbete anordnas på sjukvårdsanstalt, barnhem eller liknande anstalt eller i elevens hem eller på annan lämplig plats.

Huvudman för anstalt som avses i första stycket får åta sig att svara för undervisningen vid anstalten gentemot den kommun där anstalten finns. Är landstingskommun eller annars annan än kommun huvudman, fordras medgivande av länsskolnämnden. Bestämmelse i denna stadga om kommun eller skolstyrelsen gäller i tillämpliga delar i fråga om huvudman som ej är kommun eller anstaltens ledning.

Särskild undervisning anordnas inom ramen för den förstärkningsresurs som avses i 19 §.

46 §

För elev i grundskolan skall särskild undervisning anordnas, om den läkare som svarar för elevens vård bedömer att hinder för skolgång kommer att föreligga under minst tre veckor efter det undervisningen kan påbörjas. Om undervisning i klass är anordnad enligt bestämmelserna i 48 §, skall eleven erhålla undervisning även om tiden understiger tre veckor.

För elev i grundskolan skall särskild undervisning anordnas, om den läkare som svarar för elevens vård bedömer att hinder för skolgång föreligger.

Undervisning får meddelas eleven endast i den mån läkaren medger det.

Undervisning i elevs hem får ej anordnas utan föräldrarnas samtycke. Undervisningen bör planläggas i samråd med föräldrarna.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

Särskild undervisning skall motsvara den skolundervisning, i vilken eleven ej kan delta, så långt detta är möjligt.

Undervisningen skall efter omständigheterna meddelas elev enskilt eller i grupp. Undervisningen skall omfatta fem veckotimmar för elev som åtnjuter undervisning enskilt. Gruppundervisning skall omfatta åtta veckotimmar för två elever och därutöver tre veckotimmar för varje ytterligare elev i gruppen, dock högst 26 veckotimmar för en grupp.

48 §

Vid sjukvårdsanstalt, barnhem eller liknande anstalt får för särskild undervisning inrättas

en *klass*, om antalet elever beräknas varaktigt utgöra lägst 8,

två *klasser*, om antalet elever är 16–28, och därutöver en *klass* för varje påbörjat 14-tal elever.

Om särskilda skäl föreligger, får länsskolnämnden medge att *klass* inrättas vid lägre elevantal än som anges i första stycket.

Undervisningen för elever som tillhör *klass* skall efter omständigheterna meddelas enskilt eller i grupp. Fordras sådan undervisning i större omfattning får, utöver det antal veckotimmar som motsvarar undervisningsskyldigheten — för lärare i *klassen*, anordnas undervisning enskilt eller i grupp under ytterligare tre veckotimmar för varje elev i *klassen* utöver tolv.

Vid sjukvårdsanstalt, barnhem eller liknande anstalt får för särskild undervisning inrättas

en *grupp*, om antalet elever beräknas varaktigt utgöra lägst 8,

två *grupper*, om antalet elever är 16–28, och därutöver en *grupp* för varje påbörjat 14-tal elever.

Om särskilda skäl föreligger, får länsskolnämnden medge att *grupp* inrättas vid lägre elevantal än som anges i första stycket.

Undervisningen för elever som tillhör *grupp* skall efter omständigheterna meddelas enskilt eller i grupp. Fordras sådan undervisning i större omfattning får, utöver det antal veckotimmar som motsvarar undervisningsskyldigheten — för läraren i *gruppen*, anordnas undervisning enskilt eller i grupp under ytterligare tre veckotimmar för varje elev i *gruppen* utöver tolv.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anpassad studiegång

50 §

För elev med anpassningssvårigheter och uttalad skolleda, för vilken annan åtgärd inte givit eller kan förväntas ge nöjaktigt resultat, får anordnas Anpassad studiegång enligt andra–fjärde styckena.

Bestyrelsen får för elev medge

1. undantag från vad regeringen föreskrivit i 4–8, 10 och 11 b §§.

2. förläggning av utbildning utanför den egna arbetsenheten eller, om särskilda skäl föreligger, förläggning av studier till elevens hem, eller utbyte av utbildning inom den egna arbetsenheten mot utbildning vid annan skola samt

3. utbyte av utbildning inom arbetsenhet mot praktik på arbetsplats och i samband härmed förläggning av studier till arbetsplatsen.

Innan beslut fattas om Anpassad studiegång, skall erforderlig utredning äga rum.

Anpassad studiegång anordnas inom ramen för den förstärkningsresurs som avses i 19 §.

51 §

Närmare bestämmelser om Anpassad studiegång meddelas av skolöverstyrelsen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

1 §

Föräldrar skall anmäla barn för inskrivning i grundskolan under vårterminen det kalenderår när barnet fyller sju år.

I kommun för vilken läns-
skolnämnden enligt 5 kap. 15 §
 tredje stycket medgivit anordnan-
 de av klassstyp som omfattar års-
kurserna 1, 3 och 5 eller 2, 4 och
6 sker dock inskrivning i grund-
skolan endast vartannat år och på
jämma årtal. Därvid skall de barn
anmälas som under kalenderåret
fyller sju eller åtta år.

Från inskrivning undantages
barn som skall erhålla *undervis-*
ning i annan ordning än i grund-
skolan.

I kommun för vilken läns-
skolnämnden enligt 5 kap. 15 § *fjärde*
stycket medgivit *en basresurs för*
årskurserna 1, 3 och 5 eller 2, 4
och 6 *gemensamt* sker dock in-
skrivning i grundskolan endast
vartannat år och på jämna årtal.
Därvid skall de barn anmälas som
under kalenderåret fyller sju eller
åtta år.

Från inskrivning undantages
barn som skall erhålla *utbildning* i
annan ordning än i grundskolan.

2 §

Inskrivning i grundskolan förrättas vid den tid och på det sätt som
skolstyrelsen bestämmer.

Önskar föräldrarna att barnet skall börja skolgången det kalenderår,
när barnet fyller sex år, skall barnet samma år anmälas vid inskrivnings-
förrättningen.

*Barnet och dess föräldrar bör
infinna sig personligen vid inskriv-*
ningen, om det ej medför större
olägenhet.

9 §

Som betyg i ämne användes någon av siffrorna 1–5. Andra betyg får
icke förekomma. Högsta betyg är siffran 5.

I religionskunskap och hembygdskunskap på lågstadiet ges endast ett
sammanfattande betyg. Motsvarande gäller religionskunskap, samhälls-
kunskap, historia, geografi och naturkunskap på mellanstadiet.

Betyg ges ej i frivilligt ämne och
ej heller i *fritt valt arbete*.

Betyg ges ej i frivilligt ämne och
ej heller i *skoldagens fria aktivi-*
teter.

12 §

De skilda betygen skall antecknas i betygs katalog och för varje elev
sammanföras i ett terminsbetyg. Terminsbetyget skall även innehålla

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

uppgift om den årskurs betygen avser. Erhåller elev slutbetyg, skall terminsbetyg ej utfärdas.

I terminsbetyg skall anges de aktiviteter inom fritt valt arbete i vilka eleven deltagit. Vidare anges om eleven deltagit i undervisning i frivilligt ämne.

Klassföreståndaren utfärdar terminsbetyg. Betyget skall tillställas eleven.

I terminsbetyg skall anges de fria aktiviteter under skoldagen i vilka eleven deltagit i enlighet med särskilda föreskrifter som regeringen meddelar. Vidare anges om eleven deltagit i undervisning i frivilligt ämne.

Kontaktläraren utfärdar terminsbetyg. Betyget skall tillställas eleven.

13 §⁸

Elev i grundskolan får slutbetyg när skolplikten upphör eller, om han tidigare tillfredsställande genomgått årskurs 9, när skolplikten är fullgjord. Elev i grundskolan som efter skolpliktens upphörande tillfredsställande genomgått årskurs 9 får slutbetyg från den fullföljda skolgången.

Slutbetyg skall innehålla uppgift om den årskurs eleven genomgått samt om hans senaste betyg i ämnen. Bestämmelserna om terminsbetyg i 12 § andra stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om slutbetyg.

Slutbetyg utfärdas av rektor och klassföreståndaren.

Slutbetyg utfärdas av rektor och kontaktläraren.

14 §

Avgår elev från viss grundskola utan att slutbetyg utfärdas, skall intyg om avgång utfärdas. Intyget skall innehålla uppgift om den årskurs från vilken eleven avgått och om tiden för avgången samt, i fråga om elev på högstadiet, elevens tillvalsämne och kurs i ämne som avses i 5 kap. 8 § fjärde stycket.

Klassföreståndaren utfärdar intyg om avgång. Skall eleven fullfölja skolgången i annan skola,

Avgår elev från viss grundskola utan att slutbetyg utfärdas, skall intyg om avgång utfärdas. Intyget skall innehålla uppgift om den årskurs från vilken eleven avgått och om tiden för avgången samt, i fråga om elev på högstadiet, elevens tillvalsämne och kurs i ämne som avses i 5 kap. 8 § tredje stycket.

Kontaktläraren utfärdar intyg om avgång. Skall eleven fullfölja skolgången i annan skola, sändes

⁸ Senaste lydelse 1972:374.

Nuvarande lydelse

sändes intyget till styrelsen för denna skola. I annat fall skall intyget tillställas eleven.

Föreslagen lydelse

intyget till styrelsen för denna skola. I annat fall skall intyget tillställas eleven.

19 §

Klasskonferensen beslutar i fråga om uppflyttning, om ej annat följer av tredje stycket. Beslut att ej uppflytta elev får fattas endast om samråd med föräldrarna ägt rum eller föräldrarna hos rektor väckt förslag härom.

I fall som avses i 17 § fattas beslutet av *klasskonferensen* för den *klass*, till vilken uppflyttning kommer i fråga. I konferensen ingår även de lärare som prövat eleven.

Arbetsenhetskonferensen beslutar i fråga om uppflyttning, om ej annat följer av tredje stycket. Beslut att ej uppflytta elev får fattas endast om samråd med föräldrarna ägt rum eller föräldrarna hos rektor väckt förslag härom.

I fall som avses i 17 § fattas beslutet av *arbetsenhetskonferensen* för den *arbetsenhet*, till vilken uppflyttning kommer i fråga. I konferensen ingår även de lärare som prövat eleven.

Uppflyttning enligt 18 § beslutas av rektor efter samråd med lärarna.

21 §

Vid uppflyttning till högre årskurs bör eleverna få behålla sina *klasskamrater* och lärare.

Vid uppflyttning till högre årskurs bör eleverna få behålla sina *kamrater* och lärare från *arbetsenheten*.

22 §

Vid uppflyttning till årskurs 7, 8 och 9 skall eleverna behålla sina *klasskamrater*.

I särskilda fall får rektor besluta om sådan avvikelse härifrån som föranledes av högstadiets omfattning, ojämnheter vid val av tillvalsämne, tillgången på lärare, lokaler och undervisningsmateriel eller liknande omständighet.

Vid uppflyttning till årskurs 7 får skolstyrelsen efter hörande av rektor besluta om sådan avvikelse från första stycket som behövs för att åstadkomma en allsidigare

Vid uppflyttning till årskurs 7, 8 och 9 skall eleverna behålla sina *kamrater från arbetsenheten*.

Vid uppflyttning till årskurs 7 får skolstyrelsen efter hörande av rektor besluta om sådan avvikelse från första stycket som behövs för att åstadkomma en allsidigare

Nuvarande lydelse

social sammansättning av *klasserna*.

Vid uppflyttning till årskurs 8 får i särskilda undantagsfall eleverna sammanföras i *klasser* enligt deras val av tillvalsämnen, om det påkallas av det samlade arbetsresultatet i årskurs 7 eller av brist på lärare med erforderlig kompetens. Beslut härom meddelas av skolstyrelsen efter förslag av rektor och kollegiet.

Föreslagen lydelse

social sammansättning av *arbetsenheterna*.

Vid uppflyttning till årskurs 8 får i särskilda undantagsfall eleverna sammanföras i *arbetsenheter* enligt deras val av tillvalsämnen, om det påkallas av det samlade arbetsresultatet i årskurs 7 eller av brist på lärare med erforderlig kompetens. Beslut härom meddelas av skolstyrelsen efter förslag av rektor.

23 §

Avvikelse från 22 § första stycket av annan särskild anledning än som avses i 22 § andra, tredje och fjärde styckena får beslutas av länskolnämnden efter framställning av skolstyrelsen samt yttrande av rektor och kollegiet.

Avvikelse från 22 § första stycket av annan särskild anledning än som avses i 22 § andra, tredje och fjärde styckena får beslutas av länskolnämnden efter framställning av skolstyrelsen samt yttrande av rektor.

25 §

Behöver elev ledighet från skolarbetet för enskilda angelägenheter, får klassföreståndaren bevilja sådan ledighet för högst tre dagar i följd och sammanlagt högst sex dagar för läsår. Om särskilda skäl föreligger, får ytterligare sådan ledighet beviljas av rektor för högst tre dagar och i övrigt av skolstyrelsen.

Bestyrelsen får bevilja elev ledighet från skolarbetet för enskilda angelägenheter. Bestyrelsen får uppdraga åt rektor och kontaktlärare att bevilja sådan ledighet enligt de riktlinjer som bestyrelsen fastställer.

26 §

Om särskilda skäl föreligger, får rektor i mindre omfattning befria elev från undervisning vissa lektioner eller från annat skolarbete.

Om särskilda skäl föreligger, får rektor i mindre omfattning befria elev från undervisning vissa lektioner eller från fria aktiviteter under skoldagen eller från annat skolarbete.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §

Har elev begått mindre förseelse eller uppträtt olämpligt, skall läraren på lämpligt sätt för honom framhålla vikten av att han ändrar sitt uppförande. Vinnes ej rättelse, bör läraren vid personligt samtal med eleven söka utreda orsaken till hans beteende, klargöra innebörden av det inträffade för honom och varna för upprepning. Samråd med föräldrarna skall äga rum, om det behövs.

Läraren får utvisa elev från lärummet för högst återstoden av pågående lektion *eller låta eleven under uppsikt stanna i skolan högst en timme efter skoldagens slut.*

Läraren får utvisa elev från lärummet för högst återstoden av pågående lektion.

Bestämmelserna i första och andra styckena äger motsvarande tillämpning på personal som handleder elev under skoldagen.

29 §

Vid upprepade förseelser eller fortsatt olämpligt uppträdande samt vid allvarigare förseelse skall saken hänskjutas till rektor, som har att tillsammans med elevens lärare och föräldrar söka utreda orsaken till beteendet. Skolläkare samt skolpsykolog och kurator skall medverka vid utredningen, om det behövs.

Vid upprepade förseelser eller fortsatt olämpligt uppträdande samt vid allvarigare förseelse skall saken hänskjutas till rektor, som har att tillsammans med elevens lärare, *handledare* och föräldrar söka utreda orsaken till beteendet. Skolläkare samt skolpsykolog och kurator skall medverka vid utredningen, om det behövs.

Med ledning av vad som framkommit vid utredningen skall rektor söka vinna rättelse genom åtgärder som är avpassade efter elevens individuella förhållanden. Rektor får därvid tilldela eleven varning.

30 §⁹

Vinnes ej syftet med åtgärder enligt 29 § eller kan elevs uppförande antagas inverka skadligt på andra elever eller föreligger andra särskilda skäl, skall rektor efter hörande av *klasskonferensen* hänskjuta ärendet till skolstyrelsen.

Vinnes ej syftet med åtgärder enligt 29 § eller kan elevs uppförande antagas inverka skadligt på andra elever eller föreligger andra särskilda skäl, skall rektor efter hörande av *arbetsenhetskonferensen* hänskjuta ärendet till skolstyrelsen.

⁹ Senaste lydelse 1971:1272.

Nuvarande lydelse

Skolstyrelsen får avstänga eleven från *undervisning* helt eller delvis under högst två veckor av terminen, om eleven under avstängningstiden erhåller nödig tillsyn.

Innan avstängning eller annan åtgärd beslutas, skall skolstyrelsen samråda med barnavårdsnämnden.

Skolstyrelsen får förordna att beslut om avstängning skall lända till efterrättelse omedelbart.

Föreslagen lydelse

Skolstyrelsen får avstänga eleven från *utbildning* helt eller delvis under högst två veckor av terminen, om eleven under avstängningstiden erhåller nödig tillsyn.

11 kap.

12 §

Skolchef skall deltaga i utbildning för skolchefer enligt bestämmelser som regeringen meddelar särskilt.

12 kap.

1 §

I varje kommun finns minst en ordinarie tjänst som rektor vid grundskolan, *om ej annat följer av 3 § andra stycket skollagen (1962:319).*

I varje kommun finns minst en ordinarie tjänst som rektor vid grundskolan.

6 §

Behörig till ordinarie tjänst som rektor *eller studierektor* är den som är behörig till ordinarie tjänst som lärare vid skolform som ingår i rektors arbetsområde.

Om synnerliga skäl föreligger, kan till tjänst som rektor *eller studierektor* komma i fråga även den som ej är behörig till ordinarie tjänst som lärare.

Behörig till ordinarie tjänst som rektor är den som är behörig till *annan* ordinarie tjänst vid grundskolan.

Om synnerliga skäl föreligger, kan till tjänst som rektor komma i fråga även den som ej uppfyller villkoren i första stycket.

6 a §

Behörig till ordinarie tjänst som studierektor är den som är behörig till ordinarie tjänst som lärare vid skolform som ingår i rektors arbetsområde.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Om synnerliga skäl föreligger, kan till tjänst som studierektor komma i fråga även den som ej är behörig till ordinarie tjänst som lärare.

7 §

Inom sitt arbetsområde skall rektor

1. under skolstyrelsen och skolchefen ha den omedelbara ledningen av verksamheten och tillse att denna fortgår enligt gällande bestämmelser,

2. vara förmän för personalen och tillse att denna fullgör sina åligganden,

3. främja samarbetet mellan hemmen och grundskolan,

4. i samråd med skolläkare vaka över de hygieniska förhållandena i skolan,

5. meddela erforderliga ordningsföreskrifter samt

6. fullgöra de övriga uppgifter som åvilar rektor enligt gällande föreskrifter eller skolstyrelsens särskilda beslut.

Innan rektor meddelar ordningsföreskrifter, skall han bereda personal och elever tillfälle att yttra sig.

Rektor och studierektor skall genomgå grundutbildning för skolledare under sammanlagt 16 veckor som anordnas av skolöverstyrelsen.

Genomgång av grundutbildning för skolledare skall ske inom en tid av två år efter tillträdet av tjänsten som rektor eller studierektor.

Om rektor eller studierektor inte har genomgått grundutbildningen inom den tid som anges i andra stycket, skall han frånträda förordnandet på tjänsten som rektor eller studierektor.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning på den som innehar långtidsvikariat på tjänst som rektor eller studierektor.

8 §

I fråga om utbildningen skall rektor särskilt

1. taga initiativ till förbättringar och främja pedagogiska försök,

2. tillse att lärare anställes och fördela arbetet mellan dem,

3. främja lärarnas fortbildning och tillse att mindre erfarna lärare får handledning,

4. tid efter annan närvara vid lärarnas undervisning samt taga

Rektor och studierektor skall delta i fortbildning för skolledare enligt bestämmelser som regeringen meddelar särskilt.

Nuvarande lydelse

kännedom om elevernas arbeten och om betygsättningen,

5. samråda med lärare om de förhållanden han iakttagit samt lämna råd och anvisningar samt

6. ha tillsyn över institutioner, bibliotek och andra hjälpmedel för utbildningen samt sörja för att dessa användes på ett lämpligt sätt.

9 §

I fråga om skolförvaltningen skall rektor särskilt

1. besluta i ärende, som skolstyrelsen enligt 15 § skollagen (1962:319) uppdrar åt honom,

2. när så påfordras närvara och vara föredragande vid sammanträde med skolstyrelsen eller avdelning av denna eller vid sammanträde som skolchefen utlyst,

3. deltaga i sammanträden rörande skolväsendet som statlig myndighet anordnar,

4. lämna skolstyrelsen erforderligt biträde beträffande skolskjutsar och skolsociala uppgifter,

5. ha tillsyn över lokaler och inventarier samt låta förteckna inventarier och utbildningsmateriel och verkställa regelbundet återkommande inventeringar därav samt

6. förestå rektorexpeditionen och ha bestämda mottagnings-tider.

Föreslagen lydelse

Rektor har under skolstyrelsen, skolchefen och bestyrelsen den omedelbara ledningen av verksamheten och skall tillse att denna fortgår enligt gällande bestämmelser.

Det åligger rektor särskilt att

1. inom gällande planeringsramar söka utveckla skolans organisation och metodiska arbete så att goda utbildningsresultat och god arbetstillfredsställelse befrämjas,

2. genom deltagande i bestyrelse, arbetsenhetskonferenser och arbetsgrupper verka för initiativ till förbättringar och till utprovning av nya metoder,

3. verka för att inom skolan utarbetas och genomförs målinriktade program för elevernas egen aktiva medverkan i skolmiljön, för elevernas successiva träning i deltagande och eget ansvar och för goda kontakter med hemmen och närsamhället,

4. verka för en god personalvård,

5. genom arbetsfördelning mellan skolans personal befrämja ansvar och självständighet inom skolans organisation,

6. svara för verkställigheten av bestyrelsens beslut,

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

7. deltaga i sammanträden rörande skolväsendet som statlig myndighet anordnar samt

8. fullgöra de övriga uppgifter som åvilar rektor enligt gällande föreskrifter eller skolstyrelsens särskilda beslut.

17 §

Vid skolanläggning finns en arvodestjänst som tillsynslärare,

om rektor ej är knuten till anläggningen och *vid denna finns* minst tre klasser av grundskolan eller

om rektor är knuten till anläggningen och *vid denna finns* minst elva klasser av grundskolan samt skolväsendet i kommunen omfattar minst 15 poäng enligt 1 kap. 7 §.

om rektor ej är knuten till anläggningen och *kommunen erhållit* minst tre basresurser på grund av antalet elever vid anläggningen eller

om rektor är knuten till anläggningen och *kommunen erhållit* minst elva basresurser på grund av antalet elever vid anläggningen samt skolväsendet i kommunen omfattar minst 15 poäng enligt 1 kap. 7 §.

Är skollokaler förlagda i skilda byggnader, skall de likväl anses utgöra en skolanläggning, om de med hänsyn till belägenhet och användning lämpligen bör stå under gemensam tillsyn.

19 §

I fråga om åligganden för tillsynslärare äger 9 § 1 och 2 motsvarande tillämpning.

Tillsynslärare skall

1. besluta i ärende, som skolstyrelsen enligt 15 § skollagen (1962:319) uppdrar åt honom samt

2. när så påfordras närvara och vara föredragande vid sammanträde med skolstyrelsen eller avdelning av denna eller vid sammanträde som skolchefen utlyst.

I övrigt skall tillsynslärare fullgöra vad som bestämmes för honom i instruktion som skolstyrelsen fastställer med ledning av en av skolöverstyrelsen utfärdad normalinstruktion.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §

Innehar tillsynslärare sådan tjänst såsom lärare vilken avses i 15 kap. 1 § första stycket under någon av punkterna 1–4 eller 7 § första stycket under någon av punkterna 1–4 och 20, får hans undervisningsskyldighet nedsättas högst

med en veckotimme, om *antalet klasser vid skolanläggningen uppgår till minst tio* samt

med ytterligare en veckotimme för varje påbörjat femtal *klasser vid skolanläggningen utöver femton* dock med tillhoppa högst åtta veckotimmar.

Innehar tillsynslärare sådan tjänst såsom lärare vilken avses i 15 kap. 1 § första stycket under någon av punkterna 1–4 eller 7 § första stycket under någon av punkterna 1–4 och 20, får hans undervisningsskyldighet nedsättas högst

med en veckotimme, om *kommunen erhållit minst tio basresurser på grund av antalet elever vid skolanläggningen* samt

med ytterligare en veckotimme för varje påbörjat femtal *basresurser utöver femton som kommunen erhållit på grund av antalet elever vid skolanläggningen*, dock med tillhoppa högst åtta veckotimmar.

Innehar tillsynslärare sådan tjänst såsom lärare vilken avses i 15 kap. 1 § första stycket under någon av punkterna 5–15 eller 7 § första stycket under någon av punkterna 5–15 och 21, tillgodoräknas i hans tjänst veckotimmar till högst det antal som i första stycket sägs i fråga om nedsättning av undervisningsskyldighet. I tjänsten skall dock ingå lägst 15 veckotimmar av annat slag än sålunda tillgodoräknade timmar.

Innehar tillsynslärare sådan tjänst såsom lärare vilken avses i 15 kap. 1 § första stycket under någon av punkterna 16–19 eller 7 § första stycket under någon av punkterna 16–19, får hans undervisningsskyldighet nedsättas med högst sex veckotimmar, om i skolanläggningen finns högstadium och *antalet klasser i grundskolan i skolanläggningen är lägst tre*.

Innehar tillsynslärare sådan tjänst såsom lärare vilken avses i 15 kap. 1 § första stycket under någon av punkterna 16–19 eller 7 § första stycket under någon av punkterna 16–19, får hans undervisningsskyldighet nedsättas med högst sex veckotimmar, om i skolanläggningen finns högstadium och *kommunen erhållit minst tre basresurser på grund av antalet elever vid skolanläggningen*.

13 kap.

7 §

Inom sitt arbetsområde skall rektor vid allmän skolenhet

1. under styrelsen för skolan

Rektor och studierektor vid allmän skolenhet skall genomgå grundutbildning för skolledare

Nuvarande lydelse

och skolchefen ha den omedelbara ledningen av verksamheten och tillse att denna fortgår enligt gällande bestämmelser,

2. vara förman för personalen och tillse att denna fullgör sina åligganden,

3. främja samarbetet mellan hemmen och gymnasieskolan,

4. i samråd med skolläkare vaka över de hygieniska förhållandena vid skolenheten,

5. åstadkomma de kontakter med näringslivet i orten som behövs för utbildningen,

6. ansvara för ledningen av elevhem i den mån uppgiften ej ankommer på annan,

7. meddela erforderliga ordningsföreskrifter samt

8. fullgöra de övriga uppgifter, som åvilar rektor enligt gällande föreskrifter eller särskilt beslut av styrelsen för skolan.

Innan rektor meddelar ordningsföreskrifter, skall han bereda personal och elever tillfälle att yttra sig.

Föreslagen lydelse

under sammanlagt 16 veckor som anordnas av skolöverstyrelsen.

Genomgång av grundutbildning för skolledare skall ske inom en tid av två år efter tillträdet av tjänsten som rektor eller studierektor.

Om rektor eller studierektor inte har genomgått grundutbildningen inom den tid som anges i andra stycket, skall han frånträda förordnandet på tjänsten som rektor eller studierektor.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning på den som innehar långtidsvikariat på tjänst som rektor eller studierektor.

8 §

I fråga om utbildningen skall rektor vid allmän skolenhet särskilt

1. taga initiativ till förbättringar och främja pedagogiska försök,

2. tillse att lärare anställs och fördela arbetet mellan dem,

3. främja lärarnas fortbildning och tillse att mindre erfarna lärare får handledning,

4. tid efter annan närvara vid lärarnas undervisning samt taga kännedom om elevernas arbeten och om betygsättningen,

5. samråda med lärare om de

Rektor och studierektor vid allmän skolenhet skall delta i fortbildning för skolledare enligt bestämmelser som regeringen meddelar särskilt.

Nuyarande lydelse

förhållanden han iakttagit samt lämna råd och anvisningar samt

6. ha tillsyn över institutioner, bibliotek och andra hjälpmedel för utbildningen samt sörja för att dessa användes på ett lämpligt sätt.

Föreslagen lydelse

9 §

I fråga om skolförvaltningen skall rektor vid allmän skolenhet särskilt

1. besluta i ärende, som styrelsen för skolan enligt 15 § skollagen (1962:319) uppdrar åt honom,

2. när så påfordras närvara och vara föredragande vid sammanträde med styrelsen för skolan eller avdelning av styrelsen eller vid sammanträde som skolchefen utlyst,

3. deltaga i sammanträden rörande skolväsendet som statlig myndighet anordnar,

4. lämna styrelsen för skolan erforderligt biträde beträffande skolskjutsar och skolsociala uppgifter,

5. ha tillsyn över lokaler och inventarier samt låta förteckna inventarier och utbildningsmateriel och verkställa regelbundet återkommande inventeringar därav samt

6. förestå rektorsexpeditionen och ha bestämda mottagnings-tider.

Rektor vid allmän skolenhet har under styrelsen för skolan, skolchefen och bestyrelsen den omedelbara ledningen av verksamheten och skall tillse att denna fortgår enligt gällande bestämmelser.

Det åligger rektor särskilt att

1. inom gällande planeringsramar söka utveckla skolans organisation och metodiska arbete så att goda utbildningsresultat och god arbetstillfredsställelse befrämjas,

2. genom deltagande i bestyrelse, klasskonferenser och arbetsgrupper verka för initiativ till förbättringar och till utprovning av nya metoder,

3. verka för att inom skolan utarbetas och genomförs målinriktade program för elevernas egen aktiva medverkan i skolmiljön, för elevernas successiva träning i deltagande och eget ansvar och för goda kontakter med hemmen och närsamhället,

4. åstadkomma de kontakter med näringslivet i orten som behövs för utbildningen,

5. ansvara för ledningen av elevhem i den mån uppgiften ej ankommer på annan,

6. verka för en god personalvård,

7. genom arbetsfördelning mel-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

lan skolans personal befrämja ansvar och självständighet inom skolans organisation,

8. svara för verkställigheten av bestyrelsens beslut,

9. deltaga i sammanträden rörande skolväsendet som statlig myndighet anordnar samt

10. fullgöra de övriga uppgifter som åvilar rektor enligt gällande föreskrifter eller särskilt beslut av styrelsen för skolan.

23 §

I fråga om åligganden för rektor för särskild skolenhet typ 1 äger 7–9 §§ motsvarande tillämpning.

I fråga om åligganden för rektor för särskild skolenhet typ 1 äger 9 § motsvarande tillämpning.

25 §¹⁰

Studierektor vid särskild skolenhet typ 1 skall inom sitt arbetsområde närmast under rektor och biträdande rektor

1. utöva den pedagogiska ledningen och tillsynen,

2. tillse att *kollegier*, konferenser och föräldramöten hålls,

2. tillse att konferenser och föräldramöten hålls,

3. regelbundet besöka klasserna, göra sig förtrogen med skolarbetet och rådgöra med lärarna om arbetets lämpliga uppläggning samt

4. utföra förberedelse- och avslutningsarbeten för läsåret, såsom att uppgöra förslag till fördelning av eleverna på klasser och grupper samt till arbetsfördelning mellan lärarna.

I övrigt åligger det studierektor som avses i första stycket att

biträda rektor i arbetet att åstadkomma de kontakter med näringslivet i orten som behövs för utbildningen,

avge förslag till anskaffande av lämplig utbildningsmateriel och arbetsmaterial,

under ferietid uppehålla rektorstjänsten *samt*

I övrigt åligger det studierektor som avses i första stycket att

biträda rektor i arbetet att åstadkomma de kontakter med näringslivet i orten som behövs för utbildningen,

avge förslag till anskaffande av lämplig utbildningsmateriel och arbetsmaterial,

under ferietid uppehålla rektorstjänsten,

¹⁰ Senaste lydelse 1973:417.

Nuvarande lydelse

inom sitt arbetsområde *fullgöra arbetsuppgifter som avses i 9 § 1–3.*

Föreslagen lydelse

inom sitt arbetsområde *besluta i ärende, som styrelsen för skolan enligt 15 § skollagen (1962:319) uppdrar åt honom,*

när så påfordras närvara och vara föredragande vid sammanträde med styrelsen för skolan eller avdelning av styrelsen eller vid sammanträde som skolchefen utlyst samt

deltaga i sammanträden rörande skolväsendet som statlig myndighet anordnar.

30 §¹¹

I fråga om innehavare av ordinarie tjänst som rektor, extra tjänst som biträdande rektor och arvodestjänst som studierektor vid särskild skolenhet typ 1 äger 16 och 17 §§ motsvarande tillämpning.

I fråga om deltidsanställd rektor vid särskild skolenhet typ 1 äger 16 § motsvarande tillämpning.

I fråga om innehavare av ordinarie tjänst som rektor, extra tjänst som biträdande rektor och arvodestjänst som studierektor vid särskild skolenhet typ 1 äger 7, 8, 16 och 17 §§ motsvarande tillämpning.

I fråga om deltidsanställd rektor vid särskild skolenhet typ 1 äger 7, 8 och 16 §§ motsvarande tillämpning.

33 §

I fråga om åligganden för rektor för särskild skolenhet typ 2 äger 7–9 §§ motsvarande tillämpning.

I fråga om åligganden för rektor för särskild skolenhet typ 2 äger 9 § motsvarande tillämpning.

37 §

I fråga om rektor eller studierektor vid särskild skolenhet typ 2 äger 16 och 17 §§ motsvarande tillämpning.

I fråga om rektor eller studierektor vid särskild skolenhet typ 2 äger 7, 8, 16 och 17 §§ motsvarande tillämpning.

¹¹ Senaste lydelse 1973:417.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 §

Behörig till ordinarie tjänst som rektor *eller studierektor* vid skolenhet med gymnasieskola är den som är behörig till ordinarie tjänst *som lärare vid skolform som ingår i skolenheten.*

Om synnerliga skäl föreligger, kan till ordinarie tjänst som rektor *eller studierektor* komma i fråga även den som ej är behörig till ordinarie tjänst som lärare.

Behörig till ordinarie tjänst som rektor vid skolenhet med gymnasieskola är den som är behörig till *annan* ordinarie tjänst *vid gymnasieskolan.*

Om synnerliga skäl föreligger, kan till ordinarie tjänst som rektor komma i fråga även den som ej uppfyller villkoren i första stycket.

38 a §

Behörig till ordinarie tjänst som studierektor vid skolenhet med gymnasieskola är den som är behörig till ordinarie tjänst som lärare vid skolform som ingår i skolenheten.

Om synnerliga skäl föreligger, kan till ordinarie tjänst som studierektor komma i fråga även den som ej är behörig till ordinarie tjänst som lärare.

14 kap.

10 §

Det åligger lärare att

1. vaka över elevernas uppförande och ordning under *lektioner, raster* och i övrigt, när eleverna står under skolans omedelbara tillsyn, samt medverka i skolans friluftsverksamhet,

2. delta i *kollegier*, konferenser, studiedagar, föräldramöten och övriga föreskrivna sammanträden och möten,

3. biträda vid inskrivning av elever och vid provningar,

4. under och i anslutning till undervisningen vårda skolanläggningens utbildningsmateriel och inventarier,

1. vaka över elevernas uppförande och ordning under *skoldagen* och i övrigt, när eleverna står under skolans omedelbara tillsyn, samt medverka i skolans friluftsverksamhet,

2. delta i konferenser, studiedagar, föräldramöten och övriga föreskrivna sammanträden och möten,

Nuvarande lydelse

5. *medverka i samarbetsnämnd och undervisa vid påbyggnadskurser till fyraårig teknisk linje samt*

6. biträda rektor med att övervaka ordningen vid elevhem i den omfattning som styrelsen för skolan bestämmer.

Föreslagen lydelse

5. undervisa vid påbyggnadskurser till fyraårig teknisk linje samt

12 §

Lärare är skyldig att vara *klassföreståndare och* huvudlärare samt att förestå institution.

I gymnasieskolan kan uppgiften att vara klassföreståndare fördelas på flera lärare.

Lärare är skyldig att vara *huvudlärare, kontaktlärare och studieledare* samt att förestå institution.

13 §

Klassföreståndaren har det allmänna ansvaret för klassen. Han skall gå rektor till handa i frågor som rör klassen och fullgöra de övriga uppgifter som åvilar honom enligt gällande föreskrifter.

Det åligger *klassföreståndaren* särskilt att

1. ha tillsyn över elevernas skolgång samt söka kontakt med föräldrarna, om elev försummar skolgången, och anmäla förhållandet till rektor, om rättelse ej vinnes,

2. ge akt på elevernas hälsa och, om elev bör komma under läkar kontroll, underrätta skolsköterska eller skolläkare därom samt

3. föra betygskatalog.

Kontaktlärare finns för varje klass inom en arbetsenhet i grundskolan och för grupper av elever i varje klass i gymnasieskolan.

Kontaktlärare skall fullgöra de uppgifter som åvilar honom enligt denna stadga eller andra föreskrifter.

Kontaktlärare åligger särskilt att

1. genom samtal med föräldrar och avlämnande kontaktlärare skaffa sig kunskap om eleverna,

2. genom fortlöpande kontakter med föräldrar och skolsköterska hålla sig underrättad om elevernas hälsa,

3. genom fortlöpande kontakter med lärare inom arbetsenheten, annan personal och elever hålla sig underrättad om elevernas studieresultat och svårigheter samt tillsammans med den personal och de elever som berörs planera åtgärder till stöd för eleverna,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4. fortlöpande informera bestyrkelse, rektor och studierektor om elevernas svårigheter och om de åtgärder som vidtagits,

5. taga initiativ till personliga samtal med föräldrar och till föräldramöten,

6. vid icke anmäld frånvaro från elevs sida omgående taga kontakt med föräldrarna samt

7. ha bestämd mottagningstid i skolan.

Tid för arbete som avses i andra och tredje styckena ingår i form av kontaktlärartid i skoldagens fria aktiviteter med en timme varje vecka.

15 kap.

1 §

I grundskolan finns följande slag av ordinarie tjänster som lärare, nämligen

1. för klass på lågstadiet,
2. för klass på mellanstadiet,
3. för specialundervisning i årskurserna 1–6,

4. för specialundervisning i årskurserna 4–9,

5. i gymnastik,
6. i musik,
7. i teckning,
8. i trä- och metallslöjd,
9. i textilslöjd,
10. i hemkunskap,
11. i barnkunskap,
12. i dels teckning, dels trä- och metallslöjd,
13. i dels teckning, dels textilslöjd,
14. i dels hemkunskap, dels trä- och metallslöjd,
15. i dels hemkunskap, dels textilslöjd,

- 16–18. i två eller tre av följande ämnen på högstadiet, nämligen svenska, matematik, engelska, tyska, franska, religionskunskap, samhälls-

1. för arbetsenhet på lågstadiet,
2. för arbetsenhet på mellanstadiet,

3. för särskilda åtgärder enligt 24 § tredje stycket skollagen (1962:319) i årskurserna 1–6,

4. för särskilda åtgärder enligt 24 § tredje stycket skollagen (1962:319) i årskurserna 4–9,

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

kunskap, historia, geografi, biologi, kemi och fysik,

19. i följande ämnen på högstadiet, nämligen dels matematik och teknik, dels fysik eller kemi.

De tjänster som avses i första stycket betecknas nedan i denna stadga med tjänstens nummer enligt första stycket.

Huruvida ordinarie tjänst som lärare skall hänföras till 16, 17 eller 18 bestämmes av vilka behörighetsvillkor som gäller för tjänsten. Tjänsterna 16 och 17 utgör tillsammans en alternativtjänst 16 eller 17.

3 §

Ordinarie tjänst som lärare 3 eller 4 inrättas för undervisning i *hjälpklass, observationsklass, hörselklass, synklass, läsklass och klass för rörelsehindrade*. Sådan tjänst skall avse undervisning i något av nyss angivna slag av *klasser* eller undervisning i antingen *hjälpklass, observationsklass eller läsklass*.

Ordinarie tjänst som lärare 3 eller 4 inrättas även för *samordnad specialundervisning*.

Antalet ordinarie tjänster 3 eller 4 av olika slag bestämmes för varje kommun av länsskolnämnden enligt föreskrifter som *Kungl. Maj:t* meddelar.

Ordinarie tjänst som lärare 3 eller 4 inrättas för undervisning i *fasta grupper för synskadade, hörselskadade, rörelsehindrade eller intellektuellt utvecklingshämjade elever eller för elever med anpassningssvårigheter*. Sådan tjänst skall avse undervisning i något av nyss angivna slag av *grupper* eller undervisning i antingen *fast grupp för intellektuellt utvecklingshämjade elever eller fast grupp för elever med anpassningssvårigheter*.

Ordinarie tjänst som lärare 3 eller 4 inrättas även för *sådana särskilda åtgärder som vidtages inom ramen för den vanliga undervisningen i arbetsenheter för elever som har svårt att följa den vanliga undervisningen eller anpassa sig till verksamheten i skolan*.

Antalet ordinarie tjänster 3 eller 4 av olika slag bestämmes för varje kommun av länsskolnämnden enligt föreskrifter som *regeringen* meddelar.

9 §

Efter medgivande av länsskolnämnden får inrättas icke-ordinarie tjänst som lärare 2 för undervisning i *klass*, i vilken även

Efter medgivande av länsskolnämnden får inrättas icke-ordinarie tjänst som lärare 2 för undervisning i *arbetsenhet* i vilken

Nuvarande lydelse

rektor undervisar, och med fyllnadstjänstgöring i sådan *klass* i annan kommun, i fråga om vilken motsvarande förhållande är för handen.

Föreslagen lydelse

även rektor undervisar, och med fyllnadstjänstgöring i sådan *arbetsenhet* i annan kommun, i fråga om vilken motsvarande förhållande är för handen.

22 §^{1 2}

För tjänst som lärare 1 gäller att

1. tjänstgöringen helt eller huvudsakligen skall förläggas till viss *klass*,

2. läraren i regel skall undervisa i *a-klass* eller *b-klass*,

3. läraren skall undervisa i B 1-klass som omfattar årskurserna 3 och 4, om särskilda skäl föreligger,

4. läraren är skyldig att meddela *specialundervisning* och särskild undervisning,

5. läraren är skyldig att till en del tjänstgöra på mellanstadiet, om det påkallas med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena vid skolenheten, *samt*

6. i tjänstgöringen för lärare i friluftsklass eller hälsoklass får inräknas övervakning av klassen under elevernas vilotimmar enligt bestämmelser som skolöverstyrelsen meddelar.

1. tjänstgöringen helt eller huvudsakligen skall förläggas till viss *arbetsenhet*,

2. läraren i regel skall undervisa i *arbetsenhet* som omfattar en eller flera årskurser på lågstadiet,

3. läraren skall undervisa i *arbetsenhet* som omfattar årskurserna 3 och 4, om särskilda skäl föreligger,

4. läraren är skyldig att meddela *undervisning i fast grupp* och särskild undervisning,

5. läraren är skyldig att till en del tjänstgöra på mellanstadiet, om det påkallas med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena vid skolenheten,

6. i tjänsten kan inräknas *handledning av elever i skoldagens fria aktiviteter och i fritidsgrupper samt*

7. i tjänsten kan till en del inräknas *tjänstgöring i arbetsenhet på mellanstadiet.*

^{1 2} Senaste lydelse 1973:417.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §

Om särskilda skäl föreligger, får undervisningsskyldigheten på tjänst som lärare 1 nedsättas

1. av skolstyrelsen med högst två veckotimmar samt
2. av länskolnämnden med högst åtta veckotimmar, nedsättningen enligt 1 inräknad.

För sådan innehavare av tjänst som lärare 1, vilken tjänstgör i *hjälpklass, hörselklass, synklass, klass för rörelsehindrade, observationsklass, läsklass eller skolmognadsklass* gäller i stället för första stycket, att länskolnämnden, om särskilda skäl föreligger, får nedsätta undervisningsskyldigheten med högst fyra veckotimmar.

För sådan innehavare av tjänst som lärare 1, vilken tjänstgör i *fast grupp för synskadade, hörsel-skadade, rörelsehindrade eller intellektuellt utvecklingshämmade elever eller för elever med anpassningssvårigheter* gäller i stället för första stycket, att länskolnämnden, om särskilda skäl föreligger, får nedsätta undervisningsskyldigheten med högst fyra veckotimmar.

För sådan innehavare av tjänst som lärare 1 vilken är tillsynslärare och vars undervisningsskyldighet nedsatts enligt 12 kap. 21 § första stycket får undervisningsskyldigheten nedsättas enligt första eller andra stycket endast i den mån den sammanlagda nedsättningen ej överstiger det timtal som anges i första respektive andra stycket.

25 §¹³

För tjänst som lärare 2 gäller att

1. tjänstgöringen helt eller huvudsakligen skall förläggas till viss *klass*,
2. läraren i regel skall undervisa i *A-klass på mellanstadiet eller i B-klass*,
3. läraren är skyldig att meddela *specialundervisning* och särskild undervisning,

1. tjänstgöringen helt eller huvudsakligen skall förläggas till viss *arbetsenhet*,

2. läraren i regel skall undervisa i *arbetsenhet som omfattar en eller flera årskurser på mellanstadiet*,

3. läraren är skyldig att meddela undervisning i *fast grupp* och särskild undervisning,

4. läraren är skyldig att till en del tjänstgöra på låg- och högstadierna, om det påkallas med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena vid skolenheten,

¹³ Senaste lydelse 1973:417.

Nuvarande lydelse

5. i tjänstgöringen för lärare i friluftsklass eller hälsoklass får inräknas övervakning av klassen under elevernas vilotimmar enligt bestämmelser som skolöverstyrelsen meddelar, samt

6. 23 och 24 §§ äger motsvarande tillämpning.

Föreslagen lydelse

5. i tjänsten kan inräknas handledning av elever i skoldagens fria aktiviteter och i fritidsgrupper,

6. i tjänsten kan till en del inräknas tjänstgöring i arbetsenhet på mellanstadiet och högstadiet samt

7. 23 och 24 §§ äger motsvarande tillämpning.

26 §¹⁴

För tjänst som lärare 3 gäller att

1. tjänstgöringen helt eller huvudsakligen skall förläggas till *viss klass* eller avse *samordnad specialundervisning*,

2. tjänstgöringen kan avse särskild undervisning,

3. i tjänsten kan efter medgivande av läraren inräknas tjänstgöring som konsulent i specialundervisning, om länskolnämnden medger det, samt

4. 23 § *andra och tredje styckena* samt 24 § äger motsvarande tillämpning.

1. tjänstgöringen helt eller huvudsakligen skall förläggas till *fast grupp* eller avse *specialpedagogiska insatser i arbetsenhet*,

4. i tjänsten kan inräknas handledning av elever i skoldagens fria aktiviteter och i fritidsgrupper samt

5. 23 § *andra och tredje styckena* samt 24 § äger motsvarande tillämpning.

27 §¹⁵

För tjänst som lärare 4 gäller att

1. tjänstgöringen helt eller huvudsakligen skall förläggas till *viss klass* eller avse *samordnad specialundervisning*,

2. tjänstgöringen kan avse särskild undervisning,

1. tjänstgöringen helt eller huvudsakligen skall förläggas till *fast grupp* eller avse *specialpedagogiska insatser i arbetsenhet*,

¹⁴ Senaste lydelse 1973:417.

¹⁵ Senaste lydelse 1974:481.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3. i tjänsten kan efter medgivande av läraren inräknas tjänstgöring som konsulent i specialundervisning, om länskolnämnden medger det,

4. i tjänsten inräknas studie- och yrkesorientering för elever i *specialklass* enligt bestämmelser som *Kungl. Maj:t* meddelar särskilt *samt*

5. 23 § *andra och tredje styckena samt 24 §* äger motsvarande tillämpning.

4. i tjänsten inräknas studie- och yrkesorientering för elever i *fast grupp* enligt bestämmelser som *regeringen* meddelar särskilt,

5. i tjänsten *kan inräknas handledning av elever i skoldagens fria aktiviteter och i fritidsgrupper samt*

6. 23 § *andra och tredje styckena samt 24 §* äger motsvarande tillämpning.

28 §¹⁶

I tjänst som lärare enligt något av numren 5–15 kan inräknas utöver vad som följer av 14 kap. 9 § tredje stycket

1. undervisning som anordnas vid grundskolan utöver gällande timplaner och andra föreskrifter, om undervisningen avser ämne eller ämnen som ingår eller kan inräknas i tjänsten,

2. studie- och yrkesorientering enligt bestämmelser som *Kungl. Maj:t* meddelar särskilt,

3. särskild undervisning,

4. handledning av elever i *fritt valt arbete*,

2. studie- och yrkesorientering enligt bestämmelser som *regeringen* meddelar särskilt,

4. handledning av elever i *skoldagens fria aktiviteter och i fritidsgrupper*,

5. tjänstgöring som konsulent i grundskolan i ämne som anges i 1 § första stycket 5–11, om i tjänsten ingår minst 15 veckotimmars undervisning i tjänstens ämne eller ämnen och om länskolnämnden medger det, varvid nämnden skall bestämma det antal veckotimmar som tjänstgöringen skall anses motsvara samt

6. *specialundervisning* med högst hälften av tjänstens timtal eller med det högre timtal, som länskolnämnden av särskilda skäl bestämmer för viss tjänst.

6. *undervisning i fast grupp* med högst hälften av tjänstens timtal eller med det högre timtal, som länskolnämnden av särskilda skäl bestämmer för viss tjänst.

¹⁶ Senaste lydelse 1974:481.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §¹⁷

Utöver vad som följer av 14 kap. 9 § är innehavare av tjänst som lärare enligt något av numren 5–15 skyldig att

1. meddela undervisning som avses i 28 § 1,

2. meddela studie- och yrkesorientering enligt bestämmelser som *Kungl. Maj:t* meddelar särskilt,

3. meddela *specialundervisning*, om läraren kan anses ha förutsättningar att meddela sådan undervisning, samt

4. i fråga om innehavare av tjänst 5, leda planläggningen och övervakningen av elevernas friluftsverksamhet, om det påfordras.

Beslut enligt första stycket 3 fattas av rektor efter samråd med läraren.

2. meddela studie- och yrkesorientering enligt bestämmelser som *regeringen* meddelar särskilt,

3. meddela *undervisning i fast grupp*, om läraren kan anses ha förutsättningar att meddela sådan undervisning, samt

30 §¹⁸

I tjänst som lärare enligt något av numren 16–19 kan inräknas utöver vad som följer av 14 kap. 9 § tredje stycket

1. undervisning på mellanstadiet,

2. studie- och yrkesorientering enligt bestämmelser som *Kungl. Maj:t* meddelar särskilt,

3. särskild undervisning,

4. handledning av elever i fritt valt arbete samt

5. *specialundervisning*.

2. studie- och yrkesorientering enligt bestämmelser som *regeringen* meddelar särskilt,

4. handledning av elever i *skolagens fria aktiviteter och i fritidsgrupper*,

5. undervisning i *fast grupp* samt

6. *handledning av elev i anpassad studiegång under elevens praktik på arbetsplats*.

Undervisning i de ämnen som anges i 1 § första stycket 5–11 samt undervisning och handledning enligt första stycket 1, 4 och 5 får tillhoppa omfatta högst en tredjedel av tjänstens timtal, om ej länskolnämnden av särskilda skäl bestämmer ett högre timtal för viss tjänst.

¹⁷ Senaste lydelse 1974:481.

¹⁸ Senaste lydelse 1974:481.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 §¹⁹

Utöver vad som följer av 14 kap. 9 § gäller att innehavare av tjänst som lärare enligt något av numren 16–19 är skyldig att meddela

1. undervisning på mellanstadiet och

2. *specialundervisning*, om läraren kan anses ha förutsättningar att meddela sådan undervisning.

2. *undervisning i fast grupp*, om läraren kan anses ha förutsättningar att meddela sådan undervisning.

Beslut enligt första stycket fattas av rektor efter samråd med läraren.

32 §²⁰

I tjänst som lärare 20 kan utöver vad som följer av 14 kap. 9 § tredje stycket inräknas *specialundervisning* och handledning av elever i *fritt valt arbete*.

Innehavare av tjänst som lärare 20 är skyldig att meddela *specialundervisning*, om läraren kan anses ha förutsättningar att meddela sådan undervisning. Beslut härom fattas av rektor efter samråd med läraren.

I tjänst som lärare 20 kan utöver vad som följer av 14 kap. 9 § tredje stycket inräknas *undervisning i fast grupp* och handledning av elever i *skoldagens fria aktiviteter och i fritidsgrupper*.

Innehavare av tjänst som lärare 20 är skyldig att meddela *undervisning i fast grupp*, om läraren kan anses ha förutsättningar att meddela sådan undervisning. Beslut härom fattas av rektor efter samråd med läraren.

34 a §

Lärare och annan personal som medverkar i utbildningen inom en arbetsenhet under skoldagen ingår i arbetslag. För varje arbetsenhet på låg- och mellanstadierna finns ett arbetslag. På högstadiet finns i stället arbetslag för visst ämne eller viss ämnesgrupp.

¹⁹ Senaste lydelse 1973:678.

²⁰ Senaste lydelse 1973:678.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Huvudlärare

Studieledare

48 §

För lågstadium eller mellanstadium som ingår i arbetsområdet för rektor vid grundskolan finns en arvodestjänst som huvudlärare för varje fullt fyrtal klasser, om länskolnämnden medger det. Fler än tre tjänster för varje stadium får ej finnas.

I grundskolan finns en studieledare för varje arbetsenhet. Lärare får vara studieledare för flera arbetsenheter.

Arvodestjänst som huvudlärare får behållas till dess innehavarens förordnande utlöpt eller innehavaren avgått av annan orsak, även om antalet klasser nedgår under det föreskrivna.

49 §²¹

För högstadium som ingår i arbetsområdet för rektor vid grundskolan finns en huvudlärare för varje ämne med undantag av ämne som avses i 5 kap. 8 § tredje stycket och 11 § första stycket 2. Samma lärare får vara huvudlärare för flera ämnen.

Studieledare skall vara lärare vid kommunens grundskola och ha sin tjänstgöring förlagd till skolenheten.

Huvudlärare för ämne som anges i 1 § 5–11 på högstadiet får vara huvudlärare för ämnet även på mellanstadiet, om mer än hälften av undervisningen i ämnet på mellanstadiet meddelas av innehavare av tjänst som lärare enligt något av numren 5–15 och 21, samt på lågstadiet, om synnerliga skäl föreligger.

Omfattar undervisningen i ämne eller ämnen, för vilka samma lärare är huvudlärare, minst 40 veckotimmar och undervisar flera lärare i ämnet eller ämnena, er-

²¹ Senaste lydelse 1973:417.

Nuvarande lydelse

håller huvudläraren en arvodes-tjänst som huvudlärare, om läns-skolnämnden medger det.

Vid tillämpning av tredje stycket medräknas undervisning i ämnen som anges i 5 kap. 11 § första stycket 2. Bestämmelsen i 48 § andra stycket om behållande av tjänst äger motsvarande tillämpning.

Föreslagen lydelse

50 §

Behörig till huvudlärare i annat ämne än ekonomi eller konst är den som

1. innehar tjänst som lärare vid kommunens grundskola eller gymnasieskola,

2. har sin tjänstgöring huvudsakligen förlagd till skolenhet inom rektors arbetsområde samt

3. är behörig till ordinarie tjänst, i fråga om huvudlärare på

a) lågstadiet som lärare 1,

b) mellanstadiet som lärare 2,

c) högstadiet som lärare vid skolform som ingår i rektors arbetsområde i det eller de ämnen som omfattas av huvudlärarens verksamhet.

Det åligger studieledare att

1. leda de konferenser som är gemensamma för arbetslagen inom en arbetsenhet,

2. samordna den pedagogiska planeringen inom arbetsenheten,

3. leda arbetet med elevvården inom arbetsenheten samt tillse att beslutade åtgärdsprogram verkställs och att deras effekter följs upp,

4. tillse att indelningen av elever i grupper följer de riktlinjer som anges i 5 kap. 21 § fjärde stycket,

5. handleda mindre erfarna lärare,

6. informera bestyrelse, rektor och studierektor om elevproblem inom arbetsenheten,

7. främja lärarnas fortbildning samt

8. fullgöra de övriga uppgifter som åvilar studieledaren enligt denna stadga eller andra föreskrifter eller som bestyrelsen eller rektor uppdrar åt honom.

51 §²²

Behörig till huvudlärare i ekonomi är den som

Skolstyrelsen får nedsätta undervisningsskyldigheten för

²² Senaste lydelse 1974:481.

Nuvarande lydelse

1. uppfyller villkoren i 50 § 1 och 2 samt

2. är behörig till ordinarie tjänst som lärare i hemkunskap vid skolform som ingår i rektors arbetsområde.

Dessutom kräves

för den som avslutat sin utbildning för hemkunskap under något av läsåren 1969/1970 och 1970/1971 genomgång av särskild kompletteringskurs i ekonomi omfattande två veckor och

för den som avslutat sin utbildning för hemkunskap under tidigare läsår genomgång av sådan fortbildningskurs i ekonomi som omfattar sammanlagt omkring fyra veckor och som anordnats av skolöverstyrelsen.

Föreslagen lydelse

lärare som är studieledare, om det fordras med hänsyn till de arbetsuppgifter som anges i 50 §.

52 §

Behörig till huvudlärare i konst är den som

1. uppfyller villkoren i 50 § 1 och 2 samt

2. är behörig till ordinarie tjänst som lärare i något av ämnena gymnastik, musik, teckning, trä- och metallslöjd, textilslöjd eller svenska vid skolform som ingår i rektors arbetsområde.

53 §

Skolstyrelsen får medge befrielse från behörighetsvillkor som anges i 50 § 3, 51 § 2 eller 52 § 2, om särskilda skäl föreligger.

54 §

Det åligger huvudlärare att på det stadium eller i det ämne för vilket han förordnats närmast under ämneskonferensen sköta den pedagogiska planeringen, läm-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

na övriga lärare råd och anvisningar, främja lärares fortbildning samt handleda mindre erfarna lärare.

Om det finns flera huvudlärare på lågstadiet eller mellanstadiet, fördelas uppgifterna på lämpligt sätt mellan dem.

55 §

Närmare bestämmelser om huvudlärare vid grundskolan meddelas av skolöverstyrelsen.

56 §²³

Vid skolenhet med grundskolans högstadium som ingår i arbetsområdet för rektor vid grundskolan finns för sådan lärare som förestår ämnesinstitution (institutionsföreståndare) i något av ämnena biologi, fysik, kemi och teknik på högstadiet en arvodestjänst som institutionsföreståndare om

1. högstadiet vid skolenheten omfattar minst tolv klasser, och

1. om kommunen erhållit minst tolv basresurser på grund av antalet elever på högstadiet vid skolenheten, och

2. mer än en lärare undervisar i ämnet vid skolenhetens högstadium.

Arvodestjänst som institutionsföreståndare får behållas till dess innehavarens förordnande utlöpt eller innehavaren avgått av annan orsak, även om antalet klasser nedgår under det föreskrivna.

Arvodestjänst som institutionsföreståndare får behållas till dess innehavarens förordnande utlöpt eller innehavaren avgått av annan orsak, även om antalet basresurser nedgår under det föreskrivna.

Institutionsföreståndare skall vara lärare i ämnet och ha sin tjänstgöring förlagd till grundskolans högstadium vid skolenheten.

Särskilda behörighetsvillkor för tjänster som lärare i grundskolan

1. Tjänst som lärare 1 (för klass på lågstadiet)

1. Tjänst som lärare 1 (för arbetsenhet på lågstadiet)

²³ Senaste lydelse 1974:481.

Nuvarande lydelse

2. Tjänst som lärare 2 (för klass på mellanstadiet)

3. Tjänst som lärare 3 (för specialundervisning i årskurserna 1–6)

4. Tjänst som lärare 4 (för specialundervisning i årskurserna 4–9)

Föreslagen lydelse

2. Tjänst som lärare 2 (för arbetsenhet på mellanstadiet)

3. Tjänst som lärare 3 (för särskilda åtgärder enligt 24 § tredje stycket skollagen (1962:319) i årskurserna 1–6)

4. Tjänst som lärare 4 (för särskilda åtgärder enligt 24 § tredje stycket skollagen (1962:319) i årskurserna 4–9)

Övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft såvitt avser 11 kap. 12 §, 12 kap. 7 och 8 §§ samt 13 kap. 7 och 8 §§ den 1 juli 1975 och i övrigt den 1 juli 1976.

1. Kommun skall övergå till organisationen med arbetsenheter, arbetslag och fri resursanvändning m.m. senast med ingången av läsåret 1980/81. Övergång till nämnda organisation före läsåret 1980–81 sker efter medgivande av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, skolöverstyrelsen. För kommun som ej övergår till den nya organisationen gäller bestämmelserna i 1 kap. 3, 5 och 7 §§, 2 kap. 1, 2, 6, 10, 11 och 22 §§, 3 kap. 1–20 §§, 5 kap. 1, 2, 4, 7, 8, 10, 11, 13–22, 24–26, 28, 31–33, 35, 36, 38, 39 och 45–48 §§, 6 kap. 1, 2, 9, 12–14, 19, 21–23, 25, 26 och 28–30 §§, 12 kap. 1, 6, 7–9, 17, 19 och 21 §§, 13 kap. 7–9, 23, 25, 30, 33, 37 och 38 §§, 14 kap. 10, 12 och 13 §§ samt 15 kap. 1, 3, 9, 22, 23, 25–32, 48–51 och 56 §§ i sin äldre lydelse samt de upphävda bestämmelserna i 3 kap. 21 §, 5 kap. 9, 27, 29, 37 och 40–44 §§ samt 15 kap. 52–55 §§.

2. Kraven på grundutbildning och fortbildning för skolledare m. fl. enligt 11 kap. 12 §, 12 kap. 7 och 8 §§ samt 13 kap. 7 och 8 §§ gäller även i det fall kommun ej övergått till organisationen med arbetsenheter, arbetslag och fri resursanvändning m. m.

3. Kravet på grundutbildning för skolledare enligt 12 kap. 7 § och 13 kap. 7 § gäller inte för sådan rektor, biträdande rektor och studierektor som är född före den 1 januari 1916.

4. Kravet på grundutbildning för skolledare enligt 12 kap. 7 § och 13 kap. 7 § skall anses uppfyllt av

a) den som efter att ha varit förordnad som skolledare eller biträdande skolledare minst två år före utgången av juni 1980 genomgår grundutbildning för skolledare under sammanlagt fem veckor som anordnas av skolöverstyrelsen samt

b) den som före den 1 juli 1975 genomgått utbildning för skolledare under sammanlagt tre veckor och som före utgången av juni 1980

genomgår fortbildning för skollärare under två veckor som anordnas av skolöverstyrelsen.

Om särskilda skäl föreligger, kan skolöverstyrelsens grupp för ledning av skollärarytbildning medge befrielse från kravet på grundutbildning enligt första stycket a under läsåren 1975/76–1979/80.

5. Om skäl föreligger, kan skolöverstyrelsens grupp för ledning av skollärarytbildning medge rektor, biträdande rektor och studierektor befrielse från kravet på grundutbildning för skollärare enligt 12 kap. 7 § och 13 kap. 7 § under läsåret 1975/76. Om särskilda skäl föreligger, kan sådan befrielse medges även under läsåren 1976/77–1979/80.

Rektor, biträdande rektor och studierektor som medgivits befrielse enligt första stycket skall före den 1 juli 1980 genomgå grundutbildning för skollärare under sammanlagt fem veckor som anordnas av skolöverstyrelsen.

6. I grundskolan finns även efter utgången av juni 1976 arvodestjänster som huvudlärare. Sådan tjänst behålles till dess innehavarens förordnande på tjänsten utlöpt eller innehavaren avgått av annan orsak, dock högst fem år efter det övergång skett till organisationen med arbetsenheter, arbetslag och fri resursanvändning m. m.

Nytt förordnande får inte meddelas på arvodestjänst som huvudlärare i grundskolan.

För innehavare av tjänst som avses i första stycket gäller de upphävda bestämmelserna i 15 kap. 54 och 55 §§.

Kommentar

Författningsförslagen har för överskådlighetens skull begränsats till skollagen, lagen om förskoleverksamhet och skolstadgan. Ett genomförande av SIA:s förslag i betänkandet (SOU 1974:53) Skolans arbetsmiljö medför emellertid behov av ändringar även i en del andra författningar, främst kungörelsen (1958:665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet och kungörelsen (1966:115) om statsbidrag till driftkostnader för gymnasieskolan. Arbetet med dessa ändringar bör kunna anstå till dess beslut föreligger om den nya verksamheten.

Ett genomförande av SIA:s förslag kräver omfattande ändringar i skolstadgan. Vid utarbetandet av förslaget till ändringar och tillägg i skolstadgan har en begränsning skett till de förslag som SIA lägger fram dels i fråga om grundskolan, dels i fråga om både grundskolan och gymnasieskolan, t.ex. förslagen om bestyrelse, personalkonferenser, skollärarytbildning m.m. Förslag som avser enbart gymnasieskolan har däremot ej beaktats. I det följande lämnas en redogörelse för de paragrafer i skolstadgan som torde fordra särskild kommentar.

1 kap. 3 §. Konsekvensändringar på grund av ändringarna i 3 kap.

5 §. Enligt SIA:s förslag i 15.2.1 kommer begreppet klass i grundskolan att få en annan innebörd än som nu är fallet. Den definition som ges i nuvarande 5 § stämmer inte i fortsättningen såvitt gäller grundskolan. För gymnasieskolans del är dock definitionen fortfarande

korrekt. Definitionen på klass har med anledning härav strukits från sin nuvarande plats i förteckningen och i stället tagits in sist i förteckningen under rubriken Gymnasieskolan. Begreppet klass i grundskolan definieras närmare i nya 5 kap. 20 b §.

För att markera skoldagens ändrade innehåll enligt SIA:s förslag – en skoldag under vilken fasta aktiviteter i form av lektioner kombineras med fria aktiviteter av olika slag – har ordet "undervisning" under rubriken Läsår ersatts med "utbildning", som är ett något vidare begrepp än "undervisning". Samma ändring har också gjorts i andra paragrafer i skolstadgan i de fall båda kategorierna av aktiviteter avses. Ordet "undervisning" har däremot behållits i sådana paragrafer som avser enbart fasta aktiviteter (lektioner).

7 §. Ändringarna i första stycket 1a och b föranleds av att begreppet klass såsom framhållits ovan i kommentaren till 5 § kommer att få en annan innebörd än för närvarande (jfr nya 5 kap. 20 b §). Poäng bör i stället beräknas med hänsyn till antalet basresurser på grundskolans olika stadier. Begreppet basresurs definieras närmare i 5 kap. 15–18 §§.

Ändringen i första stycket 1c motiveras av att specialundervisningstimarna införlivas med den förstärkningsresurs som SIA föreslår i avsnitt 16. Då SIA ej lagt fram något konkret förslag om hur stor del av förstärkningsresursen som skall beaktas vid beräkningen av poängtal – utredningen synes förutsätta en fortsatt beredning av denna fråga före statsmakternas slutliga ställningstagande till frågan – anges i författningstexten att särskilda bestämmelser gäller. Det som här betecknas som särskilda bestämmelser torde dock böra inflyta i skolstadgans slutliga version.

Enligt SIA bör invandrarundervisningens omfattning inom ett rektorsområde beaktas vid dimensioneringen av områdets skolledarresurser (24.3.5.2). Något konkret förslag har ej framlagts, varför samma princip använts i författningstexten som i föregående stycke.

2 kap. 1 §. Bestyrelsen bör beredas tillfälle yttra sig i ärenden om allmänna ordningsföreskrifter vid skolenheterna. Bestämmelser om bestyrelsen har intagits i 3 kap. 1–8 §§.

6 §. SIA:s förslag i 24.3.1.2.

10 §. Konsekvensändring med anledning av att andra stycket i 32 § skollagen föreslagits utgå.

11 §. Ändringen i 11 § är en konsekvens av att anpassad studiegång införs (SIA:s förslag i 10.7.4.3).

22 §. Organisationsplanen bör innehålla uppgift om bestyrelsens arbetsområde (jfr 3 kap. 1 §).

3 kap. 1–8 §§. I 3 kap. 1–8 §§ har tagits in bestämmelser om bl.a. sammansättning och beslutförhet beträffande de av SIA föreslagna bestyrelserna för grundskolans rektorsområden och för gymnasieskolenheter. Bestämmelsernas bakgrund framgår av den allmänna motiveringen i 24.3.1.

9-20 §§. I enlighet med vad som anförts i den allmänna motiveringen i 24.3.2 har nuvarande bestämmelser om kollegier, klasskonferenser, ämneskonferenser och sammankomster rörande studie- och yrkesorientering samt om samarbetsnämnder utgått. De nuvarande bestämmelserna om biblioteksnämnder har samtidigt slopats.

I kapitlet har i stället införts bestämmelser om personalkonferenser, arbetsenhets- och klasskonferenser samt elevråd. I övrigt bör det enligt SIA ankomma på bestyrelsen att besluta om anordnande av konferenser och sammanträden inom skolenheten. En bestämmelse med detta innehåll har intagits i 17 §. Exempel på sådana konferenser m.m. har angivits i den allmänna motiveringen i 24.3.2.4.

5 kap. SIA:s förslag om en samlad skoldag under vilken fasta aktiviteter i form av lektioner kombineras med fria aktiviteter av olika slag samt förslagen om basresurser, förstärkningsresurs, arbetsenheter, fasta grupper och anpassad studiegång kräver omfattande ändringar i 5 kap.

5 kap. 1 §. Ordet "lärare" har ersatts med "personal" för att markera att även annan personal än lärare kommer att medverka i utbildningen.

3 a §. I en ny paragraf, 3 a §, anges att fasta och fria aktiviteter skall ingå i skoldagen (SIA:s förslag i 9.3). Eftersom SIA med fasta aktiviteter avser den verksamhet som f. n. regleras i läroplanen har nuvarande bestämmelser om läroplan och ämnen i 5 kap. med smärre ändringar kunnat behållas.

Bestämmelsen i första stycket i 3 a § är identisk med första meningen i nuvarande 4 § första stycket.

Fjärde stycket motsvarar andra stycket i nuvarande 4 §. I enlighet med den nya regeringsformen har dock "Kungl. Maj:t" ersatts med "regeringen".

3 b §. Skoldagens omfattning bör enligt SIA fastställas av skolstyrelsen inom gränserna för de minimi- och maximivärden som anges i 9.3.5. Vissa problem uppstår då i 3 b § skall fastställas maximalt för mellanstadiets årskurser. I tabell 9.9 i betänkandet uppges således antalet timmar till 31 i årskurs 4 och 31 2/3 i var och en av årskurserna 5 och 6. Samtidigt sägs att dessa tal anger minimivärden som tillämpas idag och som är nödvändiga för att förverkliga Lgr 69. SIA uttalar vidare att en vistelsetid i skolan på ungefär 30 timmar på låg- och mellanstadierna torde utgöra ett ungefärligt maximum. Med hänsyn härtill har i 3 b § 32 timmar (60-minuters-timmar) fastställts som maximalt för årskurserna 4-6. Ett lägre maximalt skulle leda till att minimalten överskrider maximalten.

I paragrafen har tagits in en bestämmelse att fria aktiviteter får ges en sådan omfattning, att tiden för dem tillsammans med tiden för de fasta aktiviteter som skall förekomma ryms inom de minimi- och maximigränser som i paragrafen anges för varje årskurs.

Att skolstyrelsen inom de ramar som anges i 3 b § bestämmer skoldagens omfattning framgår av de nya bestämmelserna i 5 kap. 26 §. I sistnämnda paragraf har tagits in vissa ytterligare bestämmelser om skoldagen, till grund för vilka ligger SIA:s förslag i 9.3.5.

4 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om fasta aktiviteter. Bestämmelserna motsvarar delvis nuvarande 4 §.

7 §. Konsekvensändring i tredje stycket på grund av SIA:s förslag i 15.2 om arbetsenheter (jfr 5 kap. 20 a §).

9 §. Till följd av SIA:s förslag i 9.3 att fritt valt arbete skall ingå i fria aktiviteter och ej längre tas upp i timplanen utgår bestämmelsen i 9 §. De fria aktiviteternas innehåll avses inte böra regleras i skoldstadgan.

10 §. Konsekvensändringar i tredje stycket på grund av SIA:s förslag om arbetsenheter och om en samlad skoldag med en fast och en fri sektor.

Tillägget i fjärde stycket föranleds av utredningens förslag i 13.12.1 om utökad praktisk yrkesorientering för vissa elever. Det torde därvid böra föreskrivas att den praktiska yrkesorienteringen skall ersätta lektioner (fasta aktiviteter) och deltagande i skoldagens fria aktiviteter.

11 §. Bestämmelserna i nuvarande 11 § om de frivilliga ämnena instrumentalmusik, solosång och körsång har tagits bort ur paragrafen, som därigenom kommer att innehålla endast bestämmelser om vissa fasta aktiviteter. Bestämmelser om de frivilliga ämnena har i stället flyttats till en ny paragraf, 11 c §, efter de paragrafer som handlar om fasta och fria aktiviteter.

11 a §. Till grund för bestämmelserna i paragrafen ligger SIA:s uttalande i 9.3.4 att de fria aktiviteterna bör vara målstyrda. Enligt utredningen är det vare sig önskvärt eller möjligt att centralt ange annat än mål och övergripande ramar för verksamheten (9.3.2). De fria aktiviteterna bör enligt SIA till innehåll, metoder och utläggning kunna utformas lokalt.

11 b §. Bakgrunden till bestämmelsen är SIA:s uttalande i 9.3.7 att verksamheten under skoldagen, såväl fasta som fria aktiviteter, bör ses som ett obligatorium för eleverna.

13 §. Rektor har utbytt mot bestyrelsen. Eftersom ämneskonferensen försvinner enligt utredningens förslag, har i paragrafen den ändringen gjorts att förslag skall avges efter hörande av konferens med berörd personal. Elevrepresentanter bör delta i sådan konferens enligt bestämmelserna i 3 kap. 14 §. SIA anför i 24.3.2 att elever skall ingå i alla konferenser där bl. a. pedagogiska frågor behandlas. I enlighet härmed har ett nytt andra stycke införts i paragrafen.

14–20 §§. *Allmänt.* De nuvarande bestämmelserna om klasser försvinner. I enlighet med vad som närmare utvecklats i 16 kap. föreslår SIA ett resurssystem med basresurser och förstärkningsresurs. Bestämmelser om dessa bägge resurser har tagits in i 14–19 §§.

14 §. I denna paragraf har tagits in en bestämmelse om den ekonomiska ramen för verksamheten.

15 §. I paragrafen ges bestämmelser om det antal elever som krävs för en basresurs i grundskolans olika årskurser. Till grund för bestämmelserna ligger SIA:s förslag i 16.6.2.

16 §. De nuvarande bestämmelserna i 16 § har i huvudsak behållits. Dock har orden "klass eller grupp" ersatts med "basresurs".

17 §. I paragrafen anges i fem punkter basresursens omfattning (jfr SIA:s förslag i 16.6.2). För att täcka in samtliga lärarveckotimmar som skall ingå i basresursen har det varit nödvändigt att göra uppräknings- och detaljerad.

Vid beräkning av basresurs i matematik och engelska på högstadiet skall enligt SIA delningstalen tillämpas på arbetsenhet om lägst 61 elever, dvs. samläsning med andra arbetsenheter krävs ej (16.6.2).

19 §. I paragrafen har tagits in vissa centrala bestämmelser om den av SIA i avsnitt 16 föreslagna förstärkningsresursen. Närmare bestämmelser om denna bör tas in i läroplanen.

20 §. Eftersom timmar i de frivilliga ämnena instrumentalmusik, solosång och körsång inte ingår i bas- eller förstärkningsresursen, är det nödvändigt att särskilt ange att statsbidrag utgår till undervisningen (se 16.6.5.2).

20 a §. I denna paragraf ges bestämmelser om arbetsenheter. Bestämmelserna grundar sig på SIA:s förslag om arbetsenheter i 15.2.1 (se även 15.3.1). Att arbetsenheten utgör såväl undervisnings- som elevvårdsenhet utsägs i 18.1.5.2.

Den princip som f. n. gäller enligt 14 § andra stycket i fråga om klassers sammansättning har behållits beträffande arbetsenheters sammansättning.

20 b §. Här har tagits in bestämmelser om klasser (basgrupper). SIA:s synpunkter och förslag beträffande klasser återfinns i 15.2.1, 15.2.2 och 15.3.1. Frågan vem som skall fatta beslut om antalet klasser inom en arbetsenhet berörs inte av utredningen. Någon bestämmelse härom har därför ej tagits in i paragrafen.

21 §. Inom en arbetsenhet kommer eleverna att tillhöra undervisningsgrupper av olika storlek och sammansättning. Även klassen kan i vissa fall utgöra undervisningsgrupp. SIA:s synpunkter och förslag i 15.2.1, 15.2.2, 15.3.1 och 15.3.2 ligger till grund för bestämmelserna i paragrafen. Enligt utredningen får undervisningsgrupper inte göras permanenta och identiska under längre tid eller under ett ämnes alla timmar, såvitt grunden för gruppindelning är elevernas studietakt (15.2.2). En bestämmelse med sådant innehåll har tagits in i fjärde stycket.

21 a §. Paragrafen är i huvudsak identisk med nuvarande 21 §.

22 §. Till grund för bestämmelserna ligger SIA:s uttalande i 16.6.2.1 att basresurser förutsätts komma att utgå efter läns skolnämndernas beslut och efter samma grunder som nu.

En närmare reglering av frågan om ansökan och utbetalning av förstärkningsresursen torde få göras i kungörelsen (1958:665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet.

24 §. Utbytet av ordet "undervisningsdag" mot "skolarbetsdag" moti-

veras av SIA:s förslag om en samlad skoldag med såväl en fast som en fri sektor.

26 §. Paragrafen återger SIA:s förslag beträffande skoldagen i 9.3.5. I paragrafen synes härutöver böra utsägas att skoldagen skall ha samma omfattning för alla elever i en viss årskurs.

27 §. Bestämmelserna utgår, eftersom morgonsamling avses ingå i de fria aktiviteterna, vilka ej skall detaljregleras i skolstadgan (9.3.8).

28 §. I första stycket har beaktats SIA:s förslag i 24.3.1.2, punkt 5 i förteckningen.

De fria aktiviteterna bör enligt SIA inte vara styrda av timplanebindningar (9.3.4). I ett nytt andra stycke införs därför en bestämmelse av innehåll att fria aktiviteter organiseras enligt bestyrelsens beslut (jfr även 5 kap. 36 §).

29 §. I överensstämmelse med SIA:s synsätt att raster bör betraktas som fria aktiviteter torde det ej vara befogat att behålla bestämmelserna i 29 § (9.3.5).

31 §. Utbytet av ordet "undervisning" mot "verksamhet" i första stycket motiveras av skoldagens ändrade innehåll enligt utredningens förslag. Jfr även kommentaren till 1 kap. 5 § andra stycket.

Som en konsekvens av utredningens uppfattning att skolans omsorg om eleverna måste omfatta hela deras tid i skolmiljön har i 31 § som ett nytt andra stycke intagits ett tillägg av innehåll att kommun skall sörja för att elev bereds möjlighet att delta i skolanknuten fritidsverksamhet under tid då verksamheten är inställd på grund av bestämmelserna i första stycket.

32 §. Se kommentar till 31 §.

33 §. SIA:s förslag i 24.3.1.2, punkt 7 i förteckningen.

35 §. Konsekvensändringar på grund av SIA:s förslag om organisation av skolans personal i arbetslag (15.2.3 och 15.2.4).

Ordet "lärarna" har utbyts mot "personalen" (se kommentar till 5 kap. 1 §).

36 §. Konsekvensändringar på grund av SIA:s förslag om samlad skoldag, arbetsenheter och fasta grupper. Rektor har ersatts med bestyrrelse i enlighet med förslaget i 24.3.1.2, punkt 9 i förteckningen.

37 §. Den resurs som f. n. disponeras för stödundervisning enligt bestämmelser i timplanerna kommer enligt utredningens förslag att ingå i förstärkningsresursen. SIA framhåller i 16.8 att i läroplanens allmänna del bör införas ett relativt utförligt avsnitt som belyser skolsvårigheter och olika vägar att med hjälp av förstärkningsresursens samlade timunderlag bl. a. åstadkomma en god individualisering i undervisningsarbetet.

Bestämmelserna i 37 § synes med hänsyn till det ovan anförda böra utgå ur skolstadgan.

38 och 39 §§. De nuvarande bestämmelserna om specialundervisning i 38–44 §§ utgår och har ersatts med bestämmelser om fasta grupper i 38

och 39 §§. Till grund för bestämmelserna ligger förslaget om fasta grupper i 10.4. Någon ytterligare detaljreglering i skolstadgan beträffande fasta grupper synes ej påkallad.

45 §. Ändringen föranleds av förslaget i 10.7.4.3 om anpassad studiegång.

46 och 47 §§. Enligt SIA:s uppfattning bör den samlade förstärkningsresursen, vari ingår nuvarande medelstilldelning till bl. a. särskild undervisning, inte bindas av centralt utfärdade regler om förstärkningsresursens användning. I enlighet med detta synsätt har i 46 och 47 §§ endast behållits vissa av de nuvarande bestämmelserna, bl. a. en bestämmelse att särskild undervisning skall anordnas, om den läkare som svarar för elevens vård bedömer att hinder för skolgång föreligger.

50 och 51 §§. Sist i 5 kap. har i två nya paragrafer tagits in bestämmelser om anpassad studiegång. Till grund för bestämmelserna ligger SIA:s förslag i 10.7.4.

6 kap. 1 §. Konsekvensändring i andra stycket till följd av de nya bestämmelserna om basresurser i 5 kap.

Beträffande ändringen i tredje stycket hänvisas till kommentaren till 1 kap. 5 §.

2 §. Till grund för det nya tredje stycket ligger SIA:s förslag att inskrivningen blir ett obligatoriskt inslag i kontakten hem-skola (11.6.2).

9 §. Eftersom fritt valt arbete utgår ur timplanen och i stället kommer att ingå i skoldagens fria aktiviteter, krävs ändring i tredje stycket.

12 §. I terminsbetyg skall f. n. anges de aktiviteter inom fritt valt arbete i vilka eleven deltagit. Genom att fritt valt arbete upphör som självständigt ämne, måste andra stycket ändras. Fritt valt arbete har där ersatts med fria aktiviteter under skoldagen. Med hänsyn till de fria aktiviteternas omfattning och innehåll kan det knappast bli fråga om att i terminsbetyget ange samtliga fria aktiviteter. Då SIA ej lagt fram något konkret förslag i denna fråga – utredningen tar i sitt betänkande inte ställning till betygsfrågor – torde frågan få övervägas före statsmakternas slutliga ställningstagande till SIA:s förslag beträffande skolans arbetsmiljö. Med hänsyn härtill anges i författningstexten att särskilda bestämmelser gäller. Eventuellt bör dock det som här betecknas som särskilda bestämmelser inflyta i skolstadgans slutliga version.

I tredje stycket har klassföreståndaren ersatts med kontaktläraren.

13 §. Se kommentar till 12 §.

19 §. SIA:s förslag i 24.3.1.2, punkt 25 i förteckningen.

21 §. Till grund för ändringen i 21 § ligger SIA:s uttalande i 12.4.1.2 att det finns skäl att så långt möjligt bibehålla arbetsenheterna intakta genom årskurserna.

25 §. SIA:s förslag i 24.3.1.2, punkt 27 i förteckningen.

26 §. Se 24.3.1.2, punkt 28 i förteckningen. Ändringen föranleds av att skoldagen kommer att omfatta såväl en fast som en fri sektor.

28 §. Den möjlighet som f. n. finns att låta elev stanna kvar i skolan efter skoldagens slut bör enligt SIA upphöra som disciplinärt medel (24.3.4). Ändring krävs i andra stycket.

Tillägget i tredje stycket motiveras av skoldagens ändrade innehåll, såväl lektioner som fria aktiviteter. Då även annan personal än lärare kan vara handledare under fria aktiviteter, synes bestämmelserna i första och andra styckena böra gälla även i fråga om handledare.

29 §. Se kommentar till 28 §.

11 kap. 12 §. SIA:s förslag i 21.4.11. Bestämmelser om fortbildning synes ej böra tas in i skolstadgan utan i stället meddelas i ämbetsskrivelse.

12 kap. 1 §. Konsekvensändring till följd av att det nuvarande andra stycket i 3 § skollagen föreslås utgå.

6 §. SIA föreslår i 21.4.5 att den som är behörig till ordinarie tjänst vid skolan också bör vara behörig till skolledartjänst.

F. n. gäller enligt 6 § samma behörighetsregler för rektor som för studierektor. Eftersom SIA:s förslag avser endast skolledare (rektor), har bestämmelser om behörighet för studierektor strukits ur 6 § och i oförändrat skick tagits in i en ny paragraf, 6 a §.

7 §. SIA föreslår i 21.4.6–21.4.16 en obligatorisk grundutbildning om 16 veckor för nyutnämnda rektorer, biträdande rektorer och studierektorer vid grundskolan och gymnasieskolan. Bestämmelser härom har tagits in i 7 §. För vissa skolledare och biträdande skolledare, nämligen sådana som tjänstgjort som skolledare eller biträdande skolledare minst två år, föreslås samtidigt en kortare grundutbildning om fem veckor under övergångsstadiet 1975/76–1979/80. Om sådan skolledare eller biträdande skolledare tidigare genomgått skolledarutbildning under tre veckor krävs ingen ytterligare grundutbildning, däremot genomgång av fortbildning under två veckor. Bestämmelser med sådant innehåll har tagits in i punkt 4 i övergångsbestämmelserna.

SIA:s förslag i 21.4.16 om dispensmöjligheter har beaktats i punkt 4 andra stycket och punkt 5 i övergångsbestämmelserna.

I punkt 2 i övergångsbestämmelserna anges att kravet på skolledarutbildning inte gäller för den som är född före den 1 januari 1916, dvs. uppnått eller uppnår 60 års ålder vid den tidpunkt då utbildningen för första gången anordnas (1975).

8 §. SIA föreslår i 21.4.6, 21.4.9 och 21.4.14 en obligatorisk fortbildning för rektor och studierektor. En bestämmelse om skyldighet för rektor och studierektor att delta i fortbildning har tagits in i 8 §. Närmare bestämmelser om sådan fortbildning synes böra meddelas i ämbetsskrivelse.

9 §. Bestämmelser om rektors åligganden har sammanförts i 9 § och därvid utformats i överensstämmelse med SIA:s förslag i 24.3.3. Utöver de arbetsuppgifter som uppräknas i förslaget har i punkt 7 tillagts en bestämmelse som är identisk med nuvarande 9 § 3.

17 §. Konsekvensändring på grund av att begreppet klass försvinner i sin nuvarande bemärkelse. Villkoren för inrättande av arvodestjänst som tillsynslärare har istället knutits till visst antal basresurser (jfr 5 kap. 15 §).

19 §. Ingen saklig ändring.

21 §. Se kommentar till 17 §.

13 kap. 7 §. Se kommentar till 12 kap. 7 §.

8 §. Se kommentar till 12 kap. 8 §.

9 §. Se kommentar till 12 kap. 9 §. Utöver de arbetsuppgifter som räknas upp i SIA:s förslag har i punkterna 4, 5 och 9 tillagts bestämmelser som är identiska med nuvarande 7 § 5 och 6 samt 9 § 3.

23, 25, 30, 33 och 37 §§. Konsekvensändringar.

38 §. Se kommentar till 12 kap. 6 §.

14 kap. 10 §. Med hänsyn till förslaget om en samlad skoldag har ordet "lektioner" i punkt 1 ersatts med "skoldagen". Till grund för ändringarna i punkterna 2 och 5 ligger SIA:s förslag om kollegiets och samarbetsnämndens avskaffande (se 24.3.2.1 resp. 24.3.2.3).

12 §. I paragrafen har den ändringen gjorts att klassföreståndare strukits. I stället har tillagts kontaktlärare och studieledare. Motiven för de ändrade bestämmelserna framgår av 18.4.4 resp. 24.3.5.1.

13 §. De nuvarande bestämmelserna om klassföreståndare har utgått och ersatts med bestämmelser om kontaktlärare. Motiven för de nya bestämmelserna har angetts i 18.4. SIA föreslår i 18.4.4 att nuvarande system med klassföreståndare ersätts med grupp-föreståndare för mindre grupper än klasser (i hittillsvarande administrativ mening). I 15.2.1 sägs att den undervisningsgrupp inom arbetsenheten, som utgör den sociala enheten och till vilken kontaktlärarens arbete är knutet bör benämnas klass. I 15.3.1 sägs vidare att lärarna inom arbetslaget står som kontaktlärare som huvudansvariga för var sin klass (basgrupp) inom arbetsenheten. Med hänsyn till det anförda inleds 13 § med en bestämmelse att kontaktlärare finns för varje klass inom en arbetsenhet i grundskolan och för grupper av elever i varje klass i gymnasieskolan.

I övrigt innehåller paragrafen en uppräkningslista av kontaktlärarnas arbetsuppgifter och en bestämmelse att kontaktlärartid ingår som en del av skoldagens fria aktiviteter.

SIA utgår från att rektor skall utse kontaktlärare (se 15.3.1). Något uttalande om förordnandetidens längd har ej gjorts. Med hänsyn dels här till, dels till att det uppföljningsarbete som f. n. bedrivs i utbildningsdepartementet med anledning av lagen (1974:12) om anställningsskydd har någon bestämmelse ej tagits in i 17 kap. om förordnande av kontaktlärare. En sådan bestämmelse bör dock inflyta i skolstadgans slutliga version.

15 kap. 1 §. Ändringarna i punkt 1 och 2 beror på att begreppet klass

försvinner i sin nuvarande bemärkelse och eleverna i stället delas in i arbetsenheter.

Genom att ordet specialundervisning ej längre skall förekomma krävs ändring i punkterna 3 och 4 (se kommentaren till 24 § skollagen). I 5 kap. 38 § har angivits vad som avses med särskilda åtgärder enligt 24 § tredje stycket skollagen. Med sådana åtgärder avses således dels undervisning med specialpedagogiskt inriktad metodik, dels undervisning i fast grupp.

3 §. SIA:s förslag i 10.4 om inrättande av fasta grupper, vilka delvis ersätter de nuvarande specialklasserna kräver ändringar i 3 § (jfr 5 kap. 38 och 39 §§). Ändring krävs även i andra stycket, eftersom begreppet samordnad specialundervisning försvinner (se kommentaren till 24 § skollagen).

9 §. Konsekvensändring på grund av att arbetsenheter införs och klasser i sin nuvarande betydelse försvinner.

22 §. Konsekvensändringar i punkterna 1–4 med anledning av SIA:s förslag om arbetsenheter och fasta grupper (se kommentarer till 5 kap. 20 a § samt 38 och 39 §§).

SIA:s förslag i 9.3.11.1 att handledning inom fria aktiviteter och fritidsgrupper bör kunna ingå i lärarnas arbete har beaktats i punkt 6.

Någon motsvarighet till friluftsklass och hälsoklass finns ej bland de fasta grupperna. Den nuvarande bestämmelsen i punkt 6 blir därför inaktuell i fortsättningen.

SIA anför i 12.4.1.2 att stadieövergripande tjänstgöring kan vara ett medel att främja en effektiv, grundläggande färdighetsträning. Personal från lågstadiet bör därför kunna följa eleverna upp på mellanstadiet och ha viss tjänstgöring där. Stadieövergripande tjänstgöring i andra riktningen bör också vara ett möjligt alternativ. I en ny punkt, punkt 7, har med hänsyn till det anförda tagits in en bestämmelse att i tjänst som lärare 1 kan till en del inräknas tjänstgöring i arbetsenhet på mellanstadiet.

23 §. Konsekvensändring. Se kommentar till 3 §.

25 §. Vad som anförts i kommentaren till 22 § äger aktualitet även beträffande lärare 2. I fråga om stadieövergripande tjänstgöring har SIA:s förslag i 12.4.2.4 beaktats.

26 och 27 §§. Konsekvensändringar. Se kommentar till 3 §. I fråga om punkt 4 i 26 § och punkt 5 i 27 § hänvisas till kommentaren till 22 §.

28 §. I fråga om punkterna 4 och 6 hänvisas till kommentaren till 22 §.

29 §. Se kommentar till 22 § punkt 4.

30 §. I fråga om punkterna 4 och 5 se kommentaren till 22 §. Till grund för tillägget i punkt 6 ligger SIA:s förslag i 10.7.4.2.

31 §. Se kommentar till 22 § punkt 4.

32 §. Se kommentar till 22 § punkterna 4 och 6.

34 a §. I en ny paragraf, 34 a §, har tagits in bestämmelser om arbetslag (se SIA:s förslag i 15.2.3 och 15.2.4).

48–51 §§. Till grund för de nya bestämmelserna om studieledare ligger utredningens förslag i 24.3.5.1.

Förordnande av studieledare ankommer på skolstyrelsen eller efter delegation på rektor (se 24.3.1.2). Vad som anförts i tredje stycket i kommentaren till 14 kap. 13 § beträffande förordnande av kontaktlärare äger motsvarande tillämpning i fråga om studieledare.

Vissa övergångsbestämmelser om huvudlärare i grundskolan krävs (se punkt 6 i övergångsbestämmelserna).

56 §. Konsekvensändringar på grund av att begreppet klass försvinner i sin nuvarande betydelse. Villkoret för inrättande av arvodestjänst som institutionsföreståndare har i stället knutits till antalet basresurser.

Bilaga 2 Förstärkningsresursens omfattning i grundskolan

1 Inledning

Följande framställning innehåller en detaljerad beskrivning av de metoder och det material som använts vid beräkning av vissa delar av den volym, uttryckt i lärarveckotimmar (Lvtr), som den av SIA definierade förstärkningsresursen i grundskolan omfattar. Genomgående avses förhållandet läsåret 1972/73.

Förstärkningsresurs definieras av SIA som det statliga bidrag som tillförs skolan genom bestämmelser om

- a) specialundervisning
- b) stödundervisning
- c) särskild undervisning
- d) kvarsittningsresurs
- e) resurstimmar
- f) vissa speciella anslag

Endast punkterna a, b och e behandlas här. I avsnitt 2 beräknas det totala resurstimmeuttaget i grundskolans *vanliga klasser* utom i FVA. Resurstimmar i FVA behandlas separat i avsnitt 3. Volymen av stödundervisning och specialundervisning redovisas i avsnitten 4 respektive 5.

Volymen av frivillig undervisning utanför schematid i grundskolan redovisas i avsnitt 6 trots att den ligger utanför den av SIA definierade förstärkningsresursen.

2 Resurstimmar i grundskolan

”Med resurstimme (rt) förstås antalet Lvtr som överstiger antalet Evtr i ämne eller ämnesgrupp. Resurstimme används för att dela klass eller klasser i grupper, om ej annat föreskrivs ...” (Lgr 69 allmänna bestämmelser p 2).

Nedan följer en beräkning av det teoretiska resurstimmeuttaget i grundskolans *vanliga klasser* i olika ämnen och årskurser exklusive fritt valt arbete (FVA) på högstadiet. Beräkningsgrunder för avsnitt 2.1

”Resurstimmar i grundskolan utom i slöjd och FVA” har varit tilldel-

ningsbestämmelserna för rt i Lgr 69 samt SCB:s elevstatistik för läsåret 1972/73.

Resurstimmeuttaget i ämnet slöjd kan inte beräknas enligt samma princip som för de övriga ämnena p g a speciella tilldelningsbestämmelser och bristfälligt statistiskt material över slöjdgruppernas storlek och antal. I avsnitt 2.2 redovisas därför beräkningar av rt i slöjd separat.

2.1 Resurstimmar i grundskolan utom i slöjd och FVA

2.1.1 Resurstimmetilldelningen

Följande tolkning av bestämmelserna i Lgr 69 om resurstimmetilldelningen är utförd för att användas vid beräkningen av de teoretiska resurstimmeuttaget inom grundskolan. Härvid har vissa modifieringar av timal utförts och dessa kommenteras i texten.

Resurstimmetilldelningen uttrycks nedan i antal lärarveckotimmar (Lvtr) per klass eller undervisningsgrupp och redovisas efter klasstyp, årskurs och ämne.

I klasser av b/B-typ kan det förekomma att de olika årskurserna inom samma klassavdelning tilldelas olika antal resurstimmar i samma ämne. I dessa fall har här genomgående valts det lägsta av de olika resurstimmeanalen.

Tabell 1 Lågstadiet Resurstimmetilldelningen uttryckt i antal Lvtr per klass efter klasstyp, årskurs och ämne.

Ämne	Klasser av a-typ Årskurs			Klasser av b-typ Årskurser		
	1	2	3	1-2	2-3	1-3
Svenska	6	3	1	3	1	1
Matematik	3	2	1	2		2
Orienterings- ämnen	1	1		1		
Summa	10	6	2	6	1	3

Tabell 2 Mellanstadiet Resurstimmetilldelningen uttryckt i antal Lvtr per klass efter klasstyp, årskurs och ämne.

Ämne	Klasser av A-typ Årskurs			Klasser av B-typ Årskurser			
	4	5	6	3-4	5-6	3-6	4-6
Svenska	1*			1			
Engelska		1*	1*	2	2	6	4
Summa	1	1	1	3	2	6	4

* Endast om antalet elever i klassen är lägst 21.

Tabell 3 Högstadiet Resurstimmetilldelningen uttryckt i Lvtr per klass eller undervisningsgrupp efter klasstyp, årskurs och ämne.

Ämne	Klasser av A-typ			Klasser av B-typ		
	Årskurs			Årskurser		
	7	8	9	7+8	8+9	7-9
Svenska	1	1	1	1	1	1
Maskinskrivning		1	1	1	1	1
Hemkunskap		3 ^a	1,5 ^a	3 ^a	1,5 ^a	1,5 ^a
Orienteringsämnen	3	3	3	3	3	3
Tillvalsämnen:						
Franska	1 ^b	1 ^b		1 ^b	1 ^b	1 ^b
Tyska	1 ^b	1 ^b		1 ^b	1 ^b	1 ^b
Ekonomi	2 ^a	1 ^a	1 ^a	1 ^a	1 ^a	1 ^a
Konst	2 ^a	1 ^a	1 ^a	1 ^a	1 ^a	1 ^a
Teknik ^c	2 ^a	1 ^a	2 ^a	1 ^a	1 ^a	1 ^a

^a endast om antalet elever i klassen eller undervisningsgruppen är lägst 17, i hjälp- eller läsklass lägst 12, i observationsklass, synklass eller klass för rörelsehindrade lägst 8.

^b endast om antalet elever i nybörjarundervisningsgrupper i språk är lägst 21.

^c fr o m läsåret 1973/74 har åk 9 2 rt i teknik (K Br 1973-04-13).

2.1.2 Statistiskt material över antal elever och klasser

Grundskolan omfattade läsåret 1972/73 totalt 44 622 klasser med sammanlagt 989 147 elever. Av dessa var 41 435 *vanliga klasser* med totalt 957 131 elever. I tabell 4-6 redovisas antalet vanliga klasser samt summa elever i dessa klasser dels efter klasstyp, dels efter årskurs. Uppgifterna är hämtade ur SM Nr U 1973:20 "Grundskolan den 15 september 1972".

Tabell 4 Lågstadiet

Klasser					
a-typ			b-typ		
Årskurs	Antal klasser	Antal elever	Årskurser	Antal klasser	Antal elever
1	5 341	112 649	1-2	971	15 631
2	5 287	110 637	2-3	41	639
3	4 800	100 264	1-3	176	2 032
Summa	15 428	323 550		1 188	18 302

Totalt på lågstadiet. 16 616 vanliga klasser med 341 852 elever.

Tabell 5 Mellanstadiet

Klasser									
A-typ				B-typ			Bv-typ		
Års-kurs	Antal klasser	varav med lägst 21 elever	Antal elever	Års-kurser	Antal klasser	Antal elever	Års-kurser	Antal klasser	Antal elever
4	3 917	3 160	94 387	3+4	882	15 903	1-4	10	115
5	3 816	3 089	92 047	4+5	12	191	1-5	13	133
6	3 704	2 997	89 647	5+6	821	15 154	1-6	12	153
				3-5	6	84	2-5	2	11
				3-6	80	1 393	2-6	1	6
				4-6	144	1 979			
Summa	11 437	9 246	276 081		1 945	34 704		38	418

Totalt på mellanstadiet. 13 420 vanliga klasser med 311 203 elever.

Tabell 6 Högstadiet

Klasser						
A-typ				B-typ		
Års-kurs	Antal klasser	varav klasser med lägst	Antal elever	Års-kurser	Antal klasser	Antal elever
7	3 768	3 741	100 881	7-9	1	11
8	3 772	3 748	100 473	8-9	1	15
9	3 857	3 812	102 696			
Summa	11 397	11 301	304 050		2	26

Totalt på högstadiet. 11 399 vanliga klasser med 304 076 elever.

2.1.3 Resurstimmeuttaget i grundskolan

Beräkningarna i detta avsnitt av det totala resurstimmeuttaget i grundskolans vanliga klasser, exklusive slöjd och FVA, baserar sig på de tolkningar av bestämmelserna om resurstimetilldelning i Lgr 69 som givits i avsnitt 2.1.1 samt på de uppgifter om antal elever och klasser som redovisats i avsnitt 2.1.2.

I tillvalsämnet teknik baseras här resurstimmeuttaget på en tilldelning av 2 rt i åk 9 vilket inte gäller förrän läsåret 1973/74. I kapitel 15 i huvudbetänkandet redovisas däremot en omfattning av resurstimedelen av förstärkningsresursen som baserar sig på förhållandet läsåret 1972/73 (se även fotnot till tabell 9 a).

För 38 klasser av Bv-typ på mellanstadiet har inga beräkningar av resurstimmeuttaget utförts. Dessa klasser är komplicerade till sin sammansättning (se 2.1.2) varför en användbar tolkning av bestämmelserna om resurstimetilldelning är svår att göra. Antal Lvtr som går ut som

resurstimmar i dessa Bv-klasser är dessutom en försvinnande liten del av det totala antalet resurstimmar i grundskolan.

Resurstimmeuttaget i tillvalsämnen (tä) på grundskolans högstadium har ej kunnat beräknas exakt, då statistiskt material över antal undervisningsgrupper och deras storlek i tä ej har funnits att tillgå. De uppgifter om resurstimmeuttaget i tä som redovisas nedan är därför skattningar.

I appendix A lämnas en beskrivning av skattningsmetoden.

Lågstadiet

Totala resurstimmeuttaget i *vanliga klasser* på grundskolans lågstadium, exklusive ämnet slöjd, uttryckt i Lvtr och fördelat efter klasstyp, årskurs och ämne.

Tabell 7 Lågstadiet

Klasser									
a-typ					b-typ				Hela lågstadiet
Ämne	Årskurs			Summa	Årskurser			Summa	
	1	2	3		1-2	2-3	1-3		
Svenska	32 046	15 861	4 800	52 707	2 913	41	176	3 130	55 837
Matematik	16 023	10 574	4 800	31 397	1 942		352	2 294	33 691
Orienterings- ämnen	5 341	5 287		10 628	971			971	11 599
Summa	53 410	31 722	9 600	94 732	5 826	41	528	6 395	101 127

Mellanstadiet

Totala resurstimmeuttaget i *vanliga klasser* på grundskolans mellansta-
dium, exklusive ämnet slöjd, uttryckt i Lvtr och fördelat efter klasstyp,
årskurs och ämne.

Tabell 8 Mellanstadiet

Klasser av A-typ				
Ämne	Årskurs			Summa
	4	5	6	
Svenska	3 160			3 160
Engelska		3 089	2 997	6 086
Summa	3 160	3 089	2 997	9 246

Klasser av B-typ

Ämne	Årskurser						Summa
	3-4	4-5	5-6	3-5	3-6	4-6	
Svenska	882						882
Engelska	1 764	48	1 642	36	480	576	4 546
Summa	2 646	48	1 642	36	480	576	5 428

Hela mellanstadiet

Svenska	4 042
Engelska	10 632
Summa	14 674

Högstadiet

Totala resurstimmeuttaget i *vanliga klasser* på grundskolans högstadium, exklusive ämnet slöjd och FVA, uttryckt i Lvtr och fördelat efter klasstyp, årskurs och ämne.

Tabell 9a Högstadiet. Klasser av A-typ

Minsta antal resurstimmar i tillvalsämnen (se minimimetoden i appendix A).

Ämne	Årskurs			Summa
	7	8	9	
Svenska	3 768	3 772	3 857	11 397
Maskinskrivning		3 772	3 857	7 629
Hemkunskap		11 244	5 718	16 962
Orienteringsämnen	11 304	11 316	11 571	34 191
Summa	15 072	30 104	25 003	70 179
Tillvalsämnen:				
Franska a k				
Franska s k	421			421
Tyska a k	40			40
Tyska s k	984			984
Ekonomi	838	418	444	1 700
Konst			(5)*	(5)*
Teknik	1 526	758	1 548**	3 832
Summa tä	3 809	1 176	1 992	6 977
Totalsumma	18 881	31 280	26 995	77 156

* Ingår ej i summeraderna

** I kapitel 16 i huvudbetänkandet ingår endast 774 rt i teknik i resurstimedelen av förstärkningsresursen.

Största antal resurstimmar i tillvalsämnen (se maximimetoden i appendix A).

Ämne	Årskurs			Summa
	7	8	9	
Svenska	3 768	3 772	3 857	11 397
Maskinskrivning		3 772	3 857	7 629
Hemkunskap		11 244	5 718	16 962
Orienteringsämnen	11 304	11 316	11 571	34 191
Summa	15 072	30 104	25 003	70 179
Tillvalsämnen:				
Franska a k				
Franska s.k.	433			433
Tyska a.k.	40			40
Tyska s.k.	1 026			1 026
Ekonomi	848	432	450	1 730
Konst			(5)*	(5)*
Teknik	2 042	993	2 088	5 123
Summa tä	4 389	1 425	2 538	8 352
Totalsumma	19 461	31 529	27 541	78 531

* Ingår ej i summeraderna

Tabell 9b Högstadiet. Klasser av B-typ

Ämne	Årskurser		Summa
	7-9	8-9	
Svenska	1	1	2
Maskinskrivning	1	1	2
Orienteringsämnen	3	3	6
Summa	5	5	10

* Ingår ej i summeraderna

2.2 Resurstimmar i ämnet slöjd inom grundskolan

2.2.1 Tilldelningsbestämmelser

För vanliga klasser på låg- och mellanstadierna gäller att resurstimmetilldelningen i ämnet slöjd sker gemensamt till årskurserna 3-6 inom en skolenhet. Detta är en följd av de regler som finns för bildande av slöjdgrupper i Lgr 69, Allmänna bestämmelser p 11:

”På låg- och mellanstadierna omfattar undervisningen i slöjd för alla elever två slöjdarter, dels trä- och metallslöjd, dels textilslöjd. Därvid anordnas två grupper, om antalet elever i slöjd på dessa stadier i skolenheten är lägst 17. Är antalet elever högre än 24, får det antal grupper anordnas, som erhålles då antalet elever delas med 15. Uppstår därvid en rest på minst 10, får ytterligare en grupp anordnas”.

Med resurstimmar (rt) i slöjd kan därför inte förstås antalet Lvtr som överstiger antalet Evtr inom varje klass. I stället måste det sammanlagda antalet Lvtr för alla slöjdgrupper med elever i åk 3–6 inom en skolenhet jämföras med summan av de antal Evtr som tilldelas motsvarande klasser. Det antal Lvtr som överstiger summa Evtr utgör då den totala resurstimmetilldelningen i slöjd på låg- och mellanstadierna vid skolenheten i fråga.

Antalet Evtr i slöjd är dock olika för låg- och mellanstadierna 2 Evtr i åk 3 samt 3 Evtr i respektive åk 4, 5 och 6. Detta medför att man måste beräkna antalet resurstimmar i slöjd separat för åk 3. Slöjdgrupper med elever ur både åk 3 och åk 4, 5 eller 6 förekommer, men i så ringa utsträckning¹ att de ej behöver särbehandlas vid beräkning av det totala resurstimmeuttaget i slöjd.

Resurstimmetilldelningen i slöjd i vanliga klasser på låg- och mellanstadierna inom skolenhet kan då beskrivas med följande uttryck:

$$[2 (G_3 - K_3) + 3 (G_m - K_m)] \text{ Lvtr}$$

där

G_3 = antal slöjdgrupper med elever huvudsakligen från åk 3

G_m = antal slöjdgrupper med elever från åk 4–6

K_3 = antal vanliga a- och b-klasser med elever ur åk 3

K_m = antal vanliga A- och B-klasser med elever ur åk 4–6 resp 3–6.

På högstadiet får eleverna välja antingen trä- och metallslöjd (Sltm) eller textilslöjd (Slt). Klassen indelas därvid i grupper efter slöjdart. För vanliga klasser gäller enligt anm 2 till timplan 5 i Lgr 59 att antalet Lvtr i slöjd får fördubblas, om antalet elever i *klass* eller *grupp* är lägst 17.

Denna anmärkning kan tolkas så att i en *klass* med 30 elever där 10 elever valt Sltm och 20 Slt bildas det en grupp Sltm och två grupper i Slt. Men denna tolkning får inte användas generellt utan hänsyn måste tas till 5 kap 20 § Ss som säger: "I ämne anordnas samundervisning med elever i olika klasser, om så lämpligen kan ske".

Detta medför att gruppindelningen i slöjd på högstadiet vid en skolenhet kan utföras enligt två alternativa metoder:

- 1 Varje klass med lägst 17 elever får bilda två slöjdgrupper, helt oberoende av hur eleverna valt slöjdart.
- 2 Inom varje årskurs och slöjdart fås antalet slöjdgrupper genom att använda delningstalet 16 på summa elever som valt samma slöjdart.

Omfattningen av både basresursen och förstärkningsresursen (antalet resurstimmar) i slöjd blir olika beroende på vilken av de båda gruppindelningsmetoderna som används. Eleverna på högstadiet tilldelas 2 Evtr i slöjd i åk 7 och 8 samt 1 Evte i åk 9. Med metod 1 behövs t ex en basresurs på 2 Lvtr per klass för åk 7 medan metod 2 kräver det dubbla, 4 Lvtr per klass, dvs 2 Lvtr per slöjdgrupp, om både Sltm och Slt har valts av eleverna i klassen. Förstärkningsresursen är i det första fallet (alt 1) enbart beroende av klasstorleken medan den i det andra fallet (alt 2) är beroende både av elevernas val av slöjdart inom en hel årskurs vid en

¹ Av alla slöjdgrupper med elever ur vanliga a/A-klasser innehåller c 0,5 % elever från olika årskurser, enligt undersökning A, se avsnitt 2.2.2.

skolenhet och av gruppstorleken.

Resurstimmetilldelningen i slöjd i vanliga klasser på grundskolans högstadium uttrycks nedan efter årskurs för båda fallen men med olika måttenheter

Alternativ 1

Årskurs	Lvtr per klass*
åk 7	2
åk 8	2
åk 9	1

* Endast om antalet elever i klassen är lägst 17.

Alternativ 2

Årskurs	Lvtr per årskurs inom en skolenhet
åk 7	$2 (M_{16} - M_{30}) + 2 (T_{16} - T_{30})$
åk 8	$2 (M_{16} - M_{30}) + 2 (T_{16} - T_{30})$
åk 9	$1 (M_{16} - M_{30}) + 2 (T_{16} - T_{30})$

där
 M_{16} = antal grupper i Sltm som fås med delningstalet 16
 M_{30} = antal grupper i Sltm som fås med delningstalet 30
 T_{16} = antalet grupper i Slt som fås med delningstalet 16
 T_{30} = antalet grupper i Slt som fås med delningstalet 30

2.2.2 Statistiskt material över slöjdgruppernas storlek och antal

Något fullständigt statistiskt material som beskriver slöjdgruppernas storlek och antal läsåret 1972/73 har inte funnits att tillgå. Nedan redovisas de två undersökningar som har använts vid beräkningarna.

A En urvalsundersökning som avser förhållandet hösten 1972: "Slöjdgrupper inom grundskolan hösten 1972". SÖ, Teemant, Staaf, Åryd, 1972-12-19.

Urvalet omfattar 1/20 av samtliga rektorsområden med grundskola.

Urvalsdata är sedan uppmultiplicerade till riksnivå vilket medför att inga tal i tabellerna är "sanna" men de ger en god bild av storleksförhållandena mellan talen. Nedanstående uppgifter om antal slöjdgrupper i grundskolan är hämtade ur undersökningen och sedan avrundade till närmaste 100-tal.

Vanliga klasser

Låg- och mellanstadierna

a/A-klasser	åk 3	7 800
	åk 4-6	19 700
	Summa	27 500
B-klasser	åk 3-6	5 100
	Summa	32 600

Högstadiet

Textilslöjd	11 100
Trä- och metallslöjd	12 500
Summa	23 600

Specialklasser och blandade grupper

åk 3-9	2 700
Totalt	58 900

B En totalinventering av antalet slöjdgrupper i hela landet vt 1973 avseende vanliga klasser på grundskolans låg- och mellanstadier, 1973-08-24, SÖ, Teemant.

I denna inventering är inte grupperna uppdelade efter årskurser.

Antal slöjdgrupper var totalt 31 257 varav 2 313 eller 7,4 % finansierades med kommunala bidrag och 28 944 med statsbidrag.

Enligt A var det totala antalet slöjdgrupper med elever ur vanliga klasser med åk 3-6 c 32 600 st och enligt B 31 257 st. Skillnaden, c 1 300 grupper, kan förklaras av felmarginalen som uppstår vid uppmultiplisering av urvalsdata till riksnivå i undersökning A.

Vid beräkning av det totala resurstimmeuttaget i slöjd är endast de statsbidragsberättigade slöjdgrupperna av intresse. För vanliga klasser på låg- och mellanstadierna gäller enligt A att antalet grupper med elever huvudsakligen från åk 3 utgör $\frac{7\,800}{32\,600}$ av samtliga slöjdgrupper,

dvs både kommunalt och statligt finansierade. Om man antar att samma förhållande råder beträffande de statligt finansierade slöjdgrupperna får vi med uppgifterna i undersökning B att

$$\Sigma G_3 = \frac{7\,800}{32\,600} \cdot 28\,944 \approx 6\,925$$

$$\Sigma G_m = \frac{24\,800}{32\,600} \cdot 28\,944 \approx 22\,019$$

där ΣG_3 = totala antalet slöjdgrupper i vanliga klasser med elever i huvudsak från åk 3,

och ΣG_M = totala antalet slöjdgrupper i vanliga klasser på mellanstadiet.

Σ betecknar summering över alla skolenheter i landet. Definition av G_3 respektive G_M finns i avsnitt 2.2.1.

Totala antalet vanliga klasser (enligt SM Nr U 1973:20)

av a- och b-typ med åk 3 = 5 017 (= ΣK_3)

av A-typ med åk 4–6 = 11 437

av B-typ med åk 3–6 = 1 945

Summa A- och B-typ = 13 392 (= ΣK_M)

2.2.3 Resurstimmeuttaget uttryckt i Lvtr

Vanliga klasser på grundskolans låg- och mellanstadier.

Totala antalet rt i slöjd efter årskurs.

Åk 3

$2 (\Sigma G_3 - \Sigma K_3)$ Lvtr = 2 (6 925–5 017) Lvtr = 2·1 908 Lvtr = 3 816 Lvtr.

Åk 4–6

$3(\Sigma G_M - \Sigma K_M)$ Lvtr = 3(22 019–13 382) Lvtr = 3·8 637 Lvtr = 25 911 Lvtr.

Totalt på låg- och mellanstadierna 29 727 Lvtr eller c 29 700 Lvtr

Vanliga klasser på grundskolans högstadium

Alternativ 1 Totala antalet rt i slöjd på högstadiet uttryckt i Lvtr efter årskurs.

Åk	Lvtr/klass	Antal klasser med lägst 17 elever	Summa Lvtr
7	2	3 741	7 482
8	2	3 748	7 496
9	1	3 812	3 812
Totalt			18 790

Alternativ 2

Av undersökning A framgår att:

$M_7 + M_8 + M_9 = 12\,500$

$T_7 + T_8 + T_9 = 11\,100$

samt enligt SM Nr U 1973:20

$K_7 = 3\,768$

$K_8 = 3\,772$

$K_9 = 3\,857$

$K = K_7 + K_8 + K_9 = 11\,397$

Om man antar att totala antalet slöjdgrupper inom respektive slöjdart

fördelar sig på årskurser på samma sätt som totala antalet klasser på högstadiet så får man:

$$\left. \begin{aligned} M_x &= \frac{Kx}{K} \cdot 12\,500 \\ T_x &= \frac{Kx}{K} \cdot 11\,100 \end{aligned} \right\} \quad \text{för } x = 7, 8, 9$$

$$\begin{aligned} \text{dvs } M_7 &= 4\,133 & T_7 &= 3\,670 \\ M_8 &= 4\,137 & T_8 &= 3\,674 \\ M_9 &= 4\,230 & T_9 &= 3\,756 \end{aligned}$$

Alternativ 2 Totala antalet rt i slöjd på högstadiet uttryckt i Lvtr efter årskurs.

Åk	Summa Lvtr
7	$2(M_7 + T_7 - 2K_7) = 534$
8	$2(M_8 + T_8 - 2K_8) = 534$
9	$1(M_9 + T_9 - 2K_9) = 272$
Totalt	1340

Tabell 10 Resurstimmeuttaget i slöjd i grundskolans vanliga klasser efter årskurs och (för högstadiet) beräkningsmetod.

Låg- och mellanstadierna		Högstadiet		
Åk	Närmaste 100-tal Lvtr	Åk	Alternativ 1 Närmaste 100-tal Lvtr	Alternativ 2 Närmaste 10-tal Lvtr
åk 3	3 800	åk 7	7 500	540
åk 4-6	25 900	åk 8	7 500	540
		åk 9	3 800	270
Totalt	29 700		18 800	1 350

Tabell 11 Totala resurstimmeuttaget i alla ämnen utom FVA på grundskolan uttryckt dels i Lvtr dels i Lvtr/elev. Minsta antal resurstimmar i tillvalsämnen.

	Antal rt utom i slöjd och FVA (Lvtr)	Antal elever i alla klass- er	Rt/elev exklus- ive slöjd och FVA (Lvtr/elev)	Antal rt i slöjd (Lvtr)	Antal rt utom i FVA (Lvtr)	Rt/elev exklusive i FVA (Lvtr/elev)
Lågstadiet	101 127	348 961	0,2897	3 800	104 924	0,3006
Mellanstadiet	14 674	324 345	0,0452	25 900	40 574	0,1250
Högstadiet alt 1	77 156	315 841	0,2443	18 800	95 956	0,3038
Hela grund- skolan alt 1	192 957	989 147	0,1951	48 500	241 457	0,2441
Högstadiet alt 2				1 350	78 506	0,2486
Hela grund- skolan alt 2				31 050	224 007	0,2265

Anm: alt 1 och 2 avser två olika metoder att beräkna antalet rt i slöjd på grundskolans högstadium (se avsnitt 2.2.3).

3 Fritt valt arbete på grundskolans högstadium

”Fritt valt arbete (FVA) avser aktiviteter av olika slag som skolstyrelsen äger utforma. Tiden får inte användas för kompletterande undervisning i övriga ämnen.

För FVA disponeras resurser som motsvarar 4 Lvtr i varje klass och som får användas för insatser av lärare eller annan personal eller för andra insatser i samband med verksamheten”. (Anm 9 till Timplan 5 för högstadiet klasstyp A s 120–122 Lgr 69).

Enligt SCB:s elevstatistik för läsåret 1972/73 var totala antalet klasser på högstadiet 12 491.

Totalt utgick således 49 964 Lvtr i FVA på högstadiet under läsåret 1972/73.

Av denna resurs räknas hälften som resurstimmar enligt Lgr 69. I SIA:s förstärkningsresurs ingår dock hela FVA-resursen, som alltså omfattar c 50 000 Lvtr.

4 Stödundervisning på grundskolans högstadium

Enligt Lgr 69 tilldelas varje skolenhet med högstadium en stödundervisningsresurs på minst 40 undervisningstimmar (ut) per läsår, dvs 1 Lvte.

Lsåret 1972/73 fanns det enligt SÖ:s ”Organisationsundersökning 1972” totalt 822 skolenheter med högstadium i landet.

Omfattningen av den totala stödundervisningsresursen på grundskolans högstadium läsåret 1972/73 var alltså lägst 822 Lvtr.

5 Specialundervisningen i grundskolan

En totalinventering av antalet Lvtr inom specialundervisningen i grundskolan avseende förhållandet en vecka i januari 1973 (SÖ, P1, Teemant) ligger till grund för följande uppgifter om specialundervisningsresursen.

Viss bearbetning av undersökningsmaterialet har utförts av SIA:s sekretariat. Totalsiffrorna har avrundats till närmast lägre 100-tal.

Omfattningen av specialundervisningen i grundskolan läsåret 1972/73 var i

Specialklass	105 200 Lvtr
Samordnad specialundervisning	<u>184 700 Lvtr</u>
Totalt	289 900 Lvtr

Totala antalet elever i grundskolan läsåret 1972/73 enligt SM Nr U 1972:20 var 989 147.

$$\text{Spec kvoten} = \frac{289\,900}{989\,147} \text{Lvtr/elev} = 0,293 \text{Lvtr/elev.}$$

6 Frivillig undervisning utanför schematid i grundskolan

"Frivillig undervisning i körsång, solosång och instrumentalmusik får anordnas genom skolstyrelsens försorg. Undervisningens omfattning beräknas efter antalet elever på högstadiet vid skolenheten och i följande ordning:

- i körsång 1 vte för varje fullt femtiotal deltagande elever, dock minst 1 vte
- i instrumentalmusik och solosång 1 vte för varje fullt femtiotal elever, dock minst 1 vte.

I undervisningen får deltaga även elever från låg- och mellanstadierna enligt rektors närmare bestämmande i samråd med vederbörande lärare ...". (Lgr 69, s 111)

Antag att ingen skolenhet med högstadium har två fulla femtiotal deltagande elever i körsång, dvs varje högstadieenhet tilldelas *exakt 1 vte* för frivillig undervisning i körsång.

Enligt SÖ:s "Organisationsundersökning 1972" fanns det 822 skolenheter med högstadium, (vanliga klasser, ej privatskolor) läsåret 1972/73.

Vid dessa skolenheter fanns det totalt $T = 5\,801$ "fulla femtiotal" elever på högstadiet, där vi definierar

$$T = \sum_{i \in \mathcal{H}} T_i$$

$$\mathcal{H} = \{\text{skolenheter med högstadium}\}$$

$$T_i = \text{antal fulla femtiotal elever vid skolenhet } i,$$

$$T_i \geq 1.$$

Läsåret 1972/73 omfattade den frivilliga undervisningen på grundskolans högstadium således $(822 + 5\,801) = 6\,623$ vtr.

För detta behövs en resurs på 6 623 Lvtr eller *c* 6 600 Lvtr.

Appendix A Metod för skattning av resurstimmeuttaget i tillvalsämnen på grundskolans högstadium

Om resurstimmeuttaget i tillvalsämnen (tä) skall beräknas enligt samma metod som för övriga ämnen (se avsnitt 2.1) behövs uppgifter om undervisningsgruppernas antal och storlek för tä. Erforderligt statistiskt material finns dock inte att tillgå. Antalet resurstimmar (rt), som utgick i tä i vanliga klasser på grundskolans högstadium läsåret 1972/73 i olika ämnen och årskurser, har därför skattats enligt nedan beskrivna metod.

Med utgångspunkt från elevernas genomsnittliga val av tä inom de olika årskurserna i högstadiets alla vanliga klasser har antalet undervisningsgrupper med erforderlig storlek för att resurstimmar skall tilldelas skattats för varje ämne och årskurs inom en skolenhet.

Totala antalet aktuella undervisningsgrupper för varje ämne och årskurs har sedan summerats över alla skolenheter. Därefter har det totala antalet rt framtagits genom multiplikation med gällande antal rt för varje ämne och årskurs.

Höstterminen 1972 hade eleverna i vanliga klasser på grundskolans högstadium valt de tillvalsämnen som hade resurstimmar (se avsnitt 2.1.1) i den omfattning som tabell 12 visar.

Tabell 12 Eleverna i vanliga klasser på grundskolans högstadium efter årskurs och vissa tillvalsämnen, procent.

Tillvalsämnen	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Franska a k	1:a året	2,6	0,3
Franska s k	1:a året	16,8	0,6
Tyska a k	1:a året	10,0	1,8
Tyska s k	1:a året	30,7	1,8
Ekonomi		12,8	13,8
Konst		3,4	3,1
Teknik		23,6	22,8
Övriga ämnen		0,1	55,9
Summa	100,0	100,0	100,0

(Utdrag ur tabell C, SM Nr U 1973:20)

Nedan antages genomgående att ovanstående procentuella fördelningar av elevernas val av tillvalsämnen gäller inom varje skolenhet med högstadium.

För att minst en undervisningsgrupp i ett tillvalsämne skall uppnå den storlek (=x) som erfordras för att rt skall utgå måste följande minsta antal elever finnas vid skolenheten inom respektive årskurs för det aktuella tillvalsämnet.

Totala antalet skolenheter med högstadium samt summa elever på högstadiet är i tabell 14 fördelade efter årskurs och skolstorlek uttryckt i antal parallellklasser.

Tabell 13 Minsta antal elever för att minst en grupp om lägst x elever skall bildas vid skolenheten fördelat efter tillvalsämne och årskurs

Ämne	x	Antal elever		
		Åk 7	Åk 8	Åk 9
Franska a k	21	808	7 000	
Franska s k	21	125	3 500	
Tyska a k	21	210	1 167	
Tyska s k	21	68	1 167	
Ekonomi	17	133	124	127
Konst	17	500	548	327
Teknik	17	72	75	73

Tabell 14 Högstadieskolor fördelade efter antalet parallellklasser läsåret 1972/73

Antal parallellklasser	Åk 7		Åk 8		Åk 9	
	Antal skolenh	Antal elever	Antal skolenh	Antal elever	Antal skolenh	Antal elever
1	22	472	20	412	26	542
2	55	2 555	55	2 511	42	1 914
3	122	9 445	121	9 293	112	8 480
4	180	19 080	183	19 139	169	17 618
5	161	21 847	161	21 595	174	23 373
6	159	26 200	162	26 763	152	25 030
7	59	11 345	58	11 260	74	14 205
8	26	5 761	21	4 603	27	5 913
9	9	2 282	10	2 480	11	2 735
10	3	858	4	1 101	1	281
11–	2	705	1	364	5	1 704
Summa	798	100 550	796	99 521	793	101 795

Källa: SÖ:s organisationsundersökning 1972.

Tabell 16 Årskurs 7

Skol- stor- lek = antal paral- lell- klasser	An- tal skol- or	Medel- antal ele- ver/ skola	Franska a k				Tyska a k					
			Elever/ skola (0,168·c)	grpr/skola med lägst 21 elever		summa grpr	Elever/ skola (0,100·c)	grpr/skola med lägst 21 elever		summa grpr		
				Min	Max			Min	Max		Min	Max
a	b	c	d	e	f	g	h	d	e	f	g	h
1	22	21,5	3,6					2,2				
2	55	46,5	7,8					4,7				
3	122	77,4	13,0					7,7				
4	180	106,0	17,8					10,6				
5	161	135,7	22,8	1	1	161	161	13,6				
6	159	164,8	27,7	1	1	159	159	16,5				
7	59	192,3	32,3	1	1	59	59	19,2				
8	26	221,6	37,2	1	1	26	26	22,2	1	1	26	26
9	9	253,6	42,6	1	2	9	18	25,4	1	1	9	9
10	3	286,0	48,0	1	2	3	6	28,6	1	1	3	3
11—	2	352,5	59,2	2	2	4	4	33,2	1	1	2	2
Summa	798					421	433				40	40

Tabell 15 Genomsnittligt antal elever per skolenhet fördelat efter årskurs och skolstorlek (uttryckt i antal parallellklasser)

Antal parallellklasser	Antal elever/skolenhet		
	Åk 7	Åk 8	Åk 9
1	21,5	20,6	20,8
2	46,5	45,7	45,6
3	77,4	76,8	75,7
4	106,0	104,6	104,2
5	135,7	134,1	134,3
6	164,8	165,2	164,7
7	192,3	194,1	192,0
8	221,6	219,2	219,0
9	253,6	248,0	248,6
10	286,0	275,3	281,0
11–	352,5	364,0	340,8

Med hjälp av denna tabell kan ett genomsnittligt antal elever per skolenhet beräknas för de olika skolstorlekarna. Detta redovisas i tabell 15.

Enligt uppgifterna i tabellerna 13 och 15 har inga skolenheter erforderligt antal elever i åk 7 för att rt skall utgå i franska allmän kurs och i konst samt för åk 8 i franska allmän kurs och särskild kurs, tyska allmän kurs och särskild kurs samt konst.

Tabellerna 16, 17 och 18 utgör beräkningsscheman för det totala antalet undervisningsgrupper (grpr) som har erforderlig storlek (lägst 21 eller 17 elever) för att resurstimmar skall utgå. Antalet grpr är beräknade separat för varje årskurs, tillvalsämne och skolstorlek. Därvid har en minimimetod och en maximimetod använts. Minimimetoden innebär att ny grupp få bildas först sedan delningstalet 30 överskridits. Maximimetoden

Tyska s k					Ekonomi					Teknik					
Elever/ skola (0,307·c)	grpr/skola med lägst 21 elever		summa grpr		Elever/ skola (0,128·c)	grpr/skola med lägst 17 elever		summa grpr		Elever/ skola (0,236·c)	grpr/skola med lägst 17 elever		summa grpr		
	Min	Max	Min	Max		Min	Max	Min	Max		Min	Max	Min	Max	
	d	e	f	g		h	d	e	f		g	h	d	e	f
6,6					2,8					5,1					
14,3					6,0					11,0					
23,8	1	1	122	122	9,9					18,3	1	1	122	122	
32,5	1	1	180	180	13,6					25,0	1	1	180	180	
41,7	1	1	161	161	17,4	1	1	161	161	32,0	1	1	161	161	
50,6	2	2	318	318	21,1	1	1	159	159	38,9	1	2	159	318	
59,0	2	2	118	118	24,6	1	1	59	59	45,4	1	2	59	118	
68,0	2	3	52	78	28,4	1	1	28	26	52,3	2	3	52	78	
77,9	2	3	18	27	32,5	1	1	9	9	59,8	2	3	18	27	
87,8	3	4	9	12	36,6	1	2	3	6	67,5	2	3	6	9	
108,2	3	5	6	10	45,1	1	2	2	4	83,2	3	4	6	8	
984 1 026					419 424					763 1 021					

innebär att största möjliga antal grupper med 21 (resp 17) elever bildas.

Tabellerna innehåller åtta typer av kolumner, a–h, vilkas innehåll beskrivs nedan:

För varje årskurs:

a = skolstorlek = antal parallellklasser ur tabell 14

b = antal skolenheter (= skolor) ur tabell 14

c = medelantal elever per skola ur tabell 15.

För varje tillvalsämne:

$d = \frac{x}{100} \cdot c$, antal elever per skola i tillvalsämnet i fråga, x hämtas ur tabell 12.

e = antal undervisningsgrupper (grpr) som fås med minimimetoden och som har lägst x (= 17 resp 21) elever.

$$e = \begin{cases} [d/30] & \text{om } R < x \\ [d/30] + 1 & \text{om } R \geq x \end{cases}$$

där [] = heltalsdelen av

R = resten som fås vid divisionen

f = antal grpr som fås med maximimetoden och som har lägst x elever.

$$f = \begin{cases} [d/x] & \text{om } R = 0 \\ [d/x] + 1 & \text{om } R > 0 \end{cases}$$

g = b·e, dvs summa grpr med lägst x elever enligt minimimetoden.

h = b·f, dvs summa grpr med lägst x elever enligt maximimetoden.

Tabell 17 Årskurs 8

Skol- stor- lek = antal paral- lell- klasser	Antal skolor	Medel- antal elever/ skola	Ekonomi				Teknik					
			elever/ skola (0,138·c)	grpr/skola med lägst 17 elever		summa grpr		elever/ skola (0,228·c)	grpr/skola med lägst 17 elever		summa grpr	
				Min	Max	Min	Max		Min	Max	Min	Max
a	b	c	d	e	f	g	h	d	e	f	g	h
1	20	20,6	2,8					4,7				
2	55	45,7	6,3					10,4				
3	121	76,8	10,6					17,5	1	1	121	121
4	183	104,6	14,4					23,8	1	1	183	183
5	161	134,1	18,5	1	1	161	161	30,6	1	1	161	161
6	162	165,2	22,8	1	1	162	162	37,7	1	2	162	324
7	58	194,1	26,8	1	1	58	58	44,3	1	2	58	116
8	21	219,2	30,2	1	1	21	21	50,0	2	2	42	42
9	10	248,0	34,2	1	2	10	20	56,5	2	3	20	30
10	4	275,3	38,0	1	2	4	8	62,8	2	3	8	12
11–	1	364,0	50,2	2	2	2	2	83,0	3	4	3	4
Summa	796					418	432				758	993

En sammanställning av det antal undervisningsgrupper i tä som framräknats i tabellerna 16–18 redovisas i tabell 19. Efter multiplicering med gällande antal rt för varje tä (se avsnitt 2.1.1 i bilaga 2) fås den skattning av det totala resurstimmeuttaget i tä på grundskolans högstadium som redovisas i tabell 20.

Tabell 19 Antal undervisningstimmar i tillvalsämnen (tä) på högstadiet med lägst 21 (resp 17) elever fördelade efter årskurs och ämne

Ämne	Minimimetoden			Maximimetoden		
	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Franska s k	421			433		
Tyska a k	40			40		
Tyska s k	984			1 026		
Ekonomi	419	418	444	424	432	450
Konst			5			5
Teknik	763	758	774	1 021	993	1 044

Tabell 20 Totala resurstimmeuttaget i tillvalsämnen på grundskolans högstadium uttryckt i Lvtr och fördelat efter årskurs och ämne

Ämne	Minimimetoden				Maximimetoden			
	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Summa	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Summa
Franska a k								
Franska s k	421			421	433			433
Tyska a k	40			40	40			40
Tyska s k	984			984	1 026			1 026
Ekonomi	838	418	444	1 700	848	432	450	1 730
Konst			(5)	(5)			(5)	(5)
Teknik	1 526	758	1 548	3 832	2 042	993	2 088	5 123
Summa	3 809	1 176	1 992	6 977	4 389	1 425	2 538	8 352

Appendix B Det faktiska resurstimmeuttaget i tillvalsämnena ekonomi och teknik på grundskolans högstadium i Kristianstads län läsåret 1972/73

Nedan jämföres det faktiska resurstimmeuttaget i tillvalsämnena ekonomi och teknik i ett helt län med det "teoretiska resurstimmeuttaget" framräknat enligt de båda skattningsmetoder som beskrivs i appendix A, minimimetoden respektive maximimetoden.

I tabellerna 21, 22 och 23 redovisas för år 7, 8 respektive 9 antal elever, undervisningsgrupper och resurstimmar i tillvalsämnena ekonomi och teknik på grundskolans högstadium i Kristianstads län läsåret 1972/73.

Tabellerna är uppställda enligt samma princip som tabellerna 16, 17 och 18 i appendix A. Innehållet i kolumn i, det faktiska antalet undervisningsgrupper som tilldelas resurstimmar, saknar dock motsvarighet i tabellerna 16, 17 och 18 i appendix A.

Resultaten av de olika stegen i skattningsmetoderna kan jämföras punkt för punkt med det faktiska läget i Kristianstads län.

Resurstimmeuttaget i ekonomi och teknik kan uttryckas som en kvot Lvt/ elev. Med detta mått kan vi sedan jämföra det faktiska uttaget av rt i Kristianstads län med det skattade uttaget av rt i hela landet.

De elevantal som används i kvoterna är det totala antalet elever inom respektive årskurs (7, 8 och 9) i hela Kristianstads län läsåret 1972/73 respektive alla högstadieskolor i landet enligt SÖ:s organisationsundersökning 1972 (se tabell 14 i appendix A).

Kvoterna enligt minimimetoden avviker endast med c två tusendelar från de faktiska kvoterna i Kristianstads län. Maximimetoden ger en något större skillnad. I tabell 24 redovisas beräkningen av kvoterna.

År 8	
Ekonomi	0,17
Teknik	0,15
År 9	
Ekonomi	0,85
Teknik	0,87
Landet 1972/73	
Ekonomi	0,06
Teknik	0,08

Tabell 21

Åk 7 Summa rt i ekonomi = 36, i teknik = 54
Summa elever i åk 7 = 3 386

Antal parallellklasser	Antal skolor	Medelantal elever per skola	Ekonomi		Teknik	
			Elever per skola	Summa grpr med lägst 17 elever	Elever per skola	Summa grpr med lägst 17 elever
a	b	c	d	i	d	i
1						
2	2	52,0	11,0		12,5	
3	2	75,0	16,5	1	24,5	2
4	10	106,4	16,6	3	28,8	8
5	6	137,7	25,5	5	40,2	7
6	6	171,8	26,3	7	37,8	8
7						
8	1	211,0	46,0	2	38,0	2
9						
10						
11–						
Summa	27			18		27

Tabell 22

Åk 8 Summa rt i ekonomi = 17, i teknik = 21
Summa elever i åk 8 = 3 258

Antal parallellklasser	Antal skolor	Medelantal elever per skola	Ekonomi		Teknik	
			Elever per skola	Summa grpr med lägst 17 elever	Elever per skola	Summa grpr med lägst 17 elever
a	b	c	d	i	d	i
1						
2	2	48,5	11,5		11,0	
3	3	84,0	14,7	1	21,0	2
4	7	102,1	18,4	3	23,7	2
5	9	132,7	23,9	6	32,7	9
6	5	159,2	29,8	6	39,2	7
7	1	204,0	38,0	1	40,0	1
8						
9						
10						
11–						
Summa	27			17		21

Tabell 23

Åk 9 Summa rt i ekonomi = 19, i teknik = 27

Summa elever i åk 9 = 3 426

Antal parallell- klasser	Antal skolor	Medelantal elever per skola	Ekonomi		Teknik	
			Elever per skola	Summa grpr med lägst 17 elever	Elever per skola	Summa grpr med lägst 17 elever
a	b	c	d	i	d	i
1						
2	1	55,0	14		21,0	1
3	3	76,7	15,0	2	16,0	1
4	6	101,5	15,5	2	29,0	6
5	9	128,1	21,7	8	32,8	7
6	6	161,3	26,7	4	41,0	8
7	1	182,0	31,0	1	45,0	2
8	1	229,0	55,0	2	57,0	2
9						
10						
11–						
Summa	27			19		27

Tabell 24

	Faktiska resurstimmeuttaget i Kristianstads län			Skattade resurstimmeuttaget i hela landet				
	Antal elever	Antal Lvtr	Lvtr/ elev	Antal elever	Minimimetoden		Maximimetoden	
					Antal Lvtr	Lvtr/ elev	Antal Lvtr	Lvtr/ elev
Åk 7	3 386			100 550				
Ekonomi		36	0,011		838	0,008	848	0,008
Teknik		54	0,016		1 526	0,015	2 042	0,020
Åk 8	3 258			99 521				
Ekonomi		17	0,005		418	0,004	432	0,004
Teknik		21	0,006		758	0,008	993	0,010
Åk 9	3 426			101 795				
Ekonomi		19	0,006		444	0,004	450	0,004
Teknik		27	0,008		774 ^a	0,008	1 044 ^a	0,010

^a Läsåret 1972/73 hade åk 9 endast 1 rt i teknik.

Bilaga 3 Förstärkningsresursens ekonomiska värde i grundskolan

1 Omfattning

I de statliga kostnaderna för *personalarbetstimmar* inom förstärkningsresursen har utredningen inräknat följande:

- kostnader för specialundervisning
- kostnader för resurstimmar¹ inklusive resurstimmar i tillvalsämnen och fritt valt arbete (FVA). Resurstimmar i specialklass ingår inte då dessa timmar finansieras genom uttaget av specialundervisningstimmar på maximalt 0,3 veckotimmar (vtr) per elev
- kostnader för stödundervisning, däri ej inbegripet det s k invandrarstödet
- kostnader för särskild undervisning
- kostnader för de s k kvarsittningstimmarna.

Med statliga kostnader för personalarbetstimmar avses här kostnader för löner till lärare.² Dessa löner förutsätts helt finansieras ur de statliga resurser som ställs till skolornas förfogande.

Den omfattning och fördelning av förstärkningsresursen i grundskolan, uttryckt i lärarveckotimmar (Lvtr), som föreliggande kostnadsberäkningar grundas på, redovisas i nedanstående sammanställning. Uppgifterna avser läsåret 1972/73 och antalet Lvtr framgår i mer detaljerad form i kapitel 16 av SIA:s huvudbetänkande.

Typ av timmar	Totalt antal Lvtr	Lvtr/elev
Specialundervisning	289 900	0,293
Resurstimmar	220 725	0,2231
Stödundervisning	822	0,0008
Särskild undervisning	7 200	0,0073
Kvarsittningstimmar	2 200	0,0022
Totalt	520 947	0,5265

¹ Förekommande resurstimmar i slöjd och hemkunskap ej medräknade.

² Inom FVA och den s k 20-procentkvoten också annan personal m m.

2 Beräkningsmetod

Med utgångspunkt från det kända totala antalet Lvtr för varje "timtyp" inom förstärkningsresursen och olika antaganden om vilka lärare som handhar undervisningen, samt deras undervisningsskyldighet, kan det *teoretiska* antalet lärartjänster bestämmas. Under olika antaganden om löneläge och löneklassfördelning för dessa lärartjänster kan därvid årslönekostnaden beräknas. För vissa "timtyper" och ämnen inom förstärkningsresursen har också lönekostnaden direkt kunnat bestämmas då lönerna utgår i form av timarvoden.

De olika antagandena om vilka lärare som handhar den aktuella undervisningen och undervisningstidens längd för olika lärare, baseras på föreskrifter i skolstadgan (15 kap) och bestämmelser i tjänsteförteckningsavtalet beträffande vissa statliga och icke statliga tjänster inom utbildningsväsendet (TFU), avdelning C.

Lönekostnaderna grundas på löneläget enligt gällande avtal för utbildningsväsendet 1972 och avser nästan genomgående ortsgrupp 5. I lönekostnaderna har också inräknats ett pålägg för sociala kostnader med 26 procent (lönekostnadspålägg).

För tjänsternas fördelning på löneklasser har olika metoder använts som baseras på

- schablonlöneklasser 1972/73 enligt SÖ:s petita budgetåret 1974/75, band 1
- löneklassfördelning enligt statistik från statens avtalsverk (SAV) avseende oktober 1972
- lönestrukturen bland anställda lärare i det obligatoriska skolväsendet 1971-01-01 enligt bilaga till Årsbok för skolan 1972/73

I följande avsnitt, där kostnadsberäkningar utförts för varje enskild "timtyp" inom förstärkningsresursen, framgår i detalj lönekostnaderna. Beroende på vilka antaganden som gjorts kan därvid de beräknade kostnaderna, för en och samma "timtyp", variera förhållandevis mycket. Resultaten bör därför bedömas mot bakgrund av gjorda antaganden.

Lönekostnaderna enligt ovan nämnda beräkningsmetod(-er), som måste betecknas som förhållandevis förenklad, torde dock senare kunna jämföras med SSK—utredningens material över hur mycket kommunerna *faktiskt* rekvirerat i statsbidrag.

3 Kostnadsberäkning

3.1 Specialundervisning

Till grund för beräkningen av lönekostnaden för specialundervisningen ligger en totalinventering av antalet Lvtr inom specialundervisningen i grundskolan avseende förhållandet en vecka i januari 1973 (SÖ, P1 Teemant). Omfattningen av undervisningen var totalt 289 900 Lvtr. Hur dessa Lvtr fördelade sig på lärare med olika behörighet framgår av följande sammanställning.

Lärarkategori	Lvtr i		Summa
	Special- klass	Samordnad spec underv	
Behöriga spec lärare	25 900	67 000	92 900
Icke behöriga spec lärare med lärarexamen	56 700	104 300	161 000
Icke behöriga spec lärare utan lärarexamen	5 400	8 600	14 000
Övriga lärare	17 200	4 800	22 000
Totalt	105 200	184 700	289 900

För speciallärare, både behöriga och icke behöriga, har antagits att 26 Lvtr bildar underlag för en full lärartjänst och för kategorin "övriga lärare" 30 Lvtr (TFU Avd C). Med dessa antaganden blir totala antalet *hela lärartjänster* 11 037 vilka fördelar sig på lärare med olika behörighet enligt följande.

Lärarkategori	Antal tjänster
Behöriga spec lärare	3 573
Icke behöriga spec lärare med lärarexamen	6 192
Icke behöriga spec lärare utan lärarexamen	539
Övriga lärare	733
Totalt	11 037

Årslönekostnaden för dessa tjänster har beräknats på tre olika sätt beroende på gjorda antaganden om tjänsternas fördelning på löneklasser.

Metod I

Antag att

- totala antalet tjänster inom specialundervisningen fördelar sig med hälften på den schablonlöneklass som gäller för tjänst som lärare 3 och med hälften på den löneklass som gäller för tjänst som lärare 4 (speciallärare för åk 1–6 respektive åk 4–9, jfr Ss 15 kap) enligt SÖ:s pepita budgetåret 1973/74
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

I SÖ:s petita har lärare 3 placerats i löneklass U 13 och lärare 4 i löneklass U 16. Årslönekostnaden per tjänst uppgår därvid, räknat i 1972/73 års löner, för lärare 3 till 40 464 kronor och för lärare 4 till 46 680 kronor. Detta under förutsättning att 29 procent av tjänsterna tillhör ortsgrupp 4 och 71 procent ortsgrupp 5.

Total årslönekostnad för specialundervisningen blir med ovanstående antaganden

$$\frac{11\,037}{2} (40\,464 + 46\,680) \cdot 1,26 = 605\,939\,347 \text{ kronor}$$

Avrundat 605,9 Mkr

Metod II

Antag att

- totala antalet tjänster inom specialundervisningen fördelar sig på lönegrader enligt den lönestruktur som gällde bland anställda speciallärare med småskol- och folkskollärarexamen (tjänst som lärare 3 och 4) i det obligatoriska skolväsendet 1971-10-01
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Lönestrukturen bland anställda speciallärare med småskol- och folkskollärarexamen på löneplan U finns redovisad i bilagan till Årsbok för skolan 1972/73. Nedan framställs denna lönestruktur som en grovt approximerad procentuell fördelning av totala antalet speciallärare efter *lönegrad*. Lönegraderna 1–22 på löneplan U omfattar vardera fyra löneklasser.

Lönegrad	Antal spec lärare (%)	Löneklass	
		Lägst	Högst
6	5	6	9
9	30	9	12
11	25	11	14
12	15	12	15
14	25	14	17
Summa	100		

Med utgångspunkt från ovan redovisade lönegradsfördelning blir den genomsnittliga årslönekostnaden per tjänst

- 42 807 kronor om tjänsterna genomgående är placerade i den högsta löneklassen inom varje lönegrad
- 37 300 kronor om tjänsterna genomgående är placerade i den lägsta löneklassen inom varje lönegrad

Årslönekostnaden per tjänst baseras på gällande månadslöner enligt löneplan U 1972 samt under förutsättning att 29 procent av tjänsterna tillhör ortsgrupp 4 och 71 procent ortsgrupp 5.

Årslönekostnaden för specialundervisningen blir med ovanstående antaganden:

- a Tjänsterna placerade i högsta löneklass (max-värde)

$$11\,037 \cdot 42\,807 \cdot 1,26 = 595\,300\,682 \text{ kronor}$$

Avrundat 595,3 Mkr

- b Tjänsterna placerade i lägsta löneklass (min-värde)

$$11\,037 \cdot 37\,300 \cdot 1,26 = 518\,716\,926 \text{ kronor}$$

Avrundat 518,7 Mkr

Beroende på olika antaganden om tjänsternas placering i löneklasser varierar alltså årslönekostnaden mellan 518,7 och 595,3 Mkr.

Metod III

Antag att

- antalet tjänster för olika lärarkategorier inom specialundervisningen fördelar sig på lönegrader på motsvarande sätt som antalet tjänster avseende heltidsanställda speciallärare (lärare 3 och 4) enligt lönestatistik från statens avtalsverk (SAV) 1972
- antalet tjänster för olika lärarkategorier inom specialundervisningen fördelar sig på tjänster som lärare 3 och 4 (specialundervisning i åk 1–6 och åk 4–9) enligt samma proportioner som finns angiven i SAV:s lönestatistik
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

I nedanstående sammanställning redovisas det totala antalet *heltidsanställda* speciallärare och deras genomsnittliga månadslön (aritmetiskt medelvärde) fördelade på olika lärarkategorier enligt SAV:s lönestatistik 1972.

Lärarkategori	Undervisning i årskurs	Genomsnittlig ¹ månadslön i kr	Antal heltidsanställda lärare
Behöriga speciallärare	1–6	3 262	1 467
Behöriga speciallärare	4–9	3 876	1 777
Icke behöriga speciallärare med lärarexamen	1–6	2 989	1 195
Icke behöriga speciallärare med lärarexamen	4–9	3 399	1 426
Icke behöriga speciallärare utan examen	1–6	2 660	1 089
	4–9		
Övriga	1–6	4 069	65
	4–9		

¹ Enligt lönestatistiken är 29 procent av speciallärarna anställda i ortsgrupp 4 och 71 procent i ortsgrupp 5.

För speciallärare med lärarexamen har den genomsnittliga månadslönen för tjänster som lärare 3 och 4 särredovisats medan ingen åtskillnad gjorts för övriga lärarkategorier. Av speciallärarna med examen undervisar c 45 procent i åk 1–6 och c 55 procent i åk 4–9.

Med ovanstående antaganden som grund kan det totala antalet tjänster inom specialundervisningen fördelas på olika lärarkategorier och den totala årslönekostnaden beräknas. Detta framgår av följande sammanställning.

Lärarkategori	Underv i års- kurs	Antal tjänster	Genom- snitt- lig må- nadslön	Total månads- löne- kostnad	Total årslöne- kostnad inkl 26 % i LKP $c \cdot 12 \cdot 1,26 = d$
		a	b	a · b = c	
Behöriga speciallärare	1-6	1 608	3 262	5 245 296	79 308 876
Behöriga speciallärare	4-9	1 965	3 876	7 616 340	115 159 061
Icke behöriga speciallärare med lärarexamen	1-6	2 786	2 989	8 327 354	125 909 592
Icke behöriga speciallärare med lärarexamen	4-9	3 406	3 399	11 576 994	175 044 149
Icke behöriga speciallärare utan examen	1-6				
	4-9	539	2 660	1 433 740	21 678 149
Övriga	1-6				
	4-9	733	4 069	2 982 577	45 069 564
totalt		11 037	3 369	37 182 301	562 196 391

Den totala årslönekostnaden för specialundervisningen uppgår alltså enligt beräkningsmetod III till c 562,2 Mkr.

3.2 Resurstimmar

Det totala resurstimmeuttaget i grundskolan, förutom resurstimmar i slöjd och hemkunskap, uppgår i vanliga klasser till 220 725 Lvtr. Hur dessa Lvtr fördelar sig på olika stadier framgår av kapitel 16 i SIA:s huvudbe-
tänkande och redovisas i nedanstående sammanställning.

Stadium	Lvtr
L	101 127
M	14 590
H	105 008
Totalt	220 725

Antalet Lvtr som bildar underlag för en tjänst varierar mellan olika stadier och ämnen (högstadiet). Lönekostnaderna beräknas därför separat för varje stadium.

3.2.1 Lågstadiet

I vanliga klasser på lågstadiet ger 30 Lvtr upphov till en full tjänst som småskollärare (lärare 1, jfr TFU Avd C). Det totala antalet resurstimmar på lågstadiet bildar alltså underlag för

$$\frac{101\,127}{30} = 3\,371 \text{ tjänster som småskollärare}$$

Antag att

- totala antalet tjänster är placerade i den ”typlönegrad” som gällde bland anställda med tjänst som småskollärare i det obligatoriska skolväsendet 1971-10-01
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Av bilagan till Årsbok för skolan läsåret 1972/73 framgår att de flesta småskollärarna (c 75 %) var placerade i lönegrad U 9, vilken omfattar löneklasserna U 9–12. Enligt 1972 års löneplan utgår i ortsgrupp 5 per månad för löneklass U 9 2 856 kronor och för löneklass U 12 3 244 kronor.

Den totala årslönkostnaden för resurstimmar på lågstadiet blir med ovanstående antaganden:

- a Tjänsterna genomgående placerade i högsta löneklass (U 12)

$$\frac{101\,127}{30} \cdot 3\,244 \cdot 12 \cdot 1,26 = 165\,340\,224 \text{ kronor}$$

Avrundat 165,3 Mkr.

- b Tjänsterna genomgående placerade i lägsta löneklass (U 9)

$$\frac{101\,127}{30} \cdot 2\,856 \cdot 12 \cdot 1,26 = 145\,564\,636 \text{ kronor}$$

Avrundat 145,6 Mkr.

3.2.2 Mellanstadiet

I vanliga klasser på mellanstadiet ger 30 Lvtr upphov till en full tjänst som folkskollärare (lärare 2, Jfr TFU Avd C). Det totala antalet resurstimmar på mellanstadiet bildar alltså underlag för

$$\frac{14\,590}{30} = 486 \text{ tjänster som folkskollärare}$$

Antag att

- totala antalet tjänster är placerade i den ”typlönegrad” som gällde bland anställda med tjänst som folkskollärare i det obligatoriska skolväsendet 1971-10-01
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader

Enligt bilaga till Årsbok för skolan 1972/73 var de flesta folkskollärarna (c 78 %) placerade i lönegrad U 12, löneklass U 12–15. Månadslönen i ortsgrupp 5, enligt 1972 års löneplan, uppgår för löneklass U 12 till 3 244 kronor och för löneklass U 15 till 3 742 kronor.

Den totala årslönkostnaden för resurstimmar på mellanstadiet blir med ovanstående antaganden

- a Tjänsterna genomgående placerade i högsta löneklass (U 15)

$$\frac{14\,590}{30} \cdot 3\,742 \cdot 12 \cdot 1,26 = 27\,516\,271 \text{ kronor}$$

Avrundat 27,5 Mkr

b Tjänsterna genomgående placerade i lägsta löneklass (U 12)

$$\frac{14\,590}{30} \cdot 3\,244 \cdot 12 \cdot 1,26 = 23\,854\,296 \text{ kronor}$$

Avrundat 23,9 Mkr.

3.2.3 Högstadiet

Antalet resurstimmar i vanliga klasser på högstadiet uppgår till totalt 105 008 Lvtr. Antalet Lvtr som bildar underlag för en lärartjänst varierar emellertid mellan olika ämnen på högstadiet. Lönekostnaderna beräknas därför separat för varje grupp av ämnen där undervisningsskyldigheten för lärare uppgår till samma timtal. För resurstimmar i fritt valt arbete (FVA) utgår en fixerad medelsram, varför någon beräkning av det teoretiska antalet tjänster inte behöver utföras. Tjänstgöringsskyldighet för lärare i olika ämnen finns angiven i TFU, Avd C.

Hur antalet Lvtr fördelar sig på olika ämnen finns angivet i resurstimmeavsnittet i bilaga 2. Av följande sammanställning framgår hur antalet Lvtr fördelar sig på de ämneskategorier som kostnadsberäkningarna grundas på.

Ämneskategori	Resurstimmar (Lvtr)
Svenska, orienteringsämnen, språkliga tillvalsämnen (Ty, Fr)	47 033
Övriga tillvalsämnen (Ek, Ko, Tk)	4 758
Maskinskrivning	7 629
Fritt valt arbete (FVA)	45 588
	105 008

Svenska, orienteringsämnen och språkliga tillvalsämnen

Antag att

- 24 Lvtr bildar underlag för en full lärartjänst (TFU Avd C)
- dessa lärartjänster är placerade i den "typlönegrad"¹ som gällde bland anställda adjunkter och ämneslärare (tjänst som lärare 16–19, jfr Ss 15 kap) i det obligatoriska skolväsendet 1971-10-01
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader

I vidstående sammanställning redovisas hur antalet tjänster som adjunkter och ämneslärare fördelar sig procentuellt på olika lönegrader enligt bilaga till årsbok för skolan 1972/73.

¹ Dvs den lönegrad de flesta lärartjänster är placerade i.

Lönegrad (U)	Andel adjunkter och ämneslärare (%)
9	4
10	3
11	1
13	6
14	29
15	16
17	41
Summa	100

I kostnadsberäkningarna har, något förenklat, antagits att tjänsterna fördelar sig ungefär till 60 procent på lönegrad U 14 och till 40 procent på lönegrad U 17.

Månadslön i respektive lönegrad uppgår efter löneplan U 1972, ortsgrupp 5, till

Lönegrad	Löneklass	
	Lägsta	Högsta
14	3 568 (U 14)	4 105 (U 17)
17	4 105 (U 17)	4 762 (U 20)

Med 60 procent av tjänsterna placerade i lönegrad 14 och 40 procent i lönegrad 17 erhålles en högsta genomsnittlig månadslön på 4 368 kronor och en lägsta månadslön på 3 783 kronor.

Total årslönekostnad blir med dessa antaganden:

- a Tjänsterna genomgående placerade i högsta löneklass

$$\frac{47\,033}{24} \cdot 4\,368 \cdot 12 \cdot 1,26 = 129\,427\,291 \text{ kronor}$$

avrundat 129,4 Mkr

- b Tjänsterna genomgående placerade i lägsta löneklass

$$\frac{47\,033}{24} \cdot 3\,783 \cdot 12 \cdot 1,26 = 112\,093\,279 \text{ kronor}$$

avrundat 112,1 Mkr.

Övriga tillvalsämnen (Ek, Ko, Tk)

Antag att

- 27 Lvtr bildar underlag för en full lärartjänst (TFU, Avd C)
- i övrigt gäller samma förutsättningar som ovan

Totala årslönekostnad blir med dessa antaganden:

- a Tjänsterna genomgående placerade i högsta löneklass

$$\frac{4\,758}{27} \cdot 4\,368 \cdot 12 \cdot 1,26 = 11\,638\,442 \text{ kronor}$$

avrundat 11,6 Mkr

b Tjänsterna genomgående placerade i lägsta löneklass

$$\frac{4\,758}{27} \cdot 3\,783 \cdot 12 \cdot 1,26 = 10\,079\,723 \text{ kronor}$$

avrundat 10,1 Mkr.

Maskinskrivning

Antag att

- 30 Lvtr bildar underlag för en full tjänst (TFU Avd C)
- dessa tjänster är placerade i den ”typlönegrad” som gällde bland anställda med tjänst som lärare i maskinskrivning i det obligatoriska skolväsendet 1971-10-01
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Enligt bilaga till Årsbok till skolan var de flesta lärare i maskinskrivning (c 60 %) placerade i lönegrad U 11, löneklass U 11–14. Månadslönen i ortsgrupp 5, enligt 1972 års löneplan uppgår för löneklass U 11 till 3 102 kronor och för löneklass U 14 till 3 568 kronor.

Totala årslönekostnad blir med dessa antaganden:

a Tjänsterna genomgående placerade i högsta löneklass

$$\frac{7\,629}{30} \cdot 3\,568 \cdot 12 \cdot 1,26 = 13\,719\,017 \text{ kronor}$$

Avrundat 13,7 Mkr

b Tjänsterna genomgående placerade i lägsta löneklass

$$\frac{7\,629}{30} \cdot 3\,102 \cdot 12 \cdot 1,26 = 11\,927\,240 \text{ kronor}$$

Avrundat 11,9 Mkr.

Fritt valt arbete (FVA)

Enligt Kungl. Maj:ts kungörelse om statsbidrag till driftskostnader 12 § 5 mom utgår medel för FVA ”med ett belopp som för varje klass på grundskolans högstadium motsvarar fyra gånger arvodet för veckotimme och helt läsår enligt CT 16”.

För löneklass CT 16, ortsgrupp 5 1972/73, uppgår arvodet för veckotimme och helt läsår till 1 594 kronor (Skolförfattning 1973:2 H Ohlsson).

Den totala årslönekostnaden, inklusive ett pålägg med 26 % för sociala kostnader, uppgår därvid till

$$\underbrace{11\,397 \cdot 4}_{\text{antal klasser}} \cdot 1\,594 \cdot 1,26 = 91\,560\,763 \text{ kronor}$$

Avrundat 91,6 Mkr.

¹ Observeras bör att dessa beräkningar endast gäller FVA i vanliga klasser. Totala kostnaden för FVA, inberäknat specialklasser, är således högre (se kapitel 9).

Hela högstadiet

Beroende på tjänsternas fördelning på löneklasser och i vilken form som timarvode utgår (FVA) varierar alltså årslönekostnaden för resurstimmarerna på högstadiet mellan 225,7 och 246,3 Mkr.

3.2.4 Samtliga stadier

Den totala årslönekostnaden för resurstimmeuttaget i grundskolans vanliga klasser enligt löneläget i ortsgrupp 5 1972, kan alltså med gjorda antaganden om löneklassfördelning som grund variera mellan 395,2 och 439,1 Mkr. Hur dessa kostnader fördelar sig på olika stadier sammanfattas i nedanstående tabell.

Stadium	Årslönekostnad Mkr	
	Min	Max
L	145,6	165,3
M	23,9	27,5
H	225,7	246,3
Totalt	395,2	439,1

3.3 Stödundervisning

Omfattningen av stödundervisningsresursen på grundskolans högstadium läsåret 1972/73 uppgick till totalt c 822 Lvtr.

Antag att

- 24 Lvtr bildar underlag för en hel lärartjänst inom stödundervisningen (TFU Avd C)
- dessa lärartjänster är placerade i den "typlönegrad" som gällde bland anställda med tjänst som ämneslärare (tjänst som lärare 17–19, jfr Ss 15 kap) i det obligatoriska skolväsendet 1971-10-01
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Enligt bilaga till Årsbok för skolan 1972/73 var de flesta ämneslärarna (c 85 %) placerade i lönegrad U 14, löneklass U 14–17. Månadslönen i ortsgrupp 5 1972 uppgår för löneklass U 14 till 3 568 kronor och för löneklass U 17 till 4 105 kronor.

Totala årslönekostnad för stödundervisningen blir med ovanstående antaganden:

- a Tjänsterna genomgående placerade i högsta löneklass (U 17)

$$\frac{822}{24} \cdot 12 \cdot 4\,105 \cdot 1,26 = 2\,125\,815 \text{ kronor}$$

avrundat 2,1 Mkr

- b Tjänsterna genomgående placerade i lägsta löneklass (U 14)

$$\frac{822}{24} \cdot 12 \cdot 3\,568 \cdot 1,26 = 1\,847\,725 \text{ kronor}$$

avrundat 1,9 Mkr.

3.4 Särskild undervisning

Totalt motsvarar den särskilda undervisningen i grundskolan c 7 200 Lvtr eller 240–300 lärartjänster beroende på undervisningsskyldigheten för lärare som bedriver undervisningen. I dessa kostnadsberäkningar har förutsatts att Lvtr i särskild undervisning, fördelar sig på stadier på samma sätt som totala antalet elever i grundskolan.

Antag att

- 30 Lvtr bildar underlag för en hel lärartjänst på låg- och mellanstadiet och 24 Lvtr på högstadiet (tjänst som lärare 1, 2 och 16–19, jfr TFU Avd C)
- tjänsterna på respektive stadium är placerade i den "typlönegrad" som gällde bland anställda med tjänst som småskol- och folkskollärare samt ämneslärare i det obligatoriska skolväsendet 1971-10-01
- ett tjänstgöringstillägg för särskild undervisning utgår med 7,30 kronor per undervisningstimme på låg- och mellanstadiet och med 10,25 kronor på högstadiet (AST 29 § 4 MOM)
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Enligt Årsbok för skolan 1972/73 var de flesta tjänster som småskol-, folkskol- och ämneslärare placerade i följande lönegrader

Lärarkategori	Typlöne- grad (U)	Andel av tjänster i lönegrad (%)	Månadslön 1972, ortsgrupp 5 i löneklass (kr)	
			Lägsta	Högsta
Småskollärare	9	75	(9) 2 856	(12) 3 244
Folkskollärare	12	78	(12) 3 244	(15) 3 742
Ämneslärare	14	85	(14) 3 568	(17) 4 105

Under förutsättning att antalet Lvtr fördelar sig på stadier som totala antalet elever i grundskolan erhålles antalet tjänster på respektive stadium.

Stadium	Antal Lvtr	Antal tjänster
L	2 611	2 611/30 = 87
M	2 290	2 290/30 = 76
H	2 299	2 299/24 = 96
Totalt	7 200	259

Med ovanstående antaganden som grund blir den totala årslöne-kostnaden för särskild undervisning, exklusive tjänstgöringstillägg:

a Tjänsterna genomgående placerade i högsta löneklass

Stadium

L: $87 \cdot 3\,244 \cdot 12 \cdot 1,26 = 4\,267\,287$ kronorM: $76 \cdot 3\,742 \cdot 12 \cdot 1,26 = 4\,300\,007$ kronorH: $96 \cdot 4\,105 \cdot 12 \cdot 1,26 = 5\,958\,490$ kronor

Totalt 14 525 784 kronor

Avrundat 14,5 Mkr

b Tjänsterna genomgående placerade i lägsta löneklass

På motsvarande sätt erhålles en årslönekostnad uppgående till c 12,7 Mkr.

Om ett läsår definieras som 40 veckor erhålles en årslönekostnad för tjänstgöringstillägg med:

Stadium

L-M: $7,30 \cdot 40 \cdot 4\,901 \cdot 1,26 = 1\,803\,176$ kronorH: $10,25 \cdot 40 \cdot 2\,299 \cdot 1,26 = 1\,187\,663$ kronor

Totalt 2 990 839 kronor

Avrundat 3,0 Mkr.

Den totala årslönekostnaden för särskild undervisning i grundskolan uppgår alltså lägst till c 15,7 Mkr och högst till c 17,5 Mkr.

3.5 Kvarsittningstimmar

Till "ätgärder för elevs tillrättaförande" i grundskolan (jfr Ss 6 kap 28 §) utgick läsåret 1972/73 totalt c 2 200 Lvtr. Enligt TFU, Avd B 1 kap 4 §, utgår "arvode till lärare vilken utövar uppsikt över elev som ålagts att stanna kvar i skolan efter skoldagens slut som om läraren samma tid i stället fullgjort undervisning på det stadium eleven eller flertalet av eleverna tillhör, eller vid lika antal elever tillhörande skilda stadier, på det högsta stadiet, och fråga är om den undervisning som lärarens tjänstgöring huvudsakligen omfattar". I dessa kostnadsberäkningar har förutsetts att totala antalet Lvtr fördelar sig på stadier på samma sätt som totala antalet elever i grundskolan.

Antag att

- timarvode på respektive stadium utgår enligt den löneklass som har samma nummer som den "typlönegrad" som gällde bland anställda småskol-, folkskol- och ämneslärare i det obligatoriska skolväsendet 1971-10-01 (jfr föregående avsnitt och TFU Avd B 1 kap 6 §)
- timarvode på lågstadiet utgår enligt beteckningen CT, löneklass 9, i ortsgrupp 5 1972 med 30,90 kronor per undervisningstimme
- timarvode på mellanstadiet utgår enligt beteckningen CT, löneklass 12, i ortsgrupp 5 1972 med 35,05 kronor per undervisningstimme
- timarvode på högstadiet utgår enligt beteckningen BT, löneklass 14, i ortsgrupp 5 1972 med 48,20 kronor per undervisningstimme

- ett läsår uppgår till 40 veckor
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Den totala årslönekostnaden för de s k kvarsittningstimarna blir med ovanstående antaganden

Stadium

L: $30,90 \cdot 40 \cdot 798 \cdot 1,26 = 1\,242\,773$ kronor

M: $35,05 \cdot 40 \cdot 700 \cdot 1,26 = 1\,236\,564$ kronor

H: $48,20 \cdot 40 \cdot 702 \cdot 1,26 = 1\,705\,355$ kronor

Totalt 4 184 692 kronor

Avrundat 4,2 Mkr.

3.6 Hela förstärkningsresursen

Den totala årslönekostnaden för personalarbetstimmar inom förstärkningsresursen, enligt löneläget 1972, kan alltså med gjorda antaganden som grund variera mellan 935,7 och 1 068,8 Mkr. I nedanstående sammanställning redovisas en sammanfattning av den *högsta* beräknade lönekostnaden för varje "timtyp" inom förstärkningsresursen uttryckt dels som en totalkostnad, dels som kostnaden per elev i hela grundskolan.

Typ av timmar	Kronor per elev		Totalkostnad Mkr	
	Exklusive sociala kostnader	Inklusive sociala kostnader	Exklusive sociala kostnader	Inklusive sociala kostnader
Specialundervisning	486,2	612,6	480,9	605,9
Resurstimmar	352,3 ¹	443,9 ¹	348,5 ¹	439,1 ¹
Stödundervisning	1,7	2,1	1,7	2,1
Särskild undervisning	14,1	17,7	13,9	17,5
Kvarsittningstimmar	3,3	4,3	3,3	4,2
Totalt	857,6 ¹	1 080,5 ¹	848,3 ¹	1 068,8 ¹

¹ I kap 16 i huvudbetänkandet redovisas en preliminär kostnadskalkyl av förstärkningsresursens värde, som ger något högre kostnader än som redovisas här.

Bilaga 4 Kostnader för s k klassföreståndar- timmar på grundskolans högstadium och i gymnasieskolan

Totala antalet klasser i åk 7–9 på högstadiet var enligt SCB:s elevstatistik per den 15 september 1972/73 12 491.

På gymnasieskolans linjer och nivåplacerade studievägar om minst ett års längd uppgick antalet klasser enligt SÖ (P 1) vid samma tidpunkt till 10 253.

Under förutsättning att klassföreståndaruppgiften värderas till 1 vte per klass erhålles totalt 12 491 vtr på högstadiet och 10 253 vtr i gymnasieskolan.

1 Kostnader på högstadiet

Antag att

- klassföreståndarfunktionen i huvudsak fullgöres av lärare med tjänst 16–19
- 24 vtr bildar underlag för en hel lärartjänst
- dessa lärartjänster är placerade i lönegrad U 14, löneklass U 14–17.
Enligt 1972 års löneplan utgår i ortsgrupp 5 per månad för löneklass U 14 3 568 kronor och för löneklass U 17 4 105 kronor
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Total årskostnad för klassföreståndartimmar blir med ovanstående antaganden:

Löneklass U 17 (Max-värde)

$$\frac{12\,491}{24} \cdot 12 \cdot 4\,105 \cdot 1,26 = 32\,303\,597 \text{ kronor}$$

Löneklass U 14 (Min-värde)

$$\frac{12\,491}{24} \cdot 12 \cdot 3\,568 \cdot 1,26 = 28\,077\,767 \text{ kronor}$$

2 Kostnader på gymnasiet

Antag att

- klassföreståndarfunktionen i huvudsak fullgöres av lärare med tjänst 153
- 21 vtr bildar underlag för en hel tjänst
- dessa lärartjänster är placerade i lönegrad U 17, löneklass U 17–20. Enligt 1972 års löneplan utgår i ortsgrupp 5 per månad för löneklass U 17 4 105 kronor och för löneklass U 20 4 762 kronor
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Total årskostnad för klassföreståndartimmar på gymnasiet blir med ovanstående antaganden:

Löneklass U 20 (Max-värde)

$$\frac{10\,253}{21} \cdot 12 \cdot 4\,762 \cdot 1,26 = 35\,153\,839 \text{ kronor}$$

Löneklass U 17 (Min-värde)

$$\frac{10\,253}{21} \cdot 12 \cdot 4\,105 \cdot 1,26 = 30\,303\,761 \text{ kronor}$$

Den maximala årskostnaden för klassföreståndartimmar uppgår alltså beräknat på löneläget 1972 till c 32 milj kronor på högstadiet och till c 35 milj kronor på gymnasiet.

Bilaga 5 Kostnader för att öka lednings- volymen i rektorsområden

Enligt SÖ:s petita budgetåret 1974/75 uppgick antalet rektorer i grundskolan läsåret 1972/73 till 1 342 och antalet studierektorer till 840.

I en undersökning genomförd av Sveriges Lärarförbund 1972, "Skolledarnas arbetssituation", framgår att medianvärdet för undervisnings-skyldighet för rektor och studierektor uppgår till 7,5 respektive 13,5 vtr.¹

På basis av ovanstående uppgifter kan den ungefärliga sammanlagda undervisningen beräknas

- för rektor 10 065 vtr
- för studierektor 11 340 vtr

Under förutsättning att *rektorernas* undervisningstid vore förlagd till speciellt *stadium* blir årskostnaden (1972 års löneläge) för att överföra den till lärartjänst:

1 Enbart lågstadium

Antag att

- 30 vtr bildar underlag för en hel lärartjänst
- dessa lärartjänster är placerade i lönegrad U 9 (typlönegrad 1971), löneklass U 9–12. Enligt 1972 års löneplan utgår i Ortsgrupp 5 per månad för löneklass U 9 2 856 kronor och för löneklass U 12 3 244 kronor
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Med dessa antaganden blir årskostnaden:

Löneklass U 12 (Max-värde)

$$\frac{10\,065}{30} \cdot 12 \cdot 3\,244 \cdot 1,26 = 16\,456\,033 \text{ kronor}$$

Löneklass U 9 (Min-värde)

$$\frac{10\,065}{30} \cdot 12 \cdot 2\,856 \cdot 1,26 = 14\,487\,803 \text{ kronor}$$

¹ Undervisningsskyldigheten har i undersökningen genomgående redovisats i mellanstadietimmar. Detta leder till en viss överskattning av den reella undervisningsskyldigheten på högstadiet och/eller i specialundervisningen.

2 Enbart mellanstadium

Antag att

- Lärartjänsterna är placerade i lönegrad U 12 (typlönegrad 1971), löneklass U 12–15. Enligt 1972 års löneplan utgår i ortsgrupp 5 per månad för löneklass U 12 3 255 kronor och för löneklass U 15 3 742 kronor
- i övrigt samma antaganden som under punkt 1.

Årskostnaden uppgår då till följande:

Löneklass U 15 (Max-värde)

$$\frac{10\,065}{30} \cdot 3\,742 \cdot 1,26 = 18\,982\,268 \text{ kronor}$$

Löneklass U 12 (Min-värde)

$$\frac{10\,065}{30} \cdot 3\,244 \cdot 1,26 = 16\,456\,033 \text{ kronor}$$

3 Enbart högstadium

Antag att

- lärare i läroämnena övertar rektors undervisning
- 24 vtr bildar underlag för en hel lärartjänst
- dessa lärartjänster är placerade i lönegrad U 14 (typlönegrad 1971), löneklass U 14–17. Enligt 1972 års löneplan utgår i ortsgrupp 5 per månad för löneklass U 14 3 568 kronor och för löneklass U 17 4 105 kronor
- ett pålägg med 26 procent göres för sociala kostnader.

Under dessa antaganden blir årskostnaden:

Löneklass U 17 (Max-värde)

$$\frac{10\,065}{24} \cdot 12 \cdot 4\,105 \cdot 1,26 = 26\,029\,599 \text{ kronor}$$

Löneklass U 14 (Min-värde)

$$\frac{10\,065}{24} \cdot 12 \cdot 3\,568 \cdot 1,26 = 22\,624\,510 \text{ kronor}$$

Under förutsättning att *studierektorernas* undervisningstid vore förlagd till speciellt stadium blir, med samma antaganden som ovan, årskostnaden i kronor för att överföra den till lärartjänst

	Max-kostnad	Min-kostnad
– enbart lågstadium	18 540 628	16 323 068
– enbart mellanstadium	21 386 877	18 540 628
– enbart högstadium	29 326 941	25 490 506

Bilaga 6 Förändrat antal lärartjänster till följd av ändringar i specialundervisningens struktur

1 Bakgrund

I det nuvarande statsbidragssystemet medräknas ej, enligt skolstadgan 5 kap 19 §, elevantalet i *specialklasser* vid beslut om antalet vanliga klasser i grundskolan. Ändras däremot specialundervisningens organisation i en kommun på så sätt att samordnad specialundervisning anordnas i stället för specialklasser, tillhör *samtliga* elever vanliga klasser. Detta förhållande påverkar därmed antalet vanliga klasser, vilka blir fler när gällande delningstal överskrides. Samtidigt kvarstår dock den specialundervisningskvot på högst 0,3 veckotimmar per elev som finansierar specialundervisningen, oberoende om denna organiseras i specialklasser eller i form av samordnad specialundervisning.

En övergång från specialklass till samordnad specialundervisning innebär således att 0,3-kvoten kvarstår och att antalet klasser ökar, dvs en total resursökning erhålles i kommunerna. Nuvarande statsbidragsbestämmelser om specialundervisningen är också utformade så att beslut om att acceptera denna effekt redan är taget. Enligt SIA:s förslag till förändringar i rådande statsbidragssystem kommer bl a samtliga elever att utgöra underlag för bestämmandet av antalet basresurser och därmed den s k basresursens storlek. Detta innebär att den redan accepterade resursökningen inträder.

Med utgångspunkt från nuvarande specialklassvolym och SIA:s förslag till alternativt statsbidragssystem, har utredningen utfört vissa *schablonmässiga* beräkningar på storleken av den accepterade resursökningen, uttryckt i antalet erforderliga lärartjänster. Resursökningen avser här således bara *tillskottet i form av elevveckotimmar till basresursen* enligt det alternativa systemet.

2 Beräkningsmetod

Resursökningens omfattning är i huvudsak beroende av hur många nya basresurser som tillkommer när även eleverna i specialklasser ingår i elevantalet vid beslut om antalet basresurser. Angående antalet nya *undervisningsgrupper* inom basresursen i vissa ämnen på högstadiet behandlas dessa i avsnitt 2.1.

En ny klass i en skolenhet bildas för närvarande varje gång, som överföringen av specialklasselevorna medför att elevantalet i en viss årskurs och klass ökar, så att gällande delningstal överskrides. Av rent praktiska skäl är det emellertid inte möjligt att bestämma det verkliga tillskottet av antalet nya klasser. Detta skulle nämligen förutsätta kännedom om de faktiska klasstorlekarna i varje enskild skola i hela riket samt hur många elever som skulle tillföras varje klass. I utredningens beräkningar, som bygger på nuvarande förhållanden, används i fortsättningen termerna klass och klassmedeltal.

En metod som använts för att *schablonmässigt* beräkna antalet nya "vanliga" klasser för eleverna i specialklasser, har varit tillämpandet av de generella delningstalen för varje årskurs/stadium i vanliga klasser. Beräkningsmetoden tar dock ej hänsyn till exempelvis den regionala fördelningen av specialklasselevorna och hur faktiskt gällande klasstorlekar i vanliga klasser påverkas, så att delningstal överskrides och nya klasser bildas. Vidare har eleverna inte heller fördelats på olika klasstyper vilket innebär att någon hänsyn inte tagits till hur relationen $a/A-b/B$ klasser förändras vid en elevunderlagsökning.

Utredningen har också utfört alternativa beräkningar av resursökningen under antagandet att de faktiskt gällande klassmedeltalen i vanliga klasser förblir oförändrade. Detta trots ökningen av elevunderlaget. De faktiskt gällande klassmedeltalen påverkas, förutom av gällande delningstal, även *sekundärt* av regionala och lokala faktorer: bebyggelsestäthet, skolenheternas storlek, b/B -klassandel och specialklassandel. Tillämpandet av faktiska klassmedeltal medför att antalet nya klasser blir fler, jämfört med ovan och torde också närmare överensstämma med det verkliga antalet. Detta även om bristerna i metoden fortfarande kvarstår, dvs problemet att förutse hur klassmedeltalen påverkas vid en ökning av elevunderlaget.

Vid ökningen av antalet elever kvarstår även problemet att förutse verkan på a/A -klassernas relation till b/B -klasser. Två alternativa beräkningar har därför utförts. Det ena alternativet förutsätter att elever i specialklass av b/B -typ övergår till samma klasstyp i vanliga klasser. Det andra alternativet visar effekten om samtliga specialklasselever övergår till vanliga klasser av a/A -typ.

De i beräkningarna använda klassmedeltalen baseras på statistiska centralbyråns (SCB) grundskolestatistik 1972 avseende elever i vanliga klasser.

Ovan relaterade beräkningsmetoder har, som nämnts tidigare, inte tagit hänsyn till elevernas fördelning på olika skolenheter. För elever med särskilda svårigheter, exempelvis hörsel- och synskador, fordras särskilda lokaler med speciell utrustning för att undervisning skall kunna bedrivas. Detta innebär att en viss koncentration av eleverna erfordras till särskilda skolenheter.

För att belysa effekten om elever med speciella svårigheter även i framtiden koncentreras till vissa skolenheter har beräkningar baserats på situationen i Malmö kommun. Här har även hänsyn kunnat tas till de i nuläget gällande klass- och gruppstorlekarna i vanliga klasser.

Detaljuppgifter om skolorganisationen i Malmö har erhållits från den undersökning som SIA utfört i denna kommun avseende konsekvenserna av ett alternativt statsbidragssystem. Förändringen elever – klasser – grupper i Malmö kommun kan dock knappast anses som representativ för landet som helhet varför beräkningarna bara får ses som ett räkneexempel. Resursökningens totala omfattning blir förmodligen också något överskattad med hänsyn till de förhållandevis höga klassmedeltal som kommunen har i nuläget.

Resursökningen i form av *elevveckotimmar* (Evtr) erhålles i de olika alternativen genom att för varje årskurs och klasstyp multiplicera antalet nya klasser med antalet Evtr enligt Lgr 69. För klasser av b/B-typ har valts det högsta antalet Evtr som tilldelas de årskurser vilka ingår i klassen.

Antalet nya erforderliga hela *lärartjänster*¹, motsvarande ökningen av basresursens storlek, har erhållits genom att dividera det beräknade totala antalet Evtr med undervisningsskyldigheten för lärare. Detta under antagandet att antalet lärarveckotimmar (Lvtr) här är identiskt med antalet Evtr i varje klass. I de olika alternativen har förutsatts att undervisningen på samtliga stadier bedrivs av lärare för specialundervisning (tjänst 3 och 4) vilka har en undervisningsskyldighet uppgående till 26 vtr.

Specialklassvolymen som beräkningarna grundas på omfattar totalt 31 700 elever fördelade på 3 147 klasser. Uppgifterna avser läsåret 1972/73 och är hämtade från SCB:s grundskolestatistik per den 15 september 1972.

Sammanfattningsvis omfattar beräkningarna följande alternativ:

- I Baseras på faktiska klassmedeltal. Alternativ I innebär att specialklasseleverna övergår till samma klasstyp som tidigare medan de i
- II alternativ II övergår till klasser av a/A-typ.
- III Generell tillämpning av gällande delningstal.
- IV Effekten på grundval av situationen i Malmö kommun (räkneexempel).

2.1 Undervisningsgrupper på högstadiet

Eleverna på högstadiet har för en relativt stor del av undervisningstiden bl a möjlighet att välja mellan:²

a) fem *tillvalsämnen*: franska (Fr), tyska (Ty), ekonomi (Ek), konst (Ko) och teknik (Tk).

c) två *alternativa kurser*, allmän (a) och särskild (s) kurs, fyra ämnen: matematik (Ma) engelska (Eng), tyska (Ty) och franska (Fr). De två senare ämnena förekommer med både tre- och tvåårig studiegång.

I de aktuella ämnena organiseras alltså arbetet i *undervisningsgrupper* och inte i klasser. Antalet nya undervisningsgrupper, som bildas på grund av överföringen av specialklass eleverna till vanliga klasser, blir alltså bestämmande för resursökningen.

Reglerna för hur undervisningsgrupperna i matematik, engelska och

¹ Beräkningsmässigt utgör dessa rena undervisningstjänster eller sk volymtjänster och bör ej förväxlas med det verkliga behovet av antalet nyanställda lärare.

² Enligt SIA:s förslag till alternativt statsbidragssystem ingår fritt valt arbete i förstärkningsresursen. Resurstimmar i slöjd och hemkunskap exkluderade (jfr avsnitt 2.2).

tillvalsämnen skall sammansättas anger att minst fem elever måste välja en kurs respektive ett ämne för att grupp skall få anordnas.¹ Det generella delningstalet är 30 vilket överensstämmer med delningstalet för klasser på högstadiet. I beräkningsalternativ III har också detta tal använts.

I beräkningsalternativ I och II, som baseras på faktiskt gällande klassmedeltal, kan varken det generella delningstalet eller det faktiska klassmedeltalet användas för bestämmandet av antalet undervisningsgrupper. Anledningen till detta är att undervisningsgruppernas faktiska storlek kan vara större eller mindre än det faktiska klassmedeltalet och att gruppstorleken varierar mellan olika ämnen och kursalternativ. Genom den kartläggning som SIA utfört över hur eleverna tillbringar sin undervisningstid på högstadiet i grupper av olika storlek har emellertid en ungefärlig gruppstorlek kunnat bestämmas för olika ämnen och kursalternativ. Undervisningstidens fördelning på olika gruppstorlekar framgår av kapitel 14 i huvudbetänkandet. En särskild beräkning av antalet "nya" undervisningsgrupper på högstadiet har därigenom kunnat utföras.

För varje årskurs, ämne och kursalternativ har den gruppstorlek i fördelningen valts där eleverna tillbringar minst hälften av undervisningstiden i grupper som är mindre eller lika stora som den valda (~mellanvärdet). I denna gruppstorlek har den övre klassgränsen använts som delningstal. Tillämpas delningstalen på antalet elever i specialklasser på högstadiet erhålles antalet nya undervisningsgrupper.

Uppgifter om elevernas fördelning på tillvalsämnen och kursalternativ har hämtats från SCB:s grundskolestatistik 1972. För beräkningen av antalet elevveckotimmar och antalet lärartjänster är tillvägagångssättet analogt med det för klasser. Det bör också påpekas att de svagheter i metoden som relaterades i föregående avsnitt även gäller vid bestämmandet av antalet nya undervisningsgrupper, dvs svårigheten att förutsäga hur gruppstorlekarna påverkas vid en elevunderlagsökning.

2.2 Brister i beräkningsmetoderna

På låg- och mellanstadiet har 316 specialklasselever i vissa marginella klasser av Bv-typ ej ingått i materialet. Klassammansättningar är komplicerade med ända upp till sex årskurser i varje klass varför en teoretisk uträkning av antalet nya klasser knappast blir meningsfull. Det fåtal elever som detta berör gör att effekten, uttryckt som ett ökat antal lärartjänster, blir ringa i sammanhanget.

Av beräkningstekniska skäl har även *resurstimmar* i slöjd och hemkunskap (högstadiet) lämnats utanför samtliga alternativ. Detta trots att just dessa resurstimmar enligt SIA:s förslag till alternativt statsbidragssystem fortfarande skall kvarstå som basresurs. Svårigheterna består i att tillämpa reglerna för resurstimmetilldelning enligt Lgr 69. Resurstimmar i dessa ämnen avser den ökning i antalet lärarveckotimmar som uppstår vid en uppdelning av eleverna i undervisningsgrupper och som i sin tur är beroende av klasstorleken. Vidare sker exempelvis resurstimmetilldelningen för slöjdgrupper gemensamt till åk 3–6. Utelämnandet av resurs-

¹ I skolor med bara en eller två klasser kan dock undantag från denna regel medgivas.

timmar i slöjd och hemkunskap innebär att effekten av att överföra specialklasseleverna till vanliga klasser undervärderats något.

Skolstorleken har betydelse för *undervisningsgruppernas storlek*. I en liten skola, med 1–10 klasser på högstadiet, sker enligt SIA:s undersökningar en större del av undervisningen i mindre grupper än i en skola med 20 klasser eller fler. De i beräkningsalternativ I och II valda gruppstorlekarna representerar inte "medianvärdet" för samtliga skolstorlekar i landet, utan endast de skolor som har mellan 11 och 19 klasser på högstadiet. Denna skolstorlek är dock vanligast förekommande i landet varför de valda gruppstorlekarna inte i någon högre grad avviker från det faktiska medianvärdet för samtliga skolstorlekar.

Gruppstorlekarna, enligt SIA:s undersökning, avser också bara de för elever i vanliga klasser av a/A-typ gällande. Av redovisningstekniska skäl har vidare en och samma gruppstorlek tillämpats vid beräkningen av antalet nya undervisningsgrupper i såväl den tre- som tvååriga läroängsen i tyska respektive franska.

Resursökningen enligt alternativ IV, som grundas på situationen i Malmö kommun, får bara ses som ett räkneexempel. Totalt fanns i Malmö kommun läsåret 1972/73 810 elever i specialklasser vilka utgjorde c 2,5 procent av samtliga specialklasselever i landet. Vid en jämförelse med riket som helhet framgår att specialklasseleverna i Malmö är annorlunda fördelade på olika stadier i förhållande till eleverna i vanliga klasser. Nedanstående sammanställning, som redovisar denna jämförelse, visar exempelvis att andelen specialklasselever på högstadiet i Malmö kommun är betydligt lägre än motsvarande andel i hela riket.

Stadium	Andel (%) elever i specialklass	
	Malmö kommun	Riket
L	2,12	2,29
M	3,78	3,81
H	2,80	3,72
Totalt	2,87	3,23

Vid uppmultiplisering av effekterna i Malmö kommun till riksnivå har därför uppgifterna om förändringarna i kommunen vägts med hänsyn till andelen specialklasselever i hela riket. De schablonmässiga beräkningarna baseras också bara på de stadietvisa förändringarna i kommunen.

Storleken av den beräknade resursökningen bör tolkas mot bakgrund av svagheter i de olika beräkningsmetoderna som påpekats ovan samt i avsnitt 2.1 och 2.2.

3 Resultatredovisning

I tabell 1 redovisas i sammanfattad form den ökning av basresursens storlek som uppkommer vid en övergång från undervisning i special-

Tabell I Antal nya tjänster vid övergång från specialklasser till samordnad specialundervisning

Stadie	Alternativ ¹			
	I	II	III	IV
L	364	379	317	669
M	850	656	527	855
H	784	648	510	659
Totalt	1 998	1 683	1 354	2 183

¹ I Baseras på faktiska klassmedeltal. Alternativ I innebär att specialklasseleverna övergår till samma klasstyp som tidigare medan de i alternativ II övergår till klasser av a/A-typ. III Generell tillämpning av gällande delningstal. IV Effekten på grundval av situationen i Malmö kommun (räkneexempel).

klasser till samordnad specialundervisning. Tabellen visar den stadievisa resursökningen uttryckt som antalet nya erforderliga lärartjänster.

Med utgångspunkt från nuvarande specialklassvolym, och de olika antaganden som ligger bakom beräkningsalternativen, motsvaras alltså basresursens ökning av c 1 500–2 000 nya lärartjänster. I samtliga beräkningsalternativ blir antalet nya tjänster störst på mellanstadiet, beroende på det höga antalet Evtr per klass på detta stadium, samt det förhållandevis höga antalet specialklasselever.

Beräkningsgrunderna för de i tabell I angivna antalet nya tjänster redovisas i mer detaljerad form i följande tabellsammanställningar. I sammanställningarna avseende alternativ I–III anges, förutom antalet nya tjänster, även

- antalet elever i specialklass
- antalet nya klasser och undervisningsgrupper
- ökningen av basresursen uttryckt i Evtr.

Resursökningen, till följd av antalet nya undervisningsgrupper på högstadiet, finns därvid särskilt angiven.

Tabell 2 Alternativ I

Antal klasser, Evtr och lärartjänster

Årskurs/ klasstyp	Antal elever i special- klass	Faktiska klassmedel- tal i vanli- ga klasser	Antal "nya" klasser	Bas- resurs (Evtr)	Antal Evtr	Antal nya lärartjänster (Evtr/26)
	1	2	1/2 = 3	4	3·4 = 5	6
a/A 1	1 339	21,09	64	20	1 280	
2	2 210	20,93	106	24	2 544	
3	1 700	20,89	81	30	2 430	
Summa	5 249	20,97	251		6 254	240
4	2 066	24,10	86	34	2 924	
5	2 130	24,12	88	35	3 080	
6	2 579	24,21	107	35	3 745	
Summa	6 775	24,14	281		9 749	375
7	3 085	26,77	115	22	2 530 ¹	
8	3 102	26,64	116	23	2 668	
9	3 024	26,63	114	22	2 508	
Summa	9 211	26,68	345		7 706	296
b 1-2	628	16,10	39	24	936	
2-3	968	15,59	62	27	1 674	
Summa	1 596	16,08	101		2 610	100
bv 1-3	264	11,55	23	27	621	24
B 1 3-4	1 593	18,03	88	32	2 816	
4-5	593	15,92	37	35	1 295	
5-6	2 014	18,46	109	35	3 815	
Summa	4 200	18,22	234		7 926	305
B 2 3-5	95	14,00	7	35	245	
3-6	609	17,41	35	35	1 225	
4-6	1 147	13,74	84	35	2 940	
Summa	1 851	15,02	126		4 410	170
B 7-8 ²	987		92	23	2 116	
B 7-9	903		83	23	1 909	
B 8-9	664		72	23	1 656	
Summa	2 554		247		5 681	219
Totalt	31 700	23,12	1 608			1 729

¹ Exklusive Evtr i matematik, engelska och tillvalsämnen. Dessa beräknas i en separat tabell.² Antalet klasser av denna typ är uteslutande specialklasser varför antalet förutsatts bli oförändrat.

Tabell 3 Alternativ II och III
Antal klasser, Evtr och lärartjänster

Års- kurs	Alternativ II						Alternativ III		
	Antal elever i special- klass	Faktiska klassmedel- tal i van- liga klasser av A/A-typ	Antal "nya" klasser	Bas- resurs (Evtr)	Antal Evtr	Antal nya lärar- tjänster (Evtr/26)	Antal "nya" klasser	Antal Evtr	Antal nya lärar- tjänster (Evtr/26)
	1	2	1/2 = 3	4	3·4 = 5	6	7	7·4 = 8	9
1	1 657	21,09	79	20	1 580		66	1 320	
2	3 123	20,93	149	24	3 576		125	3 000	
3	3 285	20,89	157	30	4 710		131	3 930	
Summa	8 065	20,97	385		9 866	397	322	8 250	317
4	3 713	24,10	154	34	5 236		123	4 182	
5	3 945	24,12	164	35	5 740		132	4 620	
6	4 212	24,21	174	35	6 090		140	4 900	
Summa	11 870	24,14	492		17 066	656	395	13 702	527
7	3 870	26,77	145	22	3 190 ¹		129	2 838 ¹	
8	4 245	26,64	159	23	3 657		142	3 266	
9	3 650	26,63	137	22	3 014		122	2 684	
Summa	11 765	26,68	441		9 861	379	393	8 788	338
Totalt	31 700	23,62	1 318		36 793	1 414	1 110	30 740	1 182

¹ Exklusive Evtr i matematik, engelska och tillvalsämnen. Dessa beräknas i en separat tabell.

Tabell 4 Alternativ I och II
Antal undervisningsgrupper, på högstadiet

Ämne/ kursalt	Årskurs 7			Årskurs 8			Årskurs 9		
	Antal elever i special- klass	Grupp storlek	Antal "nya" grupper	Antal elever i special- klass	Grupp storlek	Antal "nya" grupper	Antal elever i special- klass	Grupp storlek	Antal "nya" grupper
	1	2	1/2 = 3	4	5	4/5 = 6	7	8	7·8 = 9
Ma a s	3 653 207	20 25	183 9	3 980 224	20 25	199 9	3 454 171	20 25	173 7
Totalt	3 860		192	4 204		208	3 625		180
Eng a s	3 707 153	20 25	186 7	4 038 166	20 25	202 7	3 443 182	20 25	172 8
Totalt	3 860		193	4 204		209	3 625		181
Ek	1 143	16	72	1 432	16	90	1 081	16	68
Ko	300	10	30	418	10	42	522	10	53
Tk	2 182	16	137	2 131	16	134	1 809	16	114
Fr III a s	20 33	10 16	2 3	10 31	10 20	1 2	29 53	10 16	3 4
Fr II a s				8	10 20	1	(2	10 16	1)
Ty III a s	144 45	16 20	9 3	101 44	10 25	11 2	57 47	16 20	4 3
Ty II a s				56 5	10 25	6 1	37 8	16 20	3 1
Totalt	3 867		256	4 236		290	3 645		254

Totalt ger antalet nya undervisningsgrupper på högstadiet upphov till en ökning av basresursen motsvarande 269 lärartjänster, beräkningen av antalet Evtr och lärartjänster framgår av följande sammanställning.

Tabell 5 Antal Evtr och lärartjänster på högstadiet

Årskurs	Ämne	Antal "nya" grupper	Antal Evtr/grupp	Totalt antal Evtr	Antal "nya" lärartjänster
		1	2	3	3/26 = 4
7	Ma	192	4	768	
	Eng	193	3	579	
	Tillv	256	4	1 024	
Summa		641		2 371	91
8	Ma	208	4	832	
	Eng	209	3	627	
	Tillv	290	3	870	
Summa		707		2 329	90
9	Ma	180	4	720	
	Eng	181	3	543	
	Tillv	254	4	1 016	
Summa		615		2 279	88
Totalt		1 963		6 979	269

Tabell 6 Alternativ III

Antal undervisningsgrupper, Evtr och lärartjänster på högstadiet. På ett analogt sätt, jämfört med ovan, fast med tillämpandet av det generella delningstalet 30, erhålles:

Årskurs	Antal "nya" grupper	Totala antalet Evtr	Antal "nya" lärartjänster
7	457	1 698	65
8	429	1 428	55
9	371	1 362	52
Totalt	1 257	4 488	172

Tabell 7 Alternativ IV

Grundas enbart på de stadievisa förändringarna i Malmö kommun.

Stadie	Antal nya lärartjänster i Malmö	Antal elever i specialklass i Malmö	Antal nya lärartjänster/100 elever i Malmö	Antal "nya" ¹ lärartjänster/100 elever. Hela riket	Antal elever i specialklass. Hela riket	Antal "nya" lärartjänster i riket
	1	2	1·100/2 = 3	4	5	5/4·100 = 6
L	16,3	211	7,7	8,3	8 065	669
M	24,0	338	7,1	7,2	11 870	855
H	10,5	261	4,0	5,3	11 765	624
Totalt	50,8	810	6,3	6,8	31 700	2 148

¹ Vägdta tal med hänsyn till specialklass elevernas olika fördelning på stadier, jämfört med riket som helhet.

Bilaga 7 Beräkning av antal nya arbetstillfällen
 totalt enligt SIA:s förslag

Följande beräkningar avser enbart tre typer av lärartjänster: småskollärare, folkskollärare och adjunkter. För dessa tjänster redovisas total årslönekostnad enligt 1972 års löneplaner i tabell 1.

Antal tjänster under punkterna 1–6 framräknas med en årslönekostnad inklusive sociala kostnader som grund.

1. Studieledarkonstruktionen på grundskolan

Om vi antar att studieledartjänsterna på grundskolan fördelas lika mellan småskollärare, folkskollärare och adjunkter får vi för en årskostnad på 50 Mkr

totalt $3 \cdot \frac{50\,000\,000}{169\,344}$ tjänster = 885,8 tjänster
dvs 885 hela tjänster.

2. Huvudlärarkonstruktionen på gymnasieskolan

En årskostnad på totalt 17 Mkr räcker till följande antal adjunktstjänster

$\frac{17\,000\,000}{68\,494} = 248,2$ st
dvs 248 hela adjunktstjänster

Tabell 1

Tjänst nr (enl Ss)	Lärare	Typ- löne- klass	Månadslön en- ligt 1972 års löner ortsg 5	Årslön, kr	Årslön inkl 26 % pålägg för sociala kostnader, kr
1	Småskollärare	U 11	3 102	37 224	46 902
2	Folkskollärare	U 14	3 568	42 816	53 948
16	Adjunkt	U 19	4 530	54 360	68 494
Summa				134 400	169 344

3. Mindre utnyttjande av rektor/studierektor som lärare

En årskostnad på totalt 19 Mkr räcker till följande antal folkskollärartjänster

$$\frac{19\,000\,000}{53\,948} = 352,2 \text{ st}$$

dvs 352 hela folkskollärartjänster

4. Bidrag till föräldrakontakter

En årskostnad på 5 Mkr räcker till följande antal folkskollärartjänster

$$\frac{5\,000\,000}{53\,948} = 92,7 \text{ st}$$

dvs 92 hela tjänster

5. Bidrag till föreningskontakter

Samma förutsättningar som under pkt 4, ger 92 hela tjänster.

6. Resursinsatser i gymnasieskolan, åk 1

En årskostnad på 7,8 Mkr är baserad på ett tjänsteunderlag av 113,9 adjunktstjänster enligt bilaga 10 "Förstärkningsanordningar i gymnasieskolan",

dvs 113 hela adjunktstjänster.

7. Vikariat för lärare som genomgått särskild fortbildning i specialpedagogik

En årskostnad av cirka 30 Mkr för 600 lärartjänster.

Bilaga 8 Undervisningsgrupperna i grundskolan. En studie av deras storlek och den tid eleverna tillbringar i grupper av olika storlek

1 Bakgrund och syfte

Undervisningsgruppernas storlek och sammansättning utgör det primära för skolans möjligheter att individualisera undervisningen. Den relativa fördelningen av undervisningsgruppernas storlek på olika stadier, på olika ämnen och på olika elevgrupper uttrycker konkret hur personalresurserna i skolan fördelats och vilka insatser i skolan som prioriterats.

Det har för utredningen varit angeläget att kartlägga hur stor del av sin undervisningstid i skolan eleverna i olika årskurser och ämnen tillbringar i undervisningsgrupper av olika storlekar. Denna studie har tillkommit i syfte att belysa undervisningsgruppernas struktur inom hela grundskolan, dels med avseende på *storlek* uttryckt i antal elever per undervisningsgrupp, dels med avseende på den *tid* uttryckt i elevveckotimmar som eleverna tillbringar i grupper av olika slag.

Majoriteten av grundskolans elever går i vanliga klasser av a/A-typ. Specialklasser, som finns av både a/A- och b/B-typ, och vanliga klasser av b/B-typ har en avvikande struktur speciellt med avseende på storlek i jämförelse med vanliga klasser av a/A-typ. Antal elever per klass är lägre och delning av klass i olika undervisningsgrupper följer andra mönster som ofta är komplicerade. Att ge en någorlunda korrekt beskrivning av undervisningsgruppernas struktur i specialklasser och vanliga klasser av b/B-typ skulle kräva ett omfattande arbete.

SIA har därför prioriterat en kartläggning av gruppstrukturen i endast vanliga a/A-klasser.

Den administrativa klassen utgör som regel undervisningsgrupp endast om samtliga ämnen är obligatoriska för samtliga elever, ingen kursuppdelning förekommer och antalet lärarveckotimmar är identiskt med antalet elevveckotimmar i varje klass. Då så inte är fallet blir *undervisningsgrupperna* andra än *klassgrupperna*.

Undervisningsgrupperna kommer att få annan storlek än klasserna genom

- 1 systemet med tillvalsämnen
- 2 systemet med kursuppdelade ämnen (allmän och särskild kurs) och uppdelning i slöjd, hemkunskap och gymnastik

- 3 tilldelning av resurstimmar, d v s fler lärarveckotimmar än elevveckotimmar
- 4 tilldelning av lärarveckotimmar för samordnad specialundervisning
- 5 tilldelning av lärarveckotimmar för särskild undervisning
- 6 tilldelning av lärarveckotimmar för allmän stödundervisning
- 7 tilldelning av lärarveckotimmar för stödundervisning åt invandrarbarn.

Endast punkterna 1–3 beaktas i föreliggande studie. De verkliga gruppstorlekarna i grundskolan är därför genomgående *mindre* än vad som redovisas här. Detta sammanhänger framförallt med omfattningen av den samordnade specialundervisningen (pkt 4).

För låg- och mellanstadierna beskrivs gruppstrukturen med en metod (se avsnitt 2.1) som baserar sig på det faktiska elevunderlaget och klasstorlekarna läsåret 1972/73 samt på bestämmelser och anvisningar ur läroplan, skolstadga och skollag. För dessa stadier redovisas alltså en bild av det genomsnittliga förhållandet för samtliga elever i vanliga a/A-klasser inom respektive årskurs på grundskolans låg- och mellanstadier läsåret 1972/73.

För högstadiets del är bilden av gruppstrukturen mer komplicerad. Systemet med tillvalsämnen (pkt 1), möjlighet att läsa allmän eller särskild kurs i vissa ämnen (pkt 2) samt resurstimmetilldelningen (pkt 3) påverkar bildandet av undervisningsgrupper. Att beräkna en allmängiltig gruppstorleksmodell utifrån statistik över antal elever och klasser samt bestämmelser och anvisningar i läroplan, skolstadga och skollag är omöjligt för högstadiet. Här har i stället valts att beskriva det faktiska förhållandet i ett 50-tal skolenheter med högstadium den 15 september 1973.

Skolenheterna är utvalda med ett proportionellt stratifierat slumpmässigt urvalsförfarande vilket medför att urvalet kan anses representativt för landets övriga skolenheter med högstadium om jämförelsen hålls inom respektive strata.

SÖ redovisar i ett PM från 1971¹ hur elevernas totala undervisningstid i åk 7 fördelar sig på grupper av olika storlek. Materialet omfattar hela N-län och beskriver det faktiska förhållandet läsåret 1970/71. Resultaten i detta PM överensstämmer bra med vad som framkommit i föreliggande studie för årskurs 7. Någon motsvarande jämförelse för övriga årskurser har inte kunnat utföras då tillgången på statistiskt material som belyser gruppstrukturen i grundskolan (och gymnasieskoan) är så gott som obefintlig.

2 Metod och material

2.1 Låg- och mellanstadierna

Materialet omfattar samtliga elever i vanliga klasser av a/A-typ på grundskolans låg- och mellanstadier läsåret 1972/73. Uppgifter om antal elever, antal klasser och klasstorlek är hämtade ur SM Nr U 1973:20 "Grundskolan den 15 september 1972".

¹ SÖ, ur B Jacobsson/BD, PM 1971-04-15.

Undervisningsgruppernas storlek påverkas på dessa stadier endast av tilldelningen av resurstimmar och delningsbestämmelser för slöjdgrupperna. I alla ämnen utom slöjd är undervisningsgrupperna identiska med klassgrupperna de lektioner som klassen inte delas i två grupper med hjälp av resurstimmarna.

Här har då antagits att undervisningsgrupperna i gymnastik genomgående inte är könsåtskilda i åk 1–6, utan att pojkar och flickor undervisas tillsammans i de vanliga klassgrupperna. I gymnastiksupplementet till Lgr 69 står det visserligen (s 4) att könsåtskillnad skall genomföras ”om det är möjligt redan från åk 5”. Något belägg för att detta skulle förekomma i de flesta skolenheter med åk 5 och 6 finns inte.

”Med resurstimme förstås antal Lvtr som överstiger antal Evtr i ämne eller ämnesgrupp”, Lgr 69 allm best pkt 2, s 110. Här antages genomgående att resurstimme alltid används till att dela klassen i två lika stora undervisningsgrupper. Vid udda antal elever i klassen får dock den ena gruppen en elev mer än den andra.

Följande tabell är ett utdrag ur tabell 5 i SM Nr U 1972:20.

Tabell 1 Antal vanliga klasser av a/A-typ den 15 september 1972 efter årskurs och storlek.

Antal elever i klassen	Årskurs					
	1	2	3	4	5	6
–10	47	29	30	15	9	17
11	28	23	16	12	4	11
12	44	43	37	22	17	13
13	69	55	62	33	24	17
14	105	103	91	30	32	33
15	115	130	113	54	57	58
16	172	162	153	80	90	81
17	203	227	243	112	85	91
18	300	330	313	109	117	114
19	356	462	401	139	140	125
20	482	533	507	151	152	147
21	590	591	536	250	213	192
22	653	674	580	233	238	239
23	712	664	523	288	296	270
24	665	589	537	340	334	328
25	643	506	473	359	379	326
26	126	123	141	373	398	340
27	25	31	28	346	337	356
28	2	6	7	336	318	328
29		3	7	310	288	314
30	2	2	2	266	232	246
31				43	45	45
32	1			13	9	10
33				3	2	1
34		1				2
35	1					
36						
Summa	5 341	5 287	4 800	3 917	3 816	3 704

I det fortsatta resonemanget har valts att indela gruppstorleken (= antalet elever per undervisningsgrupp) i storleksklasser med klassbredden 5 elever. Följande storleksklasser används:

- 10 elever/grupp
- 11-15 elever/grupp
- 16-20 elever/grupp
- 21-25 elever/grupp
- 26-30 elever/grupp
- 31- elever/grupp

Om i = antal elever per klass och x_i = antal klasser med i elever fås följande uttryck för antalet undervisningsgrupper (grpr) som bildas inom de olika storleksklasserna om alla klasser halveras:

Antal elever/grupp	Antal grupper
-10	$2 \cdot \sum_{i=10}^{20} x_i + x_{21}$
11-15	$x_{21} + 2 \cdot \sum_{i=22}^{20} x_i$
16-20	$2 \cdot x_{31}$

På grundskolans lågstadium blir antalet hela och halverade klasser inom de olika storleksklasserna som framgår av tabell 2.

Tabell 2 Lågstadiet. Antal klasser samt antal undervisningsgrupper, som bildas då alla klasser halveras, fördelade efter årskurs och storleksklass.

Antal elever/ grupp	Antal klasser			Antal grpr som uppstår då klasserna halveras		
	åk 1	åk 2	åk 3	åk 1	åk 2	åk 3
-10	47	29	30	4 432	4 785	4 468
11-15	361	354	319	6 246	5 787	5 132
16-20	1 513	1 714	1 617	4	2	
21-35	3 263	3 024	2 649			
26-	157	166	185			
Summa	5 341	5 287	4 800	10 682	10 574	9 600

På mellanstadiet tillbringar eleverna de flesta lektionerna i sin odelade klassavdelning. Endast en resurstimme förekommer i varje årskurs och då endast om klassen har 21 eller fler elever.

Om i = antal elever per klass och x_i = antal klasser med i elever fås följande uttryck för antalet undervisningsgrupper som bildas inom de olika storleksklasserna om endast klasser med 21 eller fler elever halveras.

Antal elever/grupp	Antal grupper
-10	$x_{10} + x_{21}$
11-15	$\sum_{i=11}^{15} x_i + x_{21} + 2 \cdot \sum_{i=22}^{30} x_i$
16-20	$\sum_{i=16}^{20} x_i + 2 \cdot x_{31}$

För mellanstadiet redovisas i tabell 3 uppgifter om antal hela och halverade klasser motsvarande de som redovisas i tabell 2 för lågstadiet.

Tabell 3 Mellanstadiet. Antal hela klasser samt antal undervisningsgrupper, som bildas efter det att klasser med 21 eller fler elever halverats, fördelade efter årskurs och storleksklass.

Antal elever/ grupp	Antal klasser			Antal grpr efter halvering av klasser med 21 eller fler elever		
	åk 4	åk 5	åk 6	åk 4	åk 5	åk 6
-10	15	9	17	265	222	209
11-15	151	134	132	6 146	6 032	5 863
16-20	591	584	558	666	651	629
21-25	1 470	1 460	1 355			
26-30	1 631	1 573	1 584			
31-	59	56	58			
Summa	3 917	3 816	3 704	7 077	6 905	6 701

I de ämnen där resurstimmar förekommer beräknas antal undervisningsgrupper fördelade efter storlek på följande sätt.

Eleverna i en viss årskurs (Å) tilldelas i ämnet Å enligt läroplanen x Evtr och y Lvtr, då $y > x$ fås $(y-x)$ resurstimmar. Av den totala lektionstiden i ämnet Å tillbringar dessa elever $[x-(y-x)] = 2x-y$ Evtr i sin odelade klassavdelning och $(y-x)$ Evtr i undervisningsgrupper som består av den halverade klassen.

Sätt K_I = totala antalet klasser i årskurs Å inom storleksklass I
 G_I = totala antalet undervisningsgrupper inom storleksklass I efter "halvering" av klassen i åk Å
 I = -10, 11-15, 16-20, 21-25, 26-30, 31-elever/grupp.

Av den sammanlagda lektionstiden i ämnet Å för alla elever i årskurs Å tillbringas då $[(2x-y) K_I + (y-x) G_I]$ Evtr i undervisningsgrupper som tillhör storleksklass I.

Beräkningarna exemplifieras i tabell 4 för ämnet svenska i årskurs 1. Här är $x = 9$ Evtr, $y = 15$ Lvtr samt $(y-x) = 6$ resurstimmar.

Antal Evtr blir $(2x-y) K_I + (y-x) G_I = 3 K_I + 6 G_I$.

Tabell 4 Svenska i åk 1

Antal elever/ grupp (storlekssklass 1)	Antal hela klasser	Antal grpr efter halvering av klasserna	Sammanlagda antalet	
			Evtr	(%)
	K _I	G _I	3 · K _I + 6 · G _I	
–10	47	4 432	26 733	(33,4)
11–15	361	6 246	38 559	(48,1)
16–20	1 513	4	4 563	(5,7)
21–25	3 263		9 789	(12,2)
26–	157		471	(0,6)
Summa	5 341	10 682	80 115	(100,0)

Gruppindelningen i ämnet slöjd i åk 3–6 företer en mer komplicerad bild än för övriga ämnen på grundskolans låg- och mellanstadier. Om antal undervisningsgrupper och deras storlek skulle framräknas med ledning av läroplan och skolstadga fordras ett förtydligande av definitionen av resurstimmar ty resurstimmetilldelningen i ämnet slöjd sker gemensamt till årskurserna 3–6 inom en skolenhet. Tillgängligt statistiskt material över slöjdgrupper i grundskolan¹ läsåret 1972/73 visar dessutom att det faktiska antalet undervisningsgrupper i slöjd överstiger det antal man skulle få om delningsbestämmelserna i Lgr 69 (allm best pkt 11) tillämpades exakt. Det överskjutande antalet slöjdgrupper finansieras med kommunala bidrag.

Här har i stället valts att beskriva slöjdgruppernas struktur med utgångspunkt från en urvalsundersökning "Slöjdgrupper inom grundskolan hösten 1972" (SÖ 1972-12-19, Teemant, Staaf, Åryd). Enligt detta material fanns det i vanliga a/A-klasser totalt c 7 800 slöjdgrupper med elever i huvudsak från åk 3 samt c 19 700 slöjdgrupper med elever från mellanstadiet. För att kunna separera uppgifterna om antal slöjdgrupper på mellanstadiet efter olika årskurser antages nedan att antalet slöjdgrupper förekommer i samma proportioner som antal vanliga A-klasser inom de olika årskurserna på mellanstadiet.

Antal vanliga A-klasser på mellanstadiet läsåret 1972/73 var totalt 11 437 varav

i åk 4 3 917 i åk 5 3 816 i åk 6 3 704

För varje gruppstorlekssklass beräknas

$$g_4 = \frac{3\,917}{11\,437} \cdot g_M \quad g_5 = \frac{3\,816}{11\,437} \cdot g_M \quad g_6 = \frac{3\,704}{11\,437} \cdot g_M$$

där g_4 , g_5 , och g_6 , och g_M är antal slöjdgrupper inom storlekssklassen i årskurs 4, 5 och 6 respektive på hela mellanstadiet.

Totala antalet slöjdgrupper med elever i huvudsak från vanliga a/A-klasser redovisas för åk 3 i tabell 5 och för åk 4–6 i tabell 6. Uppgifterna i kolumn 1 i de båda tabellerna är hämtade ur ovan nämnda urvalsundersökning.

¹ En totalinventering av antalet slöjdgrupper i vanliga klasser på grundskolans låg- och mellanstadier som redovisas i ett PM från SÖ, 1972-08-24 Teemant.

Tabell 5 Antal slöjdgrupper i åk 3, vanliga a-klasser.

Antal elever/ grupp	Åk 3	
	antal grpr	avrundat antal
-10	1 492	1 500
11-15	4 781	4 800
16-20	1 428	1 400
21-	87	100
Summa	7 788	7 800

Tabell 6 Antal slöjdgrupper i åk 4-6, vanliga A-klasser.

Antal elever/ grupp	Antal slöjdgrupper							
	åk 4–6		åk 4		åk 5		åk 6	
	(g _M)	exakt (g ₄)	avrundat antal	exakt (g ₅)	avrundat antal	exakt (g ₆)	avrundat antal	
–10	1 840	629	650	615	600	596	600	
11–15	14 664	5 015	5 000	4 898	4 900	4 751	4 750	
16–20	3 072	1 051	1 050	1 026	1 050	995	1 000	
21–	151	52	50	50	50	49	50	
Summa	19 727	6 747	6 750	6 589	6 600	6 392	6 400	

2.2 Högstadiet

2.2.1 Inledning

De faktorer som påverkar bildandet av undervisningsgrupper på högstadiet är flera och mer komplicerade än på låg- och mellanstadierna. Den metod som beskrivs i avsnitt 2.1 kunde därför inte användas för högstadiet. Här har i stället valts att göra en beskrivning av det faktiska förhållandet i ett representativt urval av skolenheter med högstadium läsåret 1973/74 och låta detta ligga till grund för en modell av gruppstrukturen inom grundskolans högstadium. Nedan redovisas denna urvalsundersökning.

Med den urvalsmetod som använts kan den genomsnittliga andelen av den totala lektionstiden som eleverna i detta urval tillbringar i undervisningsgrupper av olika storlek anses representativ för förhållandet i övriga skolenheter med högstadium om jämförelsen hålles inom samma strata.

2.2.2 Allmän beskrivning av undersökningen

Undersökningen begränsades till att omfatta gruppstrukturen i vanliga A-klasser på grundskolans högstadium.¹ Endast två vanliga B-klasser fanns läsåret 1972/73. Handlingsfriheten inom en skolenhet vid bildandet av undervisningsgrupper på högstadiet är hårt uppbunden av skollag, skol-

¹ Elever från specialklasser ingår dock i vissa fall i undervisningsgrupperna, främst i tillvalsämnena Ek, Ko och Tk, sammanlagt berörs dock endast 50 av totalt 10 805 grpr på högstadiet (0,5 %).

stadga och läroplan. Variationerna *mellan* olika skolenheter bör därför inte påverkas av sådana yttre faktorer som kommuntyp, tätortsgrad och geografiskt läge. Däremot kan antalet elever inom de olika årskurserna på högstadiet tänkas påverka gruppstrukturen. För att ta hänsyn till detta har högstadieskolorna indelats i tre storleksklasser (strata) och inom dessa strata har sedan urvalet skett. Sammanlagt ett 50-tal skolenheter med högstadium ansågs tillräckligt för att få en bild av förhållandet i det 820-tal högstadieskolor som fanns läsåret 1972/73.

Till var och en av skolorna sändes tre exemplar av planeringsblanketten för organisationsplanen på högstadiet tillsammans med ett missiv adresserat till rektor för högstadieskolan. I missivet ombads rektor ifylla exakta uppgifter om antal elever, undervisningsgrupper och lärarveckotimmar för årskurserna 7, 8 och 9 på respektive blankett. Uppgifterna skulle avse läget 1973-09-15. Detaljerade anvisningar för blankettens ifyllande finns tryckt på denna. Missiv och planeringsblankett finnes i appendix C.

De inkomna uppgifterna bearbetades och granskades separat för varje årskurs och strata. Resultatredovisningen är uppdelad i nio punkter, d v s för

åk 7 inom strata I, strata II respektive strata III,

åk 8 inom strata I, strata II respektive strata III,

och åk 9 inom strata I, strata II respektive strata III.

2.2.3 Urvalsplan

Undersökningen planerades sommaren 1973 varför en förteckning över skolenheter med högstadium från läsåret 1972/73 fick ligga till grund för urvalet trots att läget den 15 september 1973 skulle beskrivas. Detta medförde att en av skolorna i urvalet visade sig ej längre ha högstadium läsåret 1973/74.

I SÖ:s organisationsundersökning 1972¹ finns uppgifter om antal skolenheter med högstadium samt antal elever vid dessa skolor fördelade efter antal parallellklasser inom olika årskurser. Ur detta material framgår att de flesta högstadieskolorna har 4–6 parallellklasser (c 63 %) och att de flesta högstadieelever går i dessa skolor (c 67 %).

I tabell 7 redovisas en bearbetning av dessa uppgifter efter en indelning av antal parallellklasser i storleksklasserna 1–3, 4–6 och 7 eller flera parallellklasser. Dessa storleksklasser ansågs lämpliga att använda för en stratifiering av populationen.

¹ "Statistikrapport organisationsundersökning 72" SÖ, P1, Teemant 1973-09-11.

Tabell 7 Skolenheter med högstadium läsåret 1972/73 samt antal elever vid dessa skolor efter årskurs och skolstorleksklass (= antal parallellklasser). Antal och procent.

Åk 7

Antal parallellklasser	Skolenheter			Elever		
	Antal	%	Avrundad %	Antal	%	Avrundad %
1-3	199	24,9	25	12 472	12,4	12
4-6	500	62,7	63	67 127	66,8	67
7-	99	12,4	12	20 951	20,8	21
Summa	798	100,0	100	100 550	100,0	100

Åk 8

1-3	196	24,6	25	12 216	12,3	12
4-6	506	63,6	64	67 497	67,8	68
7-	94	11,8	12	19 808	19,9	20
Summa	796	100,0	100	99 521	100,0	100

Åk 9

1-3	180	22,7	23	10 936	10,7	11
4-6	495	62,4	62	66 021	64,9	65
7-	118	14,9	15	24 838	24,4	24
Summa	793	100,0	100	101 795	100,0	100

Populationen omfattade 822 skolenheter med högstadium.

Populationen indelades i tre strata efter följande mönster.

Strata	Antal paralleller på högstadiet	Antal klasser på högstadiet	Antal skolor av 822, procent
I	1-3	1-10	c 24
II	4-6	11-19	c 63
III	7-	20-	c 13

Urvalet omfattade 50 av dessa skolenheter. De fördelades på strata I, II och III i proportionerna 24:63:13. Exakt blir detta 12, 31,5 respektive 6,5 skolor. Då ett relativt sett större antal elever går i de skolor som tillhör strata III valdes att avrunda antalet skolor till

12 inom strata I

30 inom strata II

8 inom strata III

Inom varje strata valdes sedan skolorna ut slumpmässigt enligt en mekanism som beskrivs i avsnitt 2.2.4.

2.2.4 Urvalsmekanism

Vid själva urvalsförfarandet användes en datalista över skolenheter och rektorsområden (ro) inom grundskolan läsåret 1972/73.¹ I denna lista är skolenheter med högstadium numrerade först efter ro och sedan, om det finns flera högstadienheter inom samma ro, efter skolenheter. För att förenkla urvalsförfarandet begränsades populationen till att gälla 804 skolenheter, en från varje ro. I de ro som hade flera skolenheter med högstadium valdes den första av skolorna. Den eventuella precisionsförlust som uppstår vid detta förfarande kan diskuteras först efter ett studium av de 18 skolenheter som här utesluts ur ursprungspopulationen.

Med hjälp av en slumptabell² slumpas ett tresiffrigt tal x till startpunkt. Om $0 \leq x \leq 804$ valdes ro nr x ut ur datalistan och antal högstadielklasser används som stratifieringsvariabel. Tabellen läses sedan radvis siffra för siffra åt höger. D v s de tre siffror som står närmast till höger om x i tabellen bildar nästa slumpstal. Ligger x utanför intervallet $[0, 804]$ tages nästa tresiffriga tal.

Med hjälp av stratifieringsvariabeln placeras skolorna in i respektive strata. Skolor med 1–10 klasser på högstadiet (vanliga A-klasser) placeras i strata I, skolor med 11–19 klasser i strata II och skolor med 20 eller fler klasser i strata III.

När något strata är fullt, d v s innehåller 12, 30 respektive 8 skolenheter, slopas ro som tillhör detta strata och ett nytt slumpstal väljes.

2.2.5 Urvalets innehåll och bortfall

Från samtliga 50 skolor i urvalet inkom svar, i vissa fall först efter telefonkontakt. Av de 12 skolor som tillhörde strata I utgår två ur materialet, en hade ej högstadium och en hade endast specialklasser läsåret 1973/74. Av de övriga 10 fanns endast åk 7 i en skola samt endast åk 8 och 9 i en skola. För de olika årskurserna inom strata I redovisas alltså uppgifter från sammanlagt 9 skolor.

Bland de 30 skolorna i strata II kom tyvärr Ljungbyskolan i Kalmar att ingå. Då SIA-försök med fri resursanvändning pågick vid skolan detta läsår ansågs inte gruppstrukturen vara jämförbar med övriga skolenheter, varför skolan uteslöts ur materialet. I övriga 29 skolor fanns alla årskurser på högstadiet representerade.

Av de 8 skolorna i strata III finns samtliga med i redovisningen för de olika årskurserna.

¹ Tabell 1A "Lista över skolenheter och ro" organisationsundersökningen 1972 SÖ, P1.

² Table A-1: "Random numbers" i "Introduction to Statistical Analysis", Dixon and Massey.

2.2.6 Bearbetning och kodning

Varje strata bearbetades separat. Inom strata bearbetades uppgifterna för de olika årskurserna separat.

Vid en första genomgång av materialet noterades antal undervisningsgrupper (grpr) för varje ämne och gruppstorlek. Allmän och särskild kurs i ett ämne betraktas här som två "ämnen". Gruppstorlek, d v s antal

elever per undervisningsgrupp, redovisas efter storlekssklasserna -10, 11-16, 17-20, 21-25, 26-30 och 30- elever. Här bör observeras att klassbredderna är olika. Den övre klassgränsen har satts till 16 i storlekssklass två i stället för till 15, vilket var fallet i studien av gruppstrukturen på låg- och mellanstadierna. I vissa ämnen på högstadiet sker resurstimetilldelning endast om undervisningsgruppen har 17 eller fler elever. Det har därför ansetts vara av intresse att kunna utläsa ur materialet hur stor del av undervisningsgrupperna i dessa ämnen som har 17 eller fler elever.

I de ämnen där resurstimmar förekommer halverades de grupper som hade erforderligt antal elever för att resurstimmar skall utgå. Dessa grupper noterades dels efter gruppstorlek, dels efter antal resurstimmar.

Vid en andra genomgång av materialet beräknades den totala lektionstiden uttryckt i Evtr inom respektive ämne fördelat efter gruppstorlek. Samma beräkningsmetod användes som för låg- och mellanstadierna (se avsnitt 2.1). Det totala antalet Evtr inom de olika ämnena kontrollerades sedan mot de uppgifter om antal Lvtr som fanns angivet på organisationsblanketten.

Därefter summerades dels det totala antalet undervisningsgrupper, dels det totala antalet Evtr för samtliga ämnen inom de olika gruppstorlekssklasserna. Dessa summor redovisas i tabellerna i en rad rubricerad "alla ämnen".

Sist utfördes procentberäkning på alla radsummer. Inom varje strata, årskurs och ämne beräknades alltså den procentuella andelen av den sammanlagda lektionstiden (Evtr) som eleverna i materialet tillbringade i undervisningsgrupper av olika storlek. Uppgifterna i raden "alla ämnen" visar den procentuella fördelningen av den totala lektionstiden (Evtr) för eleverna inom respektive årskurs och strata efter gruppstorlekssklass.

3 Resultat

3.1 *Låg- och mellanstadierna*

3.1.1 Totala antalet undervisningsgrupper efter årskurs, ämne och gruppstorlek

I ämnet musik är undervisningsgrupperna identiska med klassgrupperna på låg- och mellanstadierna. I avsnitt 3.1.1 kan alltså den faktiska klasstorleken i åk 1-6 utläsas ur raden "Mu" i respektive tabell.

Lågstadiet Antal grupper

Åk 1

Ämne	Gruppstorlek					Summa
	- 10	11-15	16-20	21-25	26-	
Sv	4 479	6 607	1 517	3 263	157	16 023
Ma	4 479	6 607	1 517	3 263	157	16 023
Mu	47	361	1 513	3 263	157	5 341
Gy	47	361	1 513	3 263	157	5 341
Oä	4 479	6 607	1 517	3 263	157	16 023
Summa	13 531	20 543	7 577	16 315	785	58 751

Åk 2

Sv	4 814	6 141	1 716	3 024	166	15 861
Ma	4 814	6 141	1 716	3 024	166	15 861
Mu	29	354	1 714	3 024	166	5 287
Gy	29	354	1 714	3 024	166	5 287
Oä	4 814	6 141	1 716	3 024	166	15 861
Summa	14 500	19 131	8 576	15 120	830	58 157

Åk 3

Sv	4 498	5 451	1 617	2 649	185	14 400
Ma	4 498	5 451	1 617	2 649	185	14 400
Eng	30	319	1 617	2 649	185	4 800
Mu	30	319	1 617	2 649	185	4 800
Gy	30	319	1 617	2 649	185	4 800
Oä	30	319	1 617	2 649	185	4 800
Delsumma	9 116	12 178	9 702	15 894	1 110	48 000
Sl	1 500	4 800	1 400	100		7 800
Summa	10 616	16 978	11 102	15 994	1 110	55 800

Mellanstadiet Antal grupper

Åk 4

Ämne	Gruppstorlek					Summa	
	-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-	
Sv	280	6 297	1 257	1 470	1 631	59	10 994
Ma	15	151	591	1 470	1 631	59	3 917
Eng	15	151	591	1 470	1 631	59	3 917
Mu	15	151	591	1 470	1 631	59	3 917
Te	15	151	591	1 470	1 631	59	3 917
Gy	15	151	591	1 470	1 631	59	3 917
Oä	15	151	591	1 470	1 631	59	3 917
Delsumma	370	7 203	4 803	10 290	11 417	413	34 496
Sl	650	5 000	1 050	50			6 750
Summa	1 020	12 203	5 853	10 340	11 417	413	41 246

Åk 5

Sv	9	134	584	1 460	1 573	56	3 816
Ma	9	134	584	1 460	1 573	56	3 816
Eng	231	6 166	1 235	1 460	1 573	56	10 721
Mu	9	134	584	1 460	1 573	56	3 816
Te	9	134	584	1 460	1 573	56	3 816
Gy	9	134	584	1 460	1 573	56	3 816
Oä	9	134	584	1 460	1 573	56	3 816
Delsumma	285	6 970	4 739	10 220	11 011	392	33 617
Sl	600	4 900	1 050	50			6 600
Summa	885	11 870	5 789	10 270	11 011	392	40 217

Åk 6

Sv	17	132	558	1 355	1 584	58	3 704
Ma	17	132	558	1 355	1 584	58	3 704
Eng	226	5 995	1 187	1 355	1 584	58	10 405
Mu	17	132	558	1 355	1 584	58	3 704
Te	17	132	558	1 355	1 584	58	3 704
Gy	17	132	558	1 355	1 584	58	3 704
Oä	17	132	558	1 355	1 584	58	3 704
Delsumma	328	6 787	4 535	9 485	11 088	406	32 629
Sl	600	4 750	1 000	50			6 400
Summa	928	11 537	5 535	9 535	11 088	406	39 029

3.1.2 Totala antalet Evtr efter årskurs ämne och gruppstorlek

Lågstadiet Antal Evtr

Åk 1

Ämne	Gruppstorlek					Summa
	-10	11-15	16-20	21-25	26-	
Sv	26 733	38 559	4 563	9 789	471	80 115
Ma	13 343	19 099	1 525	3 263	157	37 387
Mu	47	361	1 513	3 263	157	5 341
Gy	47	361	1 513	3 263	157	5 341
Oä	4 620	7 690	6 056	13 052	628	32 046
Summa	44 790	66 070	15 170	32 630	1 570	160 230

Åk 2

Sv	14 587	20 193	13 718	24 192	1 328	74 018
Ma	9 628	12 282	3 432	6 048	332	31 722
Mu	29	354	1 714	3 024	116	5 287
Gy	58	708	3 428	6 048	332	10 574
Oä	4 930	7 557	8 572	15 120	830	37 009
Summa	29 232	41 094	30 864	54 432	2 988	158 610

Åk 3

Sv	4 708	7 084	12 936	21 192	1 480	48 000
Ma	4 588	6 408	6 468	10 596	740	28 800
Eng	60	638	3 234	5 298	370	9 600
Mu	60	638	3 234	5 298	370	9 600
Gy	90	957	4 851	7 947	555	14 400
Oä	210	2 233	11 319	18 543	1 295	33 600
Delsumma	9 716	18 558	42 042	68 874	4 810	144 000
Sl	3 000	9 600	2 800	200		15 600
Summa	12 716	28 158	44 842	69 074	4 810	159 600

Mellanstadiet Antal Evtr

Åk 4

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-	
Sv	385	7 354	5 394	11 760	13 048	472	38 413
Ma	75	755	2 955	7 350	8 155	295	19 585
Eng	30	302	1 182	2 940	3 262	118	7 834
Mu	30	302	1 182	2 940	3 262	118	7 834
Te	30	302	1 182	2 940	3 262	118	7 834
Gy	45	453	1 773	4 410	4 893	177	11 751
Oä	120	1 208	4 728	11 760	13 048	472	31 336
Delsumma	715	10 676	18 396	44 100	48 930	1 770	124 587
Sl	1 950	15 000	3 150	150			20 250
Summa	2 665	25 676	21 546	44 250	48 930	1 770	144 837

Åk 5

Sv	72	1 072	4 672	11 680	12 584	448	30 528
Ma	95	670	2 920	7 300	7 865	280	19 080
Eng	249	6 434	2 403	4 380	4 719	168	18 353
Mu	18	268	1 168	2 920	3 146	112	7 632
Te	18	268	1 168	2 920	3 146	112	7 632
Gy	27	402	1 752	4 380	4 719	168	11 448
Oä	72	1 072	4 672	11 680	12 584	448	30 528
Delsumma	501	10 186	18 755	45 260	48 763	1 736	125 231
Sl	1 800	14 700	3 150	150			19 800
Summa	2 301	24 886	21 905	45 410	48 763	1 736	145 001

Åk 6

Sv	153	1 188	5 022	12 195	14 256	522	33 336
Ma	85	660	2 790	6 775	7 920	290	18 520
Eng	260	6 259	2 303	4 065	4 752	174	17 813
Mu	17	132	558	1 355	1 584	58	3 704
Te	34	264	1 116	2 710	3 168	116	7 408
Gy	51	396	1 674	4 065	4 752	174	11 112
Oä	136	1 056	4 464	10 840	12 672	464	29 632
Delsumma	736	9 955	17 927	42 005	49 104	1 798	121 525
Sl	1 800	14 250	3 000	150			19 200
Summa	2 536	24 205	20 927	42 155	49 104	1 798	140 725

3.1.3 Totala antalet Evtr inom respektive årskurs och ämne efter gruppstorlek, procent

Ur raden "alla ämnen" kan utläsas hur stor del av den sammanlagda lektionstiden för alla elver inom en årskurs som tillbringas i grupper av olika storlek.

Lågstadiet Antal Evtr, procent

Åk 1

Ämne	Gruppstorlek					Summa
	-10	11-15	16-20	21-25	26-	
Sv	33,4	48,1	5,7	12,2	0,6	100
Ma	35,7	51,1	4,1	8,7	0,4	100
Mu	0,9	6,8	28,3	61,1	2,9	100
Gy	0,9	6,8	28,3	61,1	2,9	100
Oä	14,4	24,0	18,9	40,7	2,0	100
Alla ämnen	28,0	41,2	9,5	20,4	1,0	100
78,7 procent						

Åk 2

Sv	19,7	27,3	18,5	32,7	1,8	100
Ma	30,4	38,7	10,8	19,1	1,0	100
Mu	0,5	6,7	32,4	57,2	3,1	100
Gy	0,5	6,7	32,4	57,2	3,1	100
Oä	13,3	20,4	23,2	40,9	2,2	100
Alla ämnen	18,4	25,9	19,5	34,3	1,9	100
63,8 procent						

Åk 3

Sv	9,8	16,0	27,0	44,2	3,1	100
Ma	15,9	22,3	22,5	36,8	2,6	100
Eng	0,6	6,6	33,7	55,2	3,9	100
Mu	0,6	6,6	33,7	55,2	3,9	100
Gy	0,6	6,6	33,7	55,2	3,9	100
Oä	0,6	6,6	33,7	55,2	3,9	100
Summa ämnen	6,7	12,9	29,2	47,8	3,3	100
Slöjd	19,2	61,5	17,9	1,3		100
Alla ämnen	8,0	17,6	28,1	43,3	3,0	100
53,7 procent						

Mellanstadiet Antal Evtr, procent

Åk 4

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-	
Sv	1,0	19,1	14,0	30,6	34,0	1,3	100
Ma	0,4	3,9	15,1	37,5	41,6	1,5	100
Eng	0,4	3,9	15,1	37,5	41,6	1,5	100
Mu	0,4	3,9	15,1	37,5	41,6	1,5	100
Te	0,4	3,9	15,1	37,5	41,6	1,5	100
Gy	0,4	3,9	15,1	37,5	41,6	1,5	100
Oä	0,4	3,9	15,1	37,5	41,6	1,5	100
Summa ämnen	0,6	8,6	14,8	35,4	39,3	1,4	100
Slöjd	9,6	74,1	15,6	0,7			100
Alla ämnen	1,8	17,7	14,9	30,6	33,8	1,2	100

34,4 procent

Åk 5

Sv	0,2	3,5	15,3	38,3	41,2	1,5	100
Ma	0,2	3,5	15,3	38,3	41,2	1,5	100
Eng	1,4	35,1	13,1	23,9	25,7	0,9	100
Mu	0,2	3,5	15,3	38,3	41,2	1,5	100
Te	0,2	3,5	15,3	38,3	41,2	1,5	100
Gy	0,2	3,5	15,3	38,3	41,2	1,5	100
Oä	0,2	3,5	15,3	38,3	41,2	1,5	100
Summa ämnen	0,4	8,1	15,0	36,1	38,9	1,4	100
Slöjd	9,1	74,2	15,9	0,8			100
Alla ämnen	1,6	17,2	15,1	31,3	33,6	1,2	100

33,9 procent

Åk 6

Sv	0,5	3,6	15,1	36,6	42,8	1,6	100
Ma	0,5	3,6	15,1	36,6	42,8	1,6	100
Eng	1,5	35,1	12,9	22,8	26,7	1,0	100
Mu	0,5	3,6	15,1	36,6	42,8	1,6	100
Te	0,5	3,6	15,1	36,6	42,8	1,6	100
Gy	0,5	3,6	15,1	36,6	42,8	1,6	100
Oä	0,5	3,6	15,1	36,6	42,8	1,6	100
Summa ämnen	0,6	8,2	14,8	34,6	40,4	1,5	100
Slöjd	9,4	74,2	15,6	0,8			100
Alla ämnen	1,8	17,2	14,9	30,0	34,9	1,3	100

33,9 procent

3.2 Högstadiet

3.2.1 Totala antalet undervisningsgrupper efter årskurs, strata, ämne och gruppstorlek

Undervisningsgrupperna i ämnet teckning är genomgående identiska med klassgrupperna på högstadiet. Den faktiska klasstorleken inom olika strata och årskurser kan utläsas ur raden "Te" i respektive tabell.

Åk 7. Antal grupper

Strata I: Skolor med 1–10 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–15	16–20	21–25	26–30	31–	
Sv	11	35	3	14	6		69
Ma a	2	3	3	3	1		12
Ma s	1	5	4	5	2		17
Eng a	1	4	4	3			12
Eng s	1	3	4	2	5	1	16
Mu			3	14	6		23
Te			3	14	6		23
Sltm	6	16	1				23
Slt	4	16	1				21
Hk							–
Bk							–
Gy		1	3	10	9		23
Oä	11	35	3	14	6		69
Fr a							–
Fr s	3	5		1			9
Ty a	4	2					6
Ty s	3	5	2	2			12
Ek	6	2					8
Ko	3						3
Tk	7	7	4	1	2		21
Alla ämnen	63	139	38	83	43	1	367

Strata II: Skolor med 11–19 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	6	258	3	23	104	2	396
Ma a		15	32	8	6		61
Ma s		8	16	38	40		102
Eng a	1	16	19	14	8	1	59
Eng s		6	27	39	36		108
Mu			3	23	104	2	132
Te			3	23	104	2	132
Sltn	20	114	8				142
Slt	28	99	5				132
Hk							–
Bk							–
Gy		4	9	28	73	20	134
Oä	6	258	3	23	104	2	396
Fr a	11	3	1				15
Fr s	2	40	7	13	3		65
Ty a	12	12	2	4	1		31
Ty s	4	58	22	17	11		112
Ek	19	23	7	5	2		56
Ko	18						18
Tk	21	40	9	8	6		84
Alla ämnen	148	954	176	266	602	29	2 175

Strata III: Skolor med 20 eller fler klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv		106		15	38		159
Ma a		3	5	7	6		21
Ma s		3	4	12	20	1	40
Eng a	1	3	5	9	2		20
Eng s		2	7	19	16		44
Mu				15	38		53
Te				15	38		53
Sltn	8	49	3				60
Slt	12	36	2				50
Hk							–
Bk							–
Gy		5	3	15	21	12	56
Oä		106		15	38		159
Fr a	3	1					4
Fr s	4	18	2	4	3		31
Ty a	4	7	2	2	1		16
Ty s	1	30	5	4	10		50
Ek	6	10	3	2			21
Ko	3						3
Tk	10	15	4	4	1		34
Alla ämnen	52	394	45	138	232	13	874

Åk 8 Antal grupper

Strata I: Skolor med 1–10 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	1	39		5	15		60
Ma a	2	2	2	4			10
Ma s		4	7	6	2		19
Eng a	2	2	4	2			10
Eng s		3	6	7	2		18
Mu							–
Te				5	15		20
Sltn	5	15	1				21
Slt	5	17					22
Hk	1	39					40
Bk							–
Gy		3		6	12	1	22
Oä	1	39		5	15		60
Fr a	2						2
Fr s	2	3	2				7
Ty a	6	1					7
Ty s	3	6	2				11
Ek	6	3	2				11
Ko	4						4
Tk	8	4	3				15
Alla ämnen	48	180	29	40	61	1	359

Strata II: Skolor med 11–19 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–15	16–20	21–25	26–30	31–	
Sv	10	260	3	37	94	1	405
Ma a	3	9	16	20	14		62
Ma s		6	15	36	40		97
Eng a	1	27	15	14	5		62
Eng s		7	17	42	37		103
Mu							–
Te			3	37	94	1	135
Sltn	27	103	14				144
Slt	24	102	6				132
Hk	10	260					270
Bk							–
Gy		8	13	30	75	13	139
Oä	10	260	3	37	94	1	405
Fr a	11	2					13
Fr s	7	10	6	7	5		35
Ty a	20	7	4	1			32
Ty s	4	6	15	21	8		54
Ek	24	25	9	8			66
Ko	17	5					22
Tk	20	40	13	12	8		93
Alla ämnen	188	1 137	152	302	474	16	2 269

Strata III: Skolor med 20 eller fler klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-	
Sv	2	102	1	2	49		156
Ma a	2	7	8	4	1		22
Ma s		1	9	17	14	2	43
Eng a	1	8	5	6	1		21
Eng s		3	3	19	18		43
Mu							—
Te			1	2	49		52
Sltn	3	47	6				56
Sl	7	41	1				49
Hk	2	102					104
Bk							—
Gy				10	31	11	52
Oä	2	102	1	2	49		156
Fr a	3	1					4
Fr s	1	6	4	1	1		13
Ty a	5	1	5	2			13
Ty s		2	5	11	3		21
Ek	11	7	6		1		25
Ko	6	1					7
Tk	4	19	3	4	1		31
Alla ämnen	49	450	58	80	218	13	868

Åk 9 Antal grupper

Strata I: Skolor med 1-10 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11-16	17-20	21-25	26-30	31-	
Sv	13	32	3	12	6		66
Ma a		6	2	2	1		11
Ma s	1	1	5	4	4		15
Eng a	1	4	5	1	1		12
Eng s	1	4	2	6	2		15
Mu	1		3	12	6		22
Te	1		3	12	6		22
Sltn	7	13	1				21
Sl	5	18					23
Hk	11	32					43
Bk	1		3	12	6		22
Gy		6	3	9	4	1	23
Oä	13	32	3	12	6		66
Fr a	2						2
Fr s	7						7
Ty a	5	2					7
Ty s	4	3	2		1		10
Ek	6	2	2				10
Ko	3						3
Tk	8	4	2		1		15
Alla ämnen	90	159	39	82	44	1	415

Strata II: Skolor med 11–19 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	13	248	5	35	87	2	390
Ma a	1	14	20	13	19		67
Ma s		8	16	52	16	2	94
Eng a	1	17	13	16	9	2	58
Eng s		11	20	43	24	2	100
Mu		1	5	35	87	2	130
Te		1	5	35	87	2	130
Sltm	23	97	13				133
Slt	23	97	7	1			130
Hk	11	248					259
Bk		1	5	35	87	2	130
Gy	1	10	16	44	47	18	136
Oä	13	248	5	35	87	2	390
Fr a	13	4					17
Fr s	6	14	8	2	2		32
Ty a	9	15	3	2	3	1	33
Ty s		9	15	14	7		45
Ek	23	23	7	8	2		63
Ko	17	5	2				24
Tk	19	40	10	9	5		83
Alla ämnen	173	1 113	173	379	569	35	2 444

Strata III: Skolor med 20 eller fler klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv		112		16	40		168
Ma a		3	3	10	7	1	24
Ma s	1	3	3	24	14		40
Eng a	2	2	7	10	3		24
Eng s		3	10	20	11		44
Mu				16	40		56
Te				16	40		56
Sltm	9	48	3				60
Slt	13	37	4				54
Hk		112					112
Bk				16	40		56
Gy		6	3	17	28	7	61
Oä		112		16	40		168
Fr a	4	3	2	1			10
Fr s	1	1		5	1		8
Ty a	3	2	4	5	1		15
Ty s		3	5	7	3		18
Ek	2	15		4	2		23
Ko	4	4	1				9
Tk		23		7	2		32
Alla ämnen	39	489	45	180	277	8	1 034

3.2.2 Totala antalet Evtr efter årskurs, strata, ämne och gruppstorlek

Åk 7 Antal Evtr

Strata I: Skolor med 1–10 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–26	26–30	31–	
Sv	11	35	6	28	12		92
Ma a	8	12	12	12	4		48
Ma s	4	20	16	20	8		68
Eng a	3	12	12	9			36
Eng s	3	9	12	6	15	3	48
Mu			6	28	12		46
Te			6	28	12		46
Sltm	12	32	2				46
Slt	8	32	2				42
Hk							–
Bk							–
Gy		3	9	30	27		69
Oä	33	105	21	98	42		299
Fr a							–
Fr s	12	14		3			29
Ty a	13	8					21
Ty s	9	17	8	7			41
Ek	20	8					28
Ko	12						12
Tk	16	16	10	2	4		48
Alla ämnen	164	323	122	271	136	3	1 019

Strata II: Skolor med 11–19 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	6	258	6	46	208	4	528
Ma a		60	128	32	24		244
Ma s		32	64	152	160		408
Eng a	3	48	57	42	24	3	177
Eng s		18	81	117	108		324
Mu			6	46	208	4	264
Te			6	46	208	4	264
Sltm	40	228	16				284
Slt	56	198	10				264
Hk							–
Bk							–
Gy		12	27	84	219	60	402
Oä	18	774	21	161	728	14	1 716
Fr a	38	12	3				53
Fr s	5	73	27	41	9		155
Ty a	45	33	8	13	4		103
Ty s	4	70	86	52	33		245
Ek	52	60	14	10	4		140
Ko	72						72
Tk	48	104	18	16	12		198
Alla ämnen:	387	1 980	578	858	1 949	89	5 841

Strata III: Skolor med 20 eller fler klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11-16	17-20	21-25	26-30	31-	
Sv		106		30	76		212
Ma a		12	20	28	24		84
Ma s		12	16	48	80	4	160
Eng a	3	9	15	27	6		60
Eng s		6	21	57	48		132
Mu				30	76		106
Te				30	76		106
Sltm	16	98	6				120
Slt	24	72	4				100
Hk							-
Bk							-
Gy		15	9	45	63	36	168
Oä		318		105	266		689
Fr a	12	4					16
Fr s	10	29	8	12	9		68
Ty a	10	16	8	6	3		43
Ty s	1	39	20	12	30		102
Ek	16	28	6	4			54
Ko	12						12
Tk	20	38	8	8	2		76
Alla ämnen	124	802	141	442	759	40	2 308

Åk 8 Antal Evtr

Strata I: Skolor med 1-10 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11-16	17-20	21-25	26-30	31-	
Sv	1	39		10	30		80
Ma a	8	8	8	16			40
Ma s		16	28	24	8		76
Eng a	6	6	12	6		-	30
Eng s		9	18	21	6		54
Mu							-
Te				10	30		40
Sltm	10	30	2				42
Slt	10	34					44
Hk	3	117					120
Bk							-
Gy		9		18	36	3	66
Oä	3	117		35	105		260
Fr a	6						6
Fr s	6	9	6				21
Ty a	18	3					21
Ty s	9	18	6				33
Ek	10	9	4				23
Ko	12						12
Tk	12	12	6				30
Alla ämnen	114	436	90	140	215	3	998

Strata II: Skolor med 11–19 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	10	260	6	74	188	2	540
Ma a	12	36	64	80	56		248
Ma s		24	60	144	160		388
Eng a	3	81	45	42	15		186
Eng s		21	51	126	111		309
Mu							
Te			6	74	188	2	270
Sltm	54	206	28				288
Sl t	48	204	12				264
Hk	30	780					810
Bk							–
Gy		24	39	90	225	39	417
Oä	30	780	21	259	658	7	1 755
Fr a	33	6					39
Fr s	21	30	18	21	15		105
Ty a	60	21	12	3			96
Ty s	12	18	45	63	24		162
Ek	36	43	18	16			113
Ko	51	15					66
Tk	22	54	27	24	17		144
Alla ämnen	422	2 603	452	1 016	1 657	50	6 200

Strata III: Skolor med 20 eller fler klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	2	102	2	4	98		208
Ma a	8	28	32	16	4		88
Ma s		4	36	68	56	8	172
Eng a	3	24	15	18	3		63
Eng s		9	9	57	54		129
Mu							–
Te			2	4	98		104
Sltm	6	94	12				112
Sl t	14	82	2				98
Hk	6	306					312
Bk							–
Gy				30	93	33	156
Oä	6	306	7	14	343		676
Fr a	9	3					12
Fr s	3	18	12	3	3		39
Ty a	15	3	15	6			39
Ty s		6	15	33	9		63
Ek	13	17	13		2		45
Ko	14	2					16
Tk	4	37	7	8	2		58
Alla ämnen	103	1 041	179	261	765	41	2 390

Åk 9 Antal Evtr

Strata I: Skolor med 1–10 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	15	32	9	36	18		110
Ma a		24	8	8	4		44
Ma s	4	4	20	16	16		60
Eng a	3	12	15	3	3		36
Eng s	3	12	6	18	6		45
Mu	1		3	12	6		22
Te	1		3	12	6		22
Sltn	7	13	1				21
Sl	5	18					23
Hk	16,5	48,0					64,5
Bk	0,5		1,5	6,0	3,0		11,0
Gy		18	9	27	12	3	69
Oä	43	96	21	84	42		286
Fr a	8						8
Fr s	28						28
Ty a	20	8					28
Ty s	16	12	8		4		40
Ek	18	8	7				33
Ko	12						12
Tk	24	12	4		2		42
Alla ämnen	225	317	115,5	222	122	3	1004,5

Strata II: Skolor med 11–19 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	13	250	15	105	261	6	650
Ma a	4	56	80	52	76		268
Ma s		32	64	208	64	8	376
Eng a	3	51	39	48	27	6	174
Eng s		33	60	129	72	6	300
Mu		1	5	35	87	2	130
Te		1	5	35	87	2	130
Sltn	23	97	13				133
Sl	23	99	7	1			130
Hk	16,5	372,0					388,5
Bk		0,5	2,5	17,5	43,5	1,0	65,0
Gy	3	30	48	132	141	54	408
Oä	39	748	35	245	609	14	1 690
Fr a	52	16					68
Fr s	24	56	32	8	8		128
Ty a	36	60	12	8	12	4	132
Ty s		36	60	56	28		180
Ek	47	35	21	24	6		133
Ko	56	20	6				82
Tk	36	106	26	18	11		197
Alla ämnen	375,5	2 099,5	530,5	1 121,5	1 532,5	103,0	5 762,5

Strata III: Skolor med 20 eller fler klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11-16	17-20	21-25	26-30	31--	
Sv		112		48	120		280
Ma a		12	12	40	28	4	96
Ma s	4	12	12	56	76		160
Eng a	6	6	21	30	9		72
Eng s		9	30	60	33		132
Mu				16	40		56
Te				16	40		56
Sltm	9	48	3				60
Slt	13	37	4				54
Hk		168					168
Bk				8	20		28
Gy		18	9	51	84	21	183
Oä		336		112	280		728
Fr a	16	12	8	4			40
Fr s	4	4		20	4		32
Ty a	12	8	16	20	4		60
Ty s		12	20	28	12		72
Ek	5	27		12	6		50
Ko	10	16	3				29
Tk		53		17	4		74
Alla ämnen	79	890	138	538	760	25	2 430

3.2.3 Antal Evtr inom respektive årskurs, strata och ämne efter gruppstorlek, procent

Åk 7 Antal Evtr, procent

Strata I: Skolor med 1-10 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11-16	17-20	21-25	26-30	31--	
Sv	12,0	38,0	6,5	30,4	13,0		100
Ma a	16,7	25,0	25,0	25,0	8,3		100
Ma s	5,9	29,4	23,5	29,4	11,8		100
Eng a	8,3	33,3	33,3	25,0			100
Eng s	6,3	18,8	25,0	12,5	31,2	6,2	100
Mu			13,0	60,9	26,1		100
Te			13,0	60,9	26,1		100
Sltm	26,1	69,6	4,3				100
Slt	19,0	76,2	4,8				100
Hk							-
Bk							-
Gy		4,3	13,0	43,5	39,1		100
Oä	11,0	35,1	7,0	32,8	14,0		100
Fr a							-
Fr s	41,4	48,3		10,3			100
Ty a	61,9	38,1					100
Ty s	22,0	41,5	19,5	17,1			100
Ek	71,4	28,6					100
Ko	100,0						100
Tk	33,3	33,3	20,8	4,2	8,3		100
Alla ämnen	16,1	31,7	12,0	26,6	13,3	0,3	100

59,8 procent

Strata II: Skolor med 11–19 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	1,1	48,9	1,1	8,7	39,4	0,8	100
Ma a		24,6	52,5	13,1	9,8		100
Ma s		7,8	15,7	37,3	39,2		100
Eng a	1,7	27,1	32,2	23,7	13,6	1,7	100
Eng s		5,6	25,0	36,1	33,3		100
Mu			2,3	17,4	78,8	1,5	100
Te			2,3	17,4	78,8	1,5	100
Sltm	14,1	80,3	5,6				100
Slt	21,2	75,0	3,8				100
Hk							—
Bk							—
Gy		3,0	6,7	20,9	54,5	14,9	100
Oä	1,0	45,1	1,2	9,4	42,4	0,8	100
Fr a	71,7	22,6	5,7				100
Fr s	3,2	47,1	17,4	26,5	5,8		100
Ty a	43,7	32,0	7,8	12,6	3,9		100
Ty s	1,6	28,6	35,1	21,2	13,5		100
Ek	37,1	42,9	10,0	7,1	2,9		100
Ko	100,0						100
Tk	24,2	52,5	9,1	8,1	6,1		100
Alla ämnen	6,6	33,9	9,9	14,7	33,4	1,5	100

50,4 procent

Strata III: Skolor med 20 eller fler klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv		50,0		14,2	35,8		100
Ma a		14,3	23,8	33,3	28,6		100
Ma s		7,5	10,0	30,0	50,0	2,5	100
Eng a	5,0	15,0	25,0	45,0	10,0		100
Eng s		4,5	15,9	43,2	36,4		100
Mu				28,3	71,7		100
Te				28,3	71,7		100
Sltm	13,3	81,7	5,0				100
Slt	24,0	72,0	4,0				100
Hk							—
Bk							—
Gy		8,9	5,4	26,8	37,5	21,4	100
Oä		46,2		15,2	38,6		100
Fr a	75,0	25,0					100
Fr s	14,7	42,6	11,8	17,6	13,6		100
Ty a	23,3	37,2	18,6	14,0	7,0		100
Ty s	1,0	38,2	19,6	11,8	29,4		100
Ek	29,6	51,9	11,1	7,4			100
Ko	100,0						100
Tk	26,3	50,0	10,5	10,5	2,6		100
Alla ämnen	5,4	34,7	6,1	19,2	32,9	1,7	100

46,2 procent

Åk 8 Antal Evtr, procent

Strata I: Skolor med 1–10 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	1,2	48,8		12,5	37,5		100
Ma a	20,0	20,0	20,0	40,0			100
Ma s		21,1	36,8	31,6	10,5		100
Eng a	20,0	20,0	40,0	20,0			100
Eng s		16,7	33,3	38,9	11,1		100
Mu							–
Te				25,0	75,0		100
Sltm	23,8	71,4	4,8				100
Sl t	22,7	77,3					100
Hk	2,5	97,5					100
Bk							–
Gy		13,6		27,3	54,5	4,5	100
Oä	1,2	45,0		13,5	40,4		100
Fr a	100,0						100
Fr s	28,6	42,9	28,6				100
Ty a	85,7	14,3					100
Ty s	27,3	54,5	18,2				100
Ek	43,5	39,1	17,4				100
Ko	100,0						100
Tk	40,0	40,0	20,0				100
Alla ämnen	11,4	43,7	9,0	14,0	21,5	0,3	100
	64,1 procent						

Strata II: Skolor med 11–19 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek						Summa
	-10	11-16	17-20	21-25	26-30	31-	
Sv	1,9	48,1	1,1	13,7	34,8	0,4	100
Ma a	4,8	14,5	25,8	32,3	22,6		100
Ma s		6,2	15,5	37,1	41,2		100
Eng a	1,6	43,5	24,2	22,6	8,1		100
Eng s		6,8	16,5	40,8	35,9		100
Mu							-
Te			2,2	27,4	69,6	0,7	100
Sltm	18,8	71,5	9,7				100
Slt	18,2	77,3	4,5				100
Hk	3,7	96,3					100
Bk							-
Gy		5,8	9,4	21,6	54,0	9,4	100
Oä	1,7	44,4	1,2	14,8	37,5	0,4	100
Fr a	84,6	15,4					100
Fr s	20,0	28,6	17,1	20,0	14,3		100
Ty a	62,5	21,9	12,5	3,1			100
Ty s	7,4	11,1	27,8	38,9	14,8		100
Ek	31,9	38,1	15,9	14,2			100
Ko	77,3	22,7					100
Tk	15,3	37,5	18,8	16,7	11,8		100
Alla ämnena	6,8	42,0	7,3	16,4	26,7	0,8	100
	56,1 procent						

Strata III: Skolor med 20 eller fler klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek					Summa
	-10	11-16	17-20	21-25	26-30	
Sv	1,0	49,0	1,0	1,9	47,1	100
Ma a	9,1	31,8	36,4	18,2	4,5	100
Ma s		2,3	20,9	39,5	32,6	4,7 100
Eng a	4,8	38,1	23,8	28,6	4,8	100
Eng s		7,0	7,0	44,2	41,9	100
Mu						—
Te			1,9	3,8	94,2	100
Sltn	5,4	83,9	10,7			100
Sl	14,3	83,7	2,0			100
Hk	1,9	98,1				100
Bk						—
Gy				19,2	59,6	21,2 100
Oä	0,9	45,3	1,0	2,1	50,7	100
Fr a	75,0	25,0				100
Fr s	7,7	46,2	30,8	7,7	7,7	100
Ty a	38,5	7,7	38,5	15,4		100
Ty s		9,5	23,8	52,4	14,3	100
Ek	28,9	37,8	28,9		4,4	100
Ko	87,5	12,5				100
Tk	6,9	63,8	12,1	13,8	3,4	100
Alla ämnen	4,3	43,6	7,6	10,9	32,0	1,7 100

55,5 procent

Åk 9 Antal Evtr, procent

Strata I: Skolor med 1-10 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek					Summa
	-10	11-16	17-20	21-25	26-30	
Sv	13,6	29,1	8,2	32,7	16,4	100
Ma a		54,5	18,2	18,2	9,1	100
Ma s	6,7	6,7	33,3	26,7	26,7	100
Eng a	8,3	33,3	41,7	8,3	8,3	100
Eng s	6,7	26,7	13,3	40,0	13,3	100
Mu	4,5		13,6	54,5	27,3	100
Te	4,5		13,6	54,5	27,3	100
Sltn	33,3	61,9	4,8			100
Sl	21,7	78,3				100
Hk	25,6	74,4				100
Bk	4,5		13,6	54,5	27,3	100
Gy		26,1	13,0	39,1	17,4	4,3 100
Oä	15,0	33,6	7,3	29,4	14,7	100
Fr a	100,0					100
Fr s	100,0					100
Ty a	71,4	28,6				100
Ty s	40,0	30,0	20,0		10,0	100
Ek	54,5	24,2	21,2			100
Ko	100,0					100
Tk	57,1	28,6	9,5		4,8	100
Alla ämnen	22,4	31,6	11,5	22,1	12,2	0,3 100

65,5 procent

Strata II: Skolor med 11–19 klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek					Summa	
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv	2,0	38,5	2,3	16,2	40,2	0,9	100
Ma a	1,5	20,9	29,9	19,4	28,4		100
Ma s		8,5	17,0	55,3	17,0	2,1	100
Eng a	1,7	29,3	22,4	27,6	15,5	3,4	100
Eng s		11,0	20,0	43,0	24,0	2,0	100
Mu		0,8	3,8	26,9	66,9	1,5	100
Te		0,8	3,8	26,9	66,9	1,5	100
Sltn	17,3	72,9	9,8				100
Slt	17,7	76,2	5,4	0,8			100
Hk	4,2	95,8					100
Bk		0,8	3,8	26,9	66,9	1,5	100
Gy	0,7	7,4	11,8	32,4	34,6	13,2	100
Oä	2,3	44,3	2,1	14,5	36,0	0,8	100
Fr a	76,5	23,5					100
Fr s	18,8	43,8	25,0	6,3	6,3		100
Ty a	27,3	45,5	9,1	6,1	9,1	3,0	100
Ty s		20,0	33,3	31,1	15,6		100
Ek	35,3	26,3	15,8	18,0	4,5		100
Ko	68,3	24,4	7,3				100
Tk	18,3	53,8	13,2	9,1	5,6		100
Alla ämnen	6,5	36,4	9,2	19,5	26,6	1,8	100

52,1 procent

Strata III: Skolor med 20 eller fler klasser på högstadiet

Ämne	Gruppstorlek					Summa	
	–10	11–16	17–20	21–25	26–30	31–	
Sv		40,0		17,1	42,9		100
Ma a		12,5	12,5	41,7	29,2	4,2	100
Ma s	2,5	7,5	7,5	35,0	47,5		100
Eng a	8,3	8,3	29,2	41,7	12,5		100
Eng s		6,8	22,7	45,5	25,0		100
Mu				28,6	71,4		100
Te				28,6	71,4		100
Sltn	15,0	80,0	5,0				100
Slt	24,1	68,5	7,4				100
Hk		100,0					100
Bk				28,6	71,4		100
Gy		9,8	4,9	27,9	45,9	11,5	100
Oä		46,2		15,4	38,5		100
Fr a	40,0	30,0	20,0	10,0			100
Fr s	12,5	12,5		62,5	12,5		100
Ty a	20,0	13,3	26,7	33,3	6,7		100
Ty s		16,7	27,8	38,9	16,7		100
Ek	10,0	54,0		24,0	12,0		100
Ko	34,5	55,2	10,3				100
Tk		71,6		23,0	5,4		100
Alla ämnen	3,3	36,6	5,7	22,1	31,3	1,0	100

45,6 procent

3.3 Hela grundskolan, sammanfattning

Nedan redovisas en sammanfattning av vissa uppgifter i avsnitten 3.1 och 3.2 dels i tabellform, dels i diagramform.

För låg- och mellanstadierna redovisas i avsnitt 3.3.1 för de olika årskurserna procentuell fördelning av

- a) totala antalet klasser
- b) totala antalet undervisningsgrupper
- c) totala antalet Evtr

för samtliga elever i vanliga a/A-klasser inom respektive årskurs.

För högstadiet redovisas i avsnitt 3.3.2 för de olika årskurserna och skolstorlekssklasserna (=strata) procentuell fördelning över a, b och c för samtliga elever inom respektive årskurs och strata i de vanliga A-klasser som ingår i urvalsundersökningen (se avsnitt 2.2).

Antal klasser, undervisningsgrupper och Evtr som utgör bas för procentberäkningarna betecknas med N och finns angivet i både tabeller och diagram.

3.3.1 Låg- och mellanstadierna

Antal klasser, undervisningsgrupper (grupper) och elevveckotimmar (Evtr) på grundskolans låg- och mellanstadier läsåret 1972/73 fördelade efter årskurs och gruppstorlek (antal elever/grupp), procent.

		N	Gruppstorlek						Summa
			-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-	
Åk 1	Klasser	5 341	0,9	6,8	28,3	61,2	2,9		100
	Grupper	58 751	23,0	35,0	12,9	27,8	1,3		100
	Evtr	160 230	28,0	41,2	9,5	20,4	1,0		100
Åk 2	Klasser	5 287	0,5	6,7	32,4	57,2	3,1		100
	Grupper	58 157	24,9	32,9	14,7	30,0	1,4		100
	Evtr	158 610	18,4	25,9	19,5	34,3	1,9		100
Åk 3	Klasser	4 800	0,6	6,6	33,7	55,2	3,9		100
	Grupper	48 000	19,0	25,4	20,2	33,1	2,3		100
	Grupper*	55 800	19,0	30,4	19,9	28,7	2,0		100
	Evtr	144 000	6,7	12,9	29,2	47,8	3,3		100
	Evtr*	159 600	8,0	17,6	28,1	43,3	3,0		100
Åk 4	Klasser	3 917	0,4	3,9	15,1	37,5	41,6	1,5	100
	Grupper	34 496	1,1	20,9	13,9	29,8	33,1	1,2	100
	Grupper*	41 246	2,5	29,6	14,2	25,1	27,7	1,0	100
	Evtr	124 587	0,6	8,6	14,8	35,4	39,3	1,4	100
	Evtr*	144 837	1,8	17,7	14,9	30,6	33,8	1,2	100
Åk 5	Klasser	3 816	0,2	3,5	15,3	38,3	41,2	1,5	100
	Grupper	33 617	0,8	20,7	14,1	30,4	32,8	1,2	100
	Grupper*	40 217	2,2	29,5	14,4	25,5	27,4	1,0	100
	Evtr	125 231	0,4	8,1	15,0	36,1	38,9	1,4	100
	Evtr *	145 001	1,6	17,2	15,1	31,3	33,6	1,2	100

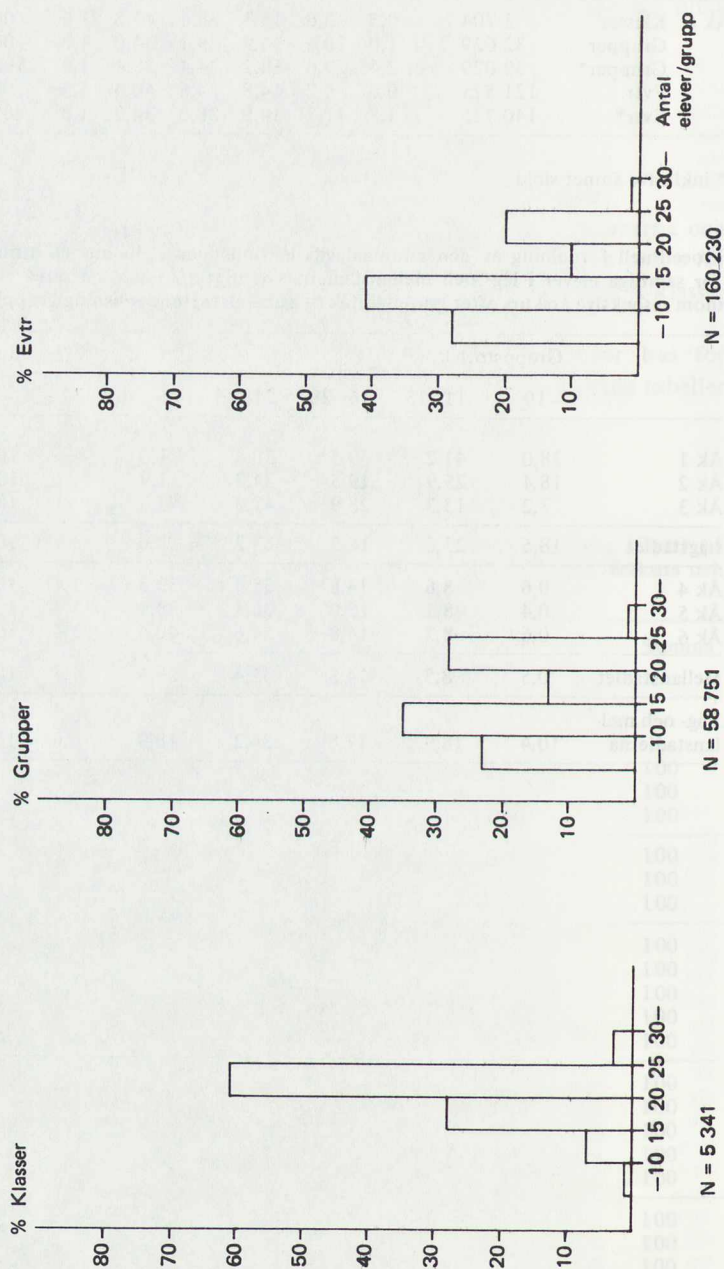
		N	Gruppstorlek						Summa
			-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-	
Åk 6	Klasser	3 704	0,5	3,6	15,1	36,6	42,8	1,6	100
	Grupper	32 629	1,0	20,8	13,9	29,1	34,0	1,2	100
	Grupper*	39 029	2,4	29,6	14,2	24,4	28,4	1,0	100
	Evtr	121 525	0,6	8,2	14,8	34,6	40,4	1,5	100
	Evtr*	140 725	1,8	17,2	14,9	30,0	34,9	1,3	100

* inklusive ämnet slöjd.

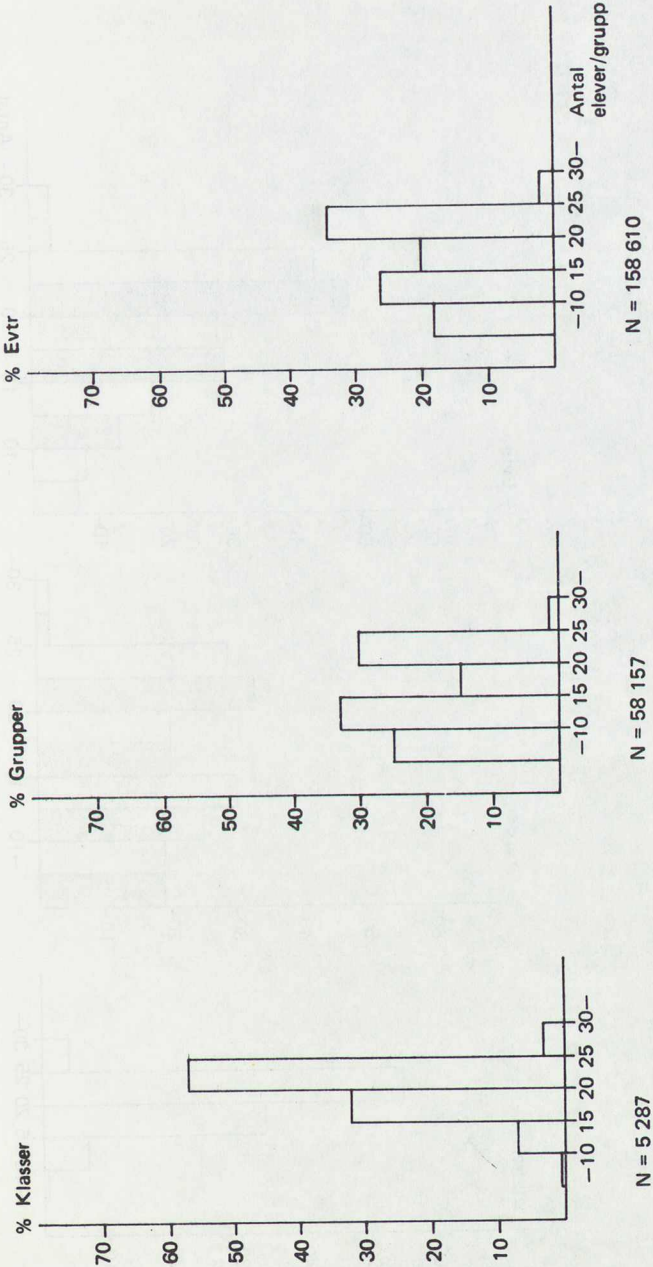
Procentuell fördelning av den sammanlagda lektionstiden i alla ämnen utom slöjd för samtliga elever i låg- och mellanstadiernas vanliga a/A-klasser läsåret 1972/73 inom respektive årskurs efter gruppstorlek (= antal elever/undervisningsgrupp).

		Gruppstorlek						Summa
		-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-	
Åk 1		28,0	41,2	9,5	20,4	1,0		100
Åk 2		18,4	25,9	19,5	34,3	1,9		100
Åk 3		7,2	13,3	28,9	47,3	3,3		100
Lågstadiet		18,5	27,6	18,7	33,2	2,0		100
Åk 4		0,6	8,6	14,8	35,4	39,3	1,4	100
Åk 5		0,4	8,1	15,0	36,1	38,9	1,4	100
Åk 6		0,6	8,2	14,8	34,6	40,4	1,4	100
Mellanstadiet		0,5	8,3	14,8	35,4	39,5	1,4	100
Låg- och mellanstadierna		10,4	18,9	17,0	34,2	18,9	0,6	100

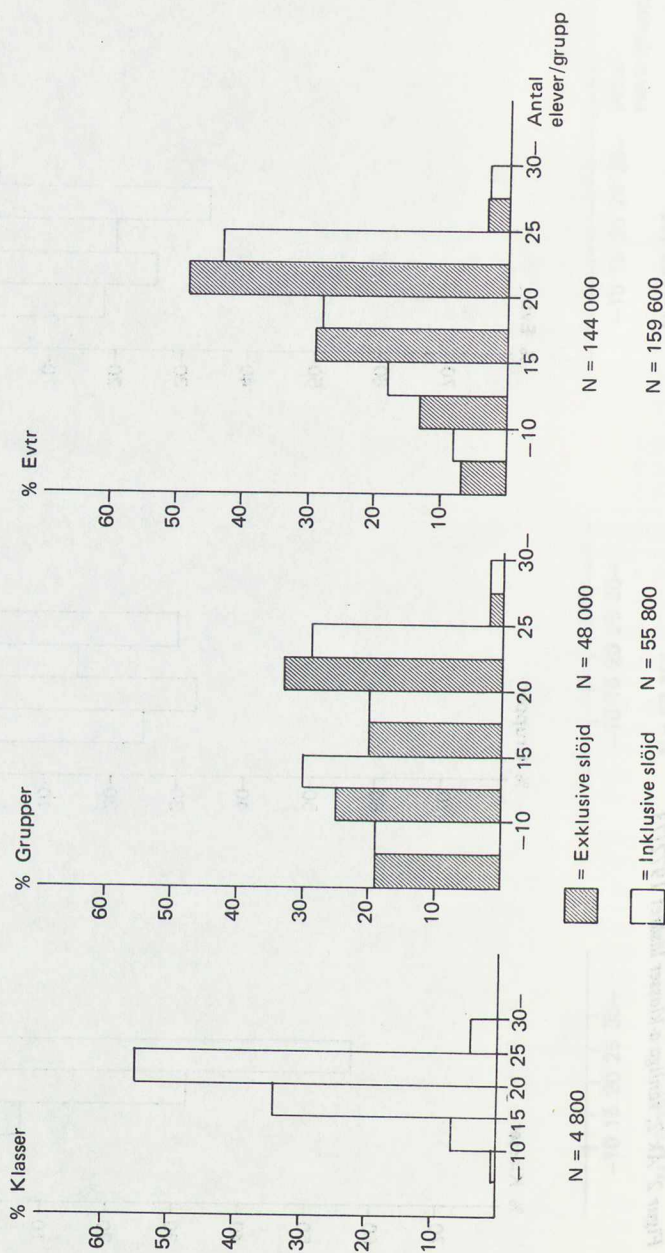
Figur 1 Åk 1, vanliga a-klasser läsåret 1972/73

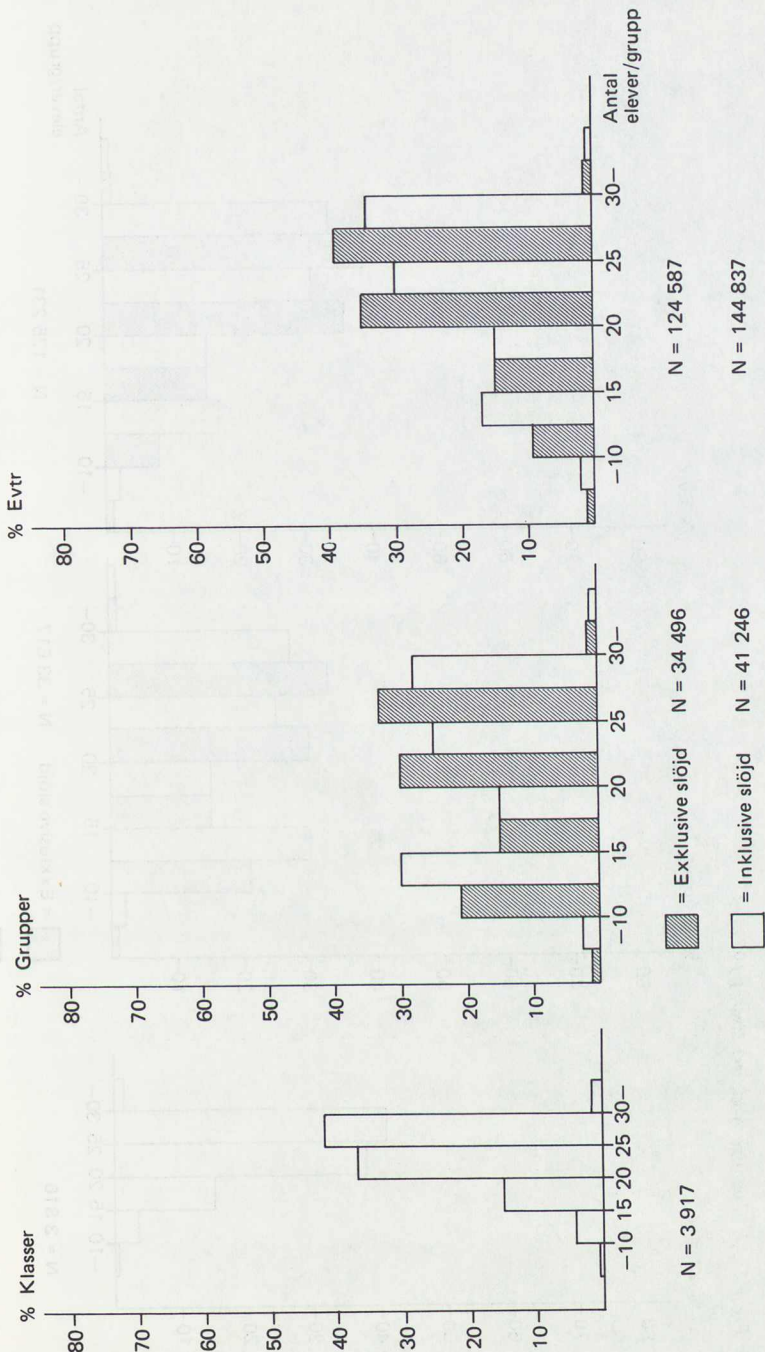
Figur 2 Åk 2, vanliga a-klasser läsåret 1972/73

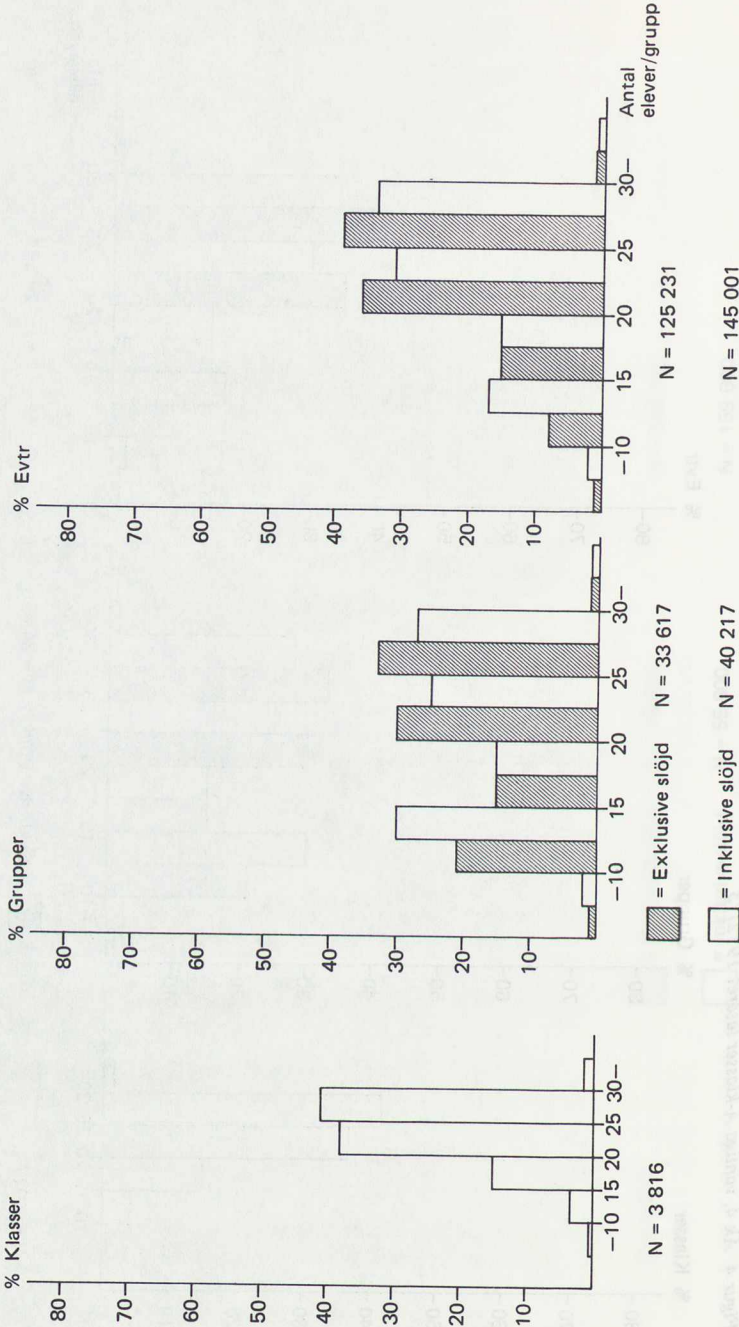
Figur 3 Åk 3, vanliga a-klasser läsåret 1972/73

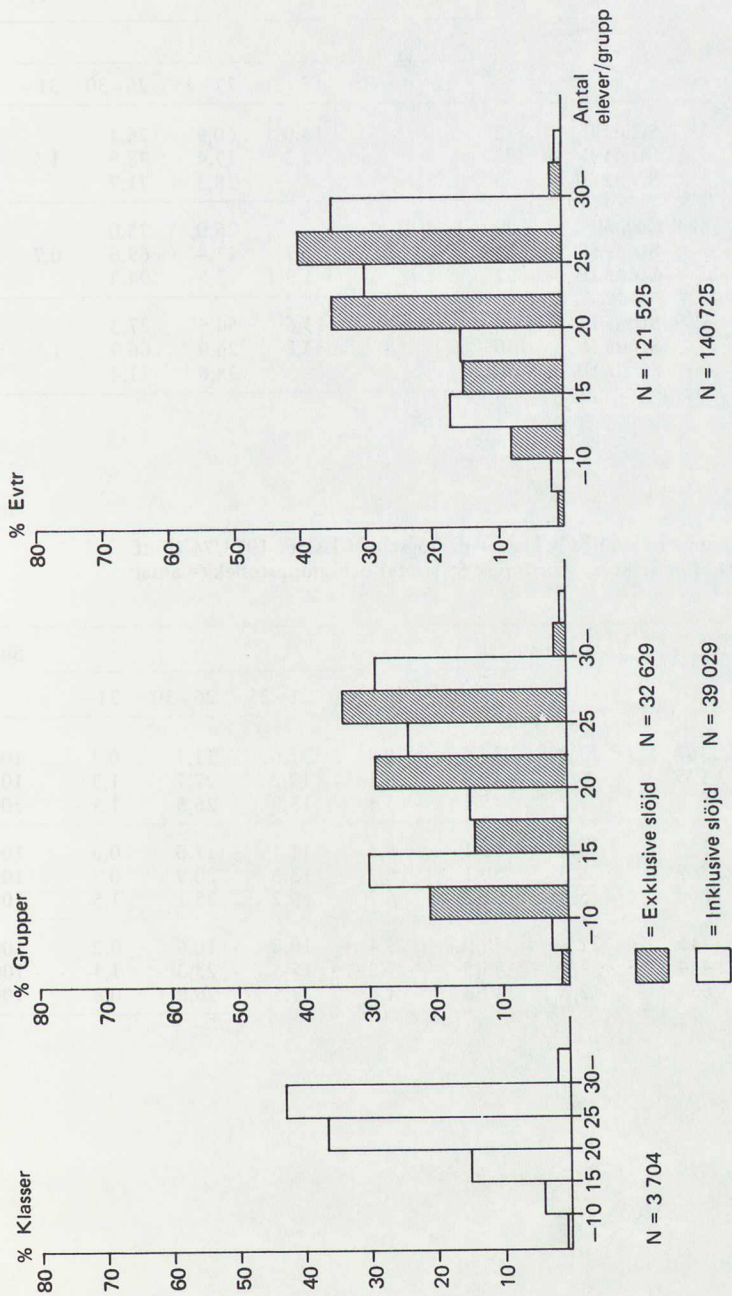
Figur 4 Åk 4, vanliga A-klasser läsåret 1972/73

Figur 5 Åk 5, vanliga A-klasser läsåret 1972/73

Figur 6 Åk 6, vanliga A-klasser, läsåret 1972/73

3.3.2 Högstadiet

Antal vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74 (i ett sampel på 50 skolor) efter årskurs, skolstorlek (= strata) och klasstorlek (= antal elever/klasse), procent

		N	Klasstorlek					Summa	
			-10	11-16	17-20	21-25	26-30	31-	
Åk 7	Strata I	23			13,0	60,9	26,1		100,0
	Strata II	132			2,3	17,4	78,8	1,5	100,0
	Strata III	53				28,3	71,7		100,0
Åk 8	Strata I	20				25,0	75,0		100,0
	Strata II	135			2,2	27,4	69,6	0,7	100,0
	Strata III	52			1,9	3,8	94,2		100,0
Åk 9	Strata I	22			13,6	54,5	27,3		100,0
	Strata II	130		0,8	3,8	26,9	66,9	1,5	100,0
	Strata III	56				28,6	71,4		100,0

Antal undervisningsgrupper i vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74 (i ett sampel på 50 skolor) efter årskurs, skolstorlek (= strata) och gruppstorlek (= antal elever/grupp), procent

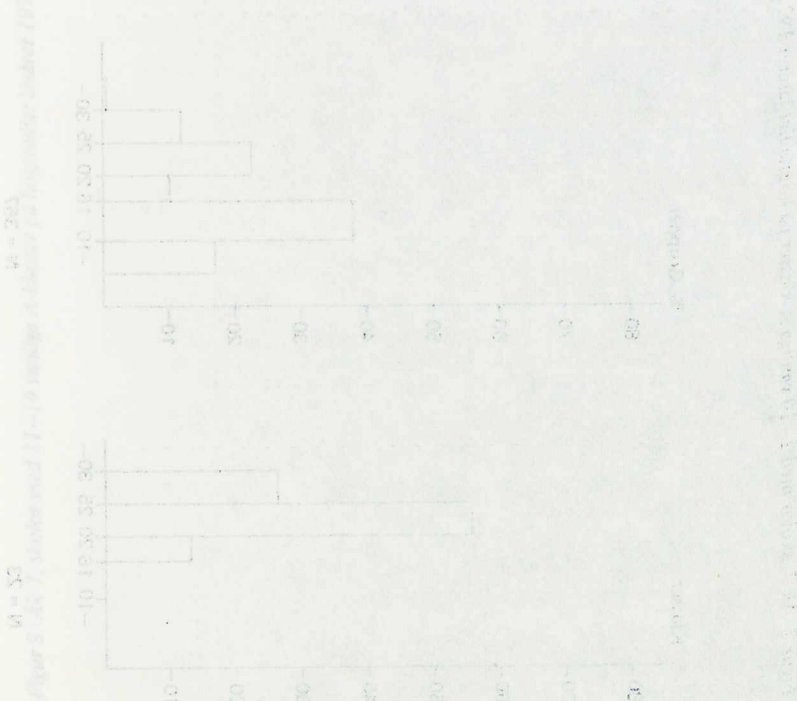
N			Gruppstorlek						Summa
			–10	11–15	16–20	21–25	26–30	31–	
Åk 7	Strata I	367	17,2	37,9	10,4	22,6	11,7	0,3	100,0
	Strata II	2 175	6,8	43,9	8,1	12,2	27,7	1,3	100,0
	Strata III	874	5,9	45,1	5,1	15,8	26,5	1,5	100,0
Åk 8	Strata I	359	13,4	50,1	8,1	11,1	17,0	0,3	100,0
	Strata II	2 269	8,3	50,1	6,7	13,3	20,9	0,7	100,0
	Strata III	868	5,6	51,8	6,7	9,2	25,1	1,5	100,0
Åk 9	Strata I	415	21,7	38,3	9,4	19,8	10,6	0,2	100,0
	Strata II	2 444	7,1	45,5	7,2	15,5	23,3	1,4	100,0
	Strata III	1 034	3,8	47,3	4,4	17,5	26,8	0,8	100,0

Antal Evtr i vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74 (i ett sampel på 50 skolor) efter årskurs, skolstorlek (= strata) och gruppstorlek (= antal elever/grupp), procent

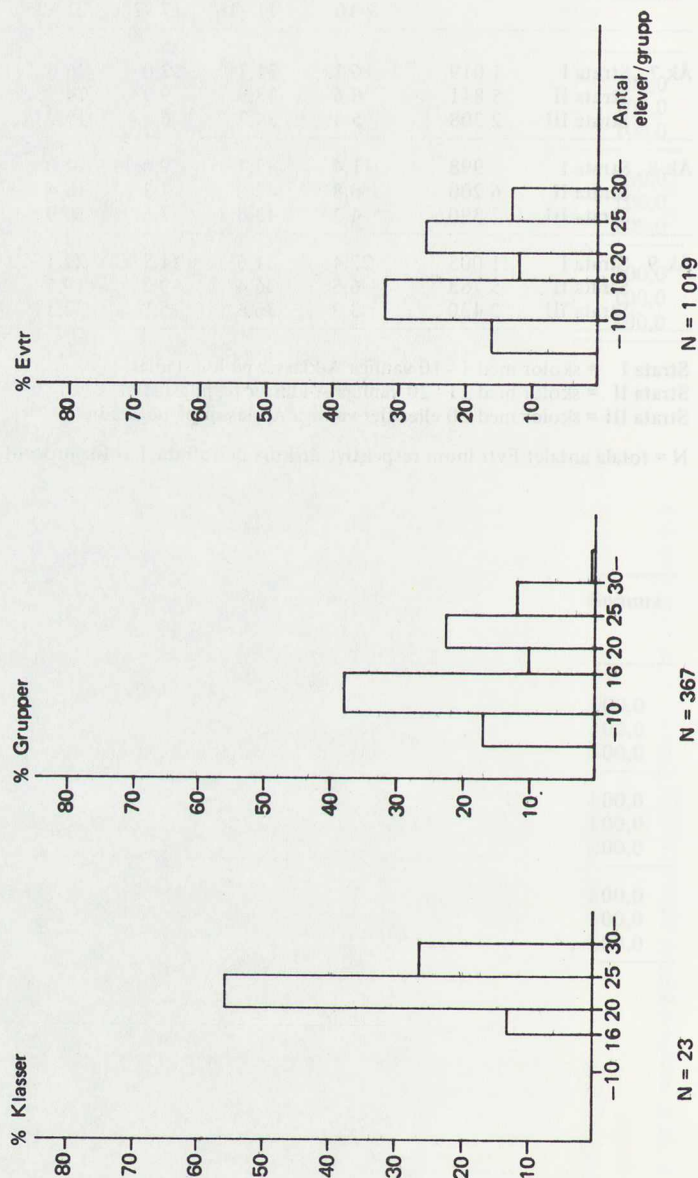
N			Gruppstorlek						Summa
			-10	11-16	17-20	21-25	26-30	31-	
Åk 7	Strata I	1 019	16,1	31,7	12,0	26,6	13,3	0,3	100,0
	Strata II	5 841	6,6	33,9	9,9	14,7	33,4	1,5	100,0
	Strata III	2 308	5,4	34,7	6,1	19,2	32,9	1,7	100,0
Åk 8	Strata I	998	11,4	43,7	9,0	14,0	21,5	0,3	100,0
	Strata II	6 200	6,8	42,0	7,3	16,4	26,7	0,8	100,0
	Strata III	2 390	4,3	43,6	7,6	10,9	32,0	1,7	100,0
Åk 9	Strata I	1 005	22,4	31,6	11,5	22,1	12,2	0,3	100,0
	Strata II	5 763	6,5	36,4	9,2	19,5	26,6	1,8	100,0
	Strata III	2 430	3,3	36,6	5,7	22,1	31,3	1,0	100,0

Strata I = skolor med 1-10 vanliga A-klasser på högstadiet
Strata II = skolor med 11-20 vanliga A-klasser på högstadiet
Strata III = skolor med 20 eller fler vanliga A-klasser på högstadiet

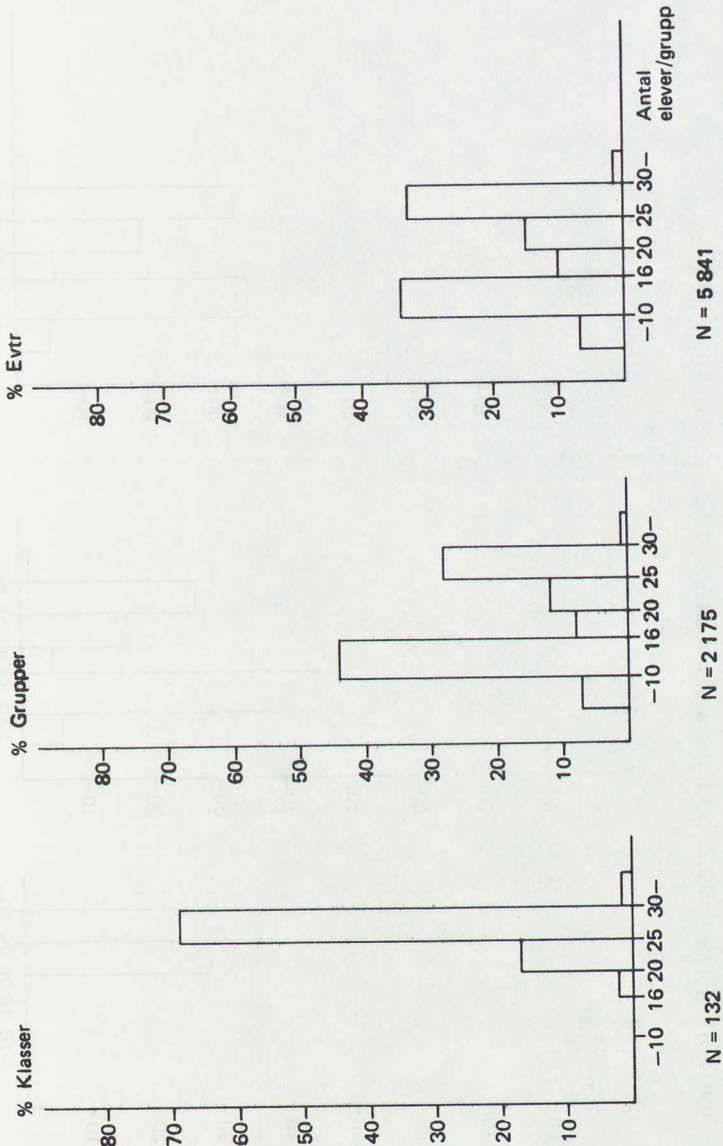
N = totala antalet Evtr inom respektive årskurs och strata, bas för procentberäkningen

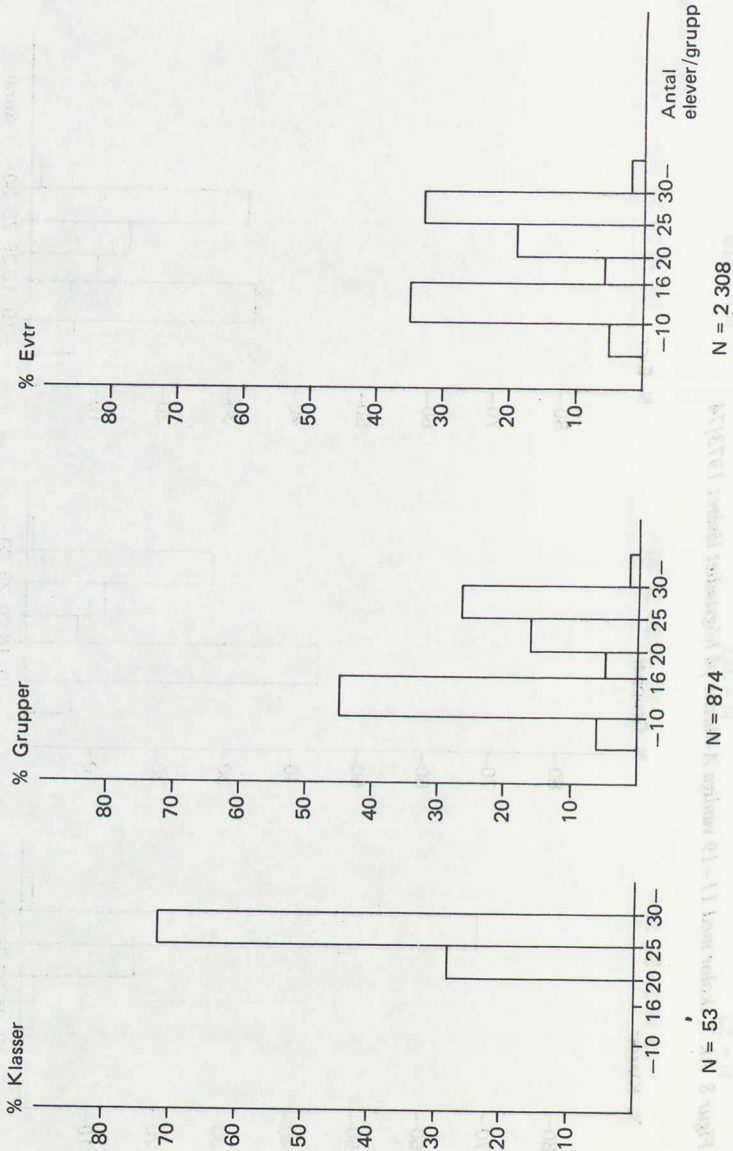
Figur 7 Åk 7, skolor med 1-10 vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74

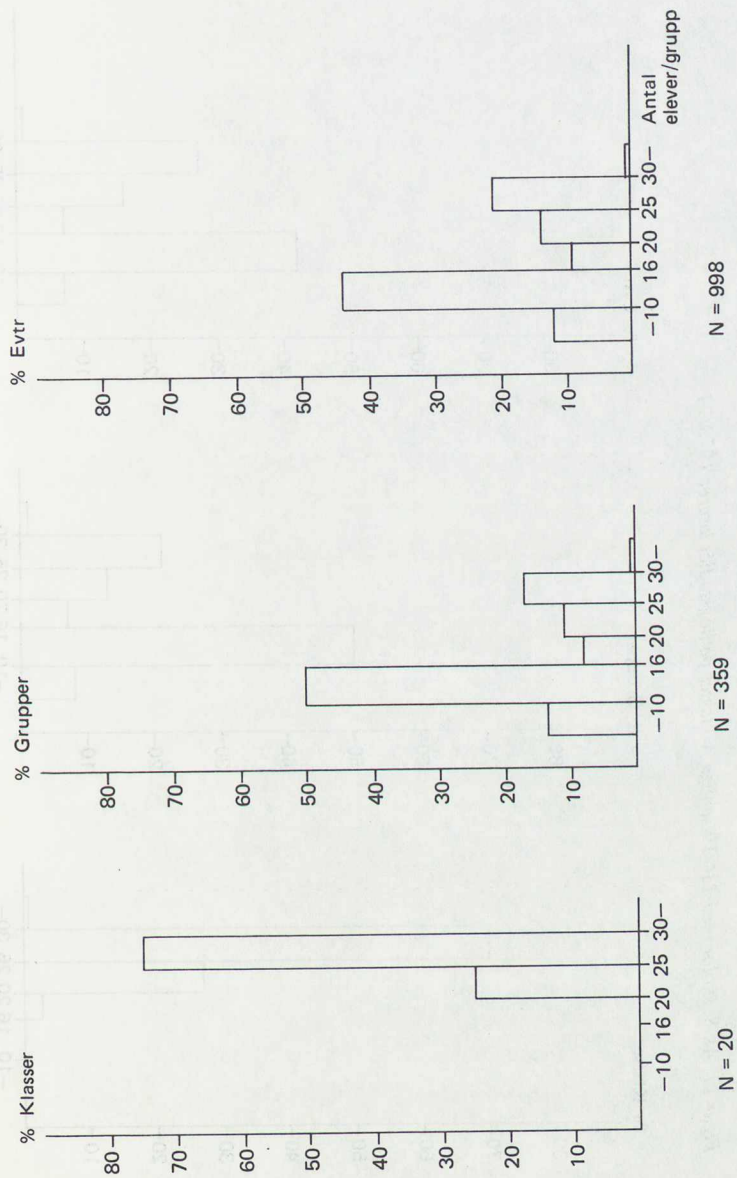
Figur 8 Ak 7, skolor med 11-19 vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74

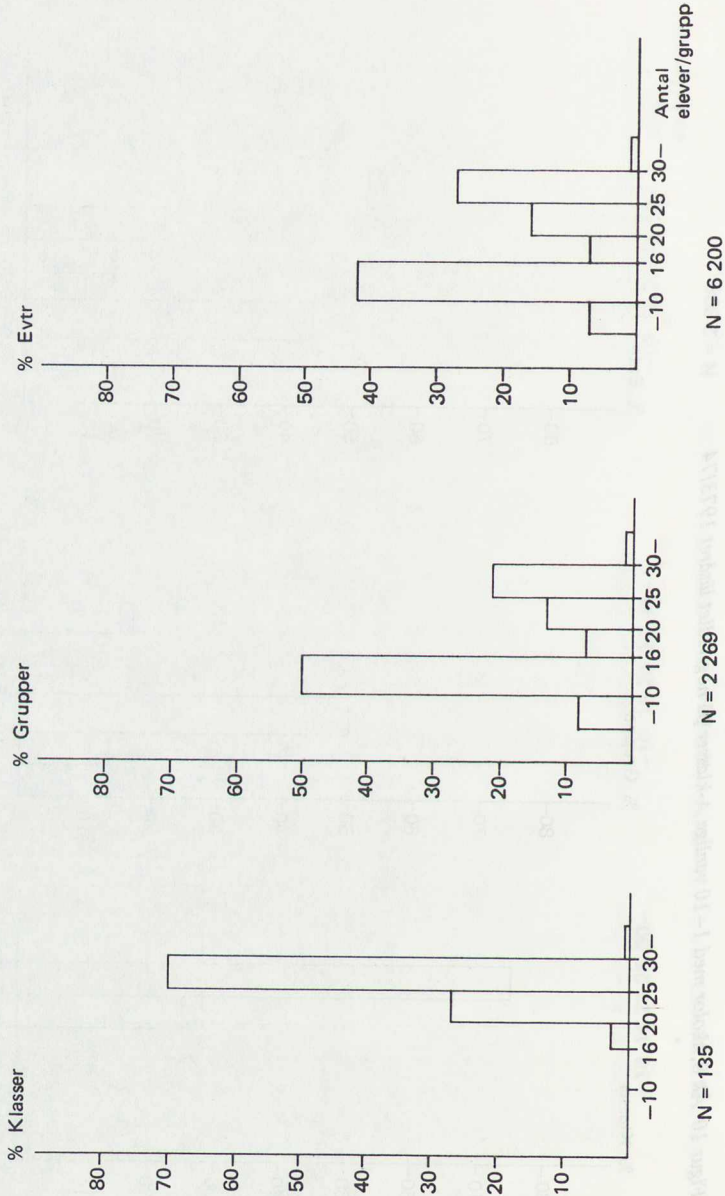
Figur 9 Åk 7, skolor med 20 eller fler vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74

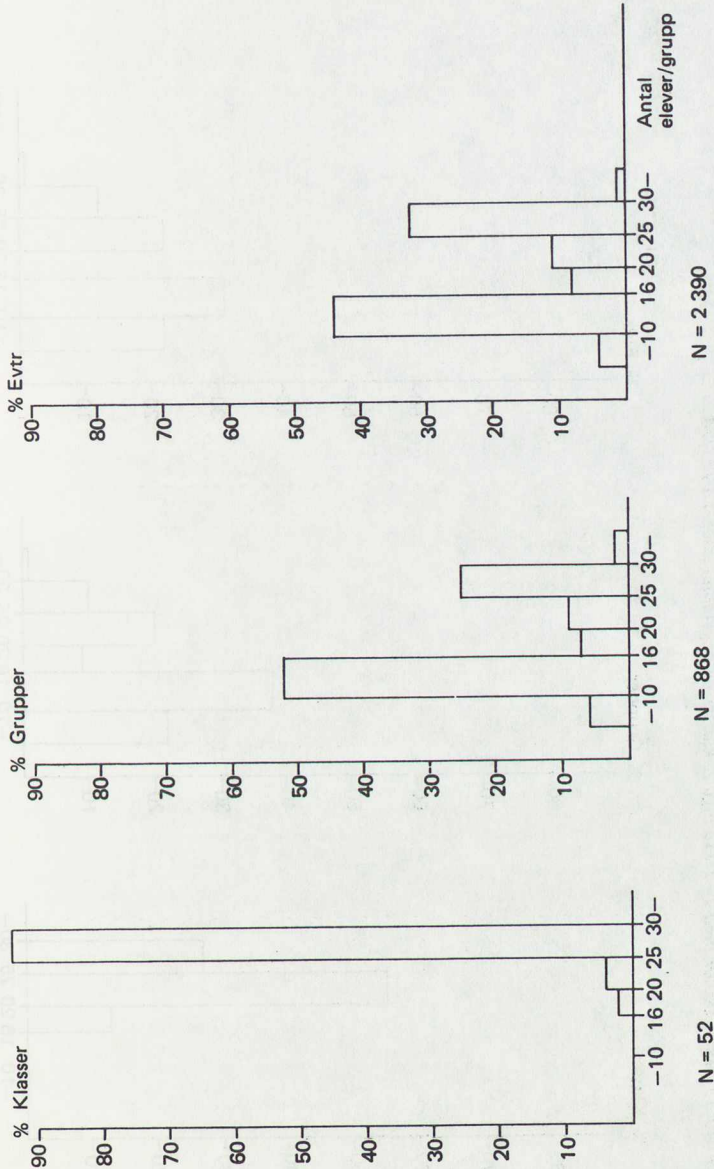
Figur 10 Åk 8, skolor med 1–10 vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74

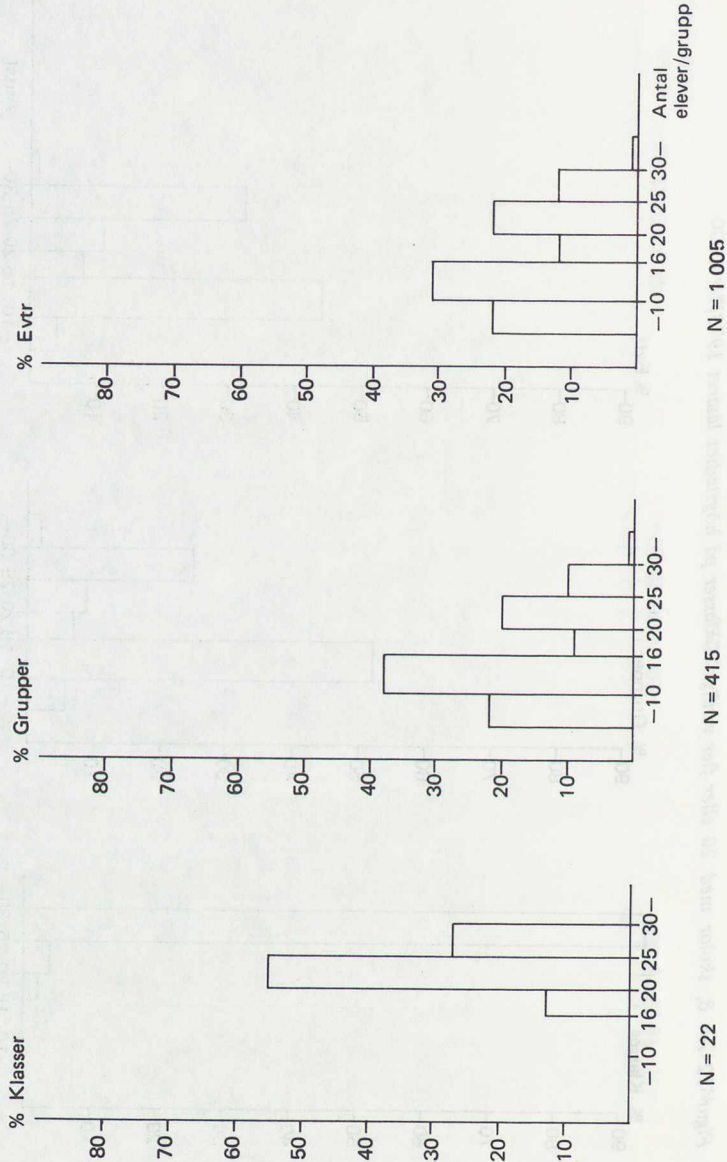
Figur 11 Åk 8, skolor med 11-19 vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74

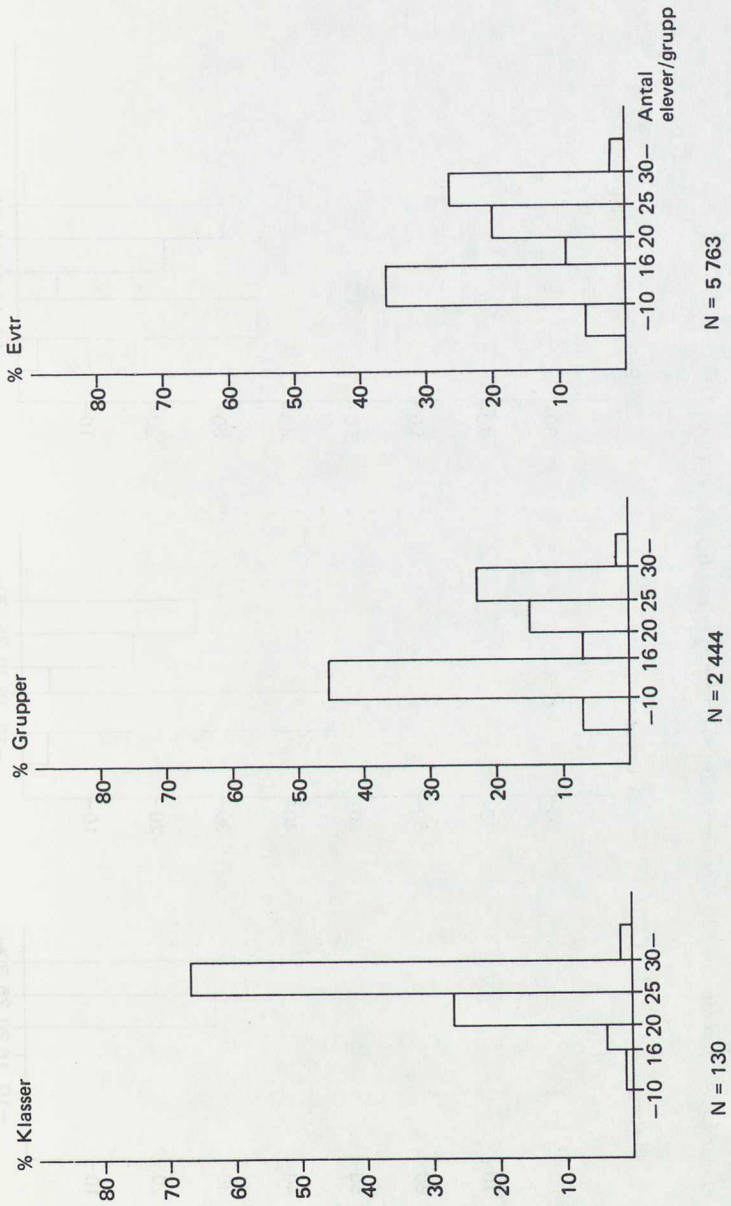
Figur 12 Åk 8, skolor med 20 eller fler vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74

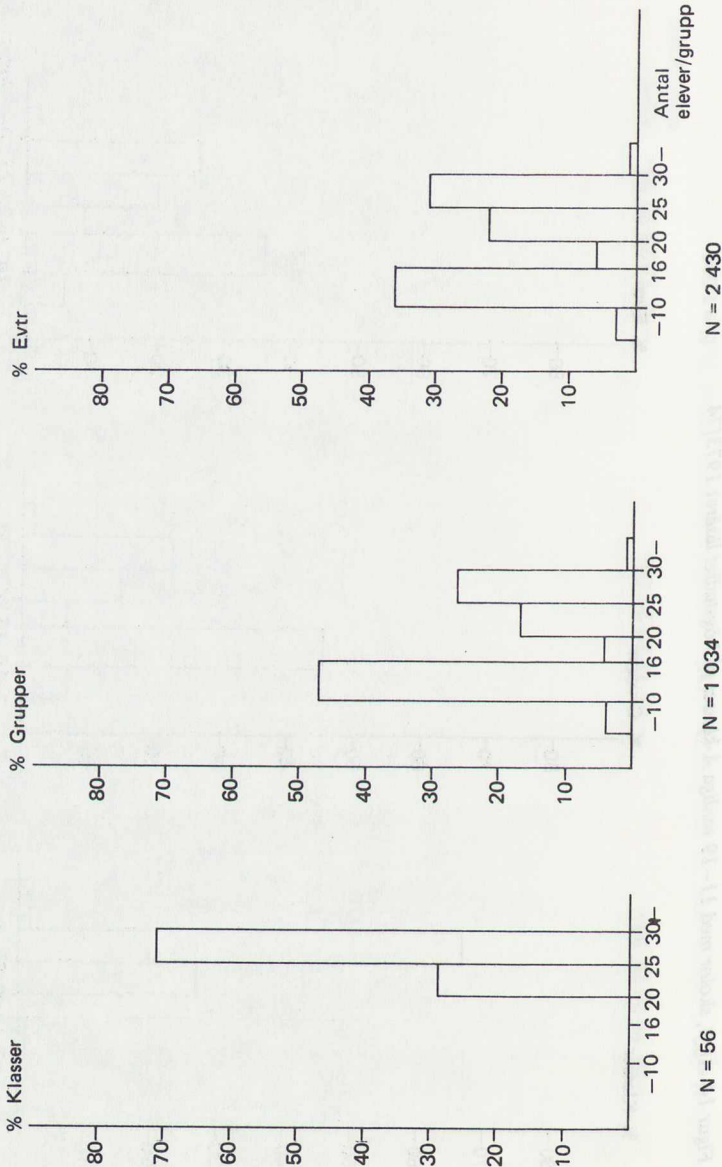
Figur 13 Åk 9, skolor med 1-10 vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74

Figur 14 Åk 9, skolor med 11-19 vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74

Figur 15 Åk 9, skolor med 20 eller fler vanliga A-klasser på högstadiet läsåret 1973/74

Appendix C

Utredningen om skolans
inre arbete - SIA

1973-09-18

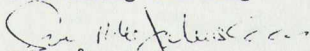
U 451/73

Rektor vid vissa grundskolor med
högstadium

Utredningen om skolans inre arbete-SIA är för vissa beräkningar beroende av exakta uppgifter på bifogade blanketter. Tre blanketter översänds och på dem redovisas organisationen på högstadiet i respektive åk 7, åk 8 och åk 9, avseende läget 1973-09-15.

Enkäterna återsänds till SIA senast 1973-10-01 under adress SIA, Skeppargatan 51, 114 58 Stockholm. Eventuella frågor i samband med enkäten kan ställas till bitr sekreteraren Monica Hultin, tel 08/63 26 64.

Med vänlig hälsning

Sven-Åke Johansson
Huvudsekreterare, SIA

ANVISNINGAR, se blankettens baksida

HÖGSTADIEPLAN

Skolenhet

Datum

Läsår

Kommun

Årskurs	Vanliga klasser ¹	Specialklasser ^{1, 2}
---------	------------------------------	--------------------------------

Antal klasser	Antal Lvtr sammanlagt i dessa klasser i ämnena																									
	Sv	Ms	Ma	Eng	Mu	Te	Sltm	Slt	Hk	Bk	Gy	So	Re	Sk	Hi	Ge	No	Bi	Ke	Fy	Ek	Ko	Tk	Fr	Ty	

← Därav resurs-
timmar →

¹Kryssmarkeras.
²Vid samläsning med vanlig klass redovisas veckotimmar på vanlig klass.

Vid eventuell samläsning med elever i annan årskurs redovisas veckotimmarna på båda årskurserna men inom parentes på den ena och medräknas där inte vid summeringen. (KI = klass, Ant = Antal elever i klassen).

	Arbetsenhet 1						Arbetsenhet 2						Arbetsenhet 3						Summa elever	Antal grupper	Antal Lvtr
	KI	Ant	KI	Ant	KI	Ant	KI	Ant	KI	Ant	KI	Ant	KI	Ant	KI	Ant	KI	Ant			
Ämne																					
Maa																					
Mas																					
S:a Ma																					
Enga																					
Engs																					
S:a Eng																					
Sltm																					
Slt																					
S a Sl																					

	Arbetsenhet 1						Arbetsenhet 2						Arbetsenhet 3						Summa elever	Antal grupper	Antal Lvtr
	Kl	Ant	Kl	Ant	Kl	Ant	Kl	Ant	Kl	Ant	Kl	Ant	Kl	Ant	Kl	Ant	Kl	Ant			
Ämne																					
Ek																					
Ko																					
Tk																					
Fr III a																					
Fr III s																					
Fr II a																					
Fr II s																					
S:a Fr																					
Ty III a																					
Ty III s																					
Ty II a																					
Ty II s																					
S:a Ty																					
S:a Ta																					

[illegible]

S:a

ANVISNINGAR

Årskurserna skall redovisas på skilda blanketter.

Vanliga klasser resp specialklasser skall redovisas på skilda blanketter.

OBS! Vid samläsning mellan vanlig klass och specialklass skall timmarna redovisas på vanlig klass.

Framsidan skall ifyllas på följande sätt.

Antal lärarveckotimmar (inklusive resurstimmar) i svenska, maskinskrivning, musik, teckning, hemkunskap, barnkunskap, samhällsorienterande och naturorienterande ämnen kan direkt föras in på första raden i tabellen efter multiplicering av resp ämnes veckotimtal med antalet klasser. Uppgifter på antalet lärarveckotimmar i övriga ämnen hämtas från mittuppslaget efter att detta är färdigifyllt. Antalet resurstimmar avser samtliga resurstimmar oavsett hur de disponeras.

Mittuppslaget består av en planeringsdel (under rubrikerna Arbetsenhet 1 - 3) och en redovisnings- och summeringsdel (under rubrikerna Summa elever, Antal grupper och Antal Lvtr)

Planeringsdelen kan användas på följande sätt.

I huvudet anges klassbeteckningar (7 a, 7 b etc) och antal elever per klass.

Elevernas fördelning på allmän och särskild kurs i matematik och engelska, val av slöjdart och val av tillvalsämne införs på raderna mitt för ämnesbeteckningarna. Raderna S:a Ma, S:a Eng, S:a Sl och S:a Ta kan användas för kontroll av att alla elever tagits med. Summan per klass skall stämma med elevantalet per klass.

Undervisningsgruppernas sammansättning markeras genom notering av antalet elever från resp klass ingående i en gemensam grupp. En rad per grupp används. Grupp- eller lärarbeteckning kan utsättas i ämneskolumnen.

Raderna S:a Fr och S:a Ty är inte avsedda för summering klassvis.

Organisationen av gymnastik skall redovisas på motsvarande sätt. Observera noten om samläsning med annan årskurs.

Uppdelningen i arbetsenheter kan användas så att man med arbetsenheter på tre klasser fyller alla kolumnerna men vid arbetsenheter på två klasser lämnar den tredje tom.

Kolumnerna är så breda, att den som önskar kan göra uppdelning av eleverna på pojkar och flickor, vilket ev kan vara fördelaktigt vid uppgiftslämnande i samband med enkäter etc.

Redovisnings- och summeringsdelen skall uppta följande uppgifter.

Summa elever per Ma, Mas etc skall införas på motsvarande rader. Summa elever per undervisningsgrupp skall införas mitt för varje grupps siffror i planeringsdelen.

För varje ämne anges antal grupper och lärarveckotimmar. Lärarveckotimmarna skall summeras på därför avsedda rader för Ma, Eng, Sl, Ek, Ko, Tk, Fr och Ty.

De sistnämnda summorna per ämne skall överföras till framsidan.

Bilaga 9 Undervisningsgruppernas maximala storlek i gymnasieskolan samt den tid eleverna tillbringar i grupper av olika storlek

För var och en av de olika linjerna på gymnasieskolan har maximal storlek (elever/grpr) på undervisningsgrupperna framtagits för olika ämnen, årskurser, grenar och varianter. Gällande bestämmelser om maximalt antal elever per klass samt delningsbestämmelser för klasser och grupper har hämtats ur Lgy 70, Timplaner s 57–110.

Elevernas totala lektionstid (antal Evtr), exklusive vtr för TTF, har därefter fördelats på de olika gruppstorlekarna inom respektive årskurs, linje, gren och variant.

Genomgående antages att arbetsteknik och fackteori läses integrerat och med en gruppstorlek på maximalt 16 elever. På de tvååriga yrkestekniska linjerna har genomgående valts det största av de angivna antalen vtr för tillvalsämnena.

De maximala gruppstorlekarna i tillvalsämnena förutsätter att eleverna ej valt slöjd.

Vid delning av klass eller grupp med t ex maximalt 30 elever fås två grupper med maximalt 15 elever.

Nedan lämnas tre detaljerade typexempel på beräkningsmetodiken.

1 Tvåårig beklädnadsteknisk linje

Maximal klasstorlek: 16 elever/klass

Åk 1

Maximal gruppstorlek	Ämnen	Antal vtr	Andel vtr, procent
8-16	Svenska Beklädnadsteknik	1 } 27 }	28
			75,7 $\approx$ 76
26-30	Svenska Arbetslivsorientering Gymnastik Tillvalsämnen	3 } 1 } 2 } 3 }	9
			24,3 $\approx$ 24
	Summa	37	100,0

Åk 2

8-16	Beklädnadsteknik	32	84,2 $\approx$ 84
26-30	Arbetslivsorientering Gymnastik Tillvalsämnen	1 } 2 } 3 }	6
			15,8 $\approx$ 16
	Summa	38	100,0

- TTF exkluderade ur beräkningarna
- Minsta antalet vtr i beklädnadsteknik samt största antalet vtr i tillvalsämnen har valts
- I ämnet svenska delas klassen i två grupper under en vte, dvs maximal gruppstorlek blir 15 elever/grupp
- Beklädnadsteknik läses i klassen dvs maximalt 16 elever/grupp
- Ämnena svenska (3 vtr), arbetslivsorientering, gymnastik och tillvalsämnen (dock ej slöjd) samläses med annan klass varvid maximal gruppstorlek blir 30 elever/grupp.

2 Tvåårig ekonomisk linje

Maximal klasstorlek: 30 elever/klass

Åk 1

Totalt 34 vtr* varav 2 vtr tillbringas i delad klass.

Åk 2

Inga grupptimmar förekommer.

Maximal gruppstor- lek	Andel vtr av den totala lektionstiden, procent	
	åk 1	åk 2
8-16	6	—
25-30	94	100
Summa	100	100

* Exklusive TTF

3 Tvåårig teknisk linje

Antal vtr som klass eller grupp delas, om elevantalet är lägst 17.

	Gren M		B		EI			K	
	åk 1	åk 2	åk 1	åk 2	åk 1	åk 2		åk 1	åk 2
						K-var	T-var		
Svenska + ett annat ämne	2		2		2			2	
Fysik	1	0,5	1	0,5	1	0,5	0,5	1	0,5
Kemi	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	2
Gren-specifika ämnen									
Summa	5,5	6	4	8	5	5	5	4	6
Summa	9	7	7,5	9	8,5	6	6	9	8,5
A: %-andel av 34 vtr	26	21	22	26	25	18	18	26	25

Procentuell andel av lektionstiden som eleverna tillbringar i grupper med maximalt 16 elever/grupp återfinns i rad (A).

Resterande lektionstid tillbringas i odelad klass, dvs i grupper med maximalt 25-30 elever/grupp.

Maximal gruppstorlek på gymnasieskolans olika linjer samt procentuell fördelning av elevernas totala lektionstid inom respektive linje, årskurs, gren och variant efter olika gruppstorlekar.

Linje	Års-kurs	Gren	Variant	Procent av elevernas undervisningstid inom olika gruppstorlekar				
				<9	9-16	17-20	21-25	26-30
Tvåårig beklädnads-teknisk linje	1				76			24
	2				84			16
Tvåårig bygg- och anläggningsteknisk linje	1				76			24
	2				84			16
Tvåårig distributions- och kontorslinje	1				25			75
	2	Di			65			35
	2	Ko	Sifferv		57			43
	2	Ko	Skrivv		51			49
Tvåårig ekonomisk linje	1				6			94
	2							100
Tvåårig el-teleteknisk linje	1				76			24
	2				84			16
Tvåårig fordonsteknisk linje	1				76			24
	2				84			16
Tvåårig jordbrukslinje	1			35	3			62
	2			45				55
Tvåårig konsumtionslinje ¹	1 ¹	KT			31			69
	1 ¹	S			28			72
	1 ²	K			53			47
	1 ²	S			42			58
	1 ²	T			53			47
	2	K			51			49
	2	S			51			49
	2	T			51			49
	2							
Tvåårig livsmedels-teknisk linje	1				76			24
	2				84			16
Tvåårig process-teknisk linje	1				76			24
	2				84			16
Tvåårig skogsbrukslinje	1			41	16			43
	2			45	24			32
Tvåårig sociallinje	1				9			91
	2				3			97
Tvåårig teknisk linje	1	M			26			74
	1	B			22			78
	1	El			25			75
	1	Ke			26			74
	2	M			21			79
	2	B			26			74
	2	El	K		18			82
	2	El	T		18			82
	2	Ke			25			75

¹ 1¹ = åk 1, period 1 etc.

Linje	Års-kurs	Gren	Variant	Procent av elevernas undervisningstid inom olika gruppstorlekar				
				<9	9-16	17-20	21-25	26-30
Tvåårig träteknisk linje	1				76			24
	2				84			16
Tvåårig verkstads-teknisk linje	1				76			24
	2				84			16
Tvåårig vårdlinje ¹	1 ¹	BU			22			78
	1 ²	HSÅ						
	1 ²	HSÅ			11			89
	1 ²	BU			11			89
	1 ³	HSÅ			25			75
	1 ³	BU			14			86
	2 ¹	HSÅ			19			81
	2 ¹	Ps			24			76
	2 ¹	BU			5			95
	2 ²	HSÅ			8			92
	2 ²	Ps			8			92
	2 ²	BU			8			92
	2 ²	BU	Barn-sjukv.		8			92
	2 ³	HSÅ			19			81
	2 ³	Ps			24			76
	2 ³	BU			11			89
	2 ³	BU	Barn-sjukv.		16			84
Treårig ekonomisk linje	1				14			86
	2				13			87
	3	Esp			14			86
		KA						
Treårig humanistisk linje	1				18			82
	2				3			97
	3							100
		DiAd						
Treårig naturvetenskaplig linje	1				18			92
	2				10			90
	3				7			93
Treårig samhällsvetenskaplig linje	1				18			82
	2				6			94
	3							100
Fyraårig teknisk linje	1				21			79
	2				13			87
	3	M			11			89
	3	B			12			88
	3	El			11			89
	3	Ke			11			89
	4	M			44			56
	4	B	Ba		17			83
	4	B	Bh		21			79
	4	El	Elk		23			77
	4	El	Elt		20			80
	4	Ke			37			63

¹ 1¹ = åk 1, period 1 etc.

Page 1 of 1

Time	Value	Unit	Notes
1	1.0	1	1.0
2	2.0	2	2.0
3	3.0	3	3.0
4	4.0	4	4.0
5	5.0	5	5.0
6	6.0	6	6.0
7	7.0	7	7.0
8	8.0	8	8.0
9	9.0	9	9.0
10	10.0	10	10.0
11	11.0	11	11.0
12	12.0	12	12.0
13	13.0	13	13.0
14	14.0	14	14.0
15	15.0	15	15.0
16	16.0	16	16.0
17	17.0	17	17.0
18	18.0	18	18.0
19	19.0	19	19.0
20	20.0	20	20.0
21	21.0	21	21.0
22	22.0	22	22.0
23	23.0	23	23.0
24	24.0	24	24.0
25	25.0	25	25.0
26	26.0	26	26.0
27	27.0	27	27.0
28	28.0	28	28.0
29	29.0	29	29.0
30	30.0	30	30.0
31	31.0	31	31.0
32	32.0	32	32.0
33	33.0	33	33.0
34	34.0	34	34.0
35	35.0	35	35.0
36	36.0	36	36.0
37	37.0	37	37.0
38	38.0	38	38.0
39	39.0	39	39.0
40	40.0	40	40.0
41	41.0	41	41.0
42	42.0	42	42.0
43	43.0	43	43.0
44	44.0	44	44.0
45	45.0	45	45.0
46	46.0	46	46.0
47	47.0	47	47.0
48	48.0	48	48.0
49	49.0	49	49.0
50	50.0	50	50.0
51	51.0	51	51.0
52	52.0	52	52.0
53	53.0	53	53.0
54	54.0	54	54.0
55	55.0	55	55.0
56	56.0	56	56.0
57	57.0	57	57.0
58	58.0	58	58.0
59	59.0	59	59.0
60	60.0	60	60.0
61	61.0	61	61.0
62	62.0	62	62.0
63	63.0	63	63.0
64	64.0	64	64.0
65	65.0	65	65.0
66	66.0	66	66.0
67	67.0	67	67.0
68	68.0	68	68.0
69	69.0	69	69.0
70	70.0	70	70.0
71	71.0	71	71.0
72	72.0	72	72.0
73	73.0	73	73.0
74	74.0	74	74.0
75	75.0	75	75.0
76	76.0	76	76.0
77	77.0	77	77.0
78	78.0	78	78.0
79	79.0	79	79.0
80	80.0	80	80.0
81	81.0	81	81.0
82	82.0	82	82.0
83	83.0	83	83.0
84	84.0	84	84.0
85	85.0	85	85.0
86	86.0	86	86.0
87	87.0	87	87.0
88	88.0	88	88.0
89	89.0	89	89.0
90	90.0	90	90.0
91	91.0	91	91.0
92	92.0	92	92.0
93	93.0	93	93.0
94	94.0	94	94.0
95	95.0	95	95.0
96	96.0	96	96.0
97	97.0	97	97.0
98	98.0	98	98.0
99	99.0	99	99.0
100	100.0	100	100.0

Bilaga 10 Förstärkningsanordningar i gymnasieskolan

1. Stödundervisningens omfattning i gymnasieskolan

”För stödundervisning disponerar skolstyrelsen dels 0,5 veckotimme för varje sextontal elever på de studievägar i gymnasieskolan, där klass får omfatta högst 16 elever och för varje trettiotal elever på de studievägar där klass får omfatta högst 30 elever ...”. (Ss 8 kap 40 §, anvisningar från SÖ 71-07-12).

På följande tvååriga linjer får klass omfatta högst 16 elever Be, Ba, Et, Fo, Li, Pr, Tr, Ve. På övriga linjer får klass omfatta högst 30 elever, se Lgy 70, s 108.

Material

Statistiska tabeller Nr 1973:7 ”Gymnasieskolan den 15 september 1972, tabellbilaga”, tabell 5.

Metod

- Totala antalet *fulla* 16-tal elever (= A) på linjerna Be, Ba, Et, Fo, Li, Pr, Tr, Ve beräknas på följande sätt:

– summa elever på linje Be, Ba, Et, Fo, Li, Pr, Tr, Ve ger, på gymnasieskola nr i , upphov till A_i fulla 16-tal elever.

$$i \in \zeta = \{\text{alla gymnasieskolor i Sverige}\}$$

$$A = \sum_{i \in \zeta} A_i = 1\,537$$

- Totala antalet *fulla* 30-tal elever (= B) på övriga linjer, dvs Dk, Ek, Jo, Ko, Sb, So, Te, Vd, E, H, N, S, T (Mu), beräknas på följande sätt:

– summa elever på linjerna Dk, Ek, Jo, Ko, Sb, So, Te, Vd, E, H, N, S, T, (Mu) ger upphov till B_i fulla 30-tal elever på gymnasieskola nr i , $i \in \zeta$ (se ovan).

$$B = \sum_{i \in \zeta} B_i = 5\,355$$

- Totala antalet Lvtr som går ut i stödundervisning i gymnasieskolan under ett läsår blir då $0,5 \cdot (A+B) = 3\,466$.

Stödundervisningen i gymnasieskolan omfattade läsåret 1972/73 en resurs på totalt c 3 450 Lvtr.

2. Omfattning av TTF i gymnasieskolan

Tilldelning av Lvtr för TTF har hämtats ur timplanerna för gymnasieskolans olika linjer i Lgy 70, s 57–110.

Antal klasser i gymnasieskolans olika linjer läsåret 1972/73 har hämtats ur SM Nr U 1973:5 "Gymnasieskolan den 15 september 1972".

Linjer	Lvtr/klass			Antal klasser			Summa Lvtr
	åk 1	åk 2	åk 3	åk 1	åk 2	åk 3	
Be, Ba, Dk, Ek, Et, Fo, Jo, Ko, Li, Pr, Sb, Tr, Ve, Vd,	1			1 631			1 631
Ek, So, Te, Mu	1	1		761	764		1 525
E, H, N, S, T	1	1	1,5	1 110	1 172	1 216	4 106
Summa				3 502	1 936	1 216	7 262

TTF i gymnasieskolan omfattade läsåret 1972/73 en resurs på totalt c 7 270 Lvtr.

3. Grupptimmar för studieteknisk träning i gymnasieskolans åk 1

Omfattningen uttryckt i Lvtr redovisas i nedanstående tablå.

Linjer	Lvtr/klass	Summa klasser	Summa Lvtr
Be, Ba, Dk, Ek, Et, Fo, Jo, Ko, Li, Pr, Sb, Tr, Ve, Vd	1	1 631	1 631
Ek, Mu, So, Te	2	761	1 522
E, H, N, S, T	4	1 110	4 440
Summa		3 502	7 593

Grupptimmar för studieteknisk träning i åk 1 på gymnasieskolan omfattade läsåret 1972/73 en resurs på totalt c 7 600 Lvtr.

4. Maximal omfattning av frivillig undervisning utanför schematid i gymnasieskolan

"I gymnasieskolan får anordnas undervisning i ämnena instrumental-musik, solosång, körsång, teckning, dramatik och gymnastik vid sidan av utbildningen enligt 4 §" (Ss 8 kap 5 §).

"Kungl Maj:t meddelar följande bestämmelser för sådan frivillig undervisning . . .

I varje kommun eller landstingskommun som är huvudman för gymnasieskola bestäms antalet veckotimmar för den frivilliga undervisningen i gymnasieskolan med utgångspunkt i det sammanlagda antalet elever i kommunens respektive landstingskommunens gymnasieskola. Elever i specialkurs som omfattar mindre än en årskurs beaktas dock ej. Undervisningen får högst ha den omfattning som framgår av följande uppställning

Gymnastik	högst 2 veckotimmar för varje påbörjat 1 000-tal elever
Instrumentalmusik, solosång, körsång, teckning och dramatik	sammanlagt högst 1 veckotimme för varje fullbordat 45-tal elever".

(Ss 8 kap 5—8 §§ sid 121).

Uppgifter om sammanlagda antalet elever i varje kommuns eller landstingskommuns gymnasieskola exklusive elever i specialkurs som omfattar mindre än en årskurs har hämtats ur tabellerna 5 och 6 i Statistiska tabeller Nr 1973:7 "Gymnasieskolan den 15 september 1972, tabellbilaga".

I dessa skolor fanns det läsåret 1972/73 totalt

- 270 påbörjade 1 000-tal elever samt
- 4 713 fullbordade 45-tal elever.

Detta medför att den frivilliga undervisningen utanför schematid i gymnasieskolan läsåret 1972/73 *högst* kunde ha följande omfattning:

– i gymnastik	$2 \cdot 270 = 540$ vtr
– i instrumentalmusik m m	$1 \cdot 4\,713 = 4\,713$ vtr
Summa	5 253 vtr

Den frivilliga undervisningen utanför schematid i gymnasieskolan omfattade läsåret 1972/73 en resurs på högst *c* 5 250 vtr.

1. Die erste Aufgabe ist die, die in der ersten Aufgabe
 2. Die zweite Aufgabe ist die, die in der zweiten Aufgabe

3. Die dritte Aufgabe ist die, die in der dritten Aufgabe

4. Die vierte Aufgabe ist die, die in der vierten Aufgabe

5. Die fünfte Aufgabe ist die, die in der fünften Aufgabe

6. Die sechste Aufgabe ist die, die in der sechsten Aufgabe

7. Die siebte Aufgabe ist die, die in der siebten Aufgabe

8. Die achte Aufgabe ist die, die in der achten Aufgabe

9. Die neunte Aufgabe ist die, die in der neunten Aufgabe

10. Die zehnte Aufgabe ist die, die in der zehnten Aufgabe

11. Die elfte Aufgabe ist die, die in der elften Aufgabe

12. Die zwölfte Aufgabe ist die, die in der zwölften Aufgabe

13. Die dreizehnte Aufgabe ist die, die in der dreizehnten Aufgabe

14. Die vierzehnte Aufgabe ist die, die in der vierzehnten Aufgabe

15. Die fünfzehnte Aufgabe ist die, die in der fünfzehnten Aufgabe

16. Die sechzehnte Aufgabe ist die, die in der sechzehnten Aufgabe

17. Die siebzehnte Aufgabe ist die, die in der siebzehnten Aufgabe

Bilaga 11 Statistisk studie av kursuppdelningen i matematik och naturkunskap i åk 1 av gymnasieskolans treåriga H-, S- och E-linjer

Eleverna i åk 1 på de treåriga humanistiska (H) och samhällsvetenskapliga (S) linjerna i gymnasieskolan kan enligt Lgy 70 välja mellan två alternativa kurser i matematik: samhällsvetenskaplig-ekonomisk kurs (Ma SE) och naturvetenskaplig-teknisk kurs (Ma NT). Eleverna i åk 1 av den treåriga ekonomiska linjen (E) kan välja mellan två alternativa kurser i naturkunskap: en kurs med geovetenskaplig-fysikalisk inriktning (Nk F) och en kurs med kemisk-geovetenskaplig-biologisk inriktning (Nk K).

Syftet med denna studie är att belysa det ekonomiska värdet av ovannämnda valmöjligheter uttryckt dels i lärarveckotimmar (Lvtr), dels i millioner kronor (Mkr).

Studien är utförd med SÖ:s höstrapporter från gymnasieskolan per den 15 september 1972 som basmaterial.

Avsnitt 1 handlar om matematik och avsnitt 2 om naturkunskap. Båda avsnitten är disponerade enligt följande:

Punkt 1 En beskrivning av de nuvarande förhållandena med två alternativkurser i enlighet med Lgy 70.

Punkt 2 En beskrivning av en konstruerad läroplan där alternativkurserna i matematik respektive naturkunskap har slopats.

Punkt 3 En jämförelse av förhållandena enligt punkt 1 och punkt 2 med kostnadsskillnad mellan de olika undervisningsmodellerna uttryckt i Lvtr.

I avsnitt 3 redogöres för de kostnadmässiga konsekvenserna (Mkr) av ett avskaffande av de dubbla kursalternativen i både matematik och naturkunskap.

1. Matematik i åk 1 av de treåriga humanistiska och samhällsvetenskapliga linjerna på gymnasieskolan

Alla gymnasieskolor som läsåret 1972/73 enligt Höstrapporten hade åk 1 av minst en av de treåriga humanistiska (H) eller samhällsvetenskapliga (S) linjerna i gymnasieskolan bildar undersökningspopulation. I höstrap-

porten redovisas dessa båda linjer gemensamt som linje H+S p g a att samläsningsfrekvensen är stor.

I ämnet matematik förekommer även samläsning mellan linjerna H+S och de övriga tre- och fyraåriga linjerna E, N och T. Detta medför att kostnaderna för matematikundervisningen måste studeras för hela åk 1 i de aktuella gymnasieskolorna.

1.1 Den nuvarande matematikundervisningen enligt Lgy 70 med två alternativkurser

Undersökningspopulationen består av totalt 165 gymnasieskolor (skolor) som hade åk 1 av minst en av linjerna H och S.

De båda alternativkurserna Ma SE respektive Ma NT hade valts i följande omfattning:

	Antal skolor
Val av endast Ma SE	64
Val av både Ma SE och Ma NT	101
Totalt	165

Vid dessa 165 skolor fördelade sig antalet elever, undervisningsgrupper (grpr) och lärarveckotimmar (Lvtr) i ämnet matematik på följande sätt:

Tabell 1.1.1

	Antal elever inom linje				Summa elever	Antal grpr	Summa Lvtr
	H+S	E	N	T			
Ma SE	7 544	4 485	—	—	12 029	468	2 340
Ma NT	830	—	7 919	3 245	11 994	479	2 395
Summa	8 374	4 485	7 919	3 245	24 023	947	4 735

Vid de 101 skolor där båda alternativkurserna Ma SE och Ma NT förekom fördelade sig antalet elever, grpr och Lvtr i matematik enligt nedanstående tabell.

Tabell 1.1.2

	Antal elever inom linje				Summa elever	Antal grpr	Summa Lvtr
	H+S	E	N	T			
Ma SE	4 649	2 811	—	—	7 460	297	1 485
Ma NT	830	—	4 985	2 048	7 863	325	1 625
Summa	5 479	2 811	4 985	2 048	15 323	622	3 110

1.2 Matematik med endast en kurs, "modell Ma", enligt en fingerad läroplan

I detta avsnitt studeras konsekvenserna av en tänkt läroplan där möjligheten att välja alternativkursen Ma NT har avskaffats. En modell (*modell Ma*) över hur antalet elever, undervisningsgrupper och lärarveckotimmar fördelar sig om alla elever på linje H+S läser Ma SE i åk 1 har skapats med nedanstående metod.

- De elever som valt Ma NT på linje H+S adderas, vid varje skola för sig, till de elever som valt Ma SE på linje H+S.
- Antalet nya undervisningsgrupper beräknas, vid varje skola för sig, efter samma principer som använts läsåret 1972/73. Delningstalet 30 för gruppstorleken är dominerande men undervisningsgrupper av storleken 31–32 elever förekommer i några skolor.
- Summa lärarveckotimmar är antalet undervisningsgrupper multiplicerat med antalet veckotimmar i matematik (=5) i åk 1 på linje H+S i enlighet med Lgy 70.

I tabell 1.2.1 redovisas den fördelning av antal elever, grpr och Lvtr som en tillämpning av ovanstående modell på hela populationen, 165 skolor, resulterar i. Tabellerna 1.1.1 och 1.2.1 är jämförbara.

Tabell 1.2.1

	Antal elever inom linje				Summa elever	Antal grpr	Summa Lvtr
	H+S	E	N	T			
Ma SE	8 374	4 485	—	—	12 859	472	2 360
Ma NT	—	—	7 919	3 245	11 164	414	2 070
				Summa	24 023	886	4 430

I tabell 1.2.2 redovisas motsvarande uppgifter för de 101 skolor där båda alternativkurserna förekom läsåret 1972/73.

Tabell 1.2.2

	Antal elever inom linje				Summa elever	Antal grpr	Summa Lvtr
	H+S	E	N	T			
Ma SE	5 479	2 811	—	—	8 290	301	1 505
Ma NT	—	—	4 985	2 048	7 033	260	1 300
				Summa	15 323	561	2 805

1.3 Kostnadsjämförelse av matematikundervisning enligt Lgy 70 och enligt "modell Ma"

En jämförelse mellan kostnaderna, uttryckta i Lvtr, för den nuvarande matematikundervisningen (se punkt 1.1) och matematik enligt "modell

Ma" (se punkt 1.2) visar att "modell Ma" medför en besparing på c 300 Lvtr per läsår.

I tabell 1.3 jämföres summeraderna ur tabellerna 1.1.1 och 1.2.1.

Tabell 1.3

Matematik enligt:	Summa elever	Antal grpr	Summa Lvtr
Lgy 70 (tab 1.1.1)	24 023	947	4 735
Modell Ma (tab 1.2.1)	24 023	886	4 430
Skillnad:		61	305

Till 5 Evtr i matematik för 24 053 elever åtgår alltså med nuvarande lärlplan 4 735 Lvtr medan matematik enligt "modell Ma" kräver endast 4 430 Lvtr för motsvarande undervisning.

Kostnadsbesparing per läsår om de dubbla kursalternativen i matematik på åk 1 av de treåriga humanistiska och samhällsvetenskapliga linjerna avskaffades och alla elever läste Ma SE blir c 305 Lvtr.

2. Naturkunskap i åk 1 av den treåriga ekonomiska linjen på gymnasieskolan

Alla skolor som läsåret 1972/73 enligt Höstrapporten hade åk 1 av den treåriga ekonomiska linjen (E) i gymnasieskolan bildar undersökningspopulation.

2.1 Den nuvarande naturkunskapsundervisningen enligt Lgy 70 med två alternativkurser

Undersökningspopulationen består av totalt 135 gymnasieskolor (skolor) som hade åk 1 av linje E. Val av de båda alternativkurserna Nk F respektive Nk K förekom vid dessa skolor i den omfattning som tabell 2.1.1 visar.

Tabell 2.1.1

	Antal skolor	Antal elever	Antal Lvtr
Val av endast Nk F	7	212	33
Val av endast Nk K	41	767	135
Val av både Nk F och Nk K	87	4 362	733
Totalt	135	5 341	901

I tabell 2.1.2 redovisas hur totala antalet elever, undervisningsgrupper (grpr) och lärarveckotimmar (Lvtr) i naturkunskap fördelar sig på de

båda alternativkurserna Nk F respektive Nk K i hela populationen, dvs 135 skolor.

Tabell 2.1.2

	Antal skolor	Antal elever	Antal grpr	Antal Lvtr (varav tillägg för delgrupp)	
Nk F	94	1 754	102	327	(21)
Nk K	128	3 587	173	574	(55)
Summa		5 341	275	901	(76)

Till 3 Evtr i naturkunskap för 5 341 elever åtgår alltså med nuvarande läroplan en undervisningsresurs på 901 Lvtr.

2.2 Naturkunskap med endast en kurs, "modell Nk", enligt en fingerad läroplan

I detta avsnitt studeras konsekvenserna av en tänkt läroplan där möjligheten att välja alternativkursen Nk F har avskaffats. Enligt "modell Nk" läser alla elever Nk K i åk 1 av den treåriga ekonomiska linjen.

Enligt Lgy 70 läses ämnet naturkunskap i odelad klass 3 vtr om antalet elever i klassen är mindre än 17. Om klassen har 17 eller fler elever delas den 0,5 vte i två grupper vid laboration (Lgy 70 anm 6 s 97).

Här antages att eleverna i åk 1 av linje E inom varje skola bildar undervisningsgrupper i naturkunskap enligt "modell Nk" på samma sätt som i ämnet företagsekonomi (Fe). Enligt Lgy 70 (allm best pkt 5) delas klassen under en vte i Fe för genomförande av studietekniska övningar om antal elever i klassen är minst 17. I höstrapporten finns angivet, för varje skola, antalet tilläggs-Lvtr för delgrupp p g a studieteknik. Antag att detta antal Lvtr motsvarar antal undervisningsgrupper med 17 eller fler elever i åk 1 av linje E.

Läsåret 1972/73 hade vi i åk 1 av linje E totalt 5 341 elever i ämnet Fe och de bildade totalt 205 grpr varav 166 hade 17 eller fler elever.

För 3 Evtr i Nk enligt "modell Nk" med 0,5 Evtr i tillägg för grpr med lägst 17 elever åtgår enligt ovan $(3 \cdot 205 + 0,5 \cdot 166)$ Lvtr = 698 Lvtr.

Till 3 Evtr i naturkunskap för 5 341 elever åtgår alltså enligt "modell Nk" en undervisningsresurs på totalt 698 Lvtr.

2.3 Kostnadsjämförelse av naturkunskapsundervisning enligt Lgy 70 och enligt "modell Nk"

En jämförelse av kostnaderna, uttryckta i Lvtr, för den nuvarande naturkunskapsundervisningen (pkt 2.1) med naturkunskap "modell Nk" (pkt 2.2) visar att "modell Nk" leder till en besparing på c 200 Lvtr.

Om de dubbla kursalternativen i naturkunskap i åk 1 av den treåriga ekonomiska linjen avskaffades och alla elever läste Nk K får vi en kostnadsbesparing per läsår på totalt $(901 - 698)$ Lvtr = 203 Lvtr.

3. Kostnadsbesparing per år i Mkr om dubbla kursalternativ i både matematik och naturkunskap avskaffas

Ett slopande av de dubbla kursalternativen i både matematik och naturkunskap på åk 1 av de treåriga humanistiska och samhällsvetenskapliga respektive ekonomiska linjerna i gymnasieskolan skulle läsåret 1972/73 leda till en besparing på totalt (305 + 203) Lvtr = 508 Lvtr (se pkt 1.3 och 2.3).

Följande antaganden ligger till grund för en beräkning av det ekonomiska värdet av dessa Lvtr uttryckt i miljoner kr (Mkr):

- 21 Lvtr ger upphov till en full lärartjänst i Ma och Nk.
- Typlöneklass för dessa tjänster antages vara U 20.
Månadslön enligt 1972 års löner, löneplan U och grupp 5 blir 4 762 kr.
- Ett pålägg för sociala kostnader på 26 % tillkommer.

Beräkningsschema:

Ämne	Lvtr	Antal tjänster = Lvtr/21	Månadslön, kr	Årskostnad, kr	Årskostnad inkl. 26 % pålägg	
					kr	Mkr
Ma	305	14,5	4 762	828 588	1 044 021	1,0
Nk	203	9,7	4 762	554 297	698 414	0,7
Summa	508	24,2	4 762	1 382 885	1 742 435	1,7

Den kostnadsmässiga konsekvensen av att avskaffa de dubbla kursalternativen i matematik och naturkunskap blir en besparing på

c 1,0 Mkr per läsår för matematik och

c 0,7 Mkr per läsår för naturkunskap

dvs totalt 1,7 Mkr per läsår.

Bilaga 12 Språkstrukturen på de tre- och fyraåriga linjerna i gymnasieskolan

Den rika variationen i gymnasiets språkstruktur har en positiv verkan genom att möjliggöra individuella studieval. Men den har också negativa effekter på arbetsmiljön totalt sett

- svag motivation vid de ettåriga C-språkstudierna
- upprepade lärarbyten i språk mellan varje årskurs
- flerlärarsystem i samma språk speciellt i åk 3
- splittrad arbetsordning (schema) för flera elever.

Strukturen har också en styrande effekt på studievalen i grundskolan.

För att belysa ovanstående påståenden har utredningen gjort en studie av den nuvarande språkstrukturen på gymnasieskolans tre- och fyraåriga linjer. Studien är också avsedd att utgöra bakgrunds- och jämförelsematerial till de förslag att överväga alternativa språkstrukturer som utredningen lägger i kapitel 17 i huvudbetänkandet.

En hel årskull elever har följts genom tre läsår i gymnasieskolan, från åk 1 läsåret 1970/71 till och med åk 3 läsåret 1972/73.

Studien belyser endast B- och C-språkens omfattning och struktur. A-språket engelska har inte medtagits i studien då utredningen inte ansett sig vilja förändra den nuvarande omfattningen av undervisningen i detta språk.

1. Statistiskt material

Föreliggande studie är baserad på SÖ:s höstrapporter från gymnasieskolan per den 15 september. Följande årskurser och läsår har studerats:

åk 1, läsåret 1970/71

åk 2, läsåret 1971/72

åk 3, läsåret 1972/73

Den årskull elever som läsåret 1970/71 gick i åk 1 av de tre- och fyraåriga linjerna (ekonomisk (E), humanistisk (H), naturvetenskaplig (N), samhällsvetenskaplig (S) och teknisk (T)) på gymnasieskolan har följts upp till och med åk 3 läsåret 1972/73.

Blanketterna för åk 1 i höstrapporten är konstruerade så att elever på de humanistiska och samhällsvetenskapliga linjerna redovisas gemensamt

Års- kurs	Läsår	Antal skolenheter														Summa								
		utan T-linje							med T-linje															
		E		S		HSE	HS	H	E	HSE		Sum- ma	T		E	NT	E	NT	S	HS	SE	HSE	Sum- ma	
		N		N		N	N	N	N	N	ma	T	T	NT	NT	NT	NT	NT	NT	NT	NT	NT	ma	
1	1970/71	6			9	34			33	82	14	3	18	1					6			83	125	207
2	1971/72	6	1		8	34	1		31	81	14	3	17		2				5	2		83	126	207
3	1972/73	6	2		9	37	1		47	102	14	3	17		1				2	2		66	105	207

under rubriken H+S. Samläsningsfrekvensen på dessa linjer är stor varför ingen separering av elevuppgifterna på linje H och S har ansetts vara intressant i denna studie. Genomgående redovisas därför här uppgifter om elever från åk 1 av H- och S-linjerna i kolumner med rubriken H+S.

I materialet ingår totalt 207 gymnasieskolor. Dessa skolor redovisas i vidstående tabell efter förekomst av de tre- och fyraåriga linjerna H, S, E, N och T samt efter de aktuella årskurserna och läsåren.

Från varje gymnasieskola och årskurs har antal elever, undervisningsgrupper (grpr) och lärarveckotimmar (Lvtr) hämtats ur basmaterialet för linjerna H, S, E, N och T samt för B-språken franska och tyska samt för C-språken franska, tyska, ryska, spanska, italienska och finska. C-språket portugisiska finns inte med i denna studie då ingen elev i materialet läste detta språk.

2. Metod

En manuell databearbetning gjordes för att uppgifterna så snabbt som möjligt skulle bli tillgängliga för utredningen. Resultatet redovisas i form av tabellsammanställningar i avsnitt 3.

De omfattande summeringarna gjordes med inbyggda kontroller i form av överflödiga summakolumner. Detta har medfört att själva datasammanställningen kan anses felfri.

Som mått på det totala antalet elever inom de aktuella årskurserna har använts summa elever för beräkning av stödundervisning. En jämförelse mellan totala antalet elever, enligt denna sammanställning av SÖ:s höstrapporter och SCB:s statistik för gymnasieskolan (SM/U 1971:2, 1972:25, 1973:7) visar en nästan 100-procentig överensstämmelse för årskurserna 1 och 3.

Års- kurs	Läsår	Totala antalet elever inom resp årskurs enligt		Differens (b-a)
		höstrapporten (a)	SCB (b)	
1	1970/71	32 335	32 447	112
2	1971/92	30 853	31 059	202
3	1972/73	28 532	28 615	83

SCB:s statistik per den 15 september 1970 för åk 1 innehåller 103 elever från glesbydsgymnasierna i Pajala, Malung och Strömstad samt 10 elever från Ingemundsskolan i Solna. Dessa skolor har ej medtagits i föreliggande studie varför den verkliga skillnaden i relevant (b-a) för åk 1 utgör -1 elev.

För åk 2 och 3 innehåller av samma anledning SCB:s statistik 80-100 elever som ej finns med i denna studie. Någon detaljkontroll har inte utförts, varför det 100-tal elever som återstår i differensen (b-a) för åk 2 inte har lokaliserats. Totalt utgör de dock endast 0,3 procent av antalet elever i åk 2.

Eventuella felaktigheter eller brister i basmaterialet från SÖ:s höstrapporter ingår även i denna sammanställning.

3. Den nuvarande språkstrukturen

Totala antalet elever, undervisningsgrupper (grpr) och lärarveckotimmar (Lvtr) i B- och C-språk på de tre- och fyraåriga linjerna H, S, E, N och T i gymnasieskolan redovisade efter årskurs, förekomst av T-linje vid skolan, linje (ej för grpr och Lvtr) samt språk.

Totala antalet elever inom en årskurs har redovisats för skolor utan T-linje respektive med T-linje, för varje årskurs och linje.

Tabell 2 Åk 2 läsåret 1971/72

	Skolenheter utan T-linje						Skolenheter med T-linje							
	Antal elever inom linje			Summa elever			Antal elever inom linje			Summa elever			Antal grpr	Summa Lvtr
	H	S	N	E	T		H	S	N	E	T			
Franska B	778	960	609	765	3 112	144	446	643	465	743	387	2 684	152	446
Tyska B	971	1 848	2 134	1 865	6 818	271	765	1 586	1 994	2 843	4 063	11 251	452	1 352
Franska C	816	1 141	1 665	655	4 277	207	669	992	1 537	1 101	159	4 458	191	571
Tyska C	432	631	432	488	1 983	105	229	381	328	546	1 083	2 567	146	435
Ryska C	88	118	60	162	428	42	83	77	74	149	27	410	47	136
Spanska C	384	449	595	249	1 677	90	264	390	559	356	49	1 618	104	311
Italienska C	11	8	7	5	31	4								
Finska C		1			1		3	7	22	12	26	70	4	12
Summa	3 480	5 156	5 502	4 189	18 327	863	2 459	4 076	4 979	5 750	5 794	23 058	1 096	3 263
Totala antalet elever i åk 2	2 065	3 722	2 829	3 954	12 570		1 419	3 046	2 560	5 424	5 817	18 266		

Tabell 3 Åk 3 läsåret 1972/73

	Skolenheter utan T-linje						Skolenheter med T-linje					
	Antal elever inom linje			Summa elever	Antal grpr	Summa Lvtr	Antal elever inom linje			Summa elever	Antal grpr	Summa Lvtr
	H	S	E				H	S	E			
Franska B	770	443	186	198	1 597	115	289	195	104	145	22	755
Tyska B	911	722	452	394	2 479	139	532	409	341	376	326	1 984
Franska C	768	416	335	181	1 700	122	443	210	238	141	2	1 034
Tyska C	366	238	126	128	858	95	146	90	75	105	82	498
Ryska C	94	57	13	87	251	47	49	24	8	60	1	142
Spanska C	351	167	133	81	732	91	166	82	95	60	2	405
Italienska C												
Finska C	6	3	4		13	3	4	3	10	1	4	22
Summa	3 266	2 046	1 249	1 069	7 630	612	1 629	1 013	871	888	439	4 840
Totala antalet elever i åk 3	2 166	4 198	3 071	4 292	13 727		1 101	2 302	1 956	3 957	5 496	16 812

Uppgifterna i tabellerna 1, 2 och 3 har sammanställts för alla gymnasieskolor, dvs både skolor utan T-linje och med T-linje, och redovisas i tabellerna 4, 5 respektive 6.

Totala antalet elever i B- och C-språk på de tre- och fyraåriga linjerna i gymnasieskolan fördelade efter årskurs, linje och språk samt antal undervisningsgrupper (grpr) och lärarveckotimmar (Lvtr) fördelade efter språk.

Tabell 4 Åk 1 läsåret 1970/71

	Antal elever inom linje				Summa elever	Antal grpr	Summa Lvtr
	H+S	E	N	T			
Franska B	3 251	1 245	3 128	467	8 091	370	1 179
Tyska B	5 938	4 294	7 987	4 481	22 700	860	2 842
Franska C	4 878	3 293	6 227	181	14 579	588	2 784
Tyska C	1 873	806	2 206	1 094	5 979	301	1 309
Ryska C	451	172	649	30	1 302	92	381
Spanska C	2 000	1 271	2 016	95	5 382	251	1 130
Italienska C	17	8	14		39	4	16
Finska C	13	9	34	18	74	4	17
Summa	18 421	11 098	22 261	6 366	58 146	2 470	9 658
Totala antalet elever i åk 1	9 229	5 551	11 205	6 350	32 335		

Tabell 5 Åk 2 läsåret 1971/72

	Antal elever inom linje					Summa elever	Antal grp	Summa Lvtr
	H	S	E	N	T			
Franska B	1 226	1 606	1 074	1 508	387	5 801	297	881
Tyska B	1 741	3 439	4 129	4 708	4 063	18 080	725	2 171
Franska C	1 488	2 133	3 204	1 756	159	8 740	399	1 195
Tyska C	661	1 013	760	1 036	1 083	4 553	252	752
Ryska C	171	195	134	311	27	838	89	259
Spanska C	648	839	1 156	606	49	3 298	195	584
Italienska C	11	8	7	5		31	4	11
Finska C	3	8	22	12	26	71	4	12
Summa	5 949	9 241	10 486	9 942	5 794	41 412	1 965	5 865
Totala antalet elever i åk 2	3 489	6 775	5 393	9 379	5 817	30 853		

Tabell 6 Åk 3 läsåret 1972/73

	Antal elever inom linje				N	T	Summa elever	Antal grpr	Summa Lvtr
	H	S	E						
Franska B	1 059 + 15	638 + 38	290 + 8	343 + 76	22	2 352 + 137	188 + 3	732 + 10	
Tyska B	1 443 + 22	1 131 + 71	793 + 22	770 + 111	326 + 21	4 463 + 247	270 + 8	1 024 + 28	
Franska C	1 209 + 44	626 + 66	573 + 8	322 + 61	2	2 732 + 179	198 + 4	825 + 14	
Tyska C	512 + 24	328 + 39	201 + 5	233 + 42	82 + 3	1 356 + 113	171 + 1	584 + 4	
Ryska C	143 + 7	81 + 18	21 + 5	147 + 27	1	393 + 57	81	293	
Spanska C	517 + 19	249 + 33	228 + 9	141 + 22	2	1 137 + 83	154	634	
Italienska C	6	3	4			13	3	9	
Finska C	4	3	10	1 + 1	4	22 + 1	4	11	
Summa	4 893 + 131	3 059 + 265	2 120 + 57	1 957 + 340	439 + 24	12 468 + 817	1 069 + 16	4 112 + 56	
Totala an- talet elever i åk 3	3 265	6 499	5 023	8 249	5 496	28 532			

i) Plustecken (+) framför en elevsiffra anger att eleven har utökad studiekurs
ii) Plustecken (+) framför antal undervisningsgrupper och lärarveckotimmar anger en tänkt ökning av antalet grpr resp Lvtr som elever med utökad studiekurs kan ha föranlett, om vi antager att maximal gruppstorlek i språk är 30 elever.

De successiva bortvalen av B- och C-språken i årskurserna 2 och 3 leder till att antalet elever i de olika språken minskar från åk 1 till åk 3. I tabell 7 jämföres antalet elever i respektive språk mellan de olika årskurserna samt sätts i relation till totala antalet elever i åk 1 i hela gymnasieskolan utom lantbrukets yrkesskolor.

Enligt uppgifter från SCB/U 1971:2, 9, 25 fanns det totalt 111 408 elever läsåret 1970/71 i åk 1 på gymnasiet, fackskolan och yrkesskolan utom i lantbrukets yrkesskolor. Denna elevsiffra utgör bas vid procentberäkningen i den sista kolumnen i tabell 7.

Totala antalet elever, undervisningsgrupper och lärarveckotimmar redovisas efter årskurs och B- eller C-språk

- i tabell 8 för gymnasieskolor utan T-linje
- i tabell 9 för gymnasieskolor med T-linje
- i tabell 10 för alla gymnasieskolor.

Tabell 8 Totala antalet elever, grupper och lärarveckotimmar i språk på de tre- och fyraåriga gymnasielinjerna vid samtliga gymnasieskolor utan T-linje

	Åk 1 läsåret 1970/71				Åk 2 läsåret 1971/72				Åk 3 läsåret 1972/73			
	Antal		Antal		Antal		Antal		Antal		Antal	
	Elever	Grpr	Lvtr		Elever	Grpr	Lvtr		Elever	Grpr	Lvtr	
Franska B	4 367	186	598		3 112	144	432		1 597	115	461	
Tyska B	8 795	338	1 144		6 818	271	813		2 479	139	569	
Franska C	6 941	278	1 322		4 277	207	620		1 700	122	492	
Tyska C	2 808	138	601		1 983	105	314		858	95	358	
Ryska C	715	47	197		428	42	123		251	47	180	
Spanska C	2 690	118	547		1 677	90	270		732	91	383	
Italienska C	39	4	16		31	4	11		13	3	9	
Finska C				1								
Summa	26 355	1 109	4 425		18 327	863	2 583		7 630	612	2 422	

Tabell 9 Totala antalet elever, grupper och lärarveckotimmar i språk på de tre- och fyra-åriga gymnasielinjerna vid samtliga gymnasieskolor med T-linje.

	Åk 1 läsåret 1970/71				Åk 2 läsåret 1971/72				Åk 3 läsåret 1972/73			
	Antal		Antal		Antal		Antal		Linje HSEN		Linje T	
	Elever	Grpr	Lvtr		Elever	Grpr	Lvtr		Elever	Grpr	Lvtr	
Franska B	3 724	184	582		2 684	152	446		733	73	278	
Tyska B	13 905	522	1 699		11 251	452	1 352		1 658	108	453	
Franska C	7 638	310	1 461		4 458	191	571		1 032	81	349	
Tyska C	3 171	163	708		2 567	146	435		416	61	213	
Ryska C	587	45	184		410	47	136		141	33	112	
Spanska C	2 692	133	583		1 618	104	311		403	62	251	
Italienska C												
Finska C	74	4	17		70	4	12		18	3	10	
Summa	31 791	1 361	5 244		23 058	1 096	3 263		4 401	421	1 666	

Tabell 10 Totala antalet elever, grupper och lärarveckotimmar i språk på gymnasieskolans samtliga 3- och 4-åriga linjer i åk 1 läsåret 1970/71, i åk 2 läsåret 1971/72 samt i åk 3 läsåret 1972/73. Elever med utökad studiekurs är ej medtagna

	Åk 1 lå 1970/71			Åk 2 lå 1971/72			Åk 3 lå 1972/73		
	Elever	Grpr	Lvtr	Elever	Grpr	Lvtr	Elever	Grpr	Lvtr
Franska B	8 091	370	1 179	5 801	297	881	2 352	191	742
Tyska B	22 700	860	2 842	18 080	725	2 171	4 463	278	1 052
Franska C	14 579	588	2 784	8 740	399	1 195	2 732	202	839
Tyska C	5 979	301	1 309	4 553	252	752	1 356	172	588
Ryska C	1 302	92	381	838	89	259	393	81	293
Spanska C	5 382	251	1 130	3 298	195	584	1 137	154	634
Italienska C	39	4	16	31	4	11	13	3	9
Finska C	74	4	17	71	4	12	22	4	11
Summa	58 146	2 470	9 658	41 412	1 965	5 865	12 468	1 085	4 168

Tabell 11 Särredovisning av antalet elever på linje T i åk 3 läsåret 1972/73 samt av antalet undervisningsgrupper och lärarveckotimmar som dessa elever har alstrat.

	Antal		
	Elever	Grpr	Lvtr
Franska B	22	3	3
Tyska B	326	31	30
Franska C	2	—	—
Tyska C	82	16	17
Ryska C	1	1	1
Spanska C	2	1	10,5
Italienska C	—	—	—
Finska C	4	1	1
Summa	439	53	52,5

Anm: Uppgifterna i tabell 11 är inkluderade i motsvarande uppgifter för åk 3 i tabell 10.

Omfattningen av endast ettåriga C-språkstudier redovisas i tabellerna 12 och 13.

Tabell 12 Antal elever på de tre- och fyraåriga linjerna i gymnasieskolan som endast läst C-språk i ett år, redovisade efter olika linjer och språk

	Antal elever inom linje				Summa elever
	H + S	E	N	T	
Franska C	1 257	89	4 471	22	5 839
Tyska C	199	46	1 170	11	1 426
Ryska C	85	38	338	3	464
Spanska C	513	115	1 410	46	2 084
Italienska C	-2	1	9		8
Finska C	2	-13	22	-8	3
Summa	2 054	276	7 420	74	9 824
Totala antalet elever i åk 1 minus totala antalet elever i åk 2	-1 035	158	1 826	533	1 482

Sammanställningen av tabellen är baserad på elevunderlaget i åk 1 läsåret 1970/71 samt åk 2 läsåret 1971/72.

Minustecken (-) framför en siffra markerar en ökning av elevantalet från åk 1 till åk 2.

Tabell 13 Andel elever med ett-åriga C-språkstudier i procent av antalet elever i åk 1 i respektive språk och på respektive linje

	Andel elever inom linje, procent				Totala antalet elever, procent
	H + S	E	N	T	
Franska C	25,8	2,7	71,8	12,2	40,0
Tyska C	10,6	5,7	53,0	1,0	23,8
Ryska C	18,8	22,1	52,1	10,0	35,6
Spanska C	25,6	9,0	70,0	48,4	38,7
Italienska C		12,5	64,3		20,5
Finska C	15,4		64,7		4,0
Summa	22,2	5,0	66,6	5,2	35,9

Omfattningen av treåriga C-språkstudier redovisas i tabellerna 14 och 15.

Tabell 14 Totala antalet elever som fortfarande läser C-språk i åk 3 redovisade efter olika språk och linjer. Elever med utökad studiekurs ej medtagna.

	Antal elever inom linje					Summa elever
	H	S	E	N	T	
Franska C	1 209	626	573	322	2	2 732
Tyska C	512	328	201	233	82	1 356
Ryska C	143	81	21	147	1	393
Spanska C	517	249	228	141	2	1 137
Italienska C	6	3	4			13
Finska C	4	3	10	1	4	22
Summa	2 391	1 290	1 037	844	91	5 653

Tabell 15 Andel elever med C-språk fortfarande i åk 3 i procent av antalet elever i åk 1 i respektive språk och på respektive linje

	Andel elever inom linje, procent				Totala antalet elever, procent
	H+ S	E	N	T	
Franska C	37,6	17,4	5,2	1,1	18,7
Tyska C	44,8	24,9	10,6	7,5	22,7
Ryska C	49,7	12,2	22,6	3,3	30,2
Spanska C	38,3	17,9	7,0	2,1	21,1
Italienska C	52,9	50,0	0,0		33,3
Finska C	53,8	33,3	2,9	22,2	29,7
Summa	39,9	18,6	7,6	6,4	20,7

Det faktiska antalet lärarveckotimmar (Lvtr) enligt höstrapporten för läsåret 1972/73 i vissa C-språk i åk 3 i relation till antalet Lvtr enligt Lgy 70 redovisas i tabell 16. Vid beräkningen av det teoretiska antalet Lvtr (a_i) vid gymnasieskola nr i har antalet grpr antagits givna av höstrapporten och antalet Evtr har hämtats ur timplanerna i Lgy 70 för de olika linjerna H, S, E, N och T.

$$a = \sum_i a_i$$

där ' $\sum_i$ ' betecknar summation över alla gymnasieskolor med minst en elev i språket i fråga.

Tabell 16 Reduktion av antalet veckotimmar i vissa språk i åk 3 i jämförelse mellan Lgy 70 samt höstrapporten läsåret 1972/73

	Summa elever	Grupper	Antal Lvtr		Reducering av Lvtr (a-b)
			teoretiskt enl Lgy 70 (a)	empiriskt lå 1972/73 (b)	
Ryska C	450	81	401	293	108
Spanska C	1 220	154	766	634	132
Italienska C	13	3	15	9	6
Finska C	23	4	16	11	5
Summa	1 706	242	1 198	947	251

Undervisningsgrupperna i språk på gymnasieskolan är ofta sammansatta av elever från olika klasser och linjer. En frekvensstudie över antal olika linjer (H, S, E, N och T) som ingår i undervisningsgrupperna i B- och C-språken i åk 3 redovisas nedan i tabell- och diagramform.

Varje språk har undersökts separat. Av de gymnasieskolor (skolor) som hade språket X har endast de skolor som hade *en* undervisningsgrupp i språk X medtagits i materialet. För C-språken tyska, ryska och spanska gällde detta alla skolor.

I de skolor där B-franska förekom hade 88 procent endast en undervisningsgrupp, för B-tyska och C-franska var motsvarande siffror 80 procent respektive 86 procent.

Tabell 17.1–17.6 Frekvenstabeller över antalet olika linjer (H, S, E, N och T) som ingår i undervisningsgrupperna i språk i åk 3 läsåret 1972/73.

17.1 B-Franska

Antal linjer	Antal skolor	% skolor	Kumulativ % skolor
5			
4	26	17,1	17,1
3	83	54,6	71,7
2	23	15,1	86,8
1	20	13,2	100,0
Total	152	100	

17.2 B-Tyska

Antal linjer	Antal skolor	% skolor	Kumulativ % skolor
5	1	0,6	0,6
4	30	19,0	19,6
3	58	36,7	56,3
2	20	12,7	69,0
1	49	31,0	100,0
Total	158	100	

17.3 C-Franska

Antal linjer	Antal skolor	% skolor	Kumulativ % skolor
5			
4	39	25,3	25,3
3	75	48,7	74,0
2	22	14,3	88,3
1	18	11,7	100,0
Total	154	100	

17.4 C-Tyska

Antal linjer	Antal skolor	% skolor	Kumulativ % skolor
5	2	1,2	1,2
4	29	17,0	18,2
3	73	42,7	60,9
2	31	18,1	79,0
1	36	21,0	100,0
Total	171	100	

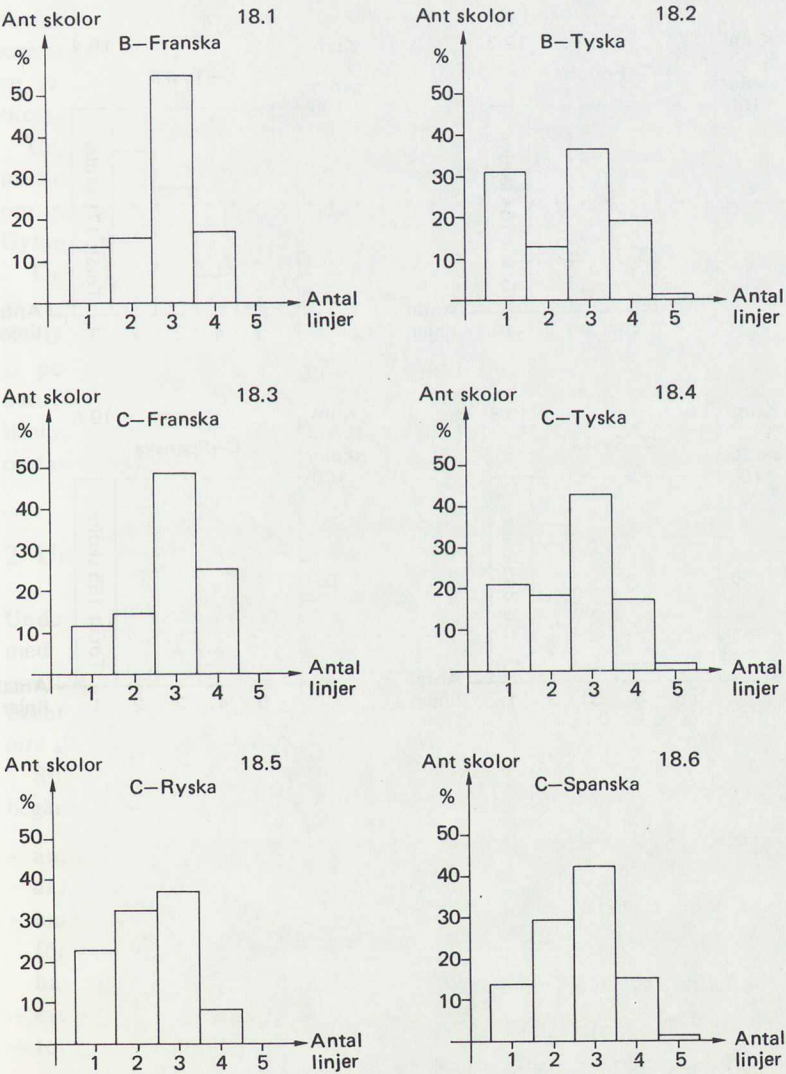
17.5 C-Ryska

Antal linjer	Antal skolor	% skolor	Kumulativ % skolor
5			
4	7	8,3	8,3
3	31	36,9	45,2
2	27	32,2	77,4
1	19	22,6	100,0
Total	84	100	

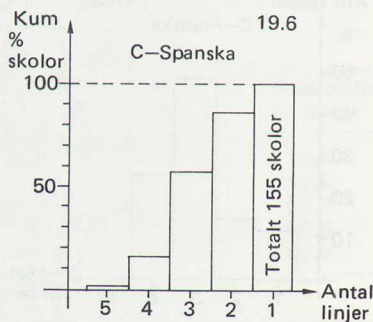
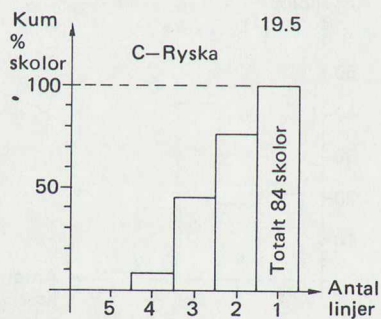
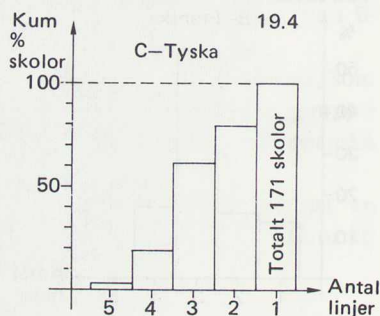
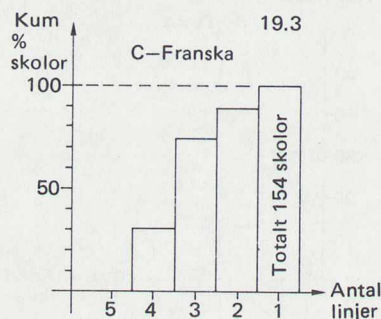
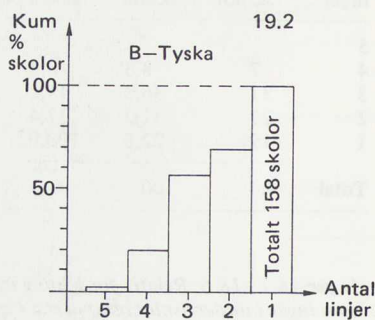
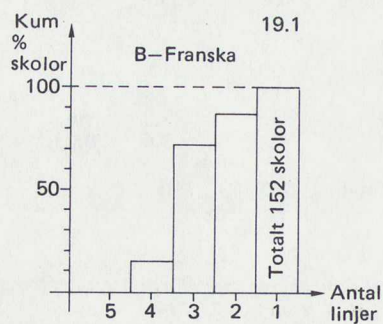
17.6 C-Spanska

Antal linjer	Antal skolor	% skolor	Kumulativ % skolor
5	1	0,7	0,7
4	23	14,8	15,5
3	65	41,9	57,4
2	45	29,0	86,4
1	21	13,6	100,0
Total	155	100	

Figur 18.1–18.6 Relativ fördelning av antal skolenheter (= skolor) efter antal linjer som ingår i undervisningsgrupperna i språk i åk 3, läsåret 1972/73.

Figur 19.1–19.6 Kumulativ relativ fördelning av antal skolenheter (= skolor) efter antal linjer som ingår i undervisningsgrupperna i språk i åk 3, läsåret 1972/73.

Bilaga 13 Föreningsverksamhet i gymnasieskolan

1 Föreningsverksamhet i gymnasieskolan

I syfte att kartlägga elevföreningarnas omfattning vid landets gymnasieskolor har SIA under 1973 genomfört en undersökning av föreningsverksamheten avseende läsåret 1972/73. Med föreningsverksamhet förstås här en av eleverna organiserad och ledd verksamhet som är understödd av skolan.

Undersökningen lämnar uppgift om antalet föreningar med aktiva medlemmar, antalet aktiva medlemmar fördelade på olika föreningar och om eventuella kommunala anslag till föreningsverksamheten vid skolan. Gymnasieskolorna särredovisas med hänsyn till storlek och inriktning.

Tidigare har 1962 Års Ungdomsutredning genomfört en kartläggning av samtliga föreningar vid de högre allmänna läroverken läsåret 1963/64 (SOU 1966:47). I medeltal fanns enligt denna undersökning 5,3 föreningar per läroverk, med dominans för religiösa, idrottsliga, politiska och naturvetenskapliga föreningar. I föreliggande undersökning är gymnasieskolor med 3- och 4-åriga linjer närmast jämförbara med de skolor som omfattades av 1963 års undersökning.

2 Undersökningsmetod

Undersökningen baseras på en skriftlig enkät till samtliga skolenheter med gymnasieskola läsåret 1972/73. Med gymnasieskola avses här samtliga skolor som har *linjer*. Av 405 skolor besvarade 336 enkäten vilket ger en svarsfrekvens på c 83 procent. I undersökningen ingår alltså *inte* skolor som enbart har specialkurser.

Studien har varit upplagd så att utredningen från varje undersökt skola begärt in följande uppgifter

- antal föreningar där medlemmarna enligt *rektors* bedömning varit *aktiva* under läsåret 1972/73.
- antal *aktiva* medlemmar fördelade på olika föreningar där *arten* av föreningsverksamhet skall vara angiven. Uppgifterna om medlemsantal har rektor införskaffat via föreningarna.
- eventuella kommunala anslag till föreningsverksamheten.
- totalt antal elever vid skolan enligt 1972 års höstrapport.

Vid redovisningen av uppgifterna har utredningen bedömt följande bakgrundsvariabler som lämpliga:

- a) *skolstorlek* uttryckt som totala antalet elever vid skolan. Skolorna har därvid indelats i följande 3 grupper:
 - 500 elever
 - 500—1 000 elever
 - 1 000 eller fler elever
- b) *Linjer* vid skolan
 - med 3- och 4-åriga linjer
 - enbart 2-åriga linjer
 - enbart vård-, jordbruks- eller skogsbrukslinjer
- c) *Art* av föreningsverksamhet
 - religion (Re)
 - idrott (Idr)
 - politik (Pol)
 - naturvetenskap (N)
 - elevråd (E-råd)
 - övriga (schack- och fotoklubbar, teaterföreningar o d)

Vid kodningen av enkäterna har dessutom särskilt angetts om någon skola helt saknar föreningsverksamhet eller elevråd.

2.1 *Materialets begränsningar*

Det har under kodningsarbetets gång framkommit att rektor troligen uppfattat frågorna om *medlemsantal* något olika. I vissa fall finns t ex bara styrelsemedlemmar upptagna som aktiva medan samtliga medlemmar i de flesta fall är medtagna. Det bör dock observeras att föreningarna själva lämnat uppgifter om medlemsantal till rektor. Dessutom förekommer det att föreningar finns registrerade som aktiva trots att inget medlemsantal finns angivet (gäller totalt 28 skolor). Detta sammanhänger i vissa fall med att föreningarna vägrat lämna uppgifter om medlemsantal till rektor.

Ovan nämnda brister i enkätmaterialet medför att uppgifterna om medlemsantal torde vara något underskattade.

I vissa fall har det varit svårt att klassificera arten av föreningsverksamhet då verksamheten inte framgår av namn eller förkortning. I de aktuella fallen har föreningarna placerats i gruppen "övriga", vilket torde medföra en viss överskattning av denna grupp.

När det förekommit flera "typer" av elevråd vid en skola (gäller främst före detta tekniska gymnasier och vårdskolor) har dessa vid kodningen registrerats som ett enda elevråd, då de i princip fyller samma funktion.

3 Resultatredovisning

Resultatet av undersökningen redovisas i form av tabellsammanställningar där varje tabell kommenteras. Tabell 1—5 innehåller uppgifter om totala

Tabell 1 Antal skolor med aktiva föreningar och medlemmar fördelade efter skolstorlek

Skolstorlek (antal elever)	Antal skolor med föreningsverksamhet	Antal aktiva föreningar	Antal föreningar per skola	Antal aktiva medlemmar	Antal medlemmar per skola	Antal medlemmar per förening	Skolor där elever rå saknas		Antal skolor där föreningar saknas
							Antal	Andel av skolor med föreningsverksamhet (procent)	
— 500	102	178	1,8	7 045	69,1	39,6	9	8,8	28
500—1 000	154	654	4,2	39 891	259,0	61,0	32	20,8	2
1 000—	50	253	5,1	19 123	382,5	75,6	9	18,0	
Totalt	306	1 085	3,6	66 059	215,9	60,9	50	16,3	30

antalet aktiva föreningar och aktiva medlemmar fördelade efter skolstorlek, förekomst av olika linjer vid skolan och arten av föreningsverksamhet. I övriga tabeller behandlas de kommunala anslagen till föreningsverksamheten.

3.1 Aktiva föreningar och medlemmar

Enligt tabell 1 har skolstorleken betydelse för elevföreningarnas förekomst i gymnasieskolan. I *medeltal* finns det totalt 3,6 föreningar per skola och detta tal varierar från 1,8 i skolor med mindre än 500 elever till 5,1 i skolor med fler än 1 000 elever, På ett analogt sätt varierar antalet medlemmar per skola och förening.

Av totalt 336 skolor saknar 30 helt föreningsverksamhet (c 90 procent), därav 28 i skolor med mindre än 500 elever. Totalt 16 procent av alla skolor med föreningsverksamhet saknar elevråd och den minsta andelen (c 9 procent) förekommer här i den minsta storleksgruppen.

I tabell 1 har vid beräkningen av antalet medlemmar per skola och förening inkluderats 28 skolor där medlemsantalet i föreningar ej var angivet. I nedanstående sammanställning har dessa uppgifter korrigerats, under antagandet att det redovisade genomsnittliga antalet föreningar per skola är representativt för de 28 skolor som ej medtagits.

Skolstorlek (antal elever)	Antal skolor med förening men inget medlemsantal angivet	Antal skolor med förening och medlemsantal angivet	Antal föreningar med medlemsantal angivet	Antal medlemmar per skola	Antal medlemmar per skola	Antal medlemmar per förening
— 500	13	89	155	7 045	79,2	45,4
500—1 000	12	142	604	39 891	280,9	66,1
1 000—	3	47	238	19 123	406,9	80,3
Totalt	28	278	997	66 059	237,6	66,3

Med hänsyn till dessa korrigeringar har alltså antalet medlemmar per skola och förening i tabell 1 underskattats med c 5—15 procent beroende på skolstorlek. Detta förhållande bör observeras i tabell 4 där motsvarande korrigeringar av redovisningstekniska skäl ej gått att utföra.

Hur antalet föreningar och medlemsantalet per skola varierade inom olika skolstorlekar illustreras i tabellerna 2 och 3.

Tabell 2 Antal skolor fördelade efter antal föreningar vid skolan

Skol storlek		Antal föreningar vid skolan											Summa
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
-500	A*	62	27	5	1	1	4	2					102
	B	60,8	26,5	4,9	1,0	1,0	3,9	2,0					100,1
500- 1 000	A	23	23	20	24	17	17	12	6	10	2		154
	B	14,9	14,9	13,0	15,6	11,0	11,0	7,8	3,9	6,5	1,3		99,9
1 000-	A	7	7	9	3	5	6	5		2	3	3	50
	B	14,0	14,0	18,0	6,0	10,0	12,0	10,0		4,0	6,0	6,0	100,0
Totalt	A	92	57	34	28	23	2,7	19	6	12	5	3	306
	B	30,1	18,6	11,1	9,2	7,5	8,8	6,2	2,0	3,9	1,6	1,0	100,0
Därav Vd-sk	A	36	1										37
	B	97,3	2,7										100,0
Jo-sk	A	16	5									21	
	B	76,2	23,8										100,0
Sb-sk	A	2	4										6
	B	33,3	66,7										100,0

*A: Absolut
B: Relativt (%)

Tabell 3 Antal skolor¹ fördelade efter antal aktiva medlemmar i föreningar

Skol- storlek		Antal medlemmar i föreningar												Summa
		0	1- 100	101- 200	201- 300	301- 400	401- 500	501- 600	601- 700	701- 800	801- 900	901- 1 000	1 000-	
-500	A*	13	66	14	6	2	1							102
	B	12,7	64,7	13,7	5,9	2,0	1,0							100,0
500- 1 000	A	12	40	37	26	9	9	2	6	3	2	2	6	154
	B	7,8	26,0	24,0	16,9	5,8	5,8	1,3	3,9	1,9	1,3	1,3	3,9	99,9
1 000-	A	3	12	12	4	4	4	3	1		3		4	50
	B	6,0	24,0	24,0	8,0	8,0	8,0	6,0	2,0		6,0		8,0	100,0
Totalt	A	28	118	63	36	15	14	5	7	3	5	2	10	306
	B	9,2	38,6	20,6	11,8	4,9	4,6	1,6	2,3	1,0	1,6	0,7	3,3	100,2
Därav Vd-sk	A	8	23	5									1	37
	B	21,6	62,2	13,5									2,7	100,0
Jo-sk	A	1	16	3	1								21	
	B	4,8	76,2	14,3	4,8									100,1
Sb-sk	A		6										6	
	B		100,0											100,0

*A: Absolut
B: Relativt (%)

¹ Inkluderar 28 skolor där medlemsantalet ej är angivet.

Antalet föreningar per skola uppvisar den största variationen i skolor med fler än 1 000 elever. Av 50 skolor i denna grupp har 48 procent mer än fyra föreningar per skola. I den minsta gruppen uppgår denna andel till cirka sju procent och mer än hälften av skolorna har bara en förening. Vid skolor som endast har vård-, jordbruk- eller skogsbrukslinje förekommer maximalt två föreningar per skola och totalt c 85 procent har bara en förening (företrädesvis elevråd).

På ett jämförbart sätt som antalet föreningar per skola förändras med skolstorlek varierar även medlemsantalet per skola. Majoriteten av skolor har enligt tabell 3 300 föreningsmedlemmar eller färre och ett fåtal skolor har fler än 700 medlemmar (cirka sju procent).

Om skolorna differentieras med hänsyn till vilka studievägar som finns vid skolan framgår av tabell 4 att föreningsverksamheten är betydligt högre i skolor med 3- och 4-åriga linjer än i övriga. Skolstorleken har därvid *inte* någon avgörande betydelse för antalet föreningar per skola i skolor med enbart 2-åriga linjer eller enbart vård-, jordbruk- eller skogsbrukslinjer.

Av 30 skolor som helt saknar föreningar återfinns 25 bland sådana som

Tabell 4 Antal skolor med aktiva föreningar och medlemmar fördelade efter skolstorlek och vilka studievägar som finns vid skolan¹

Studieväg/ skolstorlek		Antal skolor med före- ningsverk- samhet	Antal aktiva före- ningar per skola	Antal aktiva medlem- mar	Antal medlem- mar per skola	Antal medlem- mar per förening	Skolor där elev- råd saknas		Antal skolor där före- ningar saknas	
							Antal	Andel (%) av skolor med före- ningsverk- samhet		
3-4- åriga linjer	-500	22	79	3,6	3 014	137,0	38,2	6	27,3	2
	500- 1 000	128	615	4,8	38 237	298,7	62,2	27	21,1	1
	1 000-	44	245	5,6	16 219	368,6	66,2	9	20,5	
	Summa	194	939	4,8	57 470	296,2	61,2	42	21,7	3
2- åriga linjer	-500	28	38	1,4	1 832	65,4	48,2	3	10,7	1
	500- 1 000	17	29	1,7	1 202	70,7	41,4	5	29,4	1
	1 000-	3	5	1,7	504	168,0	100,8			
	Summa	48	72	1,5	3 538	73,7	49,1	8	16,7	2
Enbart vård- skolor		37	38	1,0	3 450	93,2	90,8			19
Enbart jord- bruksskolor		21	26	1,2	1 418	67,5	54,5			4
Enbart skogs- bruksskolor		6	10	1,7	183	30,5	18,3			2
Totalt		306	1 085	3,6	66 059	215,9	60,9	50	16,4	30

¹ Innefattar 29 skolor där medlemsantalet i föreningar ej är angivet (c 5-15 procents underskattning av antalet medlemmar per skola och förening).

enbart har vård, jordbruk- eller skogsbrukslinje. Majoriteten av skolorna som uppgetts sakna elevråd återfinns däremot bland sådana som har 3- och 4-åriga linjer.

3.2 Föreningsverksamhetens inriktning

Vilken inriktning har föreningsverksamheten i gymnasieskolan och finns det några skillnader mellan olika stora skolor och mellan skolor med olika linjer? För att belysa detta har antalet föreningar och medlemmar i tabell 5 fördelats procentuellt på 6 olika verksamhetstyper.

Ungefär en fjärdedel av föreningarna är elevråd och lika stor andel utgörs av övriga föreningar. Även idrotts- och politiska föreningar är vanligt förekommande. Som framgår av tabellen skiljer sig dock fördelningen av medlemmar högst väsentligt från den för föreningar. Exempelvis utgör idrottsföreningarna c 20 procent av samtliga föreningar medan de samtidigt har 38 procent av medlemmarna. Det omvända förhållandet gäller för politiska föreningar där dessa procentandelar uppgår till 17 respektive 5 procent.

Tabell 5 Aktiva medlemmar och föreningar fördelade efter arten av verksamhet, skolstorlek samt studieväg (%)

Studie- väg	Skol- storl	*	Art av verksamhet i förening						Summa (%)
			Re	Idr	Pol	N	E-råd	Övriga	
3-4- åriga linjer	-500	A	10,1	27,9	15,2	3,8	20,3	22,8	100,1
		B	3,0	62,5	9,4	5,8	10,0	9,4	100,1
	500-	A	12,7	19,0	18,9	6,7	16,4	26,3	100,0
		B	4,8	40,8	5,4	2,8	34,6	11,7	100,1
	1 000	A	12,2	15,5	23,3	10,2	14,3	24,5	100,0
		B	4,7	35,4	7,2	4,7	35,3	12,7	100,0
	Summa	A	12,4	18,8	19,7	7,3	16,2	25,6	100,0
		B	4,7	40,4	6,1	3,5	33,5	11,8	100,0
	-500	A	2,6	31,6			65,8		100,0
		B	0,7	36,1			63,3		100,1
2-åriga linjer	500-	A	3,4	41,4			41,4	13,8	100,0
		B	1,7	49,2			45,8	3,4	100,0
	1 000	A		40,0			60,0		100,0
		B		70,2			29,8		100,0
	Summa	A	2,8	36,1			55,6	5,6	100,1
		B	0,9	45,4			52,5	1,2	100,0
	Enbart vård- skolor	A		2,6			97,4		100,0
		B		0,4			99,6		100,0
Enbart jord- bruksskolor		A		15,4		3,8	80,8		100,0
		B		11,9		0,6	87,5		100,0
Enbart skogs- bruksskolor		A		40,0			60,0		100,0
		B		44,3			55,7		100,0
Totalt		A	10,9	19,5	17,1	6,5	23,6	22,5	100,1
		B	4,1	38,0	5,3	3,1	39,2	10,4	100,1

*A: Föreningar
B: Medlemmar

I skolor med 3- och 4-åriga linjer är verksamhetens bredd betydligt mer markerad än i övriga skolor. Föreningarna i skolor med 2-åriga linjer domineras till övervägande delen av idrottsföreningar och elevråd. Skolornas storlek tycks inte heller ha någon avgörande betydelse för verksamhetens inriktning i skolor med enbart 2-åriga linjer. I skolor med 3- och 4-åriga linjer ökar däremot exempelvis andelen av föreningar som har politisk karaktär med en ökad skolstorlek, medan idrottsföreningarnas och elevrådets andel minskar.

3.3 Kommunala anslag

Enligt de av rektor redovisade uppgifterna utgår totalt c 0,5 Mkr i kommunalt stöd till elevföreningarna varav den största delen torde gå till elevråd och idrottsföreningar. Det kommunala stödet är dock mycket ojämnt fördelat. Av tabell 6 framgår exempelvis att det genomsnittliga bidraget per skola varierar från c 450 kr i skolor med mindre än 500 elever till c 3 200 kr i skolor med fler än 1 000 elever. Av de större skolorna saknar endast 24 procent ekonomiskt stöd, medan motsvarande andel i mindre skolor uppgår till c 66 procent.

Skolor med 3- och 4-åriga linjer erhåller också merparten av det kommunala stödet. Av 131 skolor som helt saknar stöd till elevföreningarna är 53 vård-, jordbruks- eller skogsbruksskolor.

För att illustrera hur det ekonomiska stödet varierar inom de olika skolstorlekarna redovisas i tabell 7 denna fördelning med avseende på bidraget per skola.

Av samtliga skolor har 4/5 mindre än 3 000 kr i bidrag till elevföreningarna, varav dock hälften helt saknar bidrag. Storleken av bidraget per skola uppvisar den största variationen i de största skolorna. Exempelvis erhåller 1/3 av dessa skolor mer än 5 000 kr i bidrag, medan det högsta redovisade bidraget i skolor med mindre än 500 elever uppgår till detta belopp.

Tabell 6 Kommunala driftsbidrag till skolor med aktiva föreningar och medlemmar fördelade efter skolstorlek

Skolstorlek	Antal skolor med föreningsverksamhet	Antal aktiva föreningar	Antal aktiva medlemmar	Kommunala bidrag (kr)	Bidrag per			Skolor som saknar bidrag		Bidrag per skola med kommunalt stöd
					Skola	Förening	Medlem ¹			
								Antal	Andel av skolor med förv (%)	
–500	102	178	7 045	45 939	450,40	258,08	6,52	67	65,7	1 312,50
500–1 000	154	654	39 891	287 008	1 863,70	438,85	7,20	52	33,8	2 813,80
1 000–	50	253	19 123	160 682	3 213,64	635,11	8,40	12	24,0	4 228,50
Totalt	306	1 085	66 059	493 629	1 613,17	454,96	7,47	131	42,8	2 820,70

¹ Torde vara något för högt med hänsyn till att alla föreningar inte redovisat sitt medlemsantal.

Tabell 7 Antalet skolor med aktiva föreningar fördelade efter storleken av det kommunala bidraget

Skolorstorlek	*	Kommunala bidrag till föreningsverksamhet											Summa
		Inga	1- 1000	1001- 2000	2001- 3000	3001- 4000	4001- 5000	5001- 6000	6001- 7000	7001- 8000	8001- 9000	9001- 10000	
-500	A	67	33	5	4		3						102
	B	65,7	22,5	4,9	3,9		2,9						99,9
-500	A	52	28	24	18	12	6	3	3	5		2	154
1000	B	33,8	18,2	15,6	11,7	7,8	3,9	1,9	1,9	3,2		1,3	99,9
1000-	A	12	5	5	11	3	7	1	1	1	2	3	50
	B	24,0	10,0	8,0	22,0	6,0	14,0	2,0	2,0	2,0	4,0	6,0	100,0
Totalt	A	131	56	33	33	15	16	4	4	6	2	2	306
	B	42,8	18,3	10,8	10,8	4,9	5,2	1,3	1,3	2,0	0,7	0,7	100,1
Därav	A	28	4	1	2	1		1					37
Vd-skolor	B	75,7	10,8	2,7	5,4	2,7		2,7					100,0
Jo-	A	19	2										21
skolor	B	90,5	9,5										100,0
Sb-	A	6											6
skolor	B	100,0											100,0

* A: Absolut
B: Relativt (%)

Bilaga 14 Frivillig undervisning utanför schematid i gymnasieskolan

För att mäta den faktiska omfattningen och strukturen av frivillig undervisning utanför schematid i gymnasieskolan sände SIA ut en enkät till samtliga skolenheter i landet där någon av gymnasielinjerna förekom läsåret 1972/73. Frågorna i enkäten avsåg att ge information om hur den frivilliga undervisningen administrerades vid skolan samt om antal deltagande elever och omfattning av undervisningen uttryckt i lärarveckotimmar (Lvtr). I avsnitt 1 redovisas frågornas innehåll samt en sammanställning av de inkomna svaren på enkäten.

Av totalt 421 gymnasieskolor med linjer tillsändes 405 skolor enkäten. 16 rena jordbruksskolor (Jo), skogsbruksskolor (Sb) och vårdskolor (Vd) blev av misstag inte tillfrågade. Vid bearbetning av materialet framkom att frivillig undervisning endast förekom i ett fåtal av de rena Jo-, Sb- och Vd-skolorna varför detta "bortfall" inte är av så stort intresse (se tabell 1).

Av de 405 skolorna hade 21 skolor "försvunnit" p g a namnbyte, sammanslagning med annan skolenhet m m. Ett faktiskt svarsbortfall på 36 skolor återstår, eller 9 procent av $(405 - 21 =) 384$ skolor.

Bland de 348 gymnasieskolor som besvarade enkäten fanns 88 rena Jo-, Sb- och Vd-skolor.

I 133 skolor förekom ingen frivillig undervisning. Bland dessa 133 skolor återfanns 75 av de rena Jo-, Sb- och Vd-skolorna.

Totalt 215 skolor uppgav att de hade någon form av frivillig undervisning läsåret 1972/73. Bland dessa fanns endast 13 rena Jo-, Sb- och Vd-skolor.

I avsnitt 2–5 redovisas omfattningen och strukturen av den frivilliga undervisningen i dessa 215 skolor. Framställningen är uppdelad efter

Tabell 1 Antal skolor som besvarat enkäten

Förekomst av frivillig undervisning vid skolan	Skolor med endast linje			Summa	Övriga skolor	Alla skolor
	Jo	Sb	Vd			
Ja	1	1	11	13	212	215
Nej	25	7	43	75	58	133
Summa	26	8	54	88	260	348

vilken typ av administration av den frivilliga undervisningen som forekom vid skolorna.

Avsnitt	Typ av administration	Antal skolor
2	Skolor med enbart centralt (från skolstyrelsen) administrerad frivillig undervisning	21
3	Skolor med enbart av rektor administrerad frivillig undervisning	140
4	Skolor med både av rektor och centralt administrerad frivillig undervisning	54
5	Alla typer	215

1. Sammanfattning av uppgifter avseende frivillig undervisning utanför schematid

De frågor om administration och omfattning av frivillig undervisning i gymnasieskolan (Ss 8:5, Ämbetsskrivelse 1972-04-07) som enkäten innehöll listas nedan. I svarskolumnerna redovisas en sammanställning av samtliga inkomna svar på respektive fråga.

Även skolor som inte hade någon form av frivillig undervisning läsåret 1972/73 ingår i sammanställningen. 54 av dessa skolor hade nämligen besvarat fråga 1 om administrationen.

Den frivilliga undervisningen adminstrerades enbart centralt i 12 skolor, enbart av rektor i 37 skolor och till vissa delar centralt i 5 skolor.

Totala antalet skolor som besvarat fråga 1.1 respektive 1.2 med ja redovisas i svarskolumnen för dessa frågor. För fråga 1.3 redovisas dels totala antalet skolor som besvarat någon av delfrågorna med ja samt antal ja-svar för varje delfråga.

Fråga 1 Administration

	Antal skolor med ja-svar
1.1 Administreras frivillig undervisning <i>helt</i> av skolstyrelsen för kommunens hela gymnasieskola	33
1.2 Administreras frivillig undervisning för elever vid egna skolenheten <i>helt</i> av rektor inom ramen för tilldelat antal vtr	177
1.3 Sker central administration, exempelvis genom kommunal musikskola, av <i>delar</i> av resursen	(59)

Ja

instrumentalmusik	52
solosång	19
körsång	5
teckning	3
dramatik	3
gymnastik	1

I svarskolumnerna för frågorna 2.1–2.3 redovisas summa elever respektive Lvtr från alla skolenheter som besvarat delfrågorna.

Fråga 2 Omfattning

2.1 Såvida 1.1 gällt, hur många av den egna skolenhetens elever har deltagit i

instrumentalmusik	394
solosång	37
körsång	236
teckning	196
dramatik	48
gymnastik	277

2.2 Såvida 1.2 gällt, hur många Lvtr har *utnyttjats* respektive hur många elever har deltagit

	Antal Lvtr	Antal elever
instrumentalmusik	1 687	3 439
solosång	243	470
körsång	110	3 125
teckning	124	2 137
dramatik	117	831
gymnastik	230	5 428

2.3 Såvida 1.3 gällt, hur många Lvtr har *utnyttjats*, respektive hur många elever har deltagit

	Centralt admini- strerad verksam- het	Verksamhet admini- strerad av rektor	
	Deltagande elever antal	Uttagna Lvtr antal	Delta- gande ele- ver antal
instrumentalmusik	1 329	258	247
solosång	77	20	56
körsång	83	27	635
teckning	18	28	471
dramatik	20	21	214
gymnastik	50	138	2 456

2. Omfattning av enbart centralt administrerad frivillig undervisning

I 21 gymnasieskolor med sammanlagt 16 091 elever förekom enbart centralt administrerad frivillig undervisning. Av tabell 2 framgår att ingen av dessa skolor hade frivillig undervisning i alla de sex ämnena som kan förekomma.

Tabell 2 Antal skolor efter antal ämnen som frivillig undervisning bedrevs i vid skolan

Antal ämnen	Antal skolor
1	6
2	5
3	3
4	3
5	4
6	0
Summa	21

För varje ämne redovisas i tabell 3 antal skolor som hade frivillig undervisning i respektive ämne samt antal elever som deltog i undervisningen. Andel elever i procent av summa elever som deltog i frivillig undervisning i alla sex ämnena samt andel elever i procent av alla elever (16 091) vid dessa 21 skolor redovisas också för respektive ämnena.

Tabell 3 Antal skolor, elever och procentuell andel elever i respektive ämne som frivillig undervisning förekommer i

Ämne	Antal skolor	Antal elever	Andel elever av 1 188, procent	Andel elever av 16 091, procent
Instrumentalmusik	16	394	33	1,4
Solosång	10	37	3	0,2
Körsång	8	236	20	1,5
Teckning	9	196	17	1,2
Dramatik	4	48	4	0,3
Gymnastik	10	277	23	1,7
Summa	—	1 188	100	7,4

3. Omfattning av enbart av rektor administrerad frivillig undervisning

I 140 gymnasieskolor med sammanlagt 104 071 elever förekom enbart av rektor administrerad frivillig undervisning. Största andelen av skolorna hade frivillig undervisning i fem av de sex ämnena som kan förekomma, se tabell 4.

Tabell 4 Antal skolor efter antal ämnen som frivillig undervisning bedrevs i vid skolan

Antal ämnen	Antal skolor
1	16
2	12
3	19
4	28
5	41
6	24
Summa	140

I tabell 5 redovisas för varje ämne hur många skolor som hade frivillig undervisning i respektive ämne, hur många lärarveckotimmar (Lvtr) undervisningen omfattade och hur många elever som deltog i undervisningen. Andel Lvtr i procent av summa Lvtr i alla sex ämnena, andel elever i procent av summa elever som deltog i frivillig undervisning i alla sex ämnena samt andel elever i procent av alla elever vid dessa 140 skolor redovisas också.

Tabell 5 Antal skolor, Lvtr och elever i respektive ämne som frivillig undervisning bedrivs i samt procentuell andel Lvtr och elever

Ämne	Antal skolor	Antal Lvtr	Andel Lvtr av 2 511, procent	Antal elever	Andel elever av 15 430, procent	Andel elever av 104 071, procent
Instrumentalmusik	128	1 687	67	3 439	22	3,3
Solosång	80	243	10	470	3	0,5
Körsång	93	110	4	3 125	20	3,1
Teckning	86	124	5	2 137	14	2,1
Dramatik	51	117	5	831	5	0,8
Gymnastik	117	230	9	5 428	35	5,2
Summa	—	2 511	100	15 430	100	14,9

Antal elever och lärarveckotimmar varierar inte bara mellan de olika ämnena utan även mellan de olika skolenheterna. I 130 av de 140 skolorna har dessa variationer detaljstuderats. Resultaten framgår av tabellerna 6 och 7. Tio skolor hade lämnat ofullständiga uppgifter varför de ej medtagits i denna studie.

Tabell 6 Antal skolor med frivillig undervisning fördelade efter ämnen och antal elever i respektive ämne vid skolan. (Totalt 130 skolor)

Antal elever	Antal skolor med frivillig undervisning i						Summa
	Instrumentalmusik	Solo-sång	Kör-sång	Teckning	Dramatik	Gymnastik	
1- 9	12	59	4	12	14	4	105
10-19	32	15	18	23	20	9	117
20-29	32	2	29	24	8	23	108
30-39	25		14	12	5	27	83
40-49	10		12	5	1	14	42
50-59	2		9			6	17
60-	8		12	5		26	51
Totalt	121	76	88	81	48	109	523
Summa elever	3 313	445	3 055	2 041	751	5 330	14 935

Ur tabell 6 kan utläsas att i de flesta skolor, som hade respektive ämne, har mellan

- 10-40 elever valt instrumentalmusik
- 1- 9 elever valt solosång
- 10-40 elever valt körsång
- 10-30 elever valt teckning
- 1-20 elever valt dramatik
- 20-40 eller fler än 60 elever valt gymnastik.

Tabell 7 Antal skolor med frivillig undervisning fördelade efter ämnen och antal Lvtr i respektive ämne vid skolan. (Totalt 130 skolor)

Antal Lvtr.	Antal skolor med frivillig undervisning i						Summa
	Instrumentalmusik	Solo-sång	Kör-sång	Teckning	Dramatik	Gymnastik	
1	3	25	70	52	8	14	172
2	1	19	17	25	30	87	179
3		13	1	3	6	1	24
4	7	7			3	7	24
0- 4	11	64	88	80	47	109	399
5- 9	24	11		1	1		37
10-14	35	1					36
15-19	32						32
20-24	10						10
25-	9						9
Totalt	121	76	88	81	48	109	523
Summa Lvtr	1 616	203	107	117	103	119	2 165

Det största antalet Lvtr återfinns i instrumentalmusik. Ur tabell 7 kan utläsas att de flesta skolor, som hade respektive ämne, har mer än 10 Lvtr i instrumentalmusik medan de flesta skolor hade endast en eller två Lvtr i ämnena solosång, körsång, teckning, dramatik och gymnastik.

Kvoten Lvtr/elev har beräknats för ämnena instrumentalmusik, körsång och gymnastik. I tabellerna 8, 9 och 10 redovisas antal skolor fördelade efter kvoten Lvtr/elev för dessa tre ämnen.

Genomgående varierar kvoten Lvtr/elev starkare ju fler ämnen som det förekommer frivillig undervisning i vid skolan.

Tabell 8 Instrumentalmusik. Antal skolor fördelade efter Lvtr/elev och antal ämnen som frivillig undervisning förekommer i vid skolan

Antal Lvtr/elev	Antal skolor efter antal ämnen med frivillig undervisning vid skolan						Summa skolor
	1	2	3	4	5	6	
0,00-0,09					1		1
0,10-0,19							
0,20-0,29			1	5	2	3	11
0,30-0,39				1	6	2	9
0,40-0,49	1	2	5	3	8	5	24
0,50-0,59	2	5	7	11	12	4	41
0,60-0,69	2	1	1	4	6	1	15
0,70-0,79			1	1	2	5	9
0,80-0,89	1		1		1	3	6
0,90-0,99							
1,00-		1	2	2			5
Totalt	6	9	18	27	38	23	121

Tabell 9 Körsång. Antal skolor fördelade efter Lvtr/elev och antal ämnen som frivillig undervisning förekommer i vid skolan

Antal Lvtr/elev	Antal skolor efter antal ämnen med frivillig undervisning vid skolan						Summa skolor
	1	2	3	4	5	6	
0,000-0,009					1		1
0,010-0,019				2	4	1	7
0,020-0,029			2	5	10	4	21
0,030-0,039			2	3	7	5	17
0,040-0,049			1	4	5	2	12
0,050-0,059		1		3	3	4	11
0,060-0,069				2	2	3	7
0,070-0,079							
0,080-0,089				1	1	1	3
0,090-0,099			1	1			2
0,100-			1		3	3	7
Totalt	1	7	21	36	23	88	

Ur tabell 8 och 9 kan utläsas att eleverna i de flesta skolor där frivillig undervisning i instrumentalmusik förekommer oftast får mellan 0,4–0,7 Lvtr/elev i detta ämne, medan eleverna i de flesta skolor där körsång förekommer oftast får mellan 0,02–0,05 Lvtr/elev i körsång.

Tabell 10 Gymnastik. Antal skolor fördelade efter Lvtr/elev och antal ämnen som frivillig undervisning förekom i vid skolan

Antal Lvtr/elev	Antal skolor efter antal ämnen med frivillig undervisning vid skolan						Summa skolor
	1	2	3	4	5	6	
0,000–0,009				1	1		2
0,010–0,019			1	1	1	2	2
0,020–0,029			1	2	1		6
0,030–0,039	2	1	1	4	5	3	16
0,040–0,049		2	2	3	5	3	15
0,050–0,059			4	5	4	4	17
0,060–0,069	2	1	2	1	7	4	17
0,070–0,079				1	2	2	5
0,080–0,089				1	2	1	4
0,090–0,099		1		1	1		3
0,100–0,109			1	2	2	1	6
0,110–0,119		1	2			1	4
0,120–	2	2		3	2		9
Totalt	6	8	14	25	33	23	109

I gymnastik ligger kvoten Lvtr/elev mellan 0,03 och 0,07 i de flesta skolorna.

4 Omfattning av både centralt och av rektor administrerad frivillig undervisning

I totalt 54 gymnasieskolor var delar av den frivilliga undervisningen centralt administrerad, enligt svar på fråga 1.3 i enkäten (se avsnitt 1).

Endast 52 skolor uppgav att de hade några elever som deltog i den centralt administrerade verksamheten. Av dessa skolor hade 8 ingen frivillig undervisning som administrerades av rektor. Omfattningen av frivillig undervisning vid dessa 52 skolor mätt i antal skolor och elever för varje ämne redovisas i tabell 11.

Av rektor administrerad frivillig undervisning förekom i 46 skolor, varav två ej hade någon centralt administrerad verksamhet. Omfattningen av den frivilliga undervisningen vid dessa 46 skolor mätt i antal skolor, elever och lärarveckotimmar redovisas i tabell 12.

De min- och max-värden som uppgivits för Lvtr och elever visar variationer i elevantal respektive Lvtr mellan de olika skolorna inom samma ämne.

Skillnader mellan den centralt administrerade och av rektor admi-

Tabell 11 Antal skolor och elever för respektive ämne som frivillig undervisning förekommer i

Ämne	Antal skolor	Elever		
		antal	(%)	min-max
Instrumentalmusik	52	1 329	(84)	1-140
Solosång	19	77	(5)	1- 12
Körsång ¹	5	83	(5)	1- 35
Teckning ²	3	18	(1)	3- 5
Dramatik	3	20	(1)	1- 15
Gymnastik	1	50	(3)	50- 50
Summa	—	1 577	(100)	—

¹ varav en skola hade 12 elever i ämnet musikteori² varav en skola hade 10 elever i ämnet konst.

Tabell 12 Antal skolor, elever och Lvtr för respektive ämne som frivillig undervisning förekommer i

Ämne	Antal skolor	Lvtr		Elever	
		antal	min-max	antal	min-max
Instrumentalmusik	18	258	0,5-48	247	1- 36
Solosång	8	20,5	0,5- 8	56	1- 17
Körsång	24	27,5	0,5- 2	635	5- 53
Teckning	21	28	1- 4	471	10- 75
Dramatik	11	21	1- 3	214	10- 45
Gymnastik	39	137	1- 4	2 456	3-279
Summa	—	492,5	—	4 079	—

nistrerade frivilliga undervisningens omfattning belyses i tabell 13. Där redovisas antal skolor fördelade efter antal ämnen med frivillig undervisning vid skolan för dels den centralt administrerade undervisningen, dels den av rektor administrerade samt för de båda administrations-typerna tillsammans.

Tabell 13 Antal skolor efter typ av administration samt antal ämen i frivillig undervisning vid skolan

Antal ämnen	Verksamheten administrerad		Båda
	centralt	av rektor	
1	29	14	1
2	16	9	10
3	7	7	8
4		11	7
5		5	14
6			4
Summa	52	46	44

5 Omfattning av frivillig undervisning totalt

Den totala omfattningen av frivillig undervisning i gymnasieskolan mätt i antal deltagande elever för varje ämne framgår av tabell 14.

Tabell 14 Antal elever i frivillig undervisning i gymnasieskolan läsåret 1972/73

Ämne	Antal elever
Instrumentalmusik	5 409
Solosång	640
Körsång	4 079
Teckning	2 822
Dramatik	1 113
Gymnastik	8 211
Summa	22 274

Bilaga 15 Mindre studiekurs i gymnasieskolan

För att mäta omfattningen av mindre studiekurs i gymnasieskolan läsåret 1972/73 sände SIA ut en enkät till samtliga gymnasieskolor i landet som hade någon av gymnasieskolans linjer. Enkäten var ställd till rektor för gymnasieskolan och innehöll fem huvudfrågor som avsåg att ge information om

- antal elever som beviljats mindre studiekurs på olika linjer och årskurser (för åk 1–3)
- effekter på dessa elevers betyg (för åk 1 och 2)
- studieavbrottsfrekvens bland dessa elever (för åk 1)
- antal elever som begärt men ej erhållit mindre studiekurs och skälen härför
- allmänna synpunkter på mindre studiekurs.

Totalt fanns det 421 skolor som läsåret 1972/73 hade någon av gymnasieskolans linjer enligt en lista från SÖ, P2: "Skolenheter med gymnasieskola läsåret 1972/73". Av dessa saknas 16 rena jordbruks-, skogsbruks- eller vårdskolor i detta material. Ingemundsskolan i Solna, skola för gravt rörelsehindrade elever, ingick från början i detta material men uteslöts då mindre studiekurs inte förekom vid skolan utan något som kallas "partiella studier".

Enkäten utsändes alltså till totalt 404 gymnasieskolor. Av dessa inkom enkäten besvarad med åtminstone skolans namn och elevantal från 368 skolor. För övrigt ifylldes de detaljerade frågeformuläret med mycket skiftande noggrannhet.

Av de 404 gymnasieskolorna var 129 (32 procent) rena jordbruks-, skogsbruks- eller vårdskolor d v s de hade endast linje Jo, Sb eller Vd. Bland de skolor som ej besvarade enkäten återfanns 20 av dessa skolor. Det återstående svarsbortfallet omfattar 16 skolor. Alla dessa har inte kunnat lokaliseras p g a namnbyten, sammanslagning med annan skolenhet m m. Två var dock sk "stora" gymnasieskolor, Dragonskolan i Umeå (110 poäng) och Kattegattskolan i Halmstad (91,5 poäng).

Med anledning av ovanstående reservationer kan detta material inte sägas beskriva den faktiska omfattningen av mindre studiekurs i alla berörda gymnasieskolor.

Följande framställning är därför en redovisning av förhållandet i de 368 gymnasieskolor som besvarat enkäten.

Vid 200 av dessa skolor hade någon elev beviljats mindre studiekurs i någon av åk 1–3.

Vid 67 skolor uppgavs att mindre studiekurs inte förekom detta läsår.

De återstående 101 skolorna hade endast besvarat enkäten med skolans namn och elevantal. Av kommentarer och följebrev framgick att för ett 20-tal av dessa mindre studiekurs inte förekom vid skolan.

Andelen rena jordbruks-, skogsbruks- och vårdskolor vid dessa tre grupper av skolor redovisas nedan

Mindre studiekurs förekom vid skolan	Antal skolor	Varav med endast linje Jo, Sb eller Vd	
Ja	200	26	(13 %)
Nej	67	27	(40 %)
Ej besvarat	101	54	(53 %)
Summa	368	109	(30 %)

Vid knappt 24 procent (26 skolor av 109) av de rena Jo-, Sb- och Vd-skolorna uppgavs alltså att mindre studiekurs förekom.

I avsnitt 1–5 nedan redovisas en sammanställning av enkätmaterialets besvarade delar. Innehållet i de fem huvudfrågorna anges i respektive rubrik.

1 Antal elever som läsåret 1972/73 beviljades mindre studiekurs i åk 1

I åk 1 på gymnasieskolan förekommer mindre studiekurs endast på de tvååriga yrkestekniska linjerna Be, Ba, Dk, Ek, Fo, Jo, Ko, Li, Pr, Sb, Tr, Ve och Vd. Fråga 1 på enkäten innehöll åtta delfrågor om eleverna på var och en av dessa linjer vid skolenheten. Innehållet i frågorna och en sammanställning av de inkomna svaren på dessa frågor redovisas i tabell 1.

Mindre studiekurs förekom i åk 1 vid totalt 46 gymnasieskolor. Sammanlagt 248 elever hade beviljats mindre studiekurs. Av dessa hade 58 elever eller 23 procent haft asteriskbetyg från grundskolan i det eller ett av de ämnen som mindre studiekurs erhållits i. Fram till 1973-09-01 hade 46 av dessa 248 elever (19 procent) avbrutit studierna.

Uppgifterna i kolumn 2–8 i tabell 1 avser endast de 46 skolor som hade mindre studiekurs i åk 1. Antalet elever i kolumn 1 omfattar emellertid alla de 200 skolor som hade mindre studiekurs i någon av åk 1–3.

Uppgifter om medelbetyg för elever med mindre studiekurs i kolumn 6 och 7 saknas för vissa skolor. Medelbetygen i tabell 1 är därför ibland baserade på ett för lågt antal skolenheter. I tabell 2 redovisas för varje linje antal skolor där någon elev beviljats mindre studiekurs samt hur många av dessa skolor som lämnat uppgifter om medelbetyg för dessa elever.

Tabell 1 Antal elever som läsåret 1972/73 beviljats mindre studiekurs i åk 1 (förekommer endast på nedanstående linjer)

Linje	Antal elever på linjen i åk 1 vid skolan enl höstrapport 1972	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i endast ett ämne	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i två ämnen	Antal elever som i avgångsbetyg från grundskola haft asteriskbetyg i det eller ett av de ämnen där han erhållit mindre studiekurs	Medelbetyg i avgångsbetyg från grundskola för de elever som erhållit mindre studiekurs	Medelbetyg vt i åk 1 gymnasieskolan för de elever som erhållit mindre studiekurs	Antal elever som erhållit mindre studiekurs (fram till 1.9.1973) avbrutit studier na
1	2	3	4	5	6	7	8
Be	209	1			3,00		
Ba	2 080	35	26	25	2,09	1,89	15
Dk	3 847	17	10	5	2,25	2,24	2
Et	1 460	5		3	3,37	2,21	2
Fo	1 262	10		3	2,98	2,02	3
Jo	30						
Ko	2 105	23	10	8	2,28	1,98	7
Li	376	1			2,90	1,33	
Pr	153	3				1,50	
Sb							
Tr	182	4			2,64	2,04	
Ve	1 814	45	12	10	2,27	2,05	12
Vd	1 609	18		4	3,36	2,36	5
Summa	15 127	190	58	58	2,71	1,96	46

Tabell 2 Antal skolor med mindre studiekurs i åk 1

Linje	Antal skolor	Därav som lämnat uppgifter om medelbetyg	
		i kolumn 6	i kolumn 7
Be	1	1	
Ba	11	10	11
Dk	7	5	5
Et	5	4	4
Fo	6	4	6
Jo			
Ko	7	6	7
Li	1	1	1
Pr	2		1
Sb			
Tr	4	4	4
Ve	16	10	14
Vd	7	5	6

Antal elever med mindre studiekurs i åk 1 som redovisas i tabell 1, kolumnerna 2–5 och 8 har i tabellerna 3 och 4 uttryckts i procent.

Som bas vid procentberäkningarna har i tabell 3 använts

– totala antalet elever vid de 200 skolor där mindre studiekurs förekom i någon årskurs, enligt kolumn 1 i tabell 1

och i tabell 4

– totala antalet elever i landets gymnasieskolor i åk 1 på de tvååriga yrkestekniska linjerna enligt SM Nr U 1973:25, se nedanstående tabell.

Linje	Antal elever
Be	369
Ba	3 469
Dk	5 724
Et	2 847
Fo	2 322
Jo	716
Ko	3 587
Li	737
Pr	309
Sb	435
Tr	380
Ve	3 438
Vd	4 759
Summa	29 092

De procentuella andelarna elever i kolumn 1 i tabell 4 visar hur stor del av eleverna i åk 1 på dessa linjer som de besvarade enkäterna omfattar.

Tabell 3 Andel elever (%) som läsåret 1972/73 beviljats mindre studiekurs i åk 1 i procent av alla elever på respektive linje i de 200 skolor där mindre studiekurs förekom

Linje	Antal elever på linjen i åk 1 vid skolan enl höstrapport 1972	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i endast ett ämne	Därav i svenska	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i två ämnen	Antal elever som i avgångsbetyg från grundskola haft asteriskbetyg i det eller ett av de ämnen där han erhållit mindre studiekurs	Antal elever som erhållit mindre studiekurs och senare (fram till 1.9.1973) avbrutit studierna
	1	2	3	4	5	8
Be	100	0,48				
Ba	100	1,68	0,24	1,25	1,20	0,72
Dk	100	0,44	0,29	0,26	0,13	0,05
Et	100	0,34			0,21	0,21
Fo	100	0,79			0,24	0,24
Jo						
Ko	100	1,09	0,52	0,48	0,38	0,33
Li	100	7,71	0,27			
Pr	100	1,96				
Sb						
Tr	100	2,20	0,55			
Ve	100	2,48	0,72	0,66	0,55	0,66
Vd	100	1,12			0,25	0,31
Summa	100	1,26	0,28	0,38	0,38	0,30

Tabell 4 Andel elever (%) som läsåret 1972/73 beviljats mindre studiekurs i åk 1 i procent av totala antalet elever på respektive linje i alla gymnasieskolor

Linje	Antal elever på linjen i åk 1 vid skolan enl höstrapport 1972	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i endast ett ämne	Därav i svenska	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i två ämnen	Antal elever som i avgångsbetyg från grundskola haft asteriskbetyg i det eller ett av de ämnen där han erhållit mindre studiekurs	Antal elever som erhållit mindre studiekurs och senare (fram till 1.9.1972) avbrutit studierna
	1	2	3	4	5	8
Be	56,6	0,27				
Ba	60,0	1,00	0,14	0,75	0,72	0,43
Dk	67,2	0,30	0,19	0,17	0,09	0,03
Et	51,3	0,18			0,11	0,07
Fo	54,3	0,43			0,13	0,13
Jo	4,2					
Ko	58,7	0,64	0,31	0,28	0,22	0,20
Li	51,0	3,93	0,14			
Pr	49,5	0,97				
Sb	0,0					
Tr	47,9	1,05	0,26			
Ve	52,8	1,31	0,38	0,35	0,29	0,35
Vd	33,8	0,38			0,08	0,11
Summa	52,0	0,65	0,14	0,20	0,20	0,16

Tabell 5 Antal elever som beviljats mindre studiekurs i åk 2

Linje	Antal elever i åk 2 på linjen vid skolan enligt höst-rapport 1972	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i endast ett ämne	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i två ämnen	Antal elever som i avgångsbetyg från grundskola haft asteriskbetyg i det eller ett av de ämnen där han erhållit mindre studiekurs i åk 2	Medelbetyg i avgångsbetyg från grundskola för de elever som erhållit mindre studiekurs i åk 2	Medelbetyg i åk 1 i gymnasieskola för de elever som erhållit mindre studiekurs i åk 2	Medelbetyg vt i åk 1 i gymnasieskola för de elever som erhållit mindre studiekurs i åk 2		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bo	155	1	30	1	29	32	2,49	2,25	4,00
Ba	1 635	11	9	8	8	3	2,41	2,32	2,63
Dk	2 990	10	12			1	2,97	1,98	2,18
Ek	3 368	33	2		1	3	2,66	2,08	2,34
Et	1 315	6	1				2,32	1,85	2,08
Fo	1 121	32	1				1,44	2,06	2,39
Jo	47	8					1,91	1,33	1,53
Ko	1 382	5	6	4	4	4	1,68	1,81	2,21
Li	305		1				2,85	2,40	2,50
Mu	1		1					1,91	2,00
Pr	53	3				2			
Sb									
So	7 311	49	3				3,06	2,26	2,56
Te	2 519	8	2				2,59	2,19	1,91
Tr	179	2							
Ve	1 540	54	11	8	8	14	2,01	1,30	2,32
Vd	726	23					2,72	1,90	2,35
E	4 298	43	16				3,03	2,29	2,35
H	2 919	93	7				3,44	2,44	2,38
N	6 231	65	10				3,57	2,39	2,44
S	4 684	36	3			2	3,36	2,28	2,49
T	3 825	128	13				3,27	2,28	2,22
Summa	46 604	683	127	21	50	61	2,65	2,07	2,36

2 Antal elever som läsåret 1972/73 beviljats mindre studiekurs i åk 2

Mindre studiekurs förekom i åk 2 vid totalt 167 gymnasieskolor. Sammanlagt 810 elever vid dessa skolor hade beviljats mindre studiekurs.

Av dessa hade 61 elever eller 7,5 procent asteriskbetyg som avgångsbetyg från grundskolan i det eller ett av de ämnen som mindre studiekurs förekom i.

Fråga 2 på enkäten innehöll tio delfrågor. Innehållet i dessa frågor och en sammanställning av de inkomna svaren redovisas i tabell 5.

Antal elever i kolumn 1 omfattar alla de 200 gymnasieskolor som hade mindre studiekurs i någon årskurs. Uppgifterna i kolumnerna 2–10 avser endast de 167 gymnasieskolor som hade mindre studiekurs i åk 2. I kolumnerna 8, 9 och 10 saknas dessutom uppgifter om medelbetyg från ett antal skolor.

I tabell 6 redovisas dels antal skolor som hade någon elev med mindre studiekurs på de olika linjerna (kolumn a) och dels antal skolor som lämnade någon uppgift om medelbetyg för dessa elever, efter linjer och efter typ av medelbetyg (kolumn b, c, d).

Typ av medelbetyg finns definierat i tabellhuvudena på kolumnerna 8, 9 och 10 i tabell 5.

Tabell 6 Antal skolor med mindre studiekurs i åk 2.

Linje	Antal skolor med mindre studiekurs på någon linje i åk 2	Varav antal skolor där uppgifter om medelbetyg finnes angivna på enkäten i		
		kolumn 8	kolumn 9	kolumn 10
	a	b	c	d
Be	1		1	1
Ba	11	7	10	10
Dk	18	15	18	16
Ek	25	21	24	23
Et	4	2	3	3
Fo	14	10	12	12
Jo	3	1	3	3
Ko	8	6	8	5
Li	2	1	1	2
Mu	1	1	1	1
Pr	1			
Sb				
So	26	24	25	23
Te	5	4	5	5
Tr	2			
Ve	26	17	21	19
Vd	5	4	5	3
E	68	58	61	61
H	32	27	30	30
N	45	41	44	42
S	38	33	34	35
T	52	44	48	49
Summa	387	316	354	343

3 Antal elever som läsåret 1972/73 beviljats mindre studiekurs i åk 3

Mindre studiekurs förekom i åk 3 vid totalt 134 skolor. Sammanlagt 509 elever i dessa skolor beviljades mindre studiekurs.

Fråga 3 på enkäten innehöll sex delfrågor. Innehållet i frågorna och en sammanställning av de inkomna svaren på dessa frågor redovisas i tabell 7.

Antalet elever i kolumn 1 omfattar alla de 200 gymnasieskolor som hade mindre studiekurs i någon årskurs. Uppgifterna i kolumnerna 2–6 avser endast de 167 skolor som hade mindre studiekurs i åk 3.

Tabell 7 Antal elever som beviljats mindre studiekurs i åk 3

Linje	Antal elever i åk 3 på linjen vid skolan enligt höst-rapport 1972	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i endast ett ämne	Antal elever som beviljats mindre studiekurs i två ämnen			
			Därav redan i åk 2	Därav redan i åk 2		
				i 1 ämne	i 2 ämnen	
	1	2	3	4	5	6
E	3 788	106	45	25	8	4
H	2 497	58	15	8	1	2
N	6 063	75	15	24	7	3
S	5 028	106	39	17	3	4
T	3 444	77	20	13	3	1
Summa	20 820	422	134	87	22	14

4 Elever som begärt men ej erhållit mindre studiekurs

Fråga 4: Antal elever på skolan som läsåret 1972/73 begärt men ej erhållit mindre studiekurs

- av organisatoriska skäl*
- av andra skäl

Enligt svaren på fråga 4 hade ingen elev begärt men ej erhållit mindre studiekurs av organisatoriska skäl.

Totalt 54 elever hade begärt men ej erhållit mindre studiekurs av "andra skäl". Dessa elever fanns vid 20 gymnasieskolor, varav tio elever vid en av skolorna. Vanligast var att endast en elev vid skolan berördes av detta.

Bland de 20 gymnasieskolorna förekom enbart 2-åriga linjer vid två skolor, enbart 3-åriga linjer vid två skolor och både 2- och 3-åriga linjer vid 16 skolor.

För de 20 skolor där någon elev begärt men ej erhållit mindre studiekurs av andra än organisatoriska skäl redovisas i tabell 8 förekomst

* gäller linjerna Be, Ba, Dk, Et, Fo, Jo, Ko, Li, Pr, Sb, Tr, Ve, Vd.

av minre studiekurs vid skolan (enligt svar på frågorna 1–3) samt om nuvarande bestämmelse om mindre studiekurs anses fullt tillfredsställande eller ej (fråga 5).

Tabell 8 Antal elever som begärt men ej erhållit mindre studiekurs och antal skolor som de tillhörde redovisas efter förekomst av mindre studiekurs samt svar på fråga 5

Mindre studiekurs förekommer vid skolan	Nuv bestämmelse fullt tillfredsställande			
	Ja		Nej	
	Antal skolor	Antal elever	Antal skolor	Antal elever
Inte i någon årskurs	1	1		
Enbart i åk 2	2	2		
I två årskurser	9	22	5	12
I tre årskurser	2	15	1	2
Summa	14	40	6	14

5 Allmänna synpunkter på mindre studiekurs

Fråga fem innehöll två punkter:

- 1 nuvarande bestämmelse fullt tillfredsställande (Ja/Nej)
- 2 följande förändringar föreslås . . .

De 368 skolor som besvarat enkäten redovisas i tabell 9 efter förekomst av mindre studiekurs och svar på fråga 5 punkt 1 och 2.

De svar på fråga 5 punkt 1 som betecknas "Vet ej" innehålls alla typer av svar som inte är ja eller nej.

Tabell 9 Antal skolor efter förekomst av mindre studiekurs samt tillfredsställelse med nuvarande bestämmelse

Förekomst av mindre studiekurs vid skolan	Nuvarande bestämmelse fullt tillfredsställande (pkt 1)							
	Antal skolor				Varav skolor som lämnat kommentarer på pkt 2			
	Ja	Nej	Vet ej	Summa	Ja	Nej	Vet ej	Summa
Inte i någon årskurs	54	13	101	168	4	11	12	27
Enbart i åk 1	3	2	5	10		2	4	6
Enbart i åk 2	24	9	4	37		9	2	11
Enbart i åk 3	15	4	1	20		4	1	5
I två årskurser	75	36	8	119	18	34	5	57
varav i åk 1 och 2	(10	6	3	19	8	5	2	15)
varav i åk 1 och 3	(3			3	1			1)
varav i åk 2 och 3	(62	30	5	97	9	29	3	41)
I tre årskurser	10	4		14	2	4		6
Summa	181	68	119	368	24	64	24	112

Ur tabell 9 kan följande information framlockas:

- Mindre studiekurs förekom i 70 procent av de skolor där man var nöjd med nuvarande bestämmelse om mindre studiekurs.
- Mindre studiekurs saknades i drygt 80 procent av de skolor där man inte var nöjd med nuvarande bestämmelse.
- I de 200 skolor där mindre studiekurs förekom var man nöjd med nuvarande bestämmelse i 64 procent av skolorna.
- I de 168 skolor där ingen mindre studiekurs förekom var man nöjd med nuvarande bestämmelse i 32 procent av skolorna.

Bilaga 16 Kumulativa relativa frekvenser över klasstorleken i obligatoriska skolan läsåren 1961/62 och 1972/73

Följande tre tabeller baserar sig på uppgifter om antal elever och klasser ur

- Svenska Folkskolans Historia VI (1971) s 114 (tabell 1)
- SM Nr U 1973:20 "Grundskolans den 15 september 1972" (tabell 2 och 3)

Tabell 1 Kumulativa relativa frekvenser över antal vanliga klasser i folk- och försöksskolan efter klasstyp och storlek läsåret 1961/62

Antal elever per klass	Kumulativ procentandel klasser av			
	a-typ	A-typ	b-typ	B-typ
16	11,6	5,8	61,8	27,1
17	15,2	7,6	68,7	33,5
18	19,1	9,9	75,1	39,8
19	23,8	12,9	80,5	47,5
20	29,8	15,9	85,1	53,7
21	36,4	19,5	89,3	60,0
22	44,5	22,9	92,3	66,4
23	54,4	26,9	95,2	72,0
24	65,7	31,4	97,0	77,3
25	76,4	36,6	98,6	81,9
26	85,1	42,2	99,3	85,9
27	91,5	48,5	99,7	89,4
28	95,6	54,9	99,8	92,2
29	97,6	62,5	99,9	94,6
30	98,6	70,2	99,9	96,3
31	99,1	77,5	99,9	97,6
32	99,5	84,5	100,0	98,3
33	99,7	90,5		98,8
34	99,9	94,7		99,4
35	100,0	97,8		99,7
36		99,3		99,9
37		100,0		100,0
Totala antalet klasser, bas för procent- beräk- ningen	10 935	15 900	2 906	4 480

Tabell 2 Kumulativa relativa frekvenser över antal klasser i grundskolan den 15 september 1972 efter klasstyp och klasstorlek (= antal elever/klass)

Antal elever per klass	Kumulativ procentandel klasser av				
	a-typ	A-typ	b-typ	B-typ	Special- klasser
-10	0,7	0,3	18,9	7,1	58,4
11	1,1	0,4	24,5	12,0	70,1
12	1,9	0,7	30,8	16,6	80,3
13	3,1	1,1	36,5	22,6	87,2
14	5,1	1,5	44,0	29,1	93,4
15	7,4	2,3	51,5	35,3	97,1
16	10,5	3,5	58,4	43,5	98,5
17	14,9	4,9	64,9	50,8	98,9
18	21,0	6,6	71,4	58,0	100,0
19	28,9	8,7	76,9	64,1	
20	38,8	11,2	81,7	69,9	
21	49,9	15,0	85,9	75,1	
22	62,3	19,8	90,7	81,1	
23	74,6	25,7	94,4	85,5	
24	86,2	33,5	97,1	90,1	
25	96,7	42,9	99,2	92,1	
26	99,2	53,8	99,7	94,5	
27	99,8	64,9	99,8	96,2	
28	99,9	76,3	99,9	98,2	
29	100,0	87,9	99,9	99,0	
30		98,4	99,9	99,7	
31		98,4	99,9	100,0	
32		99,7	99,9		
33		99,9	99,9		
34		100,0	99,9		
35			100,0		
Totala antalet klasser, bas för procent- beräk- ningen	15 428	22 834	1 188	1 985	3 187

Tabell 3 Kumulativa relativa frekvenser över antal vanliga a/A-klasser i grundskolan efter årskurs och storlek den 15 september 1972

Antal elever per klass	Årskurs									Summa
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
–10	0,9	0,5	0,6	0,4	0,2	0,5	0,1	0,1	0,2	0,4
11	1,4	1,0	1,0	0,7	0,3	0,8	0,2	0,2	0,2	0,7
12	2,2	1,8	1,7	1,3	0,8	1,1	0,3	0,2	0,3	1,2
13	3,5	2,8	3,0	2,1	1,4	1,6	0,4	0,3	0,5	1,9
14	5,5	4,8	4,9	2,9	2,3	2,5	0,4	0,3	0,7	2,9
15	7,6	7,2	7,3	4,2	3,7	4,0	0,6	0,5	0,9	4,4
16	10,9	10,3	10,5	6,3	6,1	6,2	0,7	0,6	1,2	6,4
17	14,7	14,6	15,5	9,1	8,3	8,7	0,9	1,0	1,4	9,0
18	20,3	20,8	22,0	11,9	11,4	11,7	1,2	1,4	1,9	12,4
19	26,9	29,6	30,4	15,5	15,1	15,1	1,8	2,2	2,5	16,9
20	36,0	39,7	41,0	19,3	19,1	19,1	2,9	3,2	3,7	22,3
21	47,0	50,8	52,1	25,7	24,6	24,3	4,6	5,5	5,4	29,1
22	59,2	63,6	64,2	31,7	30,9	30,7	8,1	8,4	8,7	36,9
23	72,6	76,1	75,1	39,0	38,6	38,0	12,3	12,7	13,5	45,4
24	85,0	87,3	86,3	47,7	47,4	46,9	18,6	20,2	19,7	54,7
25	97,1	96,9	96,1	56,9	57,3	55,7	27,7	29,8	29,7	64,6
26	99,4	99,2	99,1	66,4	67,7	64,8	40,1	42,3	41,0	72,1
27	99,9	99,8	99,7	75,2	76,6	74,5	52,8	55,2	55,1	79,0
28	99,9	99,9	99,8	83,8	84,9	83,3	67,7	69,7	68,6	85,8
29	99,9	99,9	100,0	91,7	92,5	91,8	82,9	84,7	83,8	92,7
30	100,0	100,0		98,5	98,5	98,4	98,3	98,1	98,3	99,0
31				99,6	99,7	99,6	99,8	99,7	99,8	99,8
32				99,9	99,9	99,9	100,0	100,0	99,9	100,0
33				100,0	100,0	99,9			100,0	
34						100,0				
35										
Totala antalet klasser, bas för procentberäkningen										
	5 341	5 287	4 800	3 917	3 816	3 704	3 768	3 772	3 857	38 262

Bilaga 17 Kostnadsberäkningar för
 skolledarutbildningen

Lönekostnader

Lönekostnader för skolledare framgår av nedanstående sammanställningar (1973 års löner).

Grundskola (c 2 080)

600 rektorer	Up 22	600 x 6308	=	3 784 800
500 rektorer (ber)	Up 21	500 x 6004	=	3 002 000
130 rektorer (ber)	Up 19	130 x 5442	=	707 460
850 studierektorer	Up 19	850 x 5442	=	4 625 700
Lönekostnad per månad				= 12 119 960
Lönekostnad per år				= 145 439 520

Medellön per anställd: 69 922 kr/år, 5 862 kr/mån, 1 345 kr/vecka

Gymnasieskola. Lönegradsplacerade (ord) skolledare (c 707)

A Allmän skolenhet (c 300)

<70 p	45 rektorer	Up 26 + 685	45 x 7315	=	329 175
	45 studierektorer	Up 22	45 x 6308	=	283 860
71 – <100 p	55 rektorer	Up 26 + 685	55 x 7315	=	402 325
	110 studierektorer	Up 22	110 x 6308	=	693 880
100 >p	15 rektorer	Up 26 + 823	15 x 7453 (H)	=	111 795
	15 studierektorer	Up 22	15 x 6308 (L)	=	94 620
Lönekostnad per månad					= 1 915 655
Lönekostnad per år					= 22 987 860

Medellön per anställd: 76 626 kr/år, 6 385 kr/mån, 1 474 kr/vecka

B Särskild skolenhet typ 1 (c 129)

<22 p	67 rektorer	Up 19	67 x 5442 (L)	=	364 614
22 – 49,5 p	35 rektorer	Up 21	35 x 6004	=	210 140
50 – 70,5 p	5 rektorer	Up 22	5 x 6308	=	31 540
71 – >p	22 rektorer	Up 26 + 549	22 x 7179 (H)	=	157 938
Lönekostnad per månad					= 764 232
Lönekostnad per år					= 9 170 784

Medellön per anställd: 71 091 kr/år, 5 924 kr/mån, 1 367 kr/vecka

C Särskild skolenhet typ 2 (c 204)

< 24	8 rektorer	Up 22 + 549	8 x 6857	=	54 856
24 - 35,5 p	14 rektorer	Up 26 + 549	14 x 7179	=	100 506
36 > p	84 rektorer	Up 26 + 685	84 x 7315 (H)	=	614 460
	98 studierektorer	Up 22	98 x 6308 (L)	=	618 184
Lönkostnad per månad					= 1 388 006
Lönkostnad per år					= 16 656 072

Medellön per anställd: 81 647 kr/år, 6 804 kr/mån, 1 570 kr/vecka

D Jordbruk, skogsbruk etc (c 74)

74 rektorer	Up 20 (ber)	74 x 5 717	=	423 058
Lönkostnad per månad				= 423 058
Lönkostnad per år				= 5 076 676

Medellön per anställd: 68 604 kr/år, 5 717 kr/mån, 1 319 kr/vecka

Gymnasieskola. Skolledare med arvodestjänst (c 575)

20 biträdande rektorer	lkl U 23 (ber)	20 x 5717	=	114 340
555 studierektorer	lkl U 22 (ber)	555 x 5442	=	3 020 310
Lönkostnad per månad				= 3 134 650
Lönkostnad per år				= 37 615 800

Medellön per anställd: 65 418 kr/år, 5 452 kr/mån, 1 258 kr/vecka

I beräkningen har ej medtagits arvoden till rektor som är rektor tillika skolchef eller förste rektor.

Medellöner

Skolform	Per år	Per månad	Per vecka	Per dag
Grundskolan (ord)	69 900	5 830	1 345	192
Gymnasieskolan (ord)	76 225	6 352	1 466	210
Allmän skolenhet	76 625	6 385	1 474	211
Typ 1	71 091	5 924	1 367	195
Typ 2	81 647	6 804	1 570	224
Skog, jord etc	68 604	5 717	1 319	188
Gymnasieskolan aroverade skolledare	65 418	5 452	1 258	180

Samtliga lönegradsplacerade (ord) skolledare i grundskola och gymnasieskola.

Medellön per anställd: 71 522 kr/år, 5 960 kr/mån, 1 375 kr/vecka, 196 kr/dag.

Samtliga skolledare (ordinarie och arvoderade) i grundskola och gymnasieskola.

Medellön per anställd: 70 478 kr/år, 5 873 kr/mån, 1 355 kr/vecka, 194 kr/dag.

Övriga skolformer

Rektorer vid särskola är placerade i någon av lönegraderna Up 19, Up 21 och Up 22, studierektor i Up 19.

I fråga om medellöner kan siffrorna för grundskolan användas.

Av 108 rektorer vid folkhögskola är 44 placerade i lönegrad U 22 och övriga i U 21. Grundskolans siffror för medellöner kan användas även för dessa skolledare.

Skolledare inom omskolningsverksamheten är lönegradsplacerade i stort efter samma principer som rektorer vid särskild skolenhet typ 1 i gymnasieskolan.

För skolledare vid sjuksköterskeskolor kan siffrorna för medellöner i grundskolan användas.

Utbildningskostnader

Hittills bedriven utbildning

Skolledarekurserna har förlagts till olika internat. Inackorderingsavgiften har betalats av arrangören (fortbildningsavdelningen vid lärarhögskola). Till deltagarna har utgått traktamente endast för restid till och från

Tabell 1 Kostnader för olika kurser

År	Kostnader						
	Lägst			Högst			Medelkostnad kr/dag
	Kr/dag	Antal delta- gare	Total kost- nad kr	Kr/dag	Antal delta- gare	Total kost- nad kr	
5-dagars (1-veckas) kurser							
Grundskolan							
1970	147:87	31	22 921:00	181:75	32	29 080:00	161:46(31)
1971	164:77	29	23 892:00	185:29	28	25 941:00	184:29(34)
1972	182:24	34	30 982:00	198:62	31	30 787:00	190:30(36)
Gymnasieskolan							
1971	219:79	40	43 958:00				(En kurs) ¹
1972	261:05	39	50 906:00				(En kurs)
12-dagars (2-veckors) kurser							
Grundskolan							
1970	102:10	49	60 035:00				(En kurs) ¹
1971	128:37	50	77 024:00	156:11	50	93 666:00	142:24(50)
1972	147:57	48	85 006:00	148:66	50	89 201:00	148:11(49)
Gymnasieskolan							
1970	149:38	44	78 877:00				(En kurs) ¹
1971	168:95	42	85 174:00				(En kurs) ¹
1972	132:02	38	60 200:00	164:32	39	76 900:00	148:17(39)

¹ Försökskurser

kursorten. Konferensrabatt har utnyttjats för resorna. Den totala kostnaden för olika kurser framgår av tabell 1. I kostnaderna ingår ej kostnaderna för kursdeltagarnas löner och ej heller för det administrativa arbete som utförts av fortbildningsavdelningen vid lärarhögskola före och efter respektive kurs.

De största kostnaderna för kurserna är inackorderingskostnader och resekostnader. Vissa kurser har också dragit höga kostnader för medverkande (arvoden, resor och traktamenten). Det har i första hand gällt kurser som varit försöksverksamhet.

Relationen mellan inackorderingskostnad och total kostnad per kursdeltagare och dag i kurser anordnade åren 1970, 1971 och 1972 framgår nedan.

Tabell 2 Relationen inackorderingskostnad – total kostnad

5-dagars (1 veckas) kurser			12-dagars (2-veckors) kurser		
Inack kostnad per dygn	Total kostnad per dag och deltagare	Antal deltagare	Inack kostnad per dygn	Total kostnad per dag och deltagare	Antal deltagare
56:00	147:87	31	56:00	149:38	44
68:00	219:79	40	67:00	156:11	50
74:00	181:75	32	68:00	128:37	50
75:50	185:29	28	74:00	147:57	48
78:00	172:11	35	79:00	102:10	49
80:00	154:77	31	86:00	168:95	42
80:00	243:32	44	89:00	132:02	38
80:00	198:62	31	89:00	148:17	39
80:00	261:05	39	98:00	148:66	50
80:50	180:75	45			
85:00	194:21	29			
87:00	164:77	29			
88:00	167:93	30			
98:00	183:80	28			
98:00	182:24	34			

Den lägsta inackorderingskostnaden ger ej alltid den lägsta totala kostnaden per dag. Medverkandekostnader och framför allt resekostnader har stor inverkan.

Vid en utökad verksamhet bör kurserna spridas i landet för att därigenom minska kostnaderna för resor. Om möjligt borde kurser anordnas på deltagarnas hemort varvid traktaments- eller inackorderingskostnaderna bortföll. Långtidskontrakt med lämpliga internat är ett sätt att minska inackorderingskostnader. Genom ändrade arbetsformer och därigenom minskat antal medverkande har kostnaderna kunnat sänkas något för de senast genomförda kurserna. Ytterligare utveckling av arbetsformer, metoder m m bör kunna ge både pedagogiska och ekonomiska vinster.

Under det senaste året har kostnaderna för inackordering stigit kraftigt. För kurser som planeras för det närmaste året har totala

kostnaden per deltagare och dag förkalkylerats till 200 kr. Man torde få räkna med en kostnadsökning om cirka fem procent per år de närmaste åren.

Beräkning av kostnader för den av utredningen föreslagna utbildningen

Kostnaderna för skolledarutbildning torde kunna hänföras till

A	Medverkande	Arvoden — löner Resor Traktamenten
B	Deltagare	Löner Resor Traktamenten
C	Lokaler	Föreläsningssal, grupprum Teknisk utrustning
D	Materiel	Läromedel Förbrukningsmateriel
E	Administration	Kursledning Administrativt arbete
F	Ledning	Ledning Utvecklingsarbete — forskning

A Medverkande

Kostnaderna för medverkande skall hållas så låga som möjligt. Det kan ske bl a genom att föreläsare från orten eller näraliggande orter anlitas. Dock bör experter inom olika områden kunna anlitas.

Erfarenheterna visar att en kursvecka i genomsnitt omfattar tolv föreläsningar om 40 minuter och 18 övningstimmar om 60 minuter. (Motsvarande 39 lektioner à 40 minuter.) Kostnaden för föreläsningar i 1973 års lönenivå (12 x 113 kr) blir 1 356 kr. Kostnaden för övningsstimmar är 69 kr per timme och varierar med antalet deltagare då dessa delas in i grupper.

Tabell 3 Löne- och arvodeskostnad per vecka för medverkande

Antal kursdeltagare	Föreläsningar 12 x 113 kr/grupp		Övningstimmar 18 x 69 kr/grupp		Total kostnad per vecka
	Antal grupper	Kostnad	Antal grupper	Kostnad	
30-39	1	1 356	3	3 726	5 082
40-49	1	1 356	4	4 968	5 324
50-60	1	1 356	5	6 210	7 566

Resor — medverkande — per vecka

Om tre föreläsare per vecka anlitas och medelresekostnaden beräknas till 150 kr per föreläsare blir kostnaden 450 kr per vecka.

Traktamente — medverkande — per vecka

Till föreläsare skall utgå traktamente för resa till och från kursorten och kurstid. Beräknas till cirka sex dygnstraktamenten, 550 kr/vecka.

Förlorad arbetsförtjänst

Ersättning för förlorad lön under kurstid kan bli aktuell för någon föreläsare. Som medverkande räknas även kursledaren. Som kursledare bör anlitas verksamma skolledare som under kursen har helt löneavdrag på sin ordinarie tjänst. Kostnaden beräknas till 1 500 kr/vecka.

Totala kostnaden för medverkande blir per vecka

30–39 deltagare 7 582 kr = 7 600 kr/vecka

40–49 deltagare 8 824 kr = 8 800 kr/vecka

50–60 deltagare 10 066 kr = 10 100 kr/vecka

Kostnaden för medverkande bör kunna sänkas efter en tids erfarenhet av verksamheten.

B Deltagare

Löner

Den största kostnaden är lönekostnaden. I princip, med hänsyn till restid m m, är det rimligt att räkna med en lönekostnad om sju dagar per vecka även om t ex en 1-veckas kurs omfattar fem arbetsdagar. Då deltagarna i kursen är blandat rektorer och studierektorer kan medellön per vecka användas vid beräkningen.

Medellönen är i 1973 års löner för skolledare i

— grundskolan		1 345 kr/vecka
— gymnasieskolan		
ordinarie skolledare (505)	1 466 kr/vecka	
arvoderade skolledare (575)	1 258 kr/vecka	1 365 kr/vecka

(Medellön för grundskolan kan användas även för skolledare i särskola, folkhögskola, sjuksköterskeskola. För skolledare i omskolningsverksamheten och vuxenutbildning för gymnasieskolans medellön användas)

Traktamenten

Om kurserna anordnas i internat bör kursarrangören betala inackorderingsavgiften. Traktamente för restid torde bli 2 x 18 kr per deltagare. F n torde man kunna förlägga kurser till goda internat för en kostnad per dygn som motsvarar dygnstraktamente à 89 kr. (Kurser vid internat bör ej omfatta längre sammanhängande tid än tre veckor.) I annat fall utgår traktamente med 89 kr/dygn och deltagare under de första 15 dygnen och därefter med 42 kr/dygn.

Resor

Kurserna bör spridas i landet så att så korta restider som möjligt erhålls. Konferens- och andra rabatter skall givetvis utnyttjas. Resekostnaden per deltagare bör ej behöva överstiga 200 kr/deltagare inklusive traktamente för restid. Vid kurser om tre veckor eller längre kan eventuellt fler resor hemort — skolort bli aktuella. I totalsumman för resor bör kursledarens resor kunna inrymmas.

Totala kostnaden för deltagare per vecka och deltagare framgår av tabellerna 4 och 5.

Tabell 4 Kostnad vid internatförläggning. Kostnad per vecka

	Grundskola	Gymnasieskola
Lön	1 345	1 365
Inackordering	540	540
Summa	1 885	1 905

Skillnaden är så liten att den kan sättas lika för alla skolledare oavsett skolform till 1 900 kr/vecka och deltagare plus resa och traktamente under restid (200 kr).

Tabell 5 Kostnad vid annan förläggning. Kostnad per vecka och deltagare

	Upp till 2 veckor		Efter c 2 veckor	
	Grundskola	Gymnasieskola	Grundskola	Gymnasieskola
Lön	1 345	1 365	1 345	1 365
Traktamente	540	540	295	295
Summa	1 885	1 905	1 640	1 660
Utgjämrat	1 900 + resa (200)		1 650 + resa (200)	

Vid längre kurser kan eventuellt fler tur- och returresor kursort — hemort bli aktuella. För långa kurser för nya skolledare har tre tur- och returresor medräknats.

Tabell 6 Jämförelse mellan internatförläggning och annan förläggning

Kurstid veckor	Kostnad per deltagare		Därav lönekostnad
	Internat förläggning	Annan förläggning	
1	1 900	1 900	1 360
2	3 800	3 800	2 720
3	5 700	5 450	4 080
4	7 600	7 100	5 440
5	9 500	8 750	6 800
10	19 000	17 000	13 600
15	28 500	25 250	20 400
20	38 000	33 500	27 200

Minst en tur- och returresa hemort — kursort beräknad till 200 kr tillkommer.

C Lokaler

Om kurserna förläggs till internat uppkommer ej direkta lokalkostnader då dessa kan och i regel är inräknade i inackorderingsavgiften. I inackorderingsavgiften ingår även i regel utnyttjande av teknisk utrustning.

Om kurserna bedrivs i andra lokaler erfordras ungefär följande utrymmen

Tabell 7 Lokalbehov

Antal deltagare	Föreläsningssal — m ²	Grupprum å 15 m ²	Övr ~ m ²	Total yta m ²	Kostnad/år 100 kr/m ² per vecka	Kostnad
30	60	3 (45)	40	145	14 500	280
40	80	4 (60)	40	180	18 000	350
50	100	5 (75)	50	225	22 500	435
60	120	5 (75)	50	245	24 500	490

Kostnaden för teknisk utrustning (AV-hjälpmiddel, kopieringsmaskiner etc) är ej hög och bör kunna anses ingå i lokalkostnaden.

D Materiel

Deltagarna bör själva få betala läroböcker m m som finns att köpa i allmänna handeln.

Förbrukningsmateriel bör erhållas under kursen. Kostnaden är relativt låg. Som exempel kan nämnas att förbrukningsmateriel till deltagarna (pennor, papper, pärmar, etc) och för kursen (avdragspapper, kopiepapper etc) f n kostar för en 2-veckorskurs med 40 deltagare c 800 kr, d v s 10 kr per deltagare och vecka.

Undervisningsmateriel — läromedel — i form av kompendier och dylikt kan ses som en gemensam kostnad för hela verksamheten då dessa läromedel ofta torde få omarbetas, utvecklas och förnyas.

E Administration

De regler som för närvarande tillämpas för arvodering av kursledning framgår av tabell 8. Beloppen fördelas om fler än en fungerar som ledare.

Som beräkningsgrund kan tagas ett grundarvode för förberedelse- och avslutningsarbeten om 900 kr plus 300 kr per kursvecka. En veckas kurs ger 1 200 kr. Två veckors 1 500 kr osv. Kursledaren tjänstgör endast vid kursernas teoriperioder.

För kursledare tillkommer eventuellt traktamente med 89 kr/dygn och resekostnad med 200 kr som inräknas i deltagarnas resor.

För kurser som omfattar längre tid än fyra veckor bör arvodesdelen för

Tabell 8 Kursledarkostnader

Antal dagar	Antal deltagare				
	–15	16–25	26–40	41–65	66–100
1– 3	450	600	750	900	1 050
4– 6	750	900	1 050	1 200	1 350
7–10	970	1 120	1 270	1 420	1 570
11–15	1 200	1 350	1 500	1 650	1 800
16–22	1 350	1 500	1 650	1 800	1 950
23–30	1 500	1 650	1 800	1 950	2 100

(Tillkommer nio procent semesterersättning)

kursvecka sänkas till 150 kr/vecka för tid efter fjärde veckan.

För den direkta kursverksamheten fordras att före, under och efter kursen utförs visst kontorsarbete. Kostnaden beräknas till 600 kr/kursvecka. Medlen används till löner till anlitad personal och vissa andra administrativa kostnader.

Tabell 9 Tablå över kurskostnader. Kurser om 1-4 veckor. Förläggning till internat eller annan förläggning

1	2	3	4	5	6	7	8	9	Summa kostnad			
Kurstid Antal del- tagare	Lokaler	Materiel	Arv + trakt- tagare	Adm arbete	Medver- kande	Resor delt	Kursled- ning	Lön + traktamente eller inack avg	Internat		Annan förläggning	
									Totalt (kol 3-8)	Per delt	Totalt (kol 2-7+9)	Per delt
1 v-30	280	300	1 700	600	7 600	6 000	57 000	57 000	73 200	2 440	73 480	2 449
40	350	400	1 700	600	8 800	8 000	76 000	76 000	95 500	2 388	95 850	2 396
50	435	500	1 700	600	10 100	10 000	95 000	95 000	117 900	2 358	118 335	2 367
60	490	600	1 700	600	10 100	12 000	114 000	114 000	139 000	2 317	139 490	2 325
2 v-30	560	600	2 500	1 200	15 200	6 000	114 000	114 000	139 500	4 650	140 060	4 669
40	700	800	2 500	1 200	17 600	8 000	152 000	152 000	182 100	4 553	182 800	4 570
50	870	1 000	2 500	1 200	20 200	10 000	190 000	190 000	224 900	4 498	225 770	4 515
60	980	1 200	2 500	1 200	20 200	12 000	228 000	228 000	265 100	4 418	266 080	4 435
3 v-30	840	750	3 300	1 800	22 800	6 000	171 000	163 500	205 650	6 855	198 990	6 633
40	1 050	1 000	3 300	1 800	26 400	8 000	228 000	218 000	268 500	6 713	259 550	6 489
50	1 305	1 250	3 300	1 800	30 300	10 000	285 000	272 500	331 650	6 633	320 455	6 409
60	1 470	1 500	3 300	1 800	30 300	12 000	342 000	327 000	390 900	6 515	377 370	6 290
4 v-30	1 120	900	4 100	2 400	30 400	6 000	228 000	213 000	271 800	9 060	257 920	8 597
40	1 400	1 200	4 100	2 400	35 200	8 000	304 000	284 000	354 900	8 873	336 300	8 408
50	1 740	1 500	4 100	2 400	40 400	10 000	380 000	355 000	438 400	8 768	415 140	8 303
60	1 960	1 800	4 100	2 400	40 400	12 000	456 000	426 000	516 700	8 612	488 660	8 144

I "Annan förläggning" kol 9, har traktamentet sänkts till 42 kr/dygn för vecka 3 och 4. I kostnaderna ingår ej kostnader för verksamhetens ledning, utvecklings- och forskningsarbete.

Tabell 10 Kostnaden per vecka vid reducerat traktamente (42 kr/dygn)

Antal deltagare	Total kostnad per vecka	Per deltagare och vecka	Därav lön
30	65 230	2 174	1 360
40	85 075	2 127	1 360
50	105 035	2 100	1 360
60	123 666	2 061	1 360

F Ledning

Verksamheten har föreslagits ledd av en arbetsgrupp som administrativt ingår i SÖ.

Kostnaden för arbetsgruppens verksamhet per år blir c 150 000 kronor.

Utvärdering. Uppföljning. Utveckling. Forskning

Skolledarutbildningen måste utvärderas systematiskt, både under, vid slutet av och under relativt lång tid efter utbildningen. Innehåll och metoder måste förbättras, förnyas och kontinuerligt revideras. Vissa områden bör bearbetas rent forskningsmässigt. Resultatet av detta arbete kommer även annan verksamhet inom utbildningssektorn till godo, t ex vuxenutbildning inom studieförbunden och lärarutbildningen. Man bör beakta generaliseringsaspekterna i denna typ av utvärderings – utvecklings – och forskningsarbete. I arbetet bör ingå kontakter med och insamlande av materiel från institutioner och näringsliv inom och utom landet. Distribution av materiel till skolledarutbildningen och till utbildade skolledare kan och bör ske genom denna verksamhet. Arbetet bör kunna planeras för så lång tid att meningsfulla resultat hinner uppnås även vad gäller tidskrävande uppgifter. Planeringsperioden bör vara sex år.

I sin verksamhet måste befattningshavarna kunna besöka konferenser etc och delta och medverka i kursverksamheten. För olika arbete, t ex framställning av läromedel, utarbetande av materiel och metoder för skolledarutbildningen måste utomstående expertis kunna anlitas.

Kostnaden för uppföljnings- utvecklings- och forskningsarbetet kan ej beräknas exakt men utredningen har gjort följande uppskattning.

Personalkostnader	300 000:00
Resor, traktamenten	30 000:00
Utvärdering – uppföljning av kurser	20 000:00
Forskningsprojekt, utvecklingsarbete och utarbetande av material	250 000:00
	600 000:00

I beräkningen ingår anlitad expertis för utvecklingsarbete, utarbetande av material m m.

Beräkningssätt för olika kurser

Kostnaderna för utbildningarna har beräknats på följande sätt.

1 Kurser för nya skolledare

Kurserna består av tre teoriperioder och två praktikperioder

Kurslängd i veckor	Teoriperioder		Praktikperioder	
	Antal	Fördelning	Antal	Fördelning
16	3	3 + 3 + 2	2	4 + 4

Teoriperioderna beräknas ske i kursform, d v s kostnader för lokaler, materiel, administration, arvoden, medverkande, resor, löner och trakamenten är medtagna. Praktikperioderna beräknas ske på hemorten varunder deltagaren är ledig från sin tjänst. Endast lönekostnaden är medräknad.

2 Kurser för verksamma skolledare och fortbildning

Samtliga kurskostnader och löner är medräknade under teoriperioden. Arbetsuppgifter mellan teoriperioder beräknas kunna utföras vid sidan om den ordinarie tjänsten.

Kurserna för verksamma skolledare föreslås omfatta 3 + 2 veckor och fortbildning två veckor.

Möjligheterna att minska kostnaderna skall tillvaratagas, dels genom rationalisering av kurserna som kan ske genom det fortlöpande utvecklingsarbetet, dels genom förläggning av kurserna till sådana orter att rese- och trakamentskostnader kan minskas.

Som exempel kan nämnas antalet skolledare i Stockholm, Göteborg och Malmö. Förläggning av några kurser till dessa orter kan innebära relativt stora kostnadsbesparingar.

I tabellerna 11–13 nedan har utbildningskostnaderna sammanställts. Tabellerna visar kostnader vid val av olika alternativa kurslängder.

Tabell 11 Utbildningskostnader per år för kurser av olika längd under de fem första åren

Utbildning	Antal Kurser	Per kurs	Rad	Kostnad vid en utbildningstid om (Rad 1 = 1 kurs, Rad 2 = Totalt)				
				12 veckor	14 veckor	16 veckor	18 veckor	20 veckor
Grundutbildning Nya skolledare 120 per år	4	30	1	664 800	764 600	864 400	964 200	1 064 000
			2	2 659 200	3 058 400	3 457 600	3 856 800	4 255 000
Grundutbildning Verksamma skoll- edare under 60 år 500 per år	10	50	1	2 + 2 v	3 + 2 v	3 + 3 v		
			2	449 800 4 498 000	556 550 5 565 500	663 300 6 633 000		
Fortbildning. Tidigare utbildade och skol- ledare 60 år och däröver. 135 per år Efter de 5 första åren och därefter	3	40(1)	1	1 vecka 95 500— 117 900(2)	2 veckor 182 100— 224 900(2)	3 veckor 268 500— 331 650(2)		
			2	331 300 12 veckor	631 900 14 veckor	931 800 16 veckor	18 veckor	20 veckor
Grundutbildning. Nya skolledare. 120 per år	4	30	1	664 800	764 600	864 400	964 200	1 064 000
			2	2 659 200 1 vecka	3 058 400 2 veckor	3 457 600 3 veckor	3 856 800	4 255 000
Fortbildning 640 per år	13	50	1	117 900	224 900	331 650		
			2	1 532 700	2 923 700	4 311 450		

För kurser om 12–20 veckor har beräknats att deltagarna har reducerat traktamente efter två veckor.
För kurser om 1–3 veckor har beräkning grundats på internatförläggning då denna för 1 och 2 veckorskurser är billigare och för 3-veckorskurser obetydligt dyrare än annan förläggning.

Tabell 12 Utbildningskostnader per år de 5 första åren vid olika kurskombinationer

	Grundutbildning för nya skolledare					
	12 veckor	14 veckor				
Grundutbildning nya skolledare (120 per år)	2 659 200	2 659 200	2 659 200	3 058 400	3 058 400	3 058 400
Grundutbildning 2+2 v	4 498 000			4 498 000		
verksamma skolledare 3+2 v		5 565 500			5 565 500	
under 60 år (500 per år)						
3+3 v			6 603 000			6 603 000
Fortbildning 1 v	331 300	331 300	331 300	331 300	331 300	331 300
Tidigare utb och skolledare 60 år 2 v						
och däröver (135 per år) 3 v	631 900	631 900	631 900	631 900	631 900	631 900
	931 800	931 800	931 800	931 800	931 800	931 800
Total kurskost- 1 v	7 488 500	8 556 000	9 593 500	7 887 700	8 955 200	9 992 700
nad vid fort- bildning om 2 v	7 789 100	8 856 600	9 894 100	8 188 300	9 255 800	10 293 300
3 v	8 089 000	9 156 500	10 194 000	8 488 200	9 555 700	10 593 200

Tillkommer för varje "kombination": Kostnader för ledning av verksamheten

Kostnader för uppföljning – utveckling – forskning

För grundutbildning om 12, 14, 16, 18 eller 20 veckor har kostnaderna beräknats med utgångspunkt från att deltagarna har reducerat traktamente efter två veckor

För grundutbildning om 2+2, 3+2 eller 3+3 veckor och fortbildning har beräkningarna grundats på internatförläggning då denna för kurser om 1 eller 2 veckor är billigare och för 3 veckor obetydligt dyrare än annan förläggning.

Tabell 13 Utbildningskostnader per år efter de fem första åren vid olika kurskombinationer

	Kostnad för grundutbildning	Kostnad för fortbildning 640 per år			Total kurskostnad om fortbildningen omfattar		
		1 vecka	2 veckor	3 veckor	1 vecka	2 veckor	3 veckor
Grundutbildning 12 v	2 659 200	1 532 700	2 923 700	4 311 450	4 191 900	5 582 900	6 970 650
Nya skolledare 120 per år							
14 v	3 058 400	1 532 700	2 923 700	4 311 450	4 591 100	5 982 100	7 369 850
16 v	3 457 600	1 532 700	2 923 700	4 311 450	4 990 300	6 381 300	7 769 050
18 v	3 856 800	1 532 700	2 923 700	4 311 450	5 389 500	6 780 500	8 168 250
20 v	4 255 000	1 532 700	2 923 700	4 311 450	5 787 700	7 178 700	8 566 450

För grundutbildning om 12, 14, 16, 18 eller 20 veckor har kostnaderna beräknats med utgångspunkt från att deltagarna har reducerat traktamente efter två veckor.

För fortbildning har beräkningarna grundats på internatförläggning då denna för kurser om en eller två veckor är billigare och för 3-veckorskurser obetydligt dyrare än annan förläggning.

Tillkommer för varje kombination: Kostnader för ledning av verksamheten

Kostnader för uppföljning – utveckling – forskning

= 150 000 kr

= 600 000 kr

750 000 kr

16 veckor			18 veckor			20 veckor		
3 457 600	3 457 600	3 457 600	3 856 800	3 856 800	3 856 800	4 255 000	4 255 000	4 255 000
4 498 000			4 498 000			4 498 000		
	5 565 500			5 565 500			5 565 500	
		6 603 000			6 603 000			6 603 000
331 300	331 300	331 300	331 300	331 300	331 300	331 300	331 300	331 300
631 900	631 900	631 900	631 900	631 900	631 900	631 900	631 900	631 900
931 800	931 800	931 800	931 800	931 800	931 800	931 800	931 800	931 800
8 286 900	9 354 400	10 391 900	8 686 100	9 753 600	10 791 100	9 084 300	10 151 800	11 189 300
8 587 500	9 655 000	10 692 500	8 986 700	10 054 200	11 091 700	9 384 900	10 452 400	11 489 900
8 887 400	9 954 900	10 992 400	9 286 600	10 354 100	11 391 600	9 684 800	10 752 300	11 789 800
= 150 000 kr								
= 600 000 kr								
750 000 kr								

10 feet

4 425 000

4 425 000

2 200 000

331 200

631 300

631 300

8 286 300

8 287 300

8 287 300

170 000

170 000

350 000

10 100 000

10 100 000

Bilaga 18 Skolledareutbildningens innehåll

Kursplan

De tider som angivits under respektive rubrik är tänkbara riktigheter, erhållna genom vissa erfarenheter av tidigare kurser, men får ej ses som fasta förslag. Även innehållet i utbildningen bör successivt omprövas.

Tiderna skall givetvis anpassas till behovet och kommer att förändras genom utvärdering och utvecklingsarbete. Tider under 1 avser kurs för nya skolledare (och tid för varje teoriperiod). Tider under 2 avser kurser för verksamma skolledare (och tid för varje teoriperiod).

Mål för skolan

1 c 20 timmar	—	Utbildningspolitiska mål. Utredningar, propositioner och riksdagsbeslut
10 + 5 + 5		
2 c 15 timmar	—	Svensk skola ur internationell aspekt
10 + 5	—	Skolans sociala roll i samhället
	—	Målfrågor ur regional och lokal synpunkt
	—	Målfrågor på det enskilda rektorsområdet
	—	Aktuell debatt om skolans mål i framtiden

Ledning av skolverksamhet på lokal nivå

1 c 40 timmar	—	Tekniker för målbestämning, måluppföljning
15 + 15 + 5	—	Ansvar och befogenheter inom skolan
2 c 25 timmar	—	Planering av eget arbete
15 + 10	—	Ledarbeteende
	—	Arbets tekniker
	—	Planeringstekniker
	—	Ledning genom samråd i bestyrelser och arbetsgrupper
	—	Beslutsprocesser
	—	Arbetsledning
	—	Delegering
	—	Utvärdering och uppföljning i skolan
	—	Utvecklingsarbete

Kommunikation

1 c 40 timmar	–	Faktorer som hindrar och befrämjar samverkan mellan människor
20 + 10 + 10		
2 c 30 timmar	–	Kunskap om hur individer påverkar och påverkas i olika kommunikationssituationer
15 + 15		
- Grupperns utveckling
 - Hemmets roll för elevens utveckling
 - Dynamiken i relationer mellan individer i en grupp och mellan grupper
 - Öppen och effektiv social kommunikation
 - Träning i individuella samtal och gruppsamtal
 - Metoder för att upptäcka, beskriva, analysera och lösa socialpsykologiska problem
 - Förutsättningar för att ta vara på egen och andras kompetens
 - Hur ändrade attityder får konsekvens för val av tekniker
 - Behov, arbetstillfredsställelse, arbetsmiljöns utformning
 - Gruppens betydelse för arbetsmiljöns utveckling
 - Konferensteknik
 - Skolledning – personal – elever
 - Skolledning – personal – föräldrar
 - Skolan – andra institutioner i samhället
 - Skolan och föreningslivet
 - Skolan – näringslivet
 - Offentlighetsprinciper, sekretess, tystnadsplikt
 - Informationsvägar inom skolan, från och till skolan

Personal

1 c 50 timmar	–	Personalresurser inom och utom skolan
20 + 20 + 10	–	Personalplanering
2 c 20 timmar	–	Personalutveckling. Introduktion i arbetet
10 + 10	–	Fortbildning inom och utom arbetsplatsen
- Personalvård
 - Avtalsfrågor
 - Anställning
 - Trygghet
 - Arbetsmiljö

Elever

1 c 60 timmar	–	Eleven som individ
20 + 25 + 15	–	Eleven som gruppp medlem
2 c 40 timmar	–	i skolan
25 + 15	–	utom skolan

- Samverkan i elevarbetet
 - Elever – personal
 - Mellan elever och grupper av elever
 - Med andra institutioner
- Elevernas medverkan i skolans arbete
- Elever med skolsvårigheter
- Elevernas miljö i och utom skolan
- Fritidsfrågor i samband med skoldagen
 - Elevernas medverkan
 - Skolans medverkan
 - Medverkan från institutioner utom skolan
- Elevorganisationer

Skolans arbete

- 1 c 60 timmar – Översikt över skolsystemet
- 10 + 30 + 20 – Regler för skolans verksamhet
- 2 c 40 timmar – Ekonomiska aspekter
- 30 + 10 – Skolans samlade resurser
 - Organisation, organisationsplaner vid friare resursanvändning
 - Samverkan och samverkansformer mellan individer, mellan grupper, personal – elever, mellan elever, mellan hem och skola
 - Åtgärdsprogram för elever med olika skolsvårigheter
 - Läromedel, utrustning, lokaler
 - System för utvärdering, uppföljning, kontroll
 - Bedömning – betyg
 - Försöks- och utvecklingsarbete

Ekonomi – administration

- 1 c 50 timmar – Statens bidrag till skolan
- 25 + 15 + 10 – Kommunal skolekonomi
- 2 c 30 timmar – Skolans samlade ekonomiska resurser
- 15 + 15 – Ekonomisk planeringsteknik
 - Långsiktig
 - Kortsiktig
- Budgeteringssystem
- Resursfördelning, prioritering
- Principer för uppgörande av budget
- Samverkan i ekonomiska frågor
- Delegering av ekonomiska beslut och ekonomiskt ansvar
- Inköp
- Kostnadsuppföljning och kostnadskontroll
- Administrativa system
- Organisation

- Arbetsfördelning
- Administrativ teknik
- Styrtekniker
- Utvärderings-, uppföljnings- och kontrollteknik
- Rationaliseringsteknik

Praktisk tillämpning – Miljöpraktik

- 1 c 320 timmar Deltagarna i grundutbildning för nya skolledare bör under varje av de två praktikperioderna bearbeta en arbetsuppgift som medförts från kursorten och som bestämts i samråd med kursledningen. En förteckning över lämpliga arbetsuppgifter bör framställas. Arbetsuppgiften skall behandla fråga som berör skolledarens arbete och som har anknytning till kursen och skall utgöra en naturlig del av utbildningen. Uppgiften skall bearbetas och redovisas systematiskt. Redovisning sker skriftligt och arbetsuppgiften diskuteras påföljande teoriperiod.
- 2 c 40 timmar

Under praktikperioden skall kursdeltagarna besöka och helst delta i arbetet vid olika institutioner. Detta arbete skall vara väl planerat. Planeringen bör vara individuell och ta hänsyn till varje deltagares kunskaper och erfarenheter. Deltagarna bör före kursen förbereda praktikperioderna i hemkommunen och lämna förslag till kursledaren. Varje deltagare kommer överens med kursledaren om praktikperiodernas uppläggning. Information om respektive institutions uppgifter, arbetsformer, samverkansrelationer m m skall inhämtas. Då praktikperioden blir relativt kort bör en uppföljningslista för respektive institution utformas som deltagaren har med sig.

Lämpliga institutioner under första praktikperioden kan vara barnavårdsnämnd, socialnämnd, fritidsnämnd, skola inom angränsande skolform (grundskolans skolledare vid gymnasieskola, gymnasieskolans vid grundskola med högstadium). Under andra praktikperioden kan lämpliga institutioner vara skoldirektion, centralt skolkansli, kommunalkansli, länskolnämnd, länsstyrelsens planeringsavdelning, olika företag, eventuellt andra skolformer än under period 1.

Praktiken bör till största delen kunna genomföras på hemorten av flertalet kursdeltagare. Vissa problem kan dock uppkomma i glesbygder.

Varje praktikperiod omfattar omkring fyra veckor. Arbetet med från kursen medförd arbetsuppgift och miljöpraktik vid olika institutioner kan ge stort praktiskt utbyte, ge tillämpningsmöjligheter för genomgången kursmoment och ge träning bl a i utredningsteknik.

Praktikperioderna skall följas upp under påföljande teoriperiod.

Deltagarna i grundutbildning för skolledare bör före kursens början dels läsa in visst material, dels – vad gäller skolledare med längre erfarenhet – få upplysning om att en arbetsuppgift skall utföras under tiden mellan kursens första och andra teoridel. Arbetsuppgiften skall beräknas fordra c 40 timmars arbete. Tiden mellan kursens teoridelar är 5–6 månader. En förteckning över lämpliga arbetsuppgifter bör framställas. Redovisning bör ske skriftligt och arbetsuppgiften diskuteras under den andra teoridelen.

Arbetsuppgifterna skall givetvis ingå som ett underlag för uppföljning och utveckling av kurserna. En systematisk utformning och bearbetning av arbetsuppgifterna ger deltagarna värdefulla kunskaper som i många fall inte kan ges i kursform.

Arbetsformer

Erfarenheterna från den hittills bedrivna skolledarutbildningen visar att arbetsformerna bör vara korta föreläsningar – och inledningar, väl förberedda grupparbeten kring olika frågor och fall i grupper om 5–8 deltagare, någon, men begränsad, del diskussioner och redovisningar i storgrupp. Försök med systematiskt skrivna rapporter från grupparbeten har slagit väl ut. Om dessa rapporter dupliceras får alla deltagare ett självproducerat dokumentationsmaterial som ansetts mycket värdefullt och blivit en uppslagsbok efter kursen. Så kallade paneldiskussioner kan erfarenhetsmässigt tillämpas någon gång. Behandling av frågor och ibland fritt tankeutbyte i små varierande grupper är effektivt och stimulerande.

Läromedel

I skolledarutbildningarna bör i största möjliga utsträckning användas läromedel som finns att köpa i allmänna handeln. Utbildningarna innehåller dock ämnesområden inom vilka läromedel ej finns producerat. Under kurserna tillämpas arbetsmetoder, t ex grupparbeten, fallstudier, enskilda arbetsuppgifter, som fordrar speciellt material. Olika typer av läromedel måste alltså konstrueras för utbildningarna. Principen vid konstruktion av läromedel bör vara att varje ämnesområde delas i små avslutande enheter och läromedlen utformas så att de medger en flexibel användning och blir lätta att ändra. Med flexibel användning menas här bl a att ett ämnesområde kan studeras i sin helhet vid en typ av kurs och endast till vissa delar i en annan typ av kurs. Läromedlen skall kunna användas vid utbildningar som bedrivs i kursform men också för självstudier, genom t ex ett extra blad med anvisningar och frågor. Läromedlen bör omfatta rikligt med arbets-, övnings- och tillämpningsuppgifter för olika arbetsformer.

Vissa delar av ämnesområden ändras relativt snabbt, nytt stoff tillkommer, annat blir inaktuellt. Ändringar i läromedlen skall kunna göras i delar av ett ämnesområde utan att läromedlet i sin helhet för

ämnesområdet skall behöva göras om.

Utveckling, produktion och fortlöpande revision av läromedel för skolläraryrket bör göras av den arbetsgrupp som arbetar med utvärdering, uppföljning, utveckling och forskning inom skolläraryrket. Medel måste anslås så att arbetsgruppen tillfälligt kan engagera den expertis som kan behövas inom olika ämnesområden.

Vissa läromedel kommer sannolikt att produceras under kurserna av kursdeltagarna i samband med bearbetning av vissa arbetsuppgifter.

Kronologisk förteckning

1. Orter i regional samverkan. A.
2. Ortsbundna levnadsvillkor. A.
3. Produktionskostnader och regionala produktionssystem. A.
4. Regionala prognoser i planeringens tjänst. A.
5. Boken Litteraturutredningens huvudbetänkande. U.
6. Förenklad konkurs m. m. Ju.
7. Barn- och ungdomsvård. S.
8. Rättegången i arbetstvister. A.
9. Samhälle och trossamfund. Sammanställning av remissyttranden över betänkanden av 1968 års beredning om stat och kyrka. U.
10. Data och näringspolitik. I.
11. Svensk industri. Delrapport 1. I.
12. Svensk industri. Delrapport 2. I.
13. Svensk industri. Delrapport 3. I.
14. Svensk industri. Delrapport 4. I.
15. Sänkt pensionsålder m. m. S.
16. Neutral bostadsbeskattning. Fi.
17. Solidarisk bostadspolitik. B.
18. Solidarisk bostadspolitik. Bilagor. B.
19. Högskoleutbildning. Läkarutbildning för sjuksköterskor. U.
20. Förslag till skatteomläggning m. m. Fi.
21. Markanvändning och byggande. B.
22. Vattenkraft och miljö. B.
23. Reklam V. Information i reklamen. U.
24. Förslag till hamnlag. K.
25. Fri sterilisering. Ju.
26. Motorredskap. K.
27. Mindre brott. Ju.
28. Rättelag. Ju.
29. Att utvärdera arbetsmarknadspolitik. A.
30. Jordbruk i samverkan. Jo.
31. Unga lagöverträdare V. Ju.
32. Solidarisk bostadspolitik. Följdfrågor. B.
33. Att översätta Gamla testamentet. U.
34. Grafisk industri i omvandling. I.
35. Spridning av kemiska medel. Jo.
36. Skolan, staten och kommunerna. U.
37. Mut- och bestickningsansvaret. Ju.
38. FFV. Förenade fabriksverken. I.
39. Socialvården. Mål och medel. S.
40. Socialvården. Mål och medel. Sammanfattning. S.
41. Statsbidrag till kommunal färdtjänst, hemhjälp och familjedaghemssamhet. Fi.
42. Barns fritid. S.
43. Utställningar. U.
44. Effekter av förpackningsavgiften. Jo.
45. Samordnad traktamentsbeskattning. Fi.
46. Befordringsförfarandet inom krigsmakten. Fö.
47. Installationsbranschen. I.
48. Installationsbranschen. Bilagor. I.
49. Bevissäkringslag för skatte- och avgiftsprocessen. Fi.
50. Information och medverkan i kommunal planering. Rapport. Kn.
51. Utbildning i förvaltning inom försvaret. Del 1. Fö.
52. Utbildning i förvaltning inom försvaret. Del 2. Fö.
53. Skolans arbetsmiljö. U.
54. Vidgad vuxenutbildning. U.
55. Utsökningsrätt XIII. Ju.
56. Närförläggning av kärnkraftverk. I.
57. Lägenhetsreserv. B.
58. Skolans arbetsmiljö. Bilagor. U.

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Förenklad konkurs m. m. [6]
Fri sterilisering. [25]
Mindre brott. [27]
Räntelag. [28]
Unga lagöverträdare V. [31]
Mut- och bestickningsansvaret. [37]
Utsökningsrätt XIII. [55]

Försvarsdepartementet

Befördringsförfarandet inom krigsmakten. [46]
Krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning. 1. Utbildning i förvaltning inom försvaret. Del. 1. [51]
2. Utbildning i förvaltning inom försvaret. Del 2. [52]

Socialdepartementet

Barn- och ungdomsvård. [7]
Sänkt pensionsålder m. m. [15]
Socialutredningen. 1. Socialvården. Mål och medel. [39] 2. Socialvården. Mål och medel. Sammanfattning. [40]
Barns fritid. [42]

Kommunikationsdepartementet

Förslag till hamnlag. [24]
Motorredskap. [26]

Finansdepartementet

Neutral bostadsbeskattning. [16]
Förslag till skatteomläggning m. m. [20]
Statsbidrag till kommunal färdtjänst, hemhjälp och familjedaghemsverksamhet. [41]
Samordnad traktamentsbeskattning. [45]
Bevisåkringslag för skatte- och avgiftsprocessen. [49]

Utbildningsdepartementet

Boken. Litteraturutredningens huvudbetänkande. [5]
Samhälle och trossamfund. Sammanställning av remissyttranden över betänkanden av 1968 års beredning om stat och kyrka. [9]
Högskoleutbildning. Läkarutbildning för sjuksköterskor. [19]
Reklam V. Information i reklamen. [23]
Att översätta Gamla testamentet. [33]
Skolan, staten och kommunerna. [36]
Utställningar. [43]
Skolans inre arbete. 1. Skolans arbetsmiljö. [53] 2. Skolans arbetsmiljö. Bilagor. [58]
Vidgad vuxenutbildning. [54]

Jordbruksdepartementet

Jordbruk i samverkan [30]
Spridning av kemiska medel. [35]
Effekter av förpackningsavgiften. [44]

Arbetsmarknadsdepartementet

Expertgruppen för regional utredningsverksamhet. 1. Orter i regional samverkan. [1] 2. Ortsbundna levnadsvillkor. [2] 3. Produktionskostnader och regionala produktionssystem. [3] 4. Regionala prognoser i planeringens tjänst. [4]
Rätttegången i arbetstvister. [8]
Att utvärdera arbetsmarknadspolitik. [29]

Bostadsdepartementet

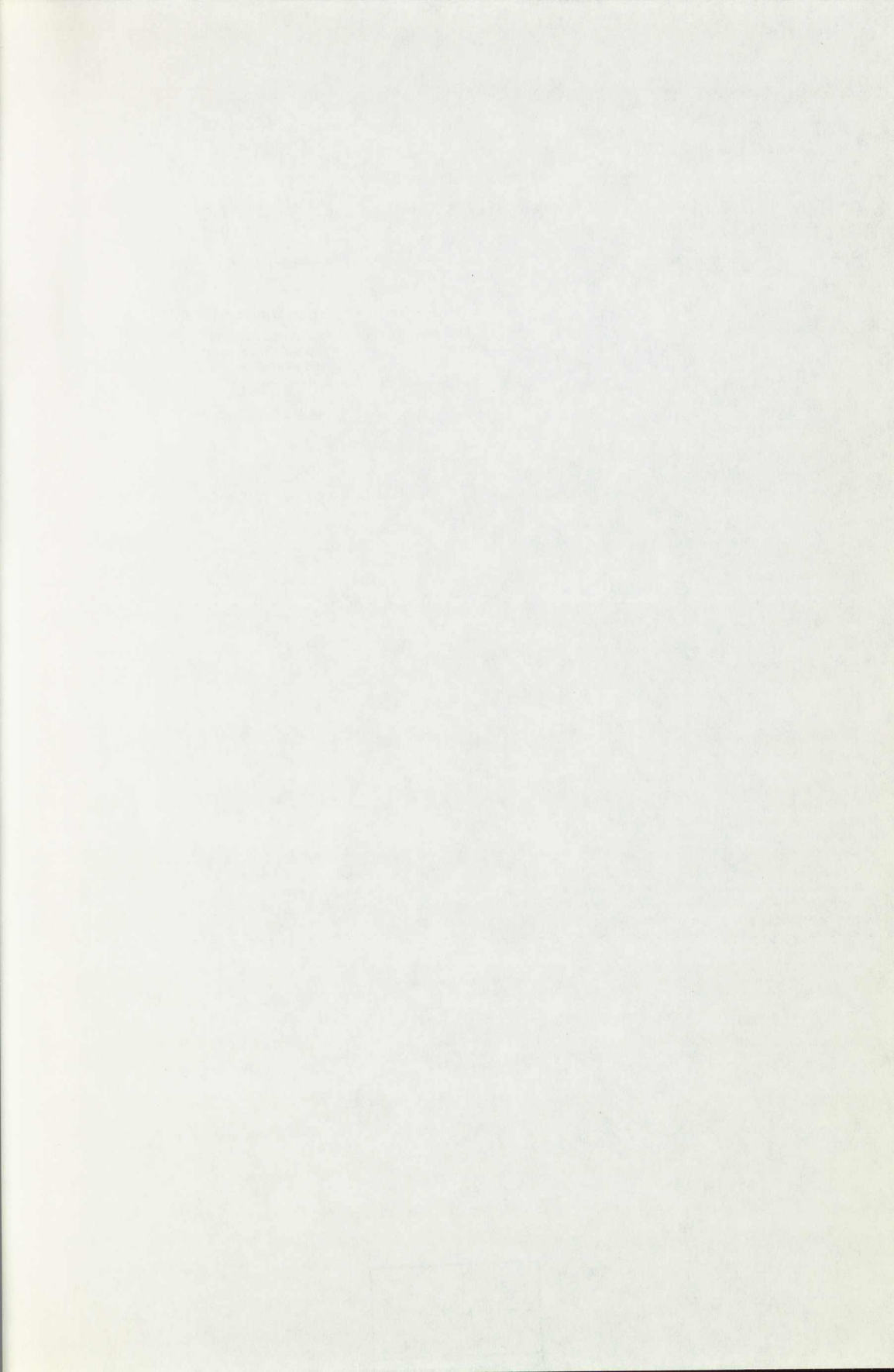
Boende- och bostadsfinansieringsutredningarna. 1. Solidarisk bostadspolitik. [17] 2. Solidarisk bostadspolitik. Bilagor. [18] 3. Solidarisk bostadspolitik. Följdfrågor. [32] 4. Lägenhetsreserv. [57]
Markanvändning och byggande. [21]
Vattenkraft och miljö. [22]

Industridepartementet

Data och näringspolitik. [10]
Industristrukturutredningen. 1. Svensk industri. Delrapport 1. [11]
2. Svensk industri. Delrapport 2. [12] 3. Svensk industri. Delrapport 3. [13] 4. Svensk industri. Delrapport 4. [14]
Grafisk industri i omvandling. [34]
FFV. Förenade fabriksverken. [38]
Installationsbranschutredningen. 1. Installationsbranschen. [47]
2. Installationsbranschen. Bilagor. [48]
Närförläggning av kärnkraftverk. [56]

Kommundepartementet

Information och medverkan i kommunal planering. Rapport. [50]

KUNGL. BIBL.
8 NOV 1974
STOCKHOLM

